

COĞRAFYA

2020

YKS GENEL TEKRAR

HATIRLA

cografyasever.com / [@cgrfysvr](https://www.instagram.com/cgrfysvr)

COĞRAFYA'NIN BÖLÜMLERİ

FİZİKİ COĞRAFYA

- Jeomorfoloji
- Klimatoloji
- Hidroğrafya
- Biyocoğrafya
- Toprak Coğrafyası
- D.Afetler Coğrafyası
- Kartografya

BEŞERİ VE EKONOMİK COĞRAFYA

- Nüfus Coğrafyası
- Yerleşme Coğrafyası
- Kültürel Coğrafya
- Siyasi Coğrafya
- Tarihi Coğrafya
- Tarım Coğrafyası
- Sanayi Coğrafyası
- Ulaşım Coğrafyası
- Enerji Coğrafyası
- Ticaret Coğrafyası
- Turizm Coğrafyası
- Sağlık Coğrafyası

BÖLGESEL COĞRAFYA

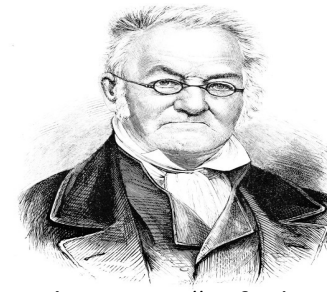
- Bölgeler Coğrafyası
- Ülkeler Coğrafyası
- Kıtalar Coğrafyası

Modern Dönem Coğrafyanın Öncüleri

(Fiziki Coğrafya)
Alexander Von Humbolt

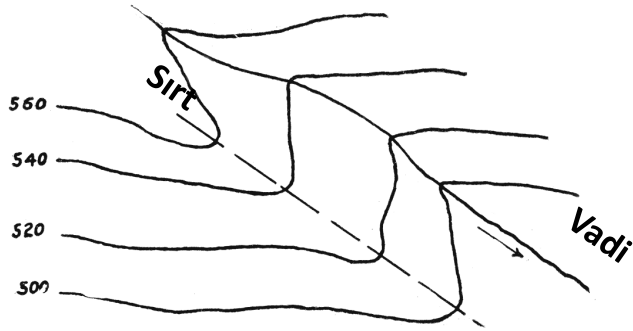
(Siyasi Coğrafya)
Friedrich Ratzel

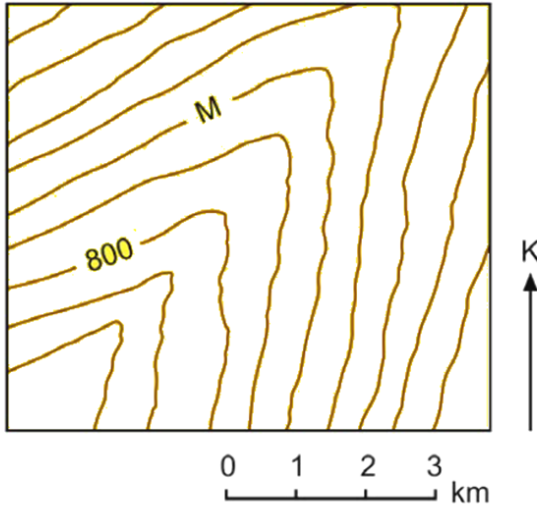
(Beşeri Coğrafya)
Carl Ritter

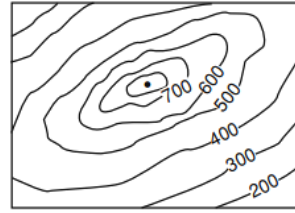
(Bölgesel Coğrafya)
Paul Vidal De La Blache

Sirt ve Vadiler Nasıl Ayırt Edilir?

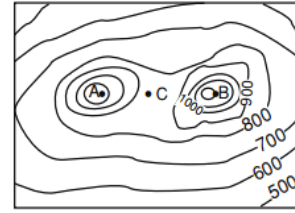
Aşağıdaki topoğrafya haritasında bir yer şekli gösterilmiştir.

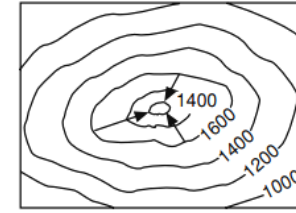
M noktasının sirt olması için değer; 600 metre olmalıdır. (Kapalı uca doğru yükselti azalmalı)
M noktasının vadi olması için değer; 1000 m olmalıdır. (Kapalı uca doğru yükselti artmalı)

İzohips Yönetiminde Yer Şekilleri Nasıl Gösterilir?

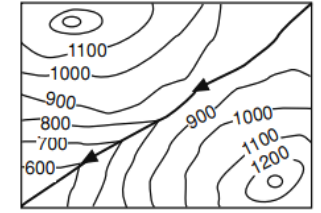
Tepe

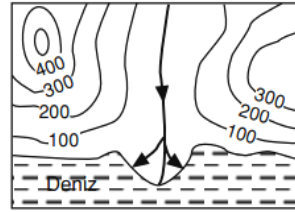
C-Boyun

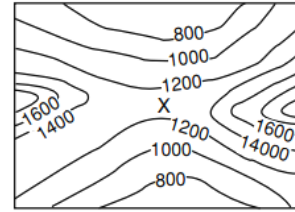
Krater

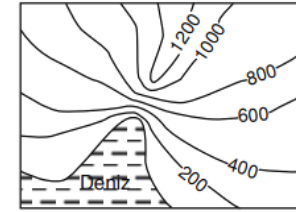
Vadi

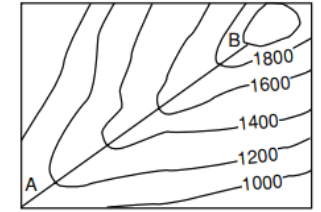
Delta

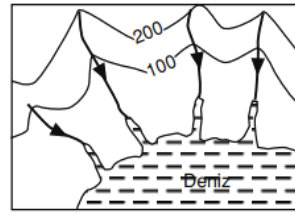
X-Boyun

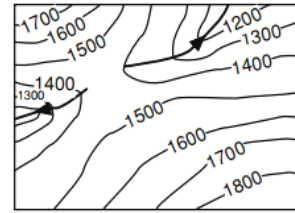
Falez

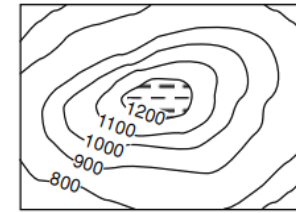
Sirt (A-B)

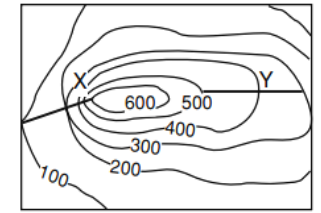
Haliç

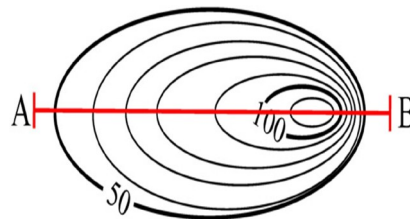
Vadi Arası Boyun

Krater gölü

Eğim Fazla X

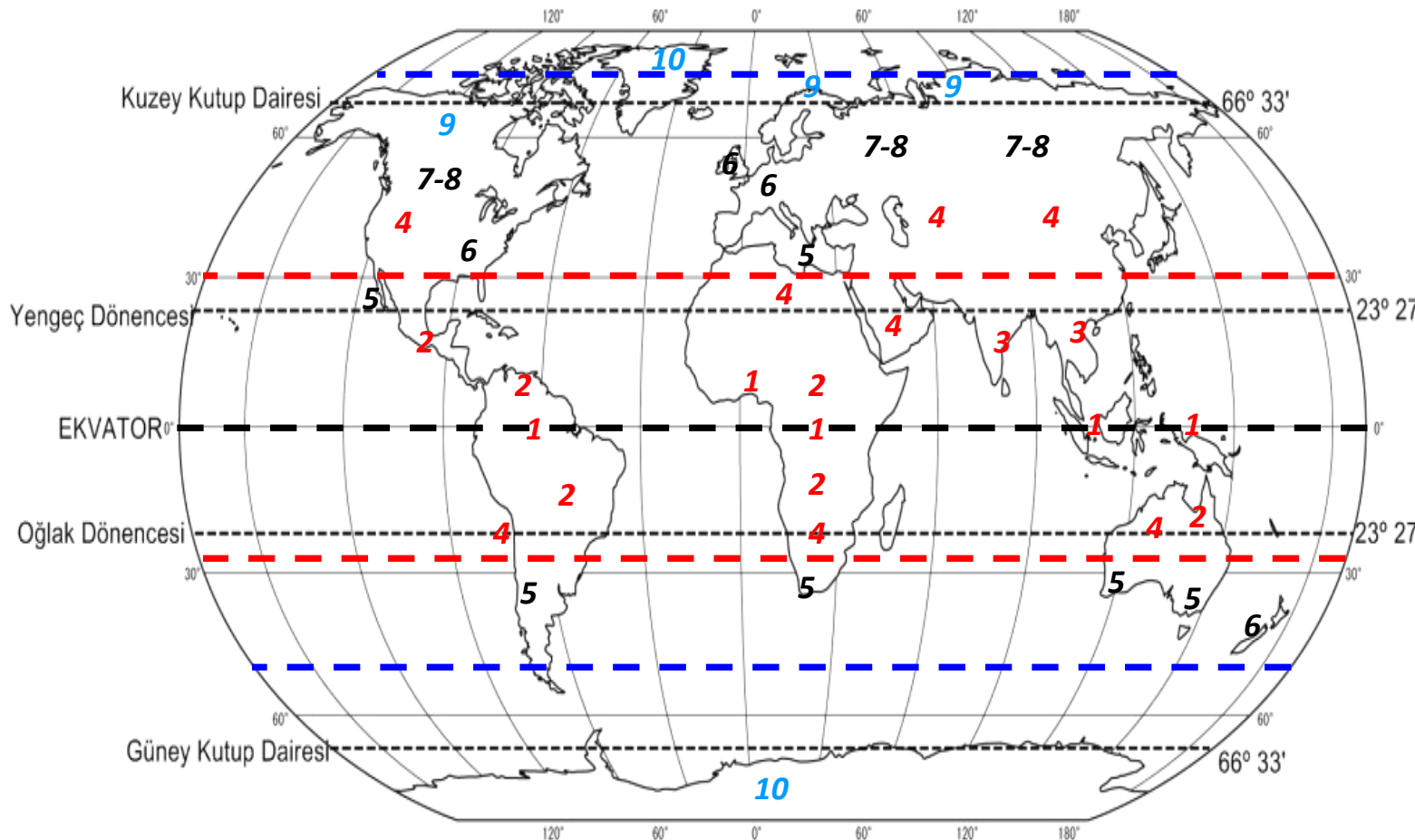
İzohipslerin Sık Geçtiği Yerlerin Özellikleri Nelerdir?

- Eğim fazladır.
- Heyelan riski fazladır.
- Akarsu akış hızı yüksektir.
- Akarsu aşındırma gücü fazladır.
- Akarsu enerji potansiyeli fazla.
- Ulaşım zordur.
- Tırmanmak zordur.
- Dalga aşınımı belirgindir.
- Kıta sahanlığı dardır.
- Mesafe kısadır.

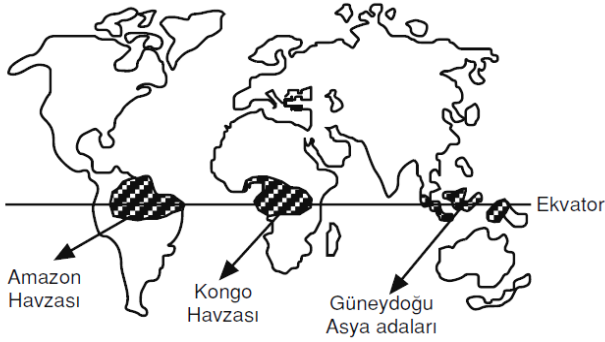
Makroklima ve Mikroklima Nedir?

Özel şartlara bağlı olarak oluşan, daha dar alanlarda görülen küçük iklim sahalarına **mikroklima** adı verilmektedir. Rize,İğdır vb .Dünyada geniş alanlarda etkili olan,sıcaklık,basınç ve nemlilik özellikleri benzerlik gösteren büyük iklim bölgelerine ise **makroklima** adı verilir.Akdeniz iklimi,Ekvatorial iklim,Savan iklimi vb

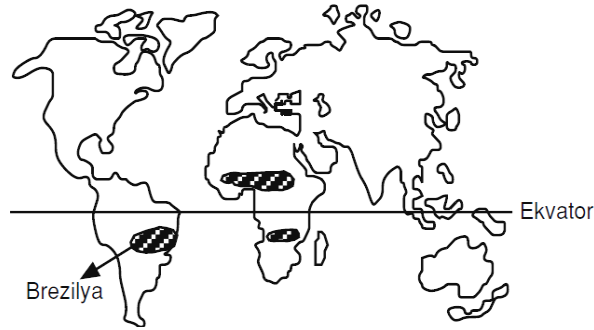
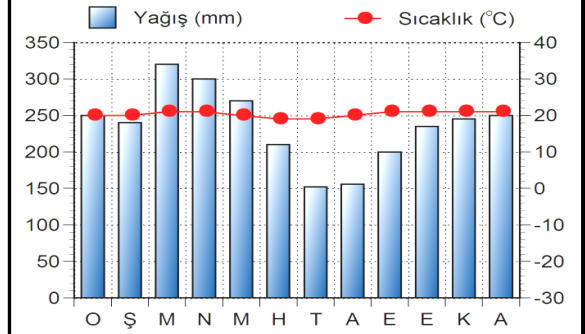
Dünyanın şekli, kara ve denizlerin dağılışı, okyanus akıntıları ve genel hava dolaşımı gibi faktörlere bağlı olarak yeryüzünde sıcaklık kuşakları oluşmuştur. Sıcaklık kuşakları sıcak, ılıman ve soğuk kuşaklardan oluşur.

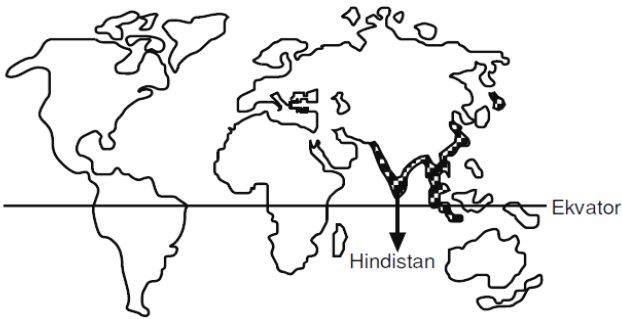
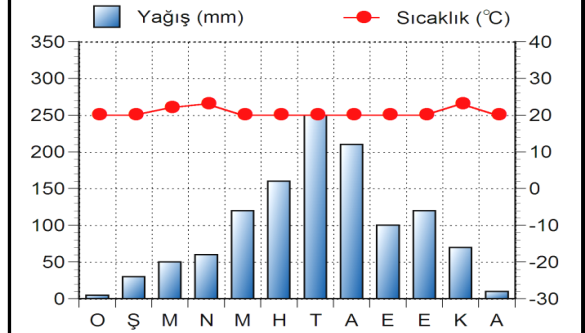
SICAK İKLİM TIPLERİ	1-)EKVATORAL İKLİM
	2-)SAVAN İKLİMİ
	3-)MUSON İKLİMİ
	4-)ÇÖL İKLİMİ
ILIMAN İKLİM TIPLERİ	5-)AKDENİZ İKLİMİ
	6-)OKYANUSAL İKLİM
	7-)KARASAL İKLİM
	8-)SERT KARASAL İKL.
SOĞUK	9-)TUDNRA İKLİMİ
	10-)KUTUP İKLİMİ

Ekvatorial iklim:

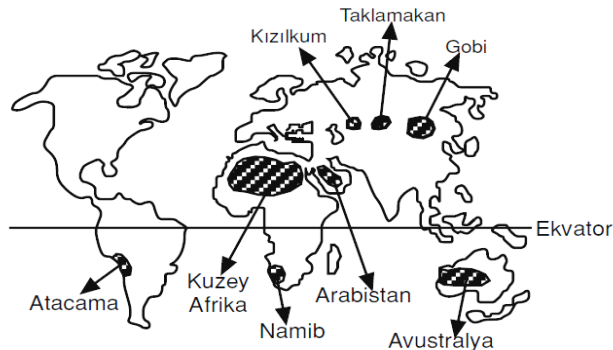
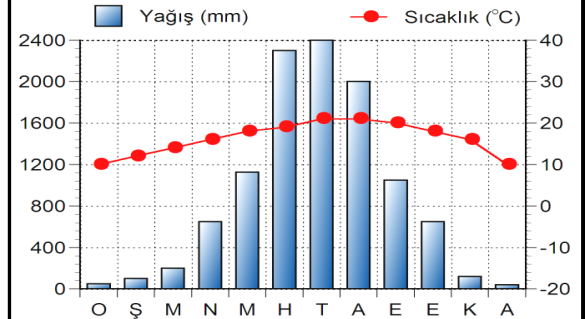
- 0°-10° enlemleri arasında görülür.
- Yıllık ve günlük sıcaklık farkı çok azdır.
- Yıllık yağış miktarı fazladır.(2000 mm –4000 mm)
- Yağış rejimi düzenli,yağışlar konveksiyoneldir.
- Bitki örtüsü tropikal yağmur ormanlarıdır.
- Toprak tipi lateritlerdir.Kimyasal çözünme etkilidir.

Savan İklimi (Yazı yağışlı tropikal iklim):

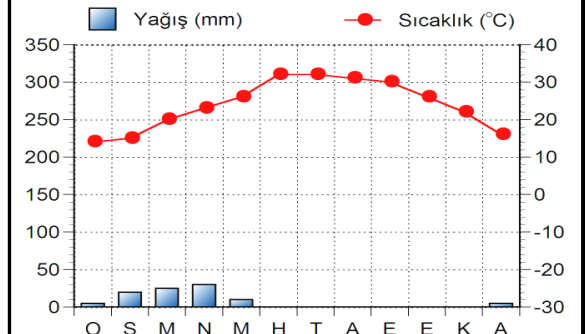
- 10°-20° enlemleri arasında görülür.
- Yıllık ve günlük sıcaklık farkı azdır.
- Yağış miktarı 2000 mm civarındadır.Yağışlı dönem yazdır.
- Yağış rejimi düzensiz,yağışlar konveksiyoneldir.
- Bitki örtüsü uzun boylu otlardan oluşan savanlardır.

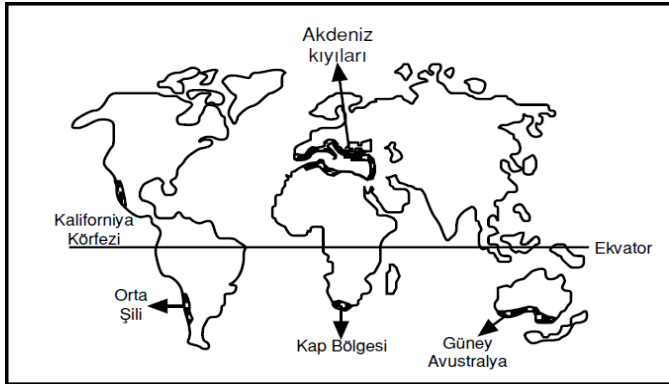
Muson İklimi:

- Güneydoğu Asya,Güney Çin, Hindistan'da etkilidir.
- En fazla yağış alan iklimdir.(12.000 mm)
- Yazları yağışlı,kışlar kurak geçmektedir.Muson Rüzgarları
- Yağış rejimi düzensizdir.Yağışlar Oragrafiktir.
- Bitki örtüsü Muson Ormanlarıdır.Kimyasal çözünme etkili

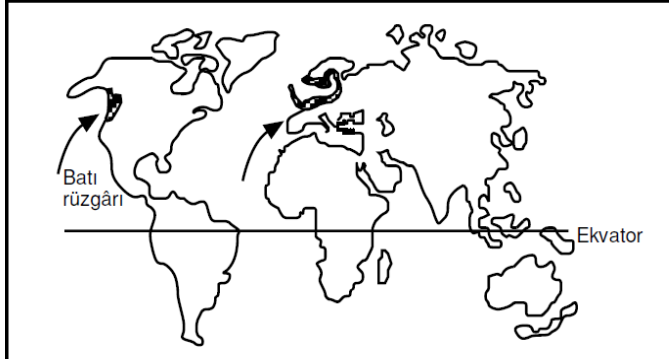
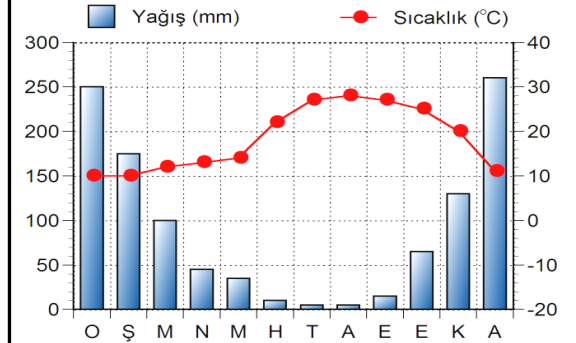
Çöl İklimi:

- Günlük sıcaklık farkı çok fazladır.(50-60° C)
- Yağış çok azdır.(Genelde 250 mm'nin altındadır)
- Yağış rejimi belirsizdir.Çöl toprakları görülür.
- Fiziksel (Mekanik) çözülme çok şiddetlidir.
- Bitki örtüsü kurakçıl ot ve kaktüslerdir.

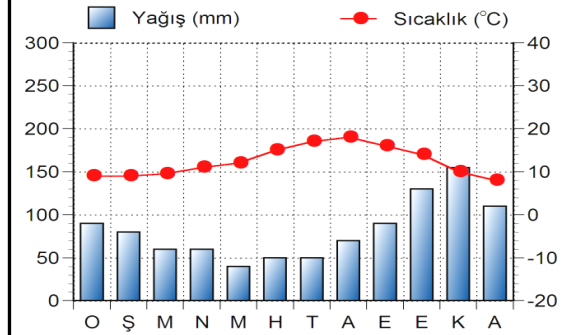

Akdeniz iklimi:

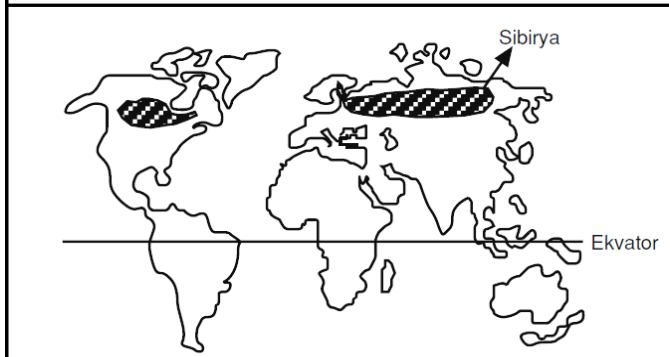
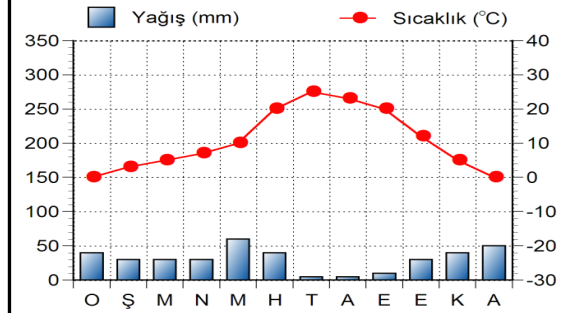
- 30°-40°enlemeleri arasında görülür.
- Yazları sıcak ve kurak,kışları ılık ve yağışlıdır.
- Yıllık yağış miktarı 500 mm –1000 mm arasındadır.
- Yağış rejimi düzensiz,yağışlar cepheseldir.
- Bitki örtüsü kızılcım/makilerdir.
- Toprak tipi terra-rossadır.

Ilıman Okyanusal İklim:

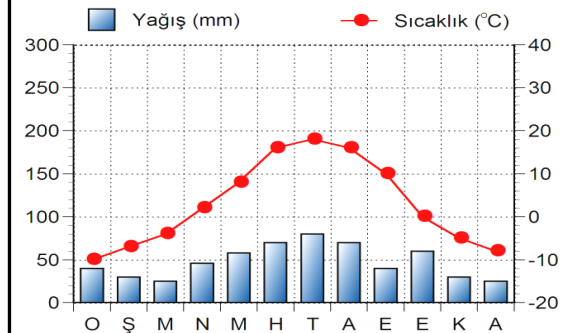
- 40°-60°enlemleri arasında görülür.(Batı Rüzgarları)
- Yazlar serin,kışlar ılıktır.K.Orman toprakları görülür.
- Yıllık yağış miktarı fazladır.(1000 mm –1500 mm)
- Yağış rejimi düzenli,yağışlar cepheseldir.
- Bitki örtüsü karışık ormanlarıdır.Kimyasal çözünme etkili

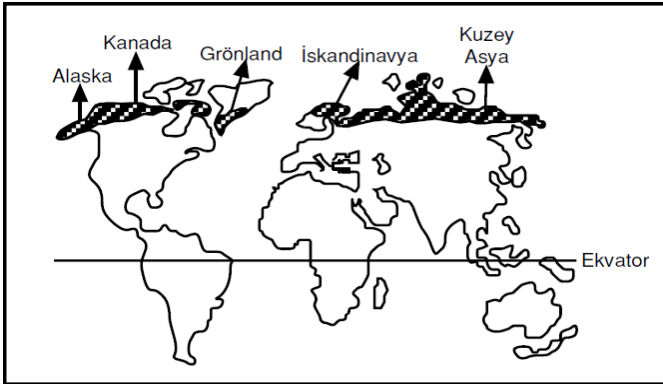
Karasal iklim:

- Orta kuşak karalarının iç kesimlerinde görülür.
- Yıllık yağış miktarı 500 mm'den azdır.
- Yazlar sıcak ve kuraktır.İlkbahar yağışlıdır.
- Yağış rejimi düzensiz,yağışlar konveksiyoneldir.
- Bitki örtüsü step/bozkırlardır.Bozkır toprakları görülür.

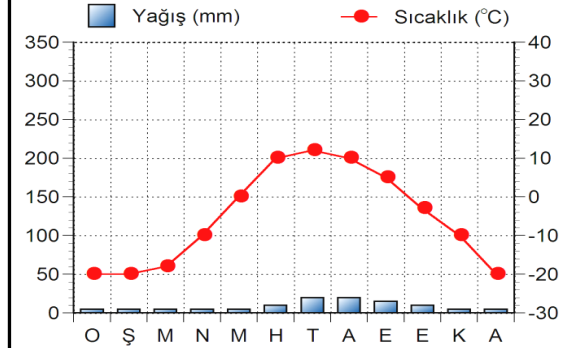
Sert Karasal iklim:

- Orta kuşak karalarının iç kesimlerinde görülür.
- Yazları kısa,kışlar sert ve uzundur.Sıcaklık farkı yüksektir.
- Yağış rejimi düzensiz,yağışlar konveksiyoneldir.
- Bitki örtüsü tayga ormanları ve çayırlardır.
- Toprak tipi çernezyom/podzollerdir.

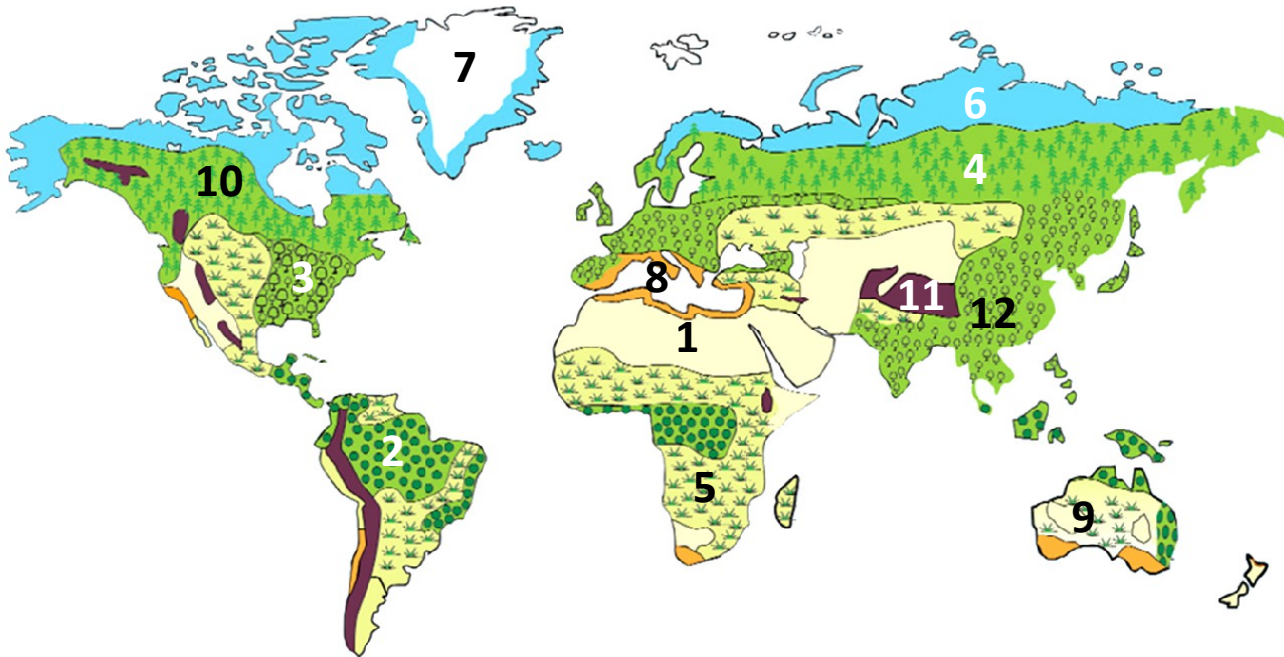
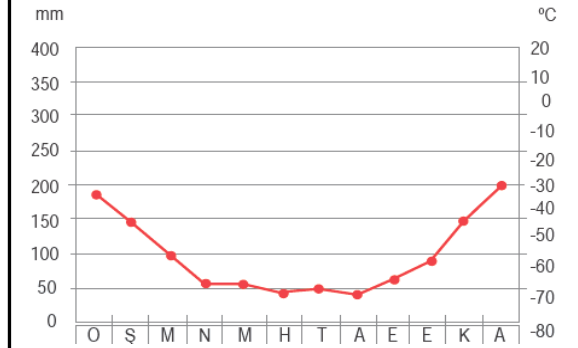

Tundra iklimi:

- 60°-70°enlemleri arasında görülür.
- Yazları kısa,serin,kışlar soğuk ve uzundur.(10 ay)
- Yıllık yağış miktarı 250 mm'nin altındadır.
- Toprak yılın büyük bölümü donmuş haldedir.
- Bitki örtüsü yazın yeşeren yosun ve likenlerden oluşur.

Kutup iklimi:

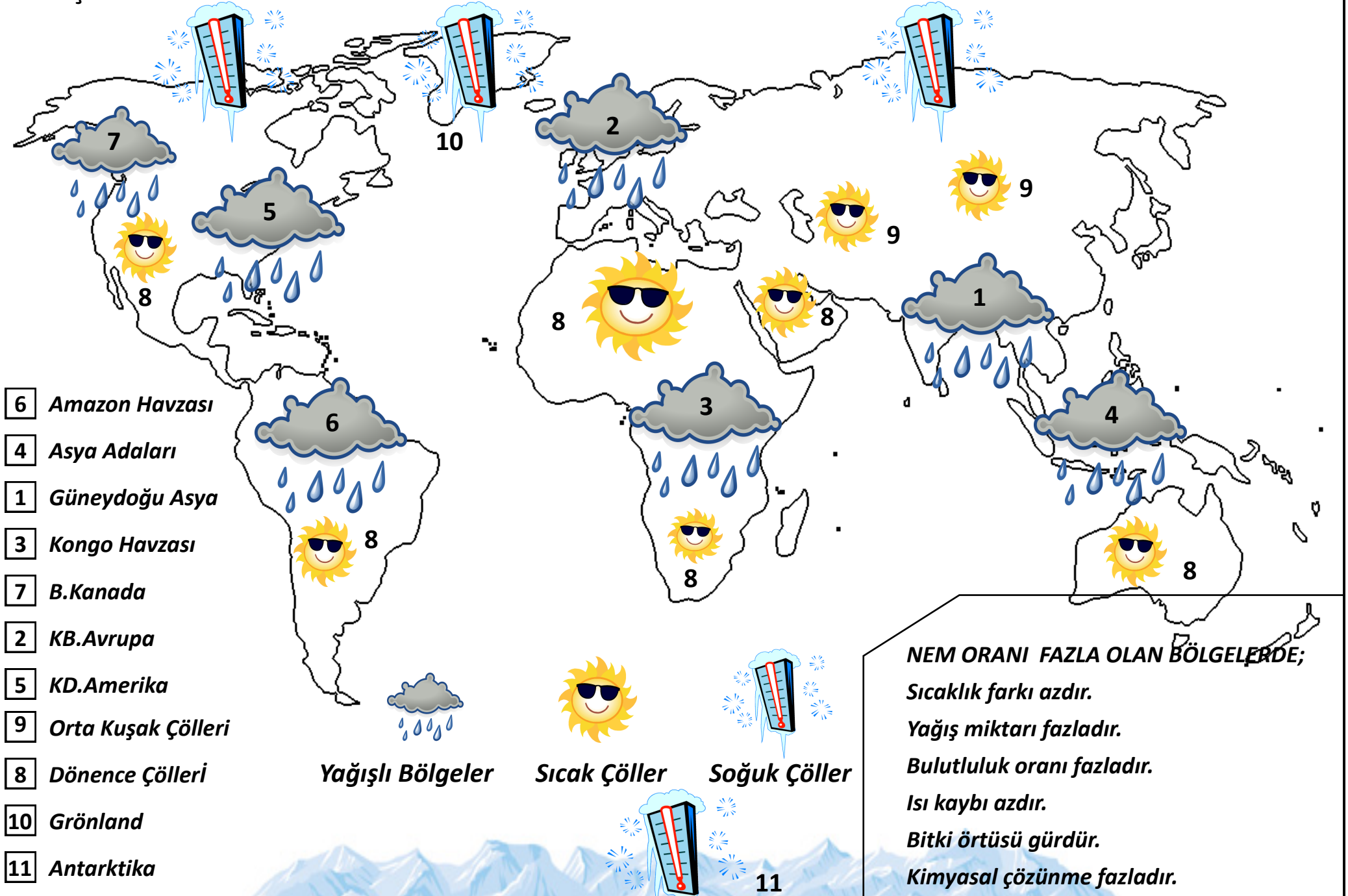
- 70°enleminden sonra görülür.
- Yıl boyu soğuk ve kurak,sıcaklıklar 0° C 'nin altındadır.
- Ortalama sıcaklık - 30° C 'dir
- Toprak ve bitki örtüsü yoktur.Soğuk çöllerdir.
- Grönland iç kesimleri'nde ve Antarktika'da görülür.

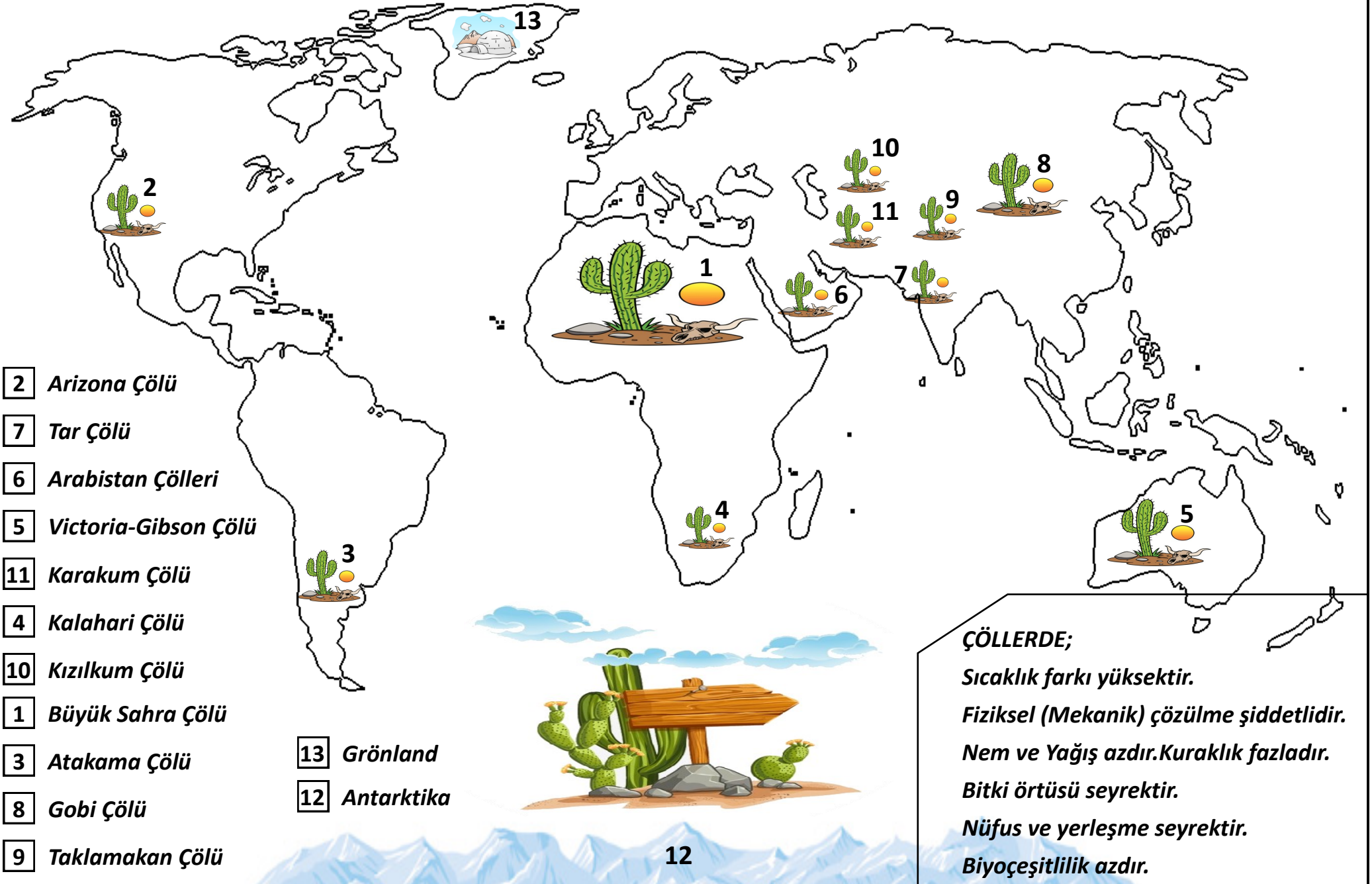
Yandaki haritada numaralandırılmış alanlarda etkili olan iklim tiplerini ve bitki örtülerini yazınız.

- 1-) Çöl iklimi / Kurakçıl Ot ve Kaktüsler
- 2-) Ekvatorial iklim / Tropikal Yağmur Ormanları
- 3-) Ilıman Okyanusal iklim / Karışık Ormanlar
- 4-) Sert Karasal iklim / İğne Yapraklı Ormanlar (Tayga)
- 5-) Subtropikal (Savan) iklim / Savan
- 6-) Tundra iklimi / Tundra (Liken-Yosun)
- 7-) Kutup iklimi / Bitki Örtüsü Yok-Soğuk Çöl
- 8-) Akdeniz iklimi / Kızılcam-Maki
- 9-) Çöl iklimi / Kurakçıl Ot ve Kaktüsler
- 10-)Sert Karasal iklim / İğne Yapraklı Ormanlar (Tayga)
- 11-) Yüksek Dağ iklimi / Alpin Çayırlar
- 12-)Muson iklimi / Muson Ormanları (Teak Ağacı)

YAĞIŞLI VE KURAK BÖLGELER

ÇÖL BÖLGELERİ

- 2 Arizona Çölü
- 7 Tar Çölü
- 6 Arabistan Çölleri
- 5 Victoria-Gibson Çölü
- 11 Karakum Çölü
- 4 Kalahari Çölü
- 10 Kızılkum Çölü
- 1 Büyük Sahra Çölü
- 3 Atakama Çölü
- 8 Gobi Çölü
- 9 Taklamakan Çölü
- 13 Grönland
- 12 Antarktika

ÇÖLLERDE;

Sıcaklık farkı yüksektir.

Fiziksel (Mekanik) çözülme şiddetlidir.

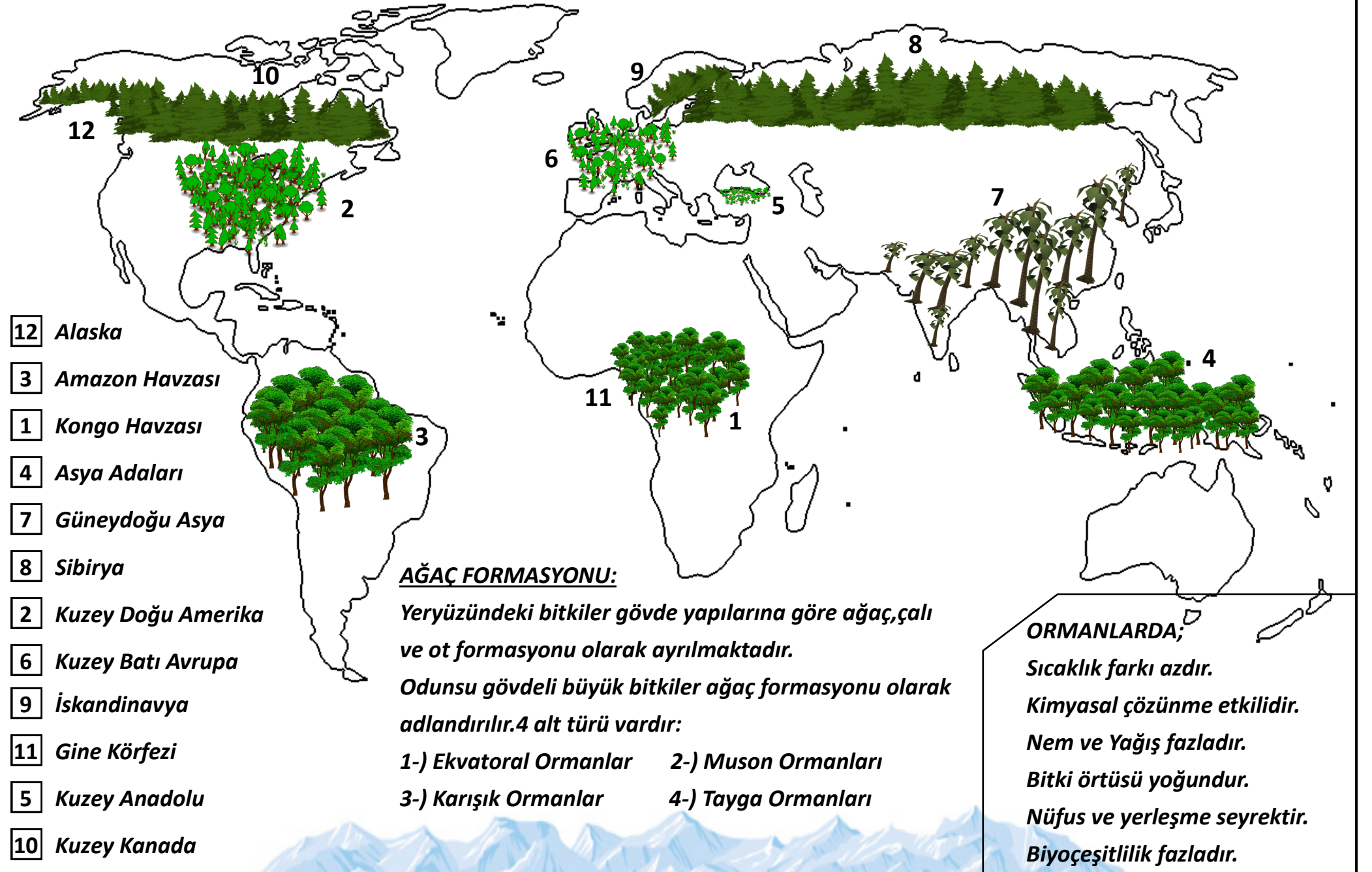
Nem ve Yağış azdır. Kuraklık fazladır.

Bitki örtüsü seyrek.

Nüfus ve yerleşme seyrek.

Biyoçeşitlilik azdır.

ORMAN BÖLGELERİ

Vejetasyon Nedir?

Bir bölgede doğal koşullara bağlı olarak yetişen çeşitli bitki topluluklarının oluşturduğu örtüye **doğal bitki örtüsü** veya **vejetasyon** denir. Benzer bitkilerin bir araya gelmesi ile de bitki formasyonları oluşmaktadır.

Çalı Formasyonu Nedir?

Coğrafi şartların ağaç yetişmesine uygun olmadığı yerlerde ya da ormanların tahrip edildiği sahalarda bodur ağaççıklardan oluşan türlerdir. Başlıca çalı toplulukları şunlardır;

- 1-) Maki
- 2-) Garig
- 3-) Psödomaki

Maki ve Garig Nedir?

Akdeniz iklimi bölgesinde görülen, yıl boyunca yeşil kalan bodur, kısa boylu çalılardır. Sandal, zakkum, defne, yaban mersini, yabani zeytin, sakız, menengiç, keçi boynuzu, kermez meşesi, kocayemiş ve akçakesme başlıca maki türleridir. Makilerin tahribi ile oluşan çalı topluluğuna da garig adı verilir. (lavanta, kekik, süpürge çalısı yasemin, funda, tüylü laden vb)

Bitki Formasyonları Nelerdir?

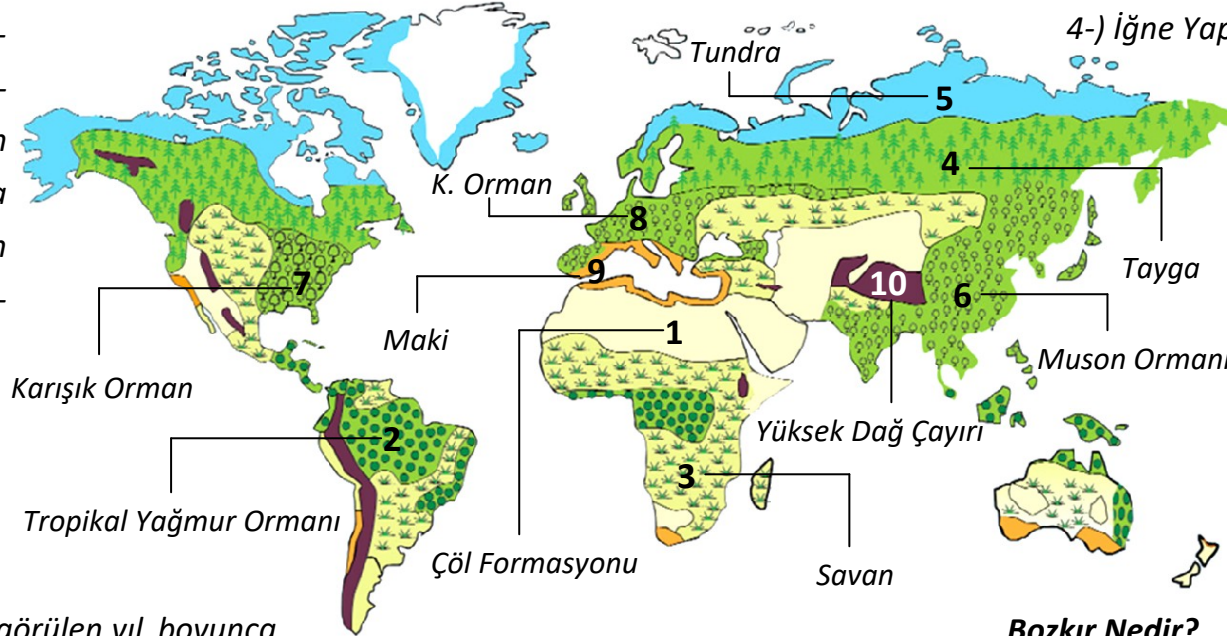
Yeryüzünde farklı özelliklere sahip birçok türden oluşan bitki toplulukları 4 gruba ayrılır.

Ağaç Formasyonu

Çalı Formasyonu

Ot Formasyonu

Çöl Formasyonu

Ağaç Formasyonu Nedir?

İklim ve toprak şartlarına bağlı olarak gelişen uzun ve gövdeli bitki topluluklarıdır. Başlıca ağaç toplulukları şunlardır:

- 1-) Tropikal Yağmur Ormanları
- 2-) Muson Ormanları
- 3-) Karışık Ormanlar
- 4-) İğne Yapraklı Ormanlar (Tayga)

Ot Formasyonu Nedir?

Ağaç ve çalı formasyonlarının yetişmediği bölgelerde ve ormanların tahrip edildiği yerlerde gelişen, yağışlarla bağlı olarak yetişen türlerdir. Başlıca ot türleri;

- 1-) Savan
- 2-) Bozkır (Step)
- 3-) Çayır (Mera)
- 4-) Tundra

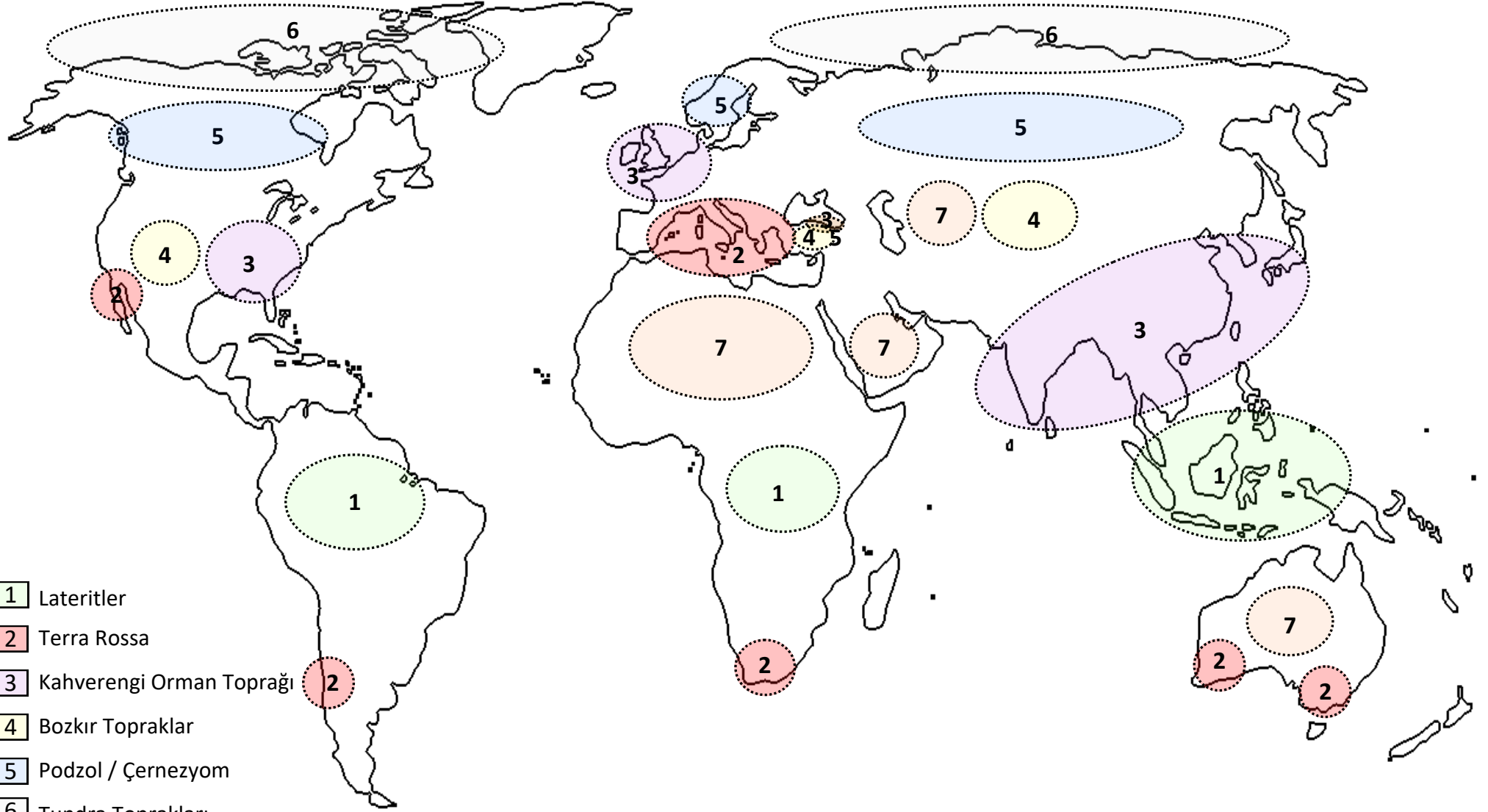
Bozkır Nedir?

Orta kuşakta kurak ve yarı kurak iklim bölgelerinde görülen seyrek ve cılız ot topluluğudur. Bu otların başlıcaları; geven, yavşan otu, çoban yastığı, gelincik, sığırkuyruğu, ada çayı, üzerlik, çayır üçgülü, kılıç otu ve çakır dikenidir. Orman tahribi sonucu oluşan bozkırlara **antropojen bozkırlar** adı verilir.

Psödomaki Nedir?

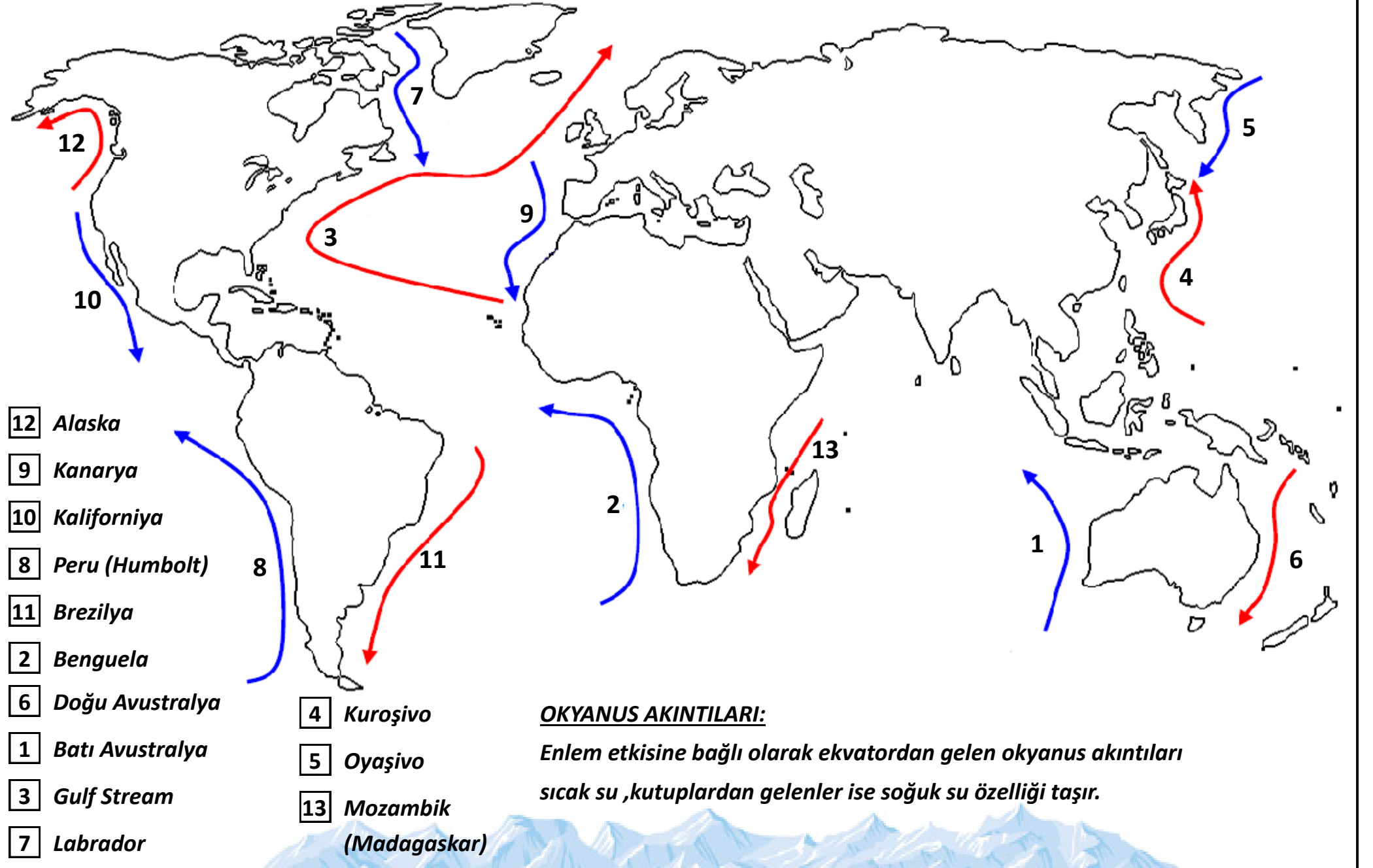
Orta kuşağın nemli iklim bölgelerinde ormanların tahrip edilmesi sonucu ortaya çıkan çalılara denir. Kışın yaprağını döken kızılıçık, böğürtlen, yabani elma, yabani erik, üvez, fındık ile yaprağını dökmeyen sandal, defne, akçakesme ve kocayemiş gibi maki türlerinden oluşur.

ZONAL TOPRAK BÖLGELERİ

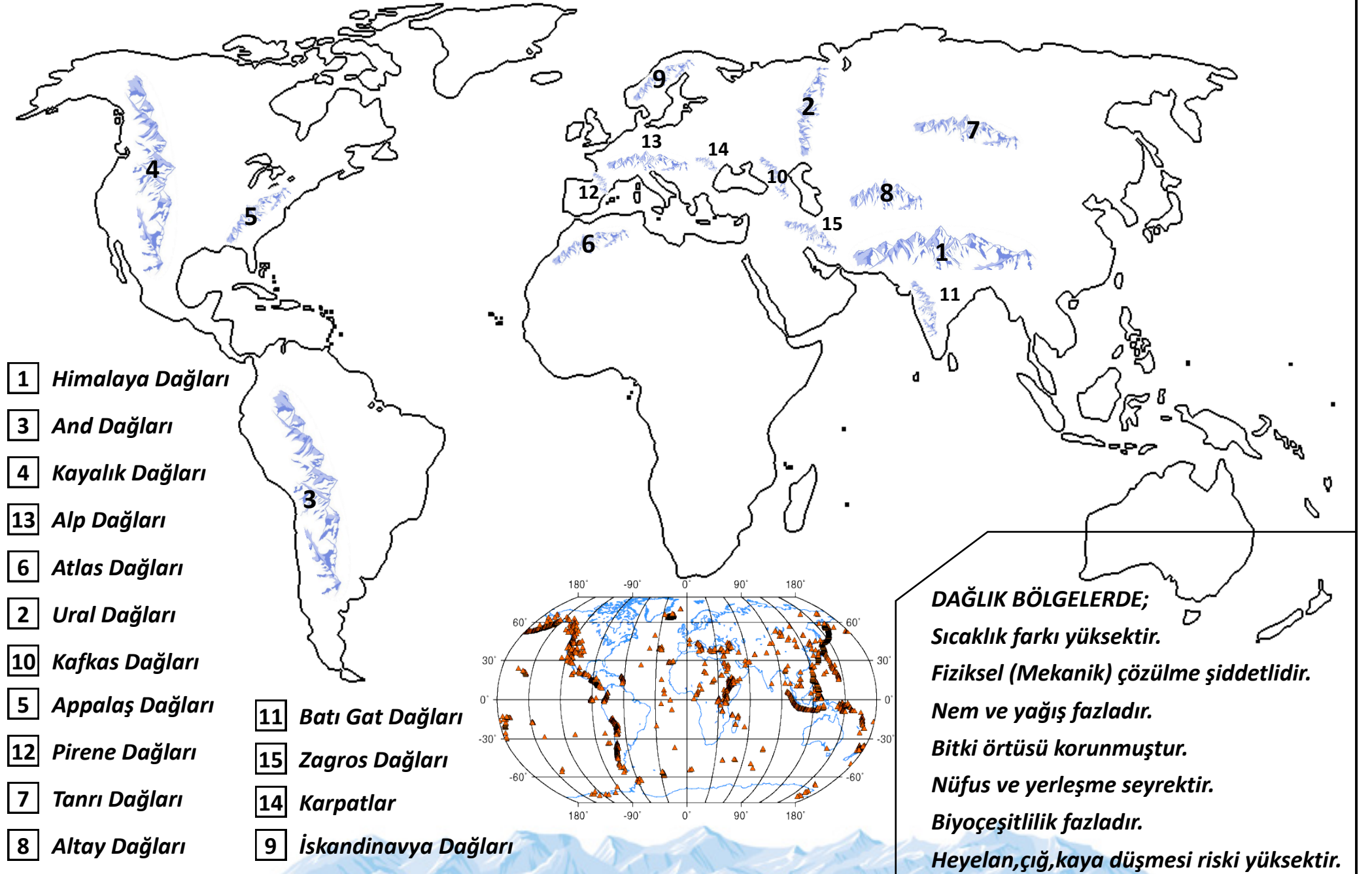

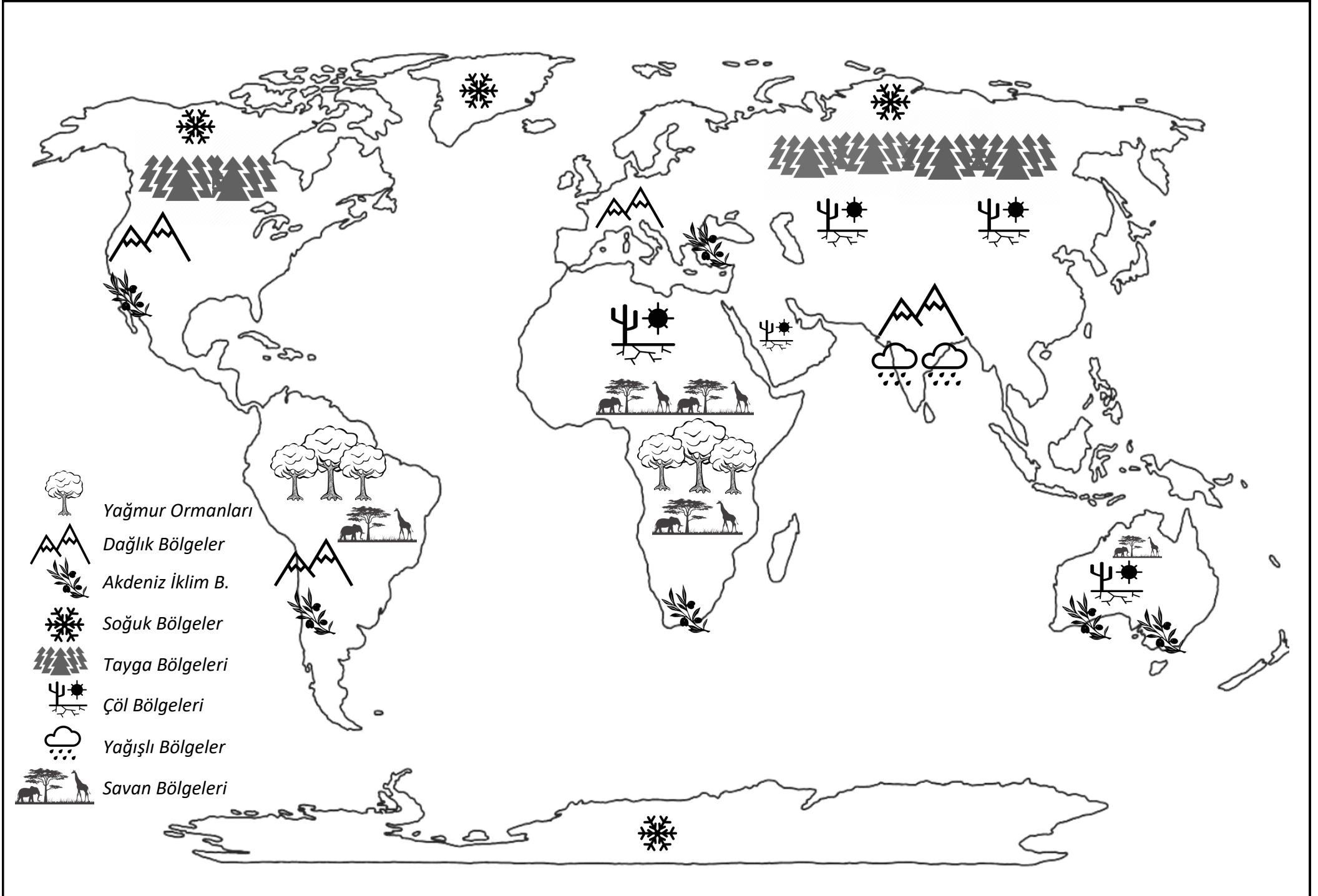
- 1 Lateritler
- 2 Terra Rossa
- 3 Kahverengi Orman Toprağı
- 4 Bozkır Topraklar
- 5 Podzol / Çernezyom
- 6 Tundra Toprakları
- 7 Çöl Toprakları

OKYANUS AKINTILARI

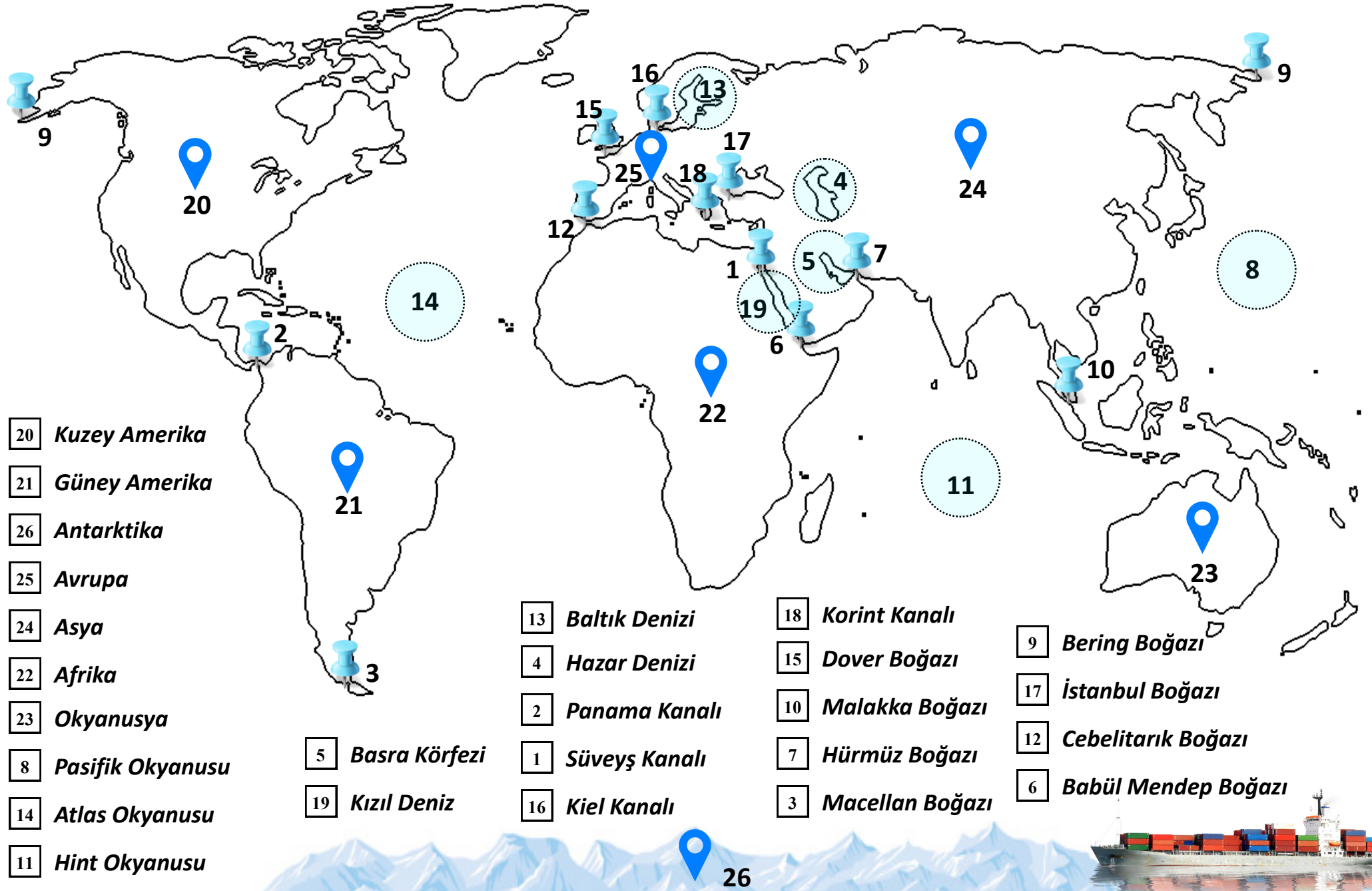

DAĞLIK BÖLGELER

SU KAYNAKLARI

İki su kütlesini birleştiren doğal su yollarına **boğaz**, iki su kütlesini birleştirmek için insanlar tarafından açılan su yollarına ise **kanal** adı verilir. Deniz yolu ulaşımında çok önemli olan boğaz ve kanallar, yolların kısalmasını sağlayarak ülkeler arası taşımacılığı da hızlandırmıştır.

Bering Boğazı

Rusya ile Abd arasında Asya ve Amerika kıtalarının birbirlerine en fazla yaklaştığı noktadadır.Yüksek enlemlerde yer aldığı için diğer boğazlara göre yoğun değildir.Tarih değiştirme çizgisi buradan geçmektedir.

Panama Kanalı

Atlas Okyanusu ile Büyük Okyanus'u bağlar.Orta Amerika'da yer alır.Dünya ticaretinin % 5'i bu kanal üzerinden yapılır.Havuz sistemi bulunmaktadır.

Macellan Boğazı

Güney Amerika'nın en uç noktasıdır.Panama'nın açılması ile önemi azalmıştır.

Not: 2019 yılında dünyadaki gemi sayısı 95.402, yük taşıma kapasitesi 1.976.491 olmuş ve taşıma kapasitesi bir önceki yıla göre %2,6 artmıştır.

Kiel Kanalı

Kuzey Denizi ile Baltık Denizi'ni bağlayan bu kanal Almanya'nın kuzeyinde yer almaktadır.Savaş gemilerine kestirme bir yol sağlamak için yapılmıştır.

Korint Kanalı

Mora Yarımadası ile Yunanistan anakarası arasındadır.Ege Denizi'ni Adriyatik Denizi'ne bağlar.Daha çok turizm amaçlı kullanılmaktadır.

İstanbul ve Çanakkale B.

Önemli ve stratejik bir su yoludur.Karadeniz'e kıyısı olan ülkeler Akdeniz'e inmek için bu yolu kullanmak zorundadır.

Malakka Boğazı

Malezya ile Endonezya arasındadır.Büyük Okyanus ile Hint Okyanusu arasındaki en işlek deniz ticaret yoludur.

Hürmüz Boğazı

Basra Körfezinin tek çıkış noktasıdır.Dünya petrol ticaretinin en önemli noktalarındandır.Ortadoğu petrolünün yarısı buradan taşınır.Ekonomik ve stratejik açıdan önemlidir.

Cebeli Tarık Boğazı

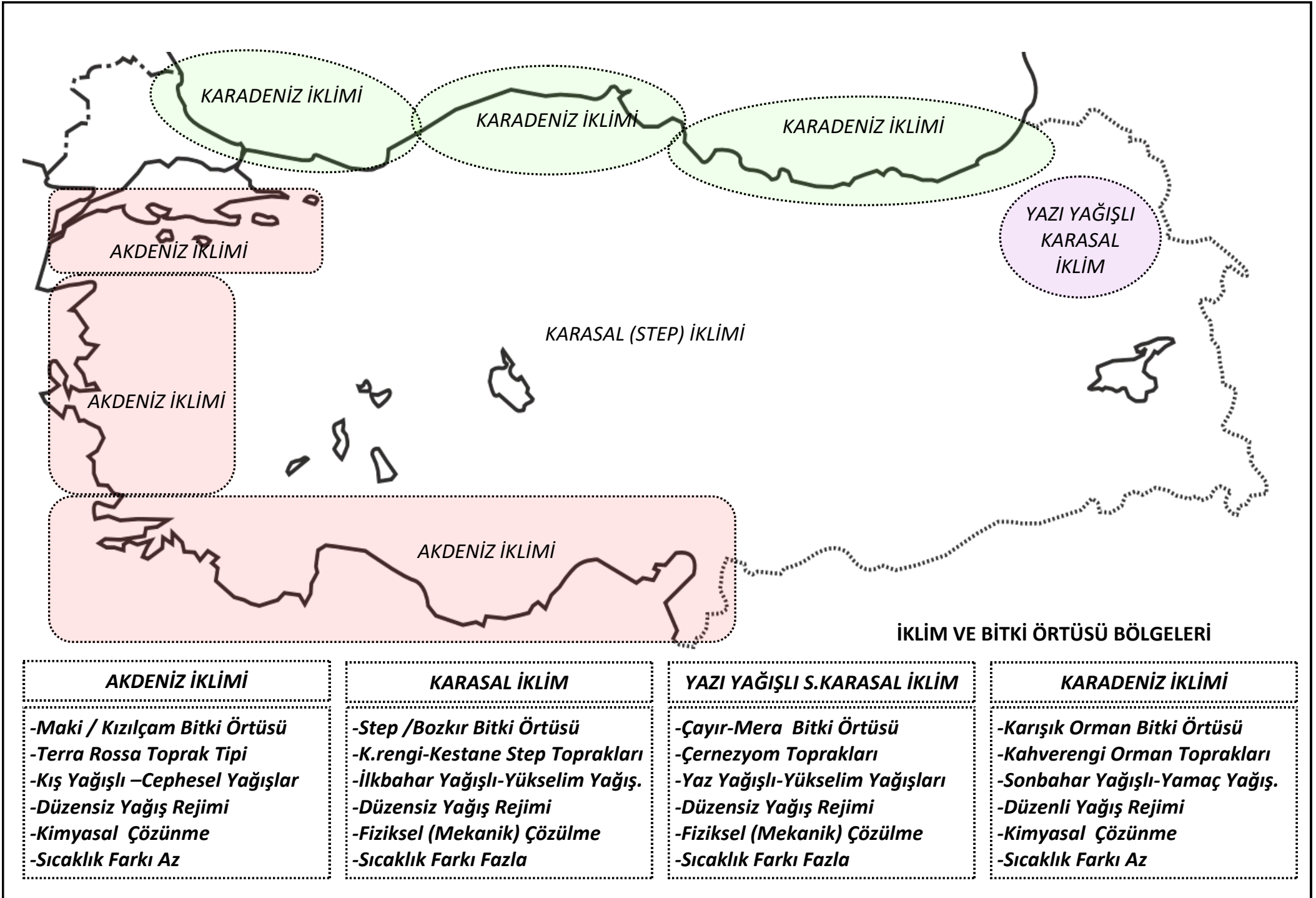
Akdeniz'i Atlas Okyanusu'na bağlar.En işlek üç su yolundan birisidir.

Süveyş Kanalı

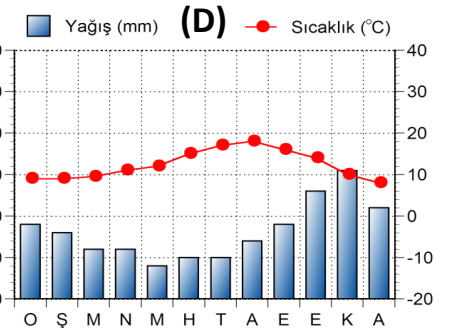
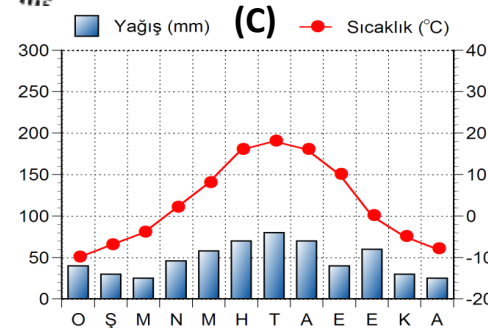
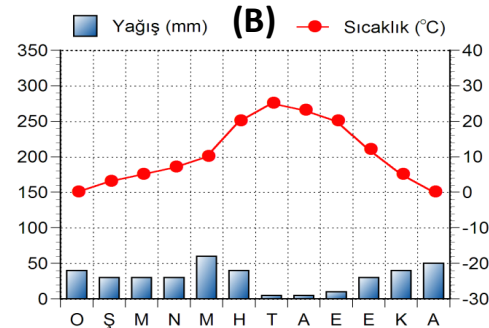
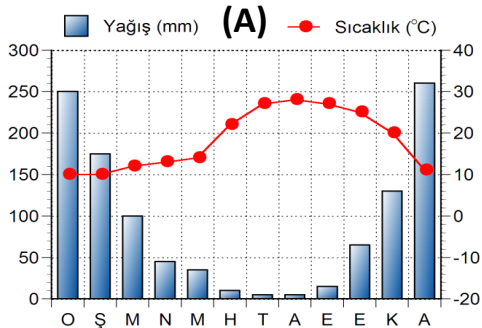
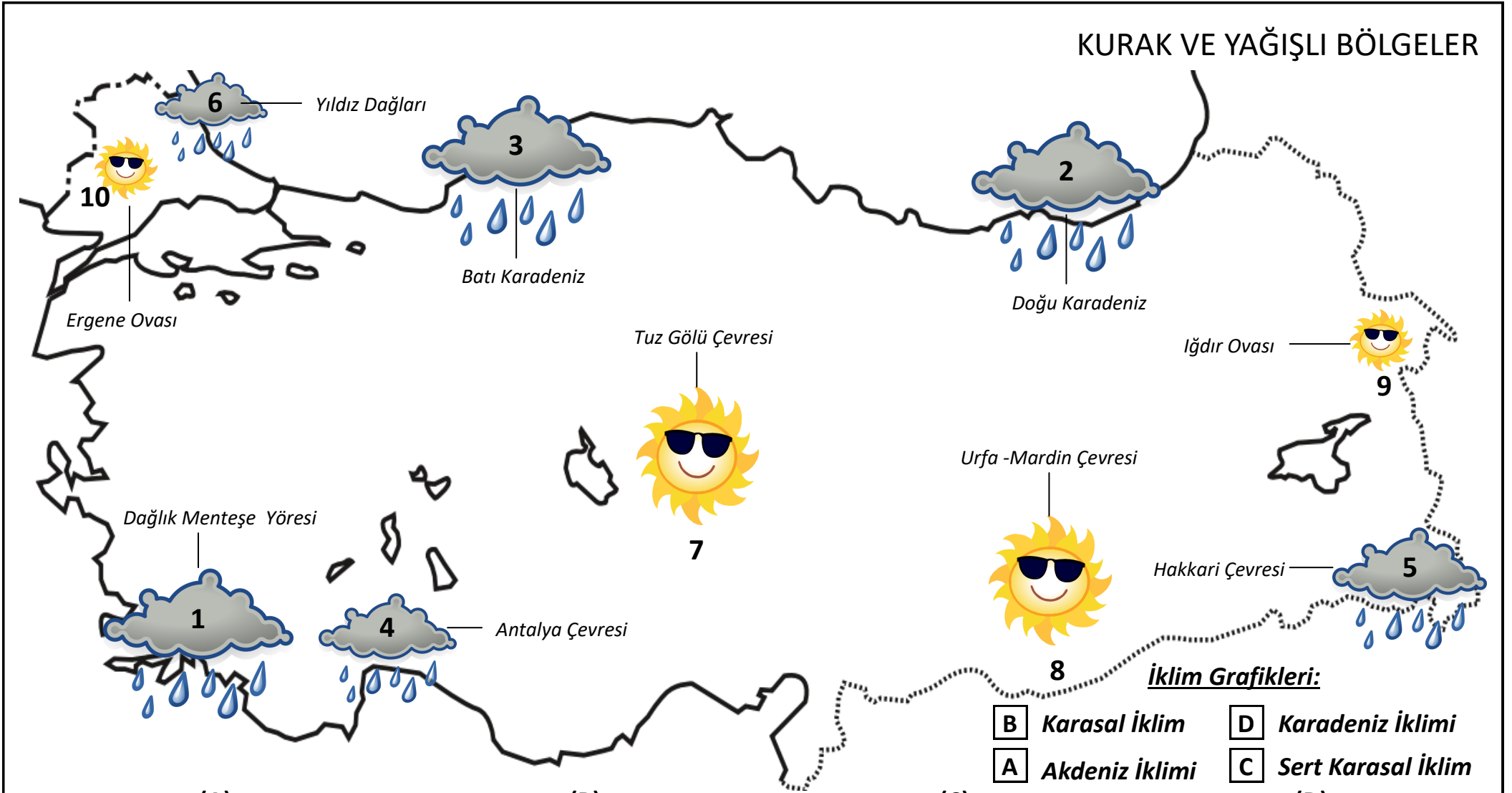
Dünya deniz ticaretinin % 7'si bu kanal üzerinden yapılır.Akdeniz ile Kızıldeniz'i birbirine bağlayan bu kanal sayesinde denizler arasında tür geçişi mümkündür.

Babül Mendep Boğazı

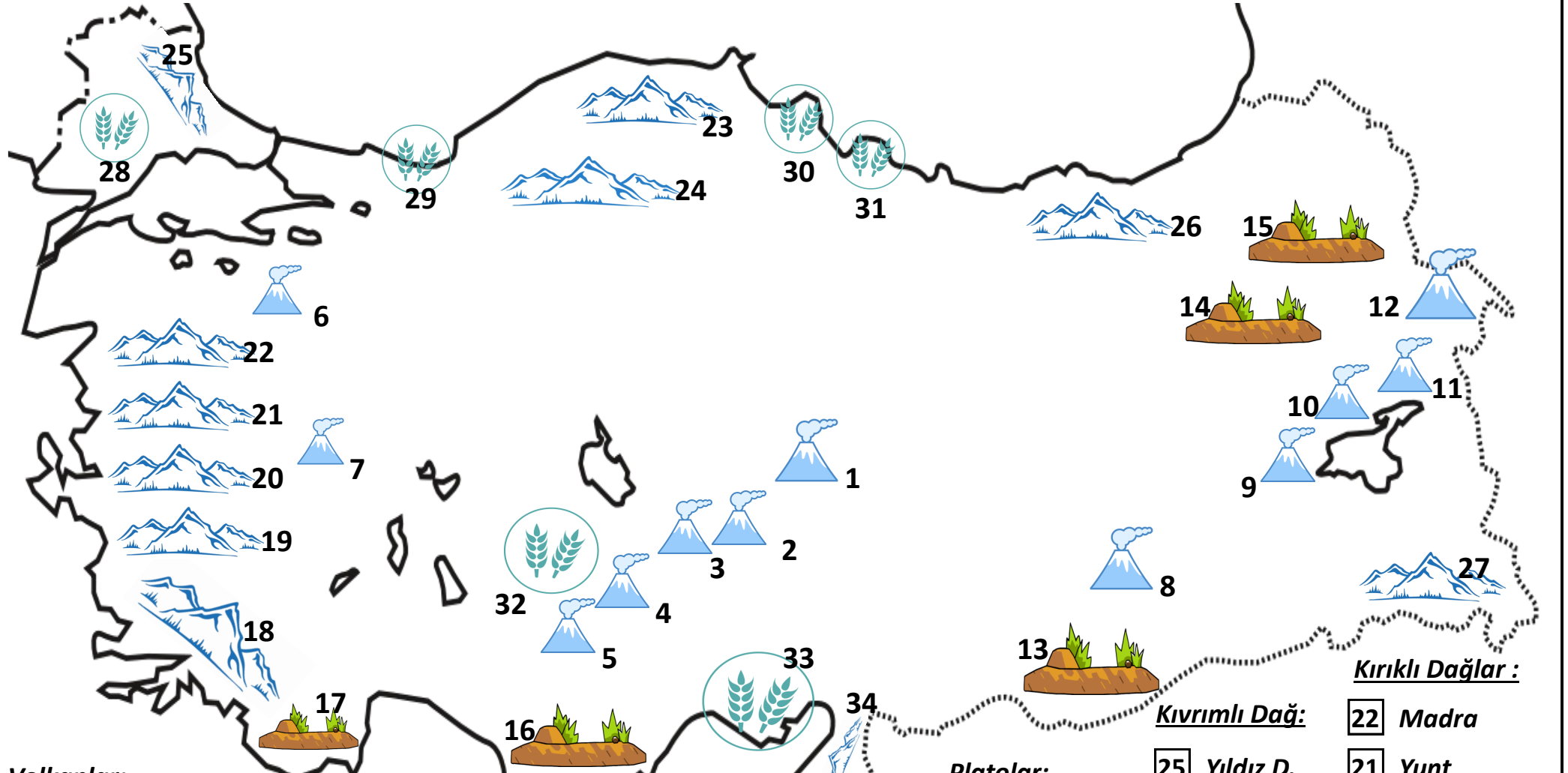
Aden Körfezi'nde yer alır.Kızıldeniz'i Hint Okyanusu'na bağlar.Yemen ve Somali arasında önemli bir petrol güzergahıdır.

KURAK VE YAĞIŞLI BÖLGELER

DÜZ VE DAĞLIK BÖLGELER

Volkanlar:

4 Karacadağ	3 Hasan Dağı	7 Kula
5 Karadağ	10 Süphan	8 Karacadağ
1 Erciyes	9 Nemrut	6 Uludağ
2 Melendiz	11 Tendürek	12 Ağrı Dağı

Ovalar:

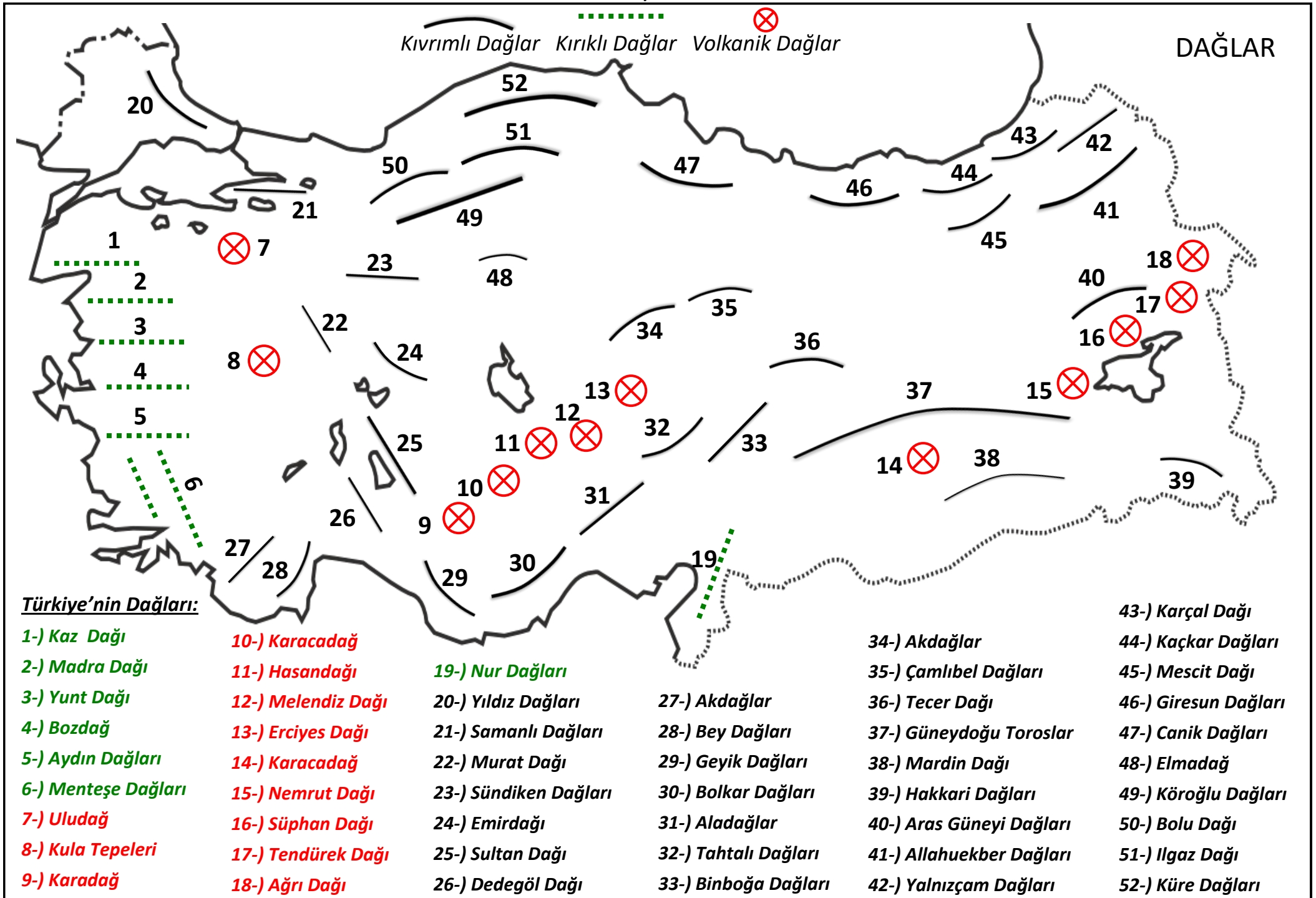
28 Ergene	29 Sakarya
30 Bafra	31 Çarşamba
32 Konya	33 Çukurova

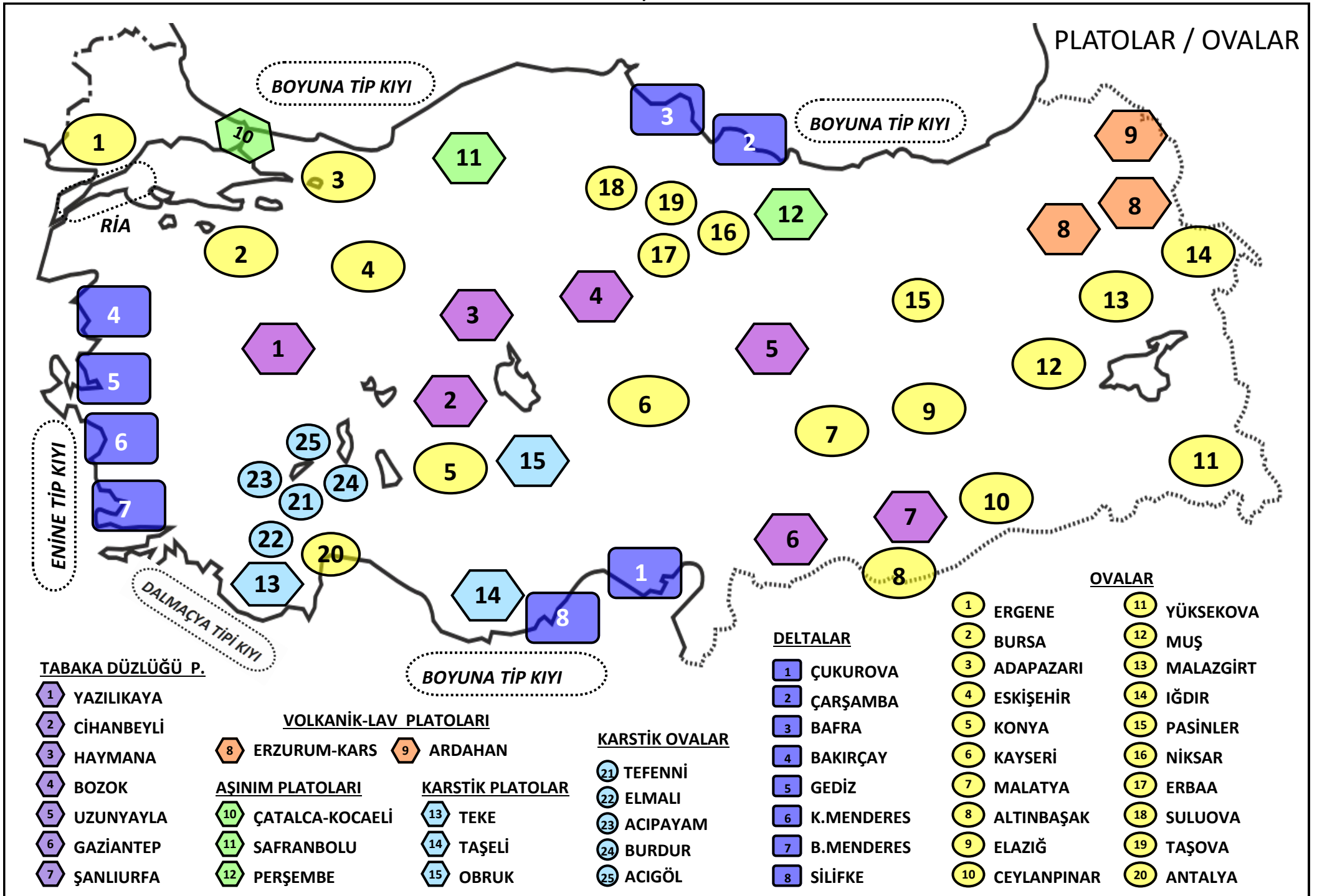
Platolar:

14	15 Erzurum Kars
17	Teke P.
16	Taşeli P.
13	Urfa P.

Kırıklı Dağlar :Kıvrımlı Dağ:

22 Madra	25 Yıldız D.
21 Yunt	27 Hakkari D.
20 Bozdağ	26 Rize D.
19 Aydın D.	23 Küre D.
34 Nur Dağları	24 Köroğlu D.
18 Menteşe D.	

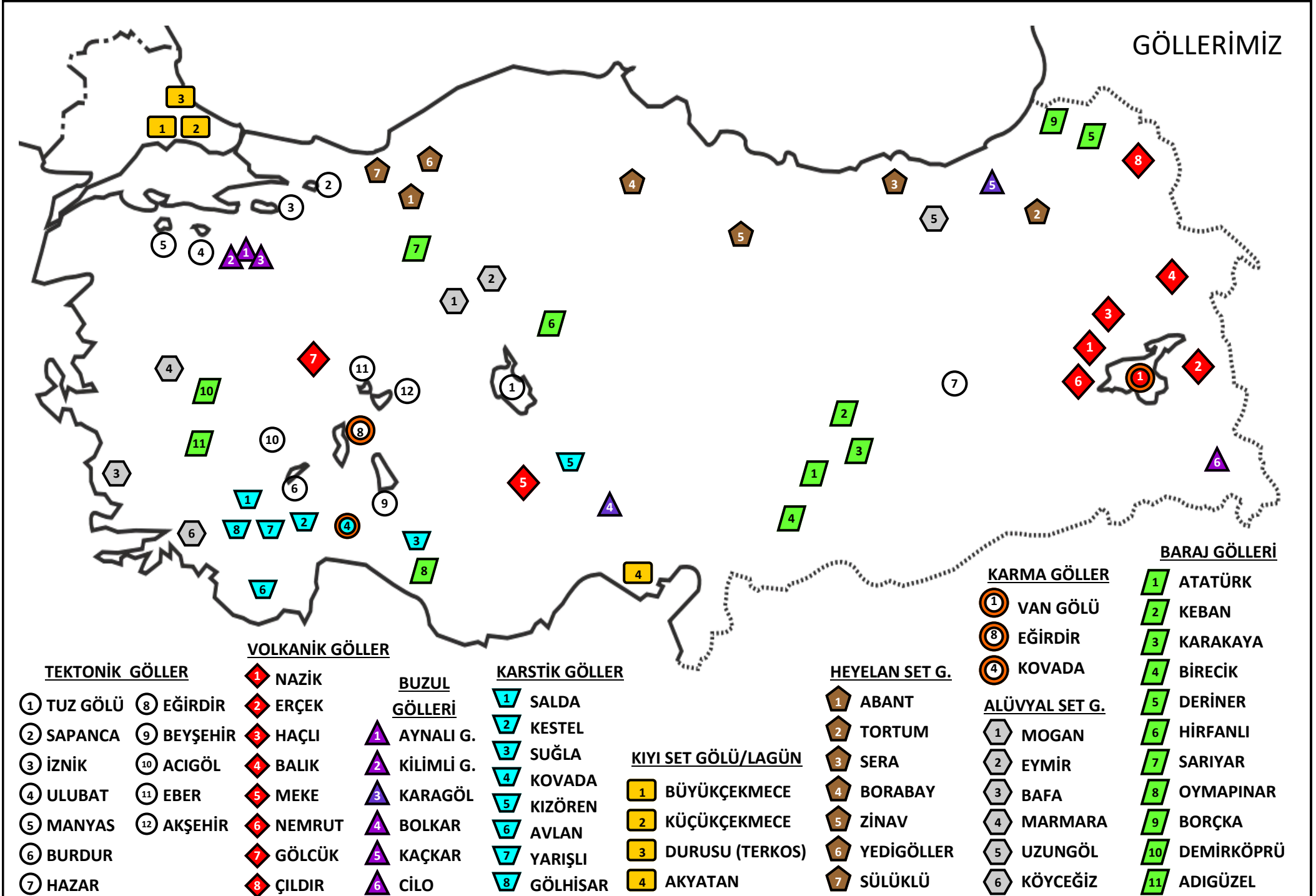

Türkiye'nin Akarsuları

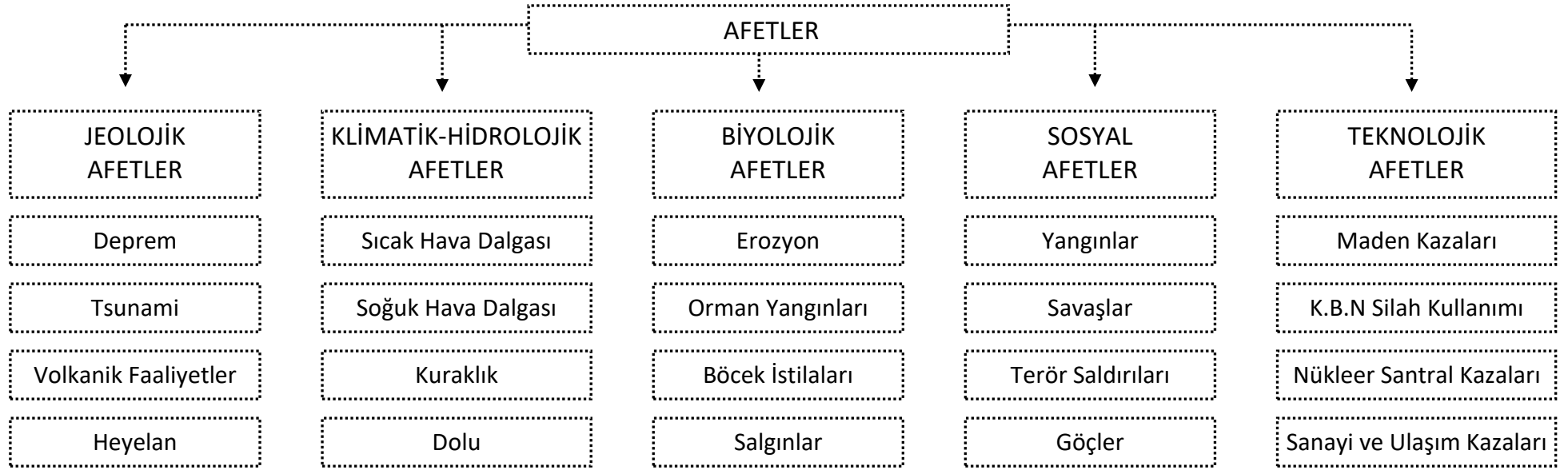
- # Türkiye, Orta Doğu'daki komşuları arasında su potansiyeli en zengin ülkedir.
- # Ülkemiz akarsuları genelde kısa boylu ve hızlı akışlıdır.
- # Genelde dağların uzanışlarına paralel uzanmaktadır.
- # Ülkemiz akarsuları genelde dar ve derin vadiler içerisinde akmaktadır.
- # Yatak eğimleri fazla, hidroelektrik potansiyelleri yüksektir.
- # Denize ulaştıkları yerlerde delta oluştururlar.

- # Ülkemiz akarsuları taşımacılığa elverişli değildir.
- # Denge profiline ulaşmamışlardır. Su sporlarına elverişlidir.
- # Rejimleri genelde düzensizdir.
- # Genelde açık havzalıdır.
- # Taşıdıkları su miktarı azdır.
- # Akımları genelde ilkbaharda (kar erimeleri) yükselmektedir.

GÖLLERİMİZ

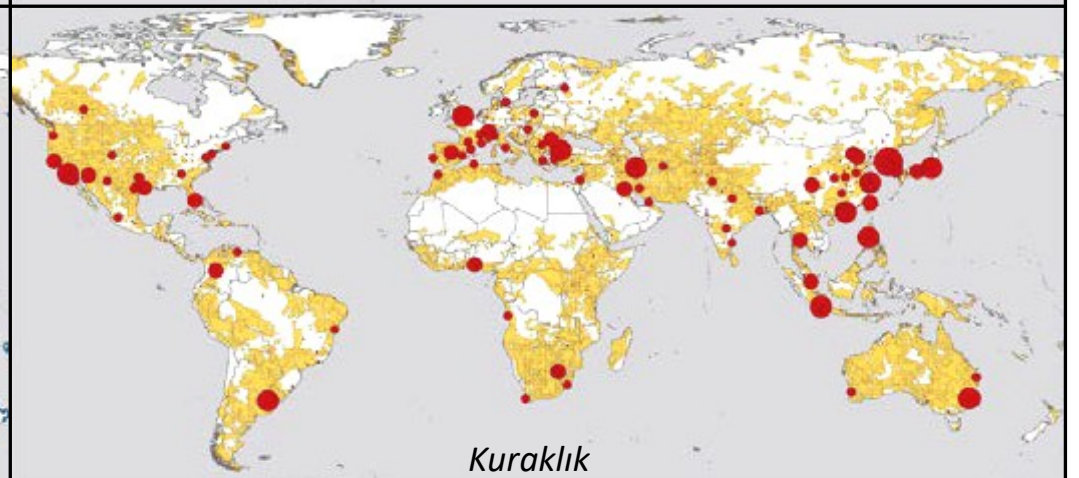
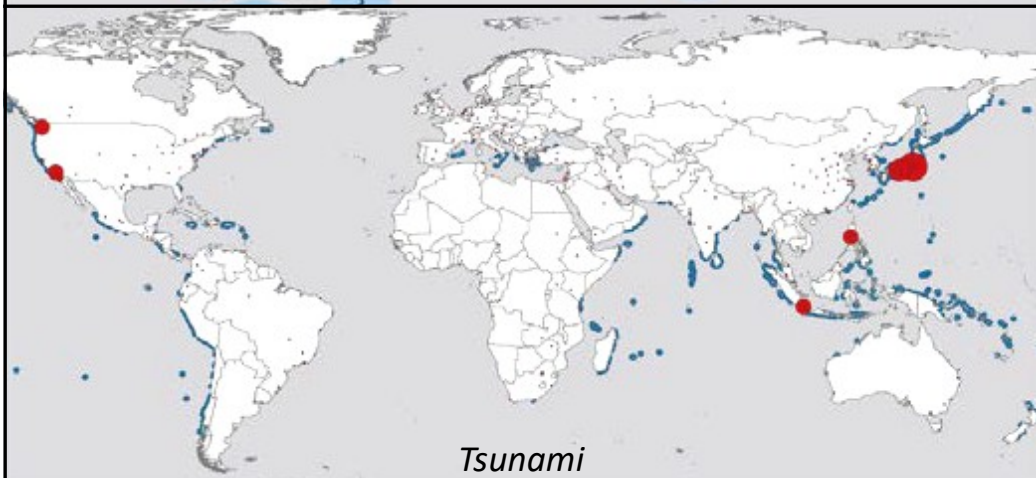
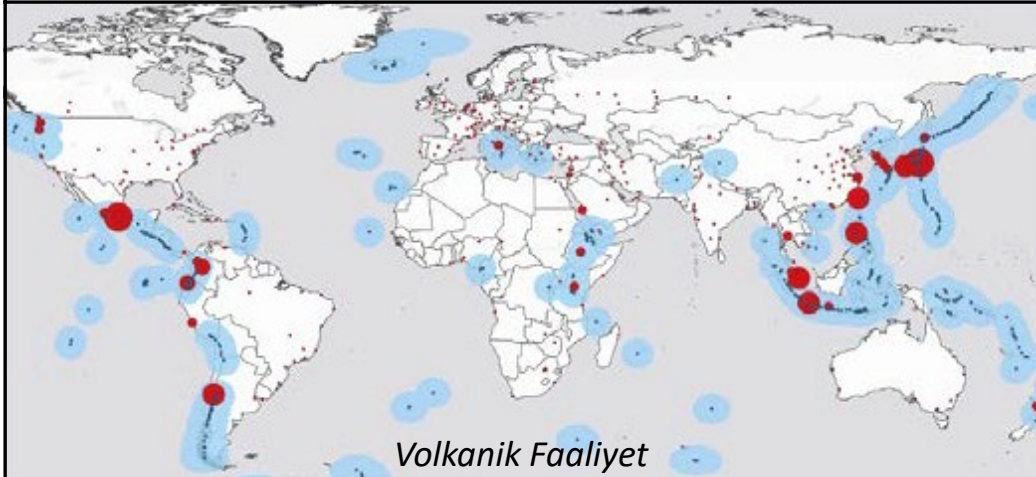
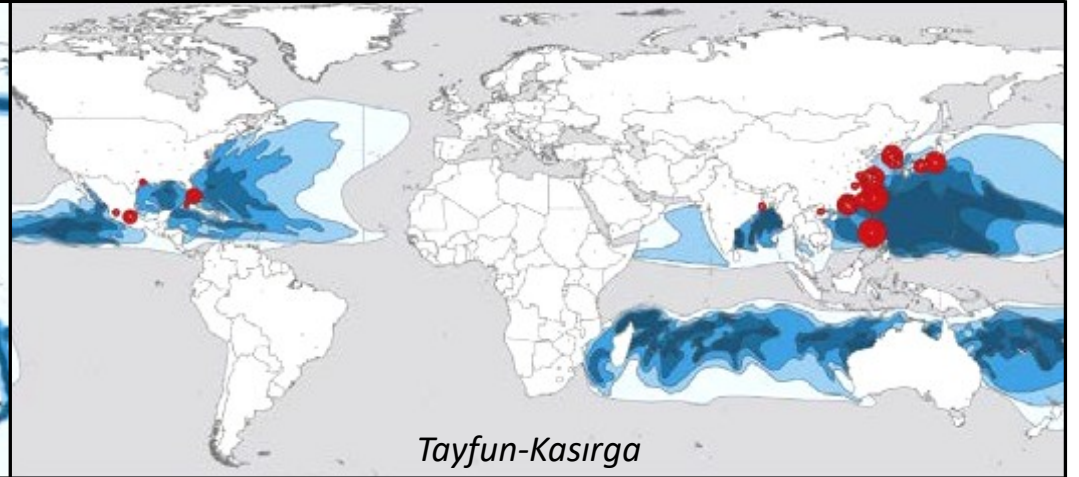
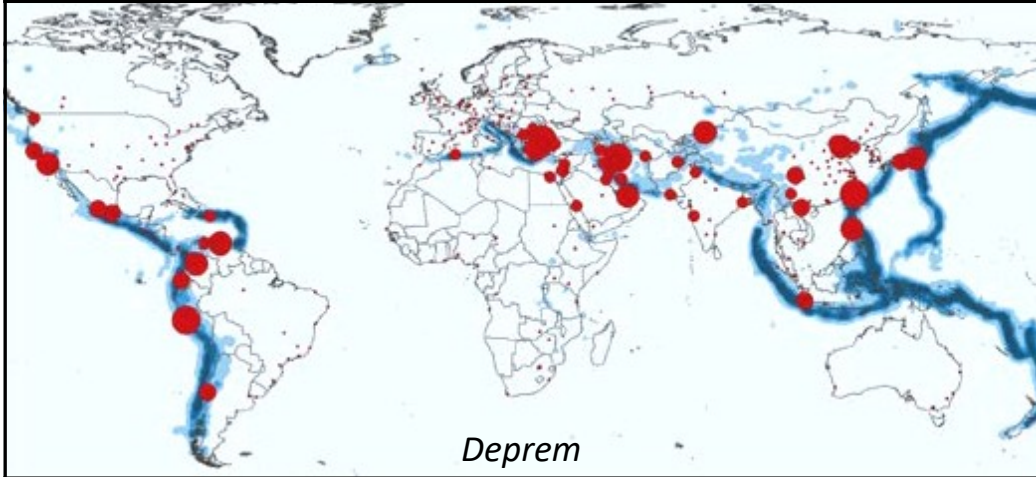
Afet Nedir?: Can ve mal kaybına neden olan doğal ve beşeri olaylara afet adı verilir. İnsanların doğrudan etkisiyle meydana gelen ,can ve mal kaybına sebep olan olaylar beşeri afet olarak adlandırılır.

1900'lü Yıllardan Günümüze En Fazla Can Kaybına Sebep Olan 10 Afet

Afet	Tarih	Can Kaybı
Haiti Depremi	12 Ocak 2010	316.000
Sumatra (Endonezya) Tsunamisi	26 Aralık 2004	230.000
Vargas Seli ve Toprak Kayması (Venezuela)	10-20 Ocak 1999	30.000
Bangladeş Kasırgası	20-29 Nisan 1991	143.000
Tangshan (Tangşan) Depremi (Çin)	26 Temmuz 1976	250.000
Yungay Toprak Kayması (Peru)	31 Mayıs 1970	18.000
Bhola Kasırgası (Pakistan-Hindistan)	7-13 Kasım 1970	300.000
Gansu Depremi (Çin)	16 Kasım 1920	250.000
İspanyol Gribi	1918-1919	20.000.000
Pelee Yanardağ Felaketi (Martinik Adası / Fransa)	8 Mayıs 1902	30.000

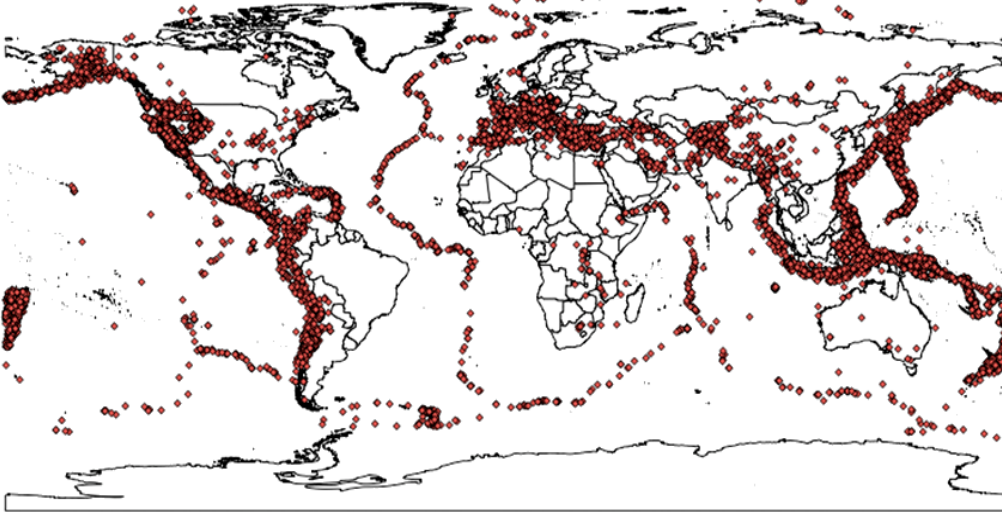

Depremler Nasıl Oluşur ?

Yerkabuğundaki kısa süreli sarsıntılardır.Oluşumlarına göre depremler volkanik depremler,karstik depremler ve tektonik depremler olmak üzere 3 gruba ayrılır.Bunların dışında heyelanlar,meteorlar,nükleer denemeler,köprü tünel,baraj inşaları,yol kazıları,petrol kuyularının açılması esnasında da depremler meydana gelebilir.

Tektonik Depremler Nerelerde Görülür ?

Dünyada meydana gelen depremlerin %68'i Pasifik Ateş Çemberi olarak da adlandırılan Büyük Okyanus kıyılarında görülmektedir.Yine yeryüzündeki depremlerin % 25'i Alp-Himalaya Kuşağında etkilidir.Üçüncü büyük deprem kuşağı ise Atlas Okyanusu'nun Orta kesimidir.

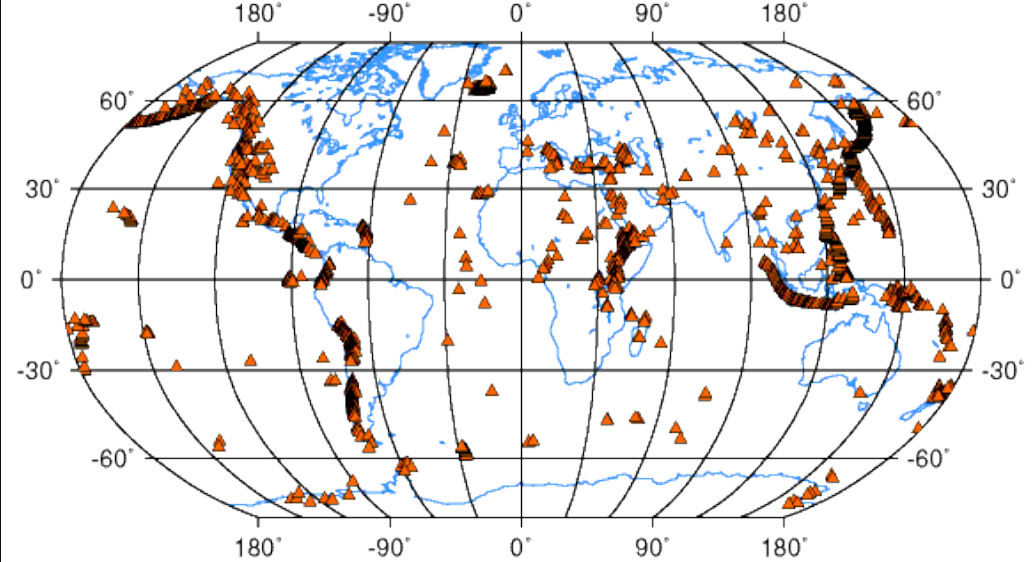

Grönland,Sibiry,Kuzey Afrika,Orta Afrika,Antarktika,Arabistan Yarım Adası,İskandinavya,Doğu Avrupa,Kuzey Kanada,Avustralya'nın orta kesimleri depremsellik bakımından daha az risk taşır.

Depremlerin dağılışı ile levha sınırları,genç kıvrım dağları,fay hatları,sıcak su kaynakları ,volkanik bölgeler arasında paralellik vardır.

Volkanların Dünyadaki Dağılışı Nasıldır ?

Dünyadaki volkanların önemli bir kısmı Pasifik Ateş Çemberi üzerinde yer almaktadır.Yeryüzündeki aktif 550 volkanın 3/4'ü bu bölgede bulunmaktadır.

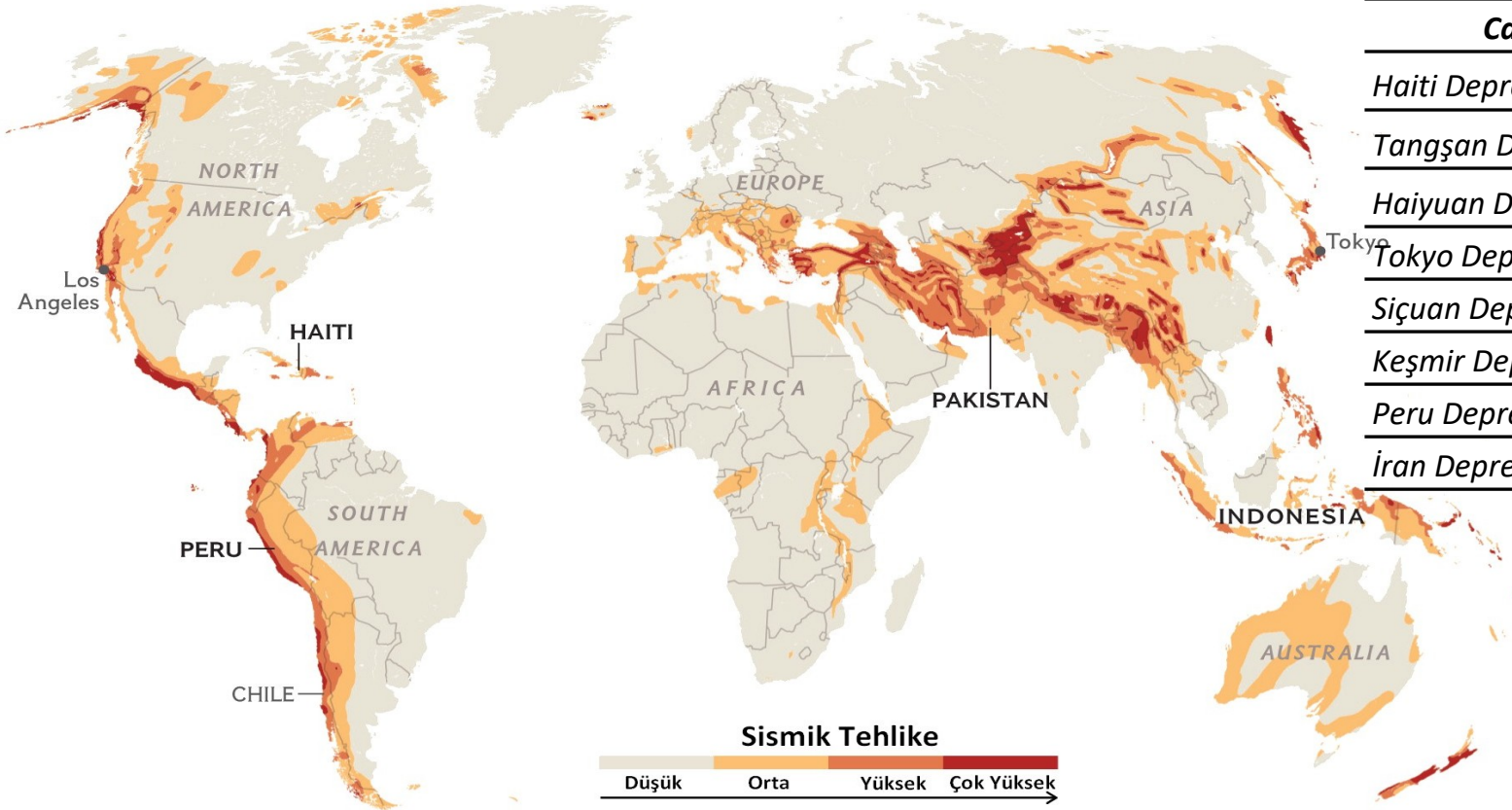

Dünyadaki volkanların % 60'si Pasifik Ateş Çemberinde,%20'si Akdeniz kuşağındadır.

Büyük Okyanus Çevresi,Akdeniz Havzası,Alp-Himalaya Sistemi,Doğu Afrika,Orta Amerika,İzlanda,Asor,Hawai Adaları,İtalya,Abd,Endonezya Şili,Filipinler,Yeni Zelanda,Japonya volkanik faaliyetlerin sık görüldüğü yerlerdir.

Volkanik sahalar tehlike arz etmelerine ve dünya yüzeyinin % 1'ini kaplamalarına rağmen dünya nüfusunun % 10'unun beslemektedir. Volkanik sahalar madenler,yeraltı kaynakları ve sıcak su kaynakları bakımından zengin,toprak bakımından oldukça verimlidir.Yine turistik değere sahip yüzey şekilleri (peri bacası),maden suyu kaynakları ve katılmaşım kayaları volkanik sahalarda bulunmaktadır.

Son yüzyıldaki en önemli depremler Güney Amerika ve Asya-Pasifik ülkelerinde yaşanmıştır.1960 Şili depremi 9.5 büyüklüğü ile en büyük depremdir.En uzun deprem 10 dakika ile Endonezya'da kaydedilmiştir.En fazla ölüme yol açan deprem ise 316.000 kayıp ile 2010 Haiti depremidir.

Can Kaybına Göre Depremler

Deprem	Tarih	Büyüklük	Can Kaybı
Haiti Depremi	12.01.2010	7.7	316.000
Tangşan Depremi	28.07.1976	7.8	250.000
Haiyuan Depremi	16.12.1920	7.8	200.000
Tokyo Depremi	01.09.1923	8.2	142.800
Siçuan Depremi	12.05.2008	7.8	87.000
Keşmir Depremi	08.10.2005	7.6	73.000
Peru Depremi	31.05.1970	8.1	65.000
İran Depremi	21.06.1990	7.4	40.000

Deprem Riski Yüksek Ülkeler:

Çin , Endonezya, İran, Türkiye
Japonya , Peru , Abd, İtalya
Afganistan Hindistan, Meksika
Yunanistan, İzlanda, Yeni Zelanda
Şili, Pakistan, Haiti, Nepal vb.

Büyüklüğüne Göre Dünyada Depremler

Deprem	Tarih	Büyüklük	Can Kaybı
1-) Şili Depremi	22.05.1960	9.5	1655
2-) Alaska Depremi	28.03.1964	9.2	128
3-) Endonezya Depremi	26.12.2004	9.1	230.000
4-) Japonya Depremi	11.03.2011	9.0	19.000
5-) Rusya Depremi	04.11.1952	9.0	—

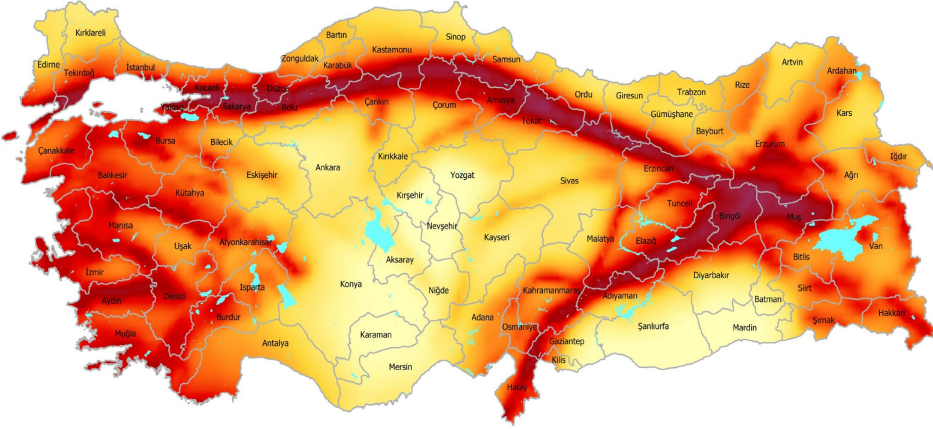
Büyüklüğüne Göre Dünyada Depremler

Deprem	Tarih	Büyüklük	Can Kaybı
6-) Şili Depremi	27.02.2010	8.8	500
7-) Ekvator Depremi	31.01.2010	8.8	1000
8-) Alaska Depremi (Rat Adası)	04.02.1965	8.7	—
9-) Tibet Depremi	15.08.1950	8.6	1500
10-) Endonezya Depremi	28.03.2005	8.6	1400

Türkiye’de Depremler ?

Ülkemiz ,son yüzyılda meydana gelen 77 deprem ile depremsellik açısından dünyada 4.sırada yer almaktadır. Türkiye’de ortalama olarak her beş yılda bir geniş çapta can ve mal kaybına neden olan büyük bir deprem meydana gelmektedir.

“AFAD,2018, Türkiye Deprem Tehlike Haritası”

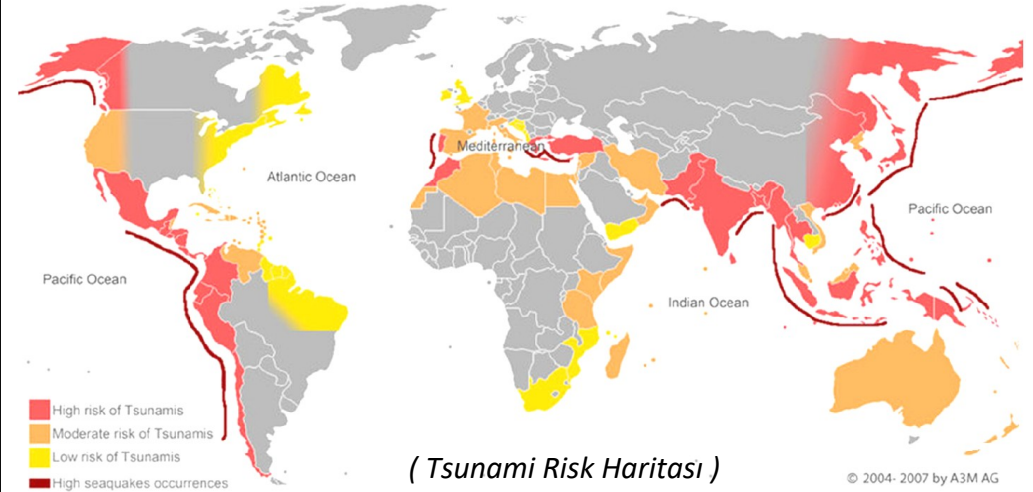
Türkiye’de Meydana Gelen Bazı Depremler

Deprem	Tarih	Büyükklük	Can Kaybı
Sivrice - Elazığ Depremi	24.01.2020	6.8	41
Van Depremi	23.10.2011	6.7	604
Bingöl Depremi	01.05.2003	6.1	176
Düzce Depremi	12.11.1999	7.2	845
Gölcük Depremi	17.08.1999	7.4	18.374
Erzincan Depremi	13.03.1992	6.8	653
Köprüköy - Erzurum Depremi	30.10.1983	6.8	1115
Van Depremi	28.03.1976	7.2	3840
Gediz Depremi	28.03.1970	7.2	1086
Erzincan Depremi	26.12.1939	7.9	32.962

Tsunami Nedir ?

Okyanus ve deniz tabanlarında meydana gelen kırılmalar sonucunda oluşan dev dalgalara tsunami adı verilmektedir.

Dünyada meydana gelen tsunamilerin % 59’u Büyük Okyanus’ta,%25’i Akdeniz Havzası’nda %12’si Atlas Okyanusunda meydana gelmiştir. Endonezya,Japonya,Sri Lanka,Hindistan,Tayland Çin,Malezya,Yeni Gine,Şili’de tsunami riski yüksek olan yerlerdir.

(Tsunami Risk Haritası)

© 2004-2007 by A3M AG

Dünyada tsunami riski bakımından Akdeniz Havzası 2.sırada yer almaktadır.Son 3000 yılda ülkemizde 90 tsunami meydana gelmiştir.

Dünyada Meydana Gelmiş Önemli Tsunamiler

Tohoku Depremi ve Tsunamisi / 11.03.2011 / 30.000 Can kaybı

Sumatra Depremi ve Tsunamisi / 26.12.2004 / 230.000 Can kaybı

Şili Depremi ve Tsunamisi / 22.05.1960 / 2.000 Can kaybı

Lizbon Depremi ve Tsunamisi / 01.11.1755 / + 10.000 Can kaybı

Girit Depremi ve Tsunamisi / 21.07.365 + 08.08.1303 / +1.000

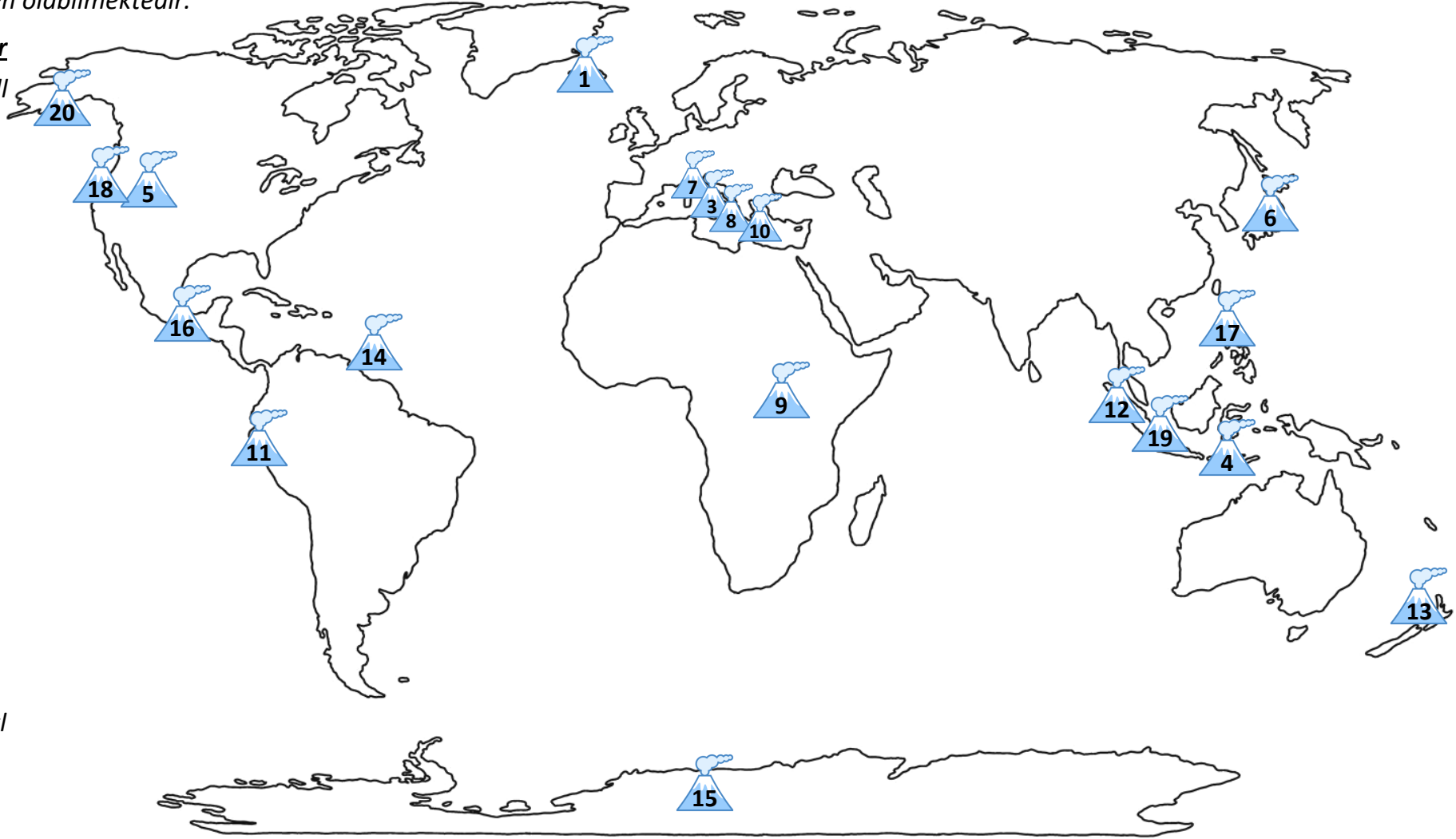
Santorini Volkan Patlaması ve Tsunamisi / M.Ö.17.yy

Volkanik Faaliyetlerin Etkileri Nelerdir?

Yeryüzünde yaklaşık olarak 550 aktif volkan vardır. Volkanik faaliyetler esnasında yeryüzüne katı, sıvı ve gaz hâlde maddeler çıkar. Volkanik faaliyetlerle ortaya çıkan lavlar, zehirli gazlar, çamur akıntıları can ve mal kaybının yanı sıra tarım alanları ve bitkilere büyük zararlar vermekte, hava ulaşımını olumsuz etkilemekte ve büyük çevre sorunlarına neden olabilmektedir. Yine okyanus tabanlarında meydana gelen volkanik patlamalar tsunamilere neden olabilmektedir.

Önemli Volkanlar

- 1-) Eyjafjallajökull
- 2-) Mauna Loa
- 3-) Stromboli
- 4-) Tambora
- 5-) Lassen
- 6-) Fuji
- 7-) Vezüv
- 8-) Etna
- 9-) Nyamuragira
- 10-) Santoirini
- 11-) Cotopaxi
- 12-) Krakatoa
- 13-) Ruapehu
- 14-) Soufriere
- 15-) Erebus
- 16-) Popocatepetl
- 17-) Pinatubo
- 18-) St. Helens
- 19-) Gaiunggung
- 20-) Katmai

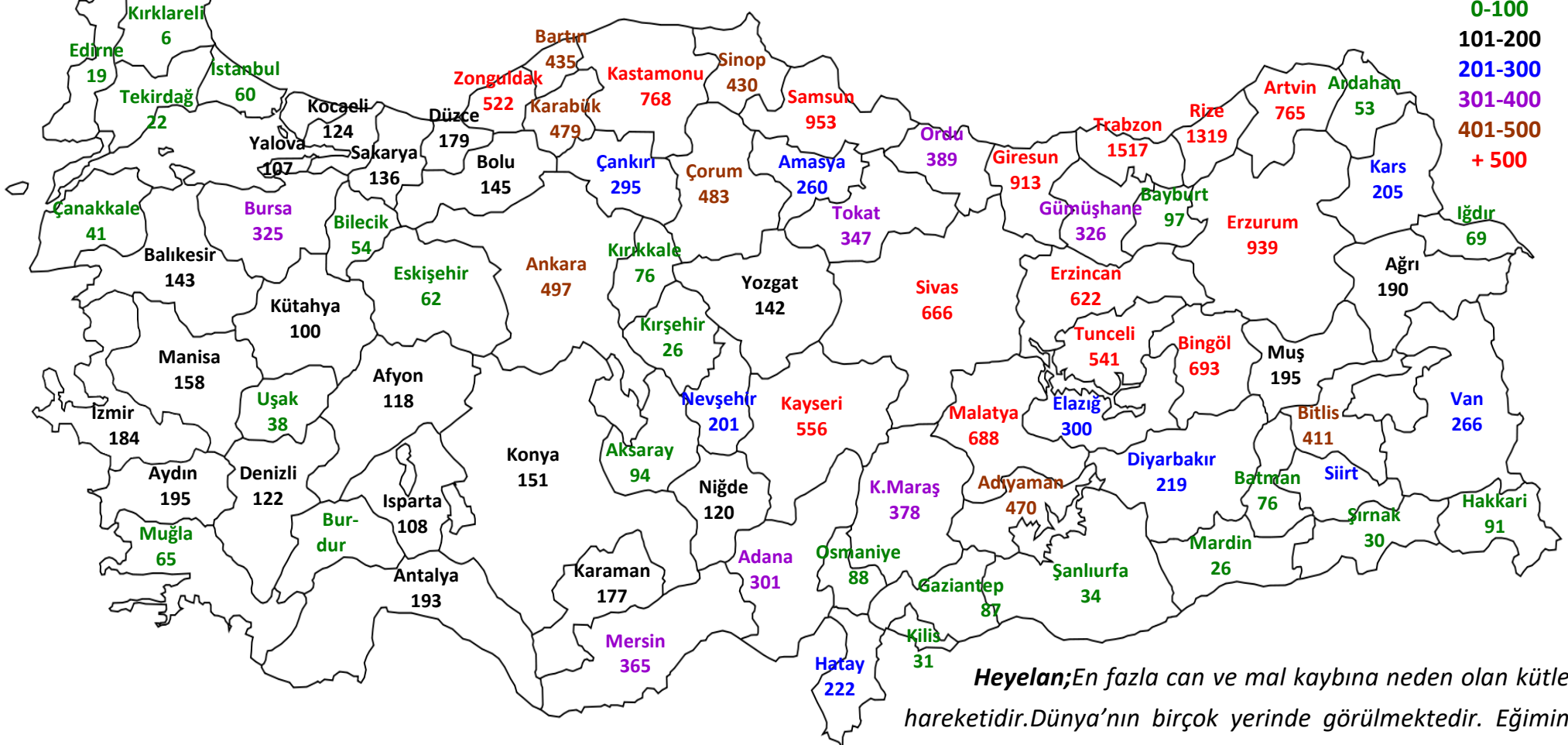

Ülkemizdeki son volkanik faaliyet (1441-1443) Nemrut Dağı'na aittir. Manisa Kula ülkemizin en genç volkanik sahasıdır.

Kütle Hareketleri Nelerdir? Doğada çeşitli etkenlere bağlı olarak kendiliğinden ya da insanların etkileri sonucunda meydana gelen heyelan, toprak kayması, kaya düşmesi ve çamur akıntıları kütle hareketleri olarak ifade edilmektedir.

01.01.1950 – 01.06.2018 Türkiye’de Meydana Gelen Heyelan/Kaya Düşmesi Olaylarının İl Bazında Sayıları

Vaka Sayısı

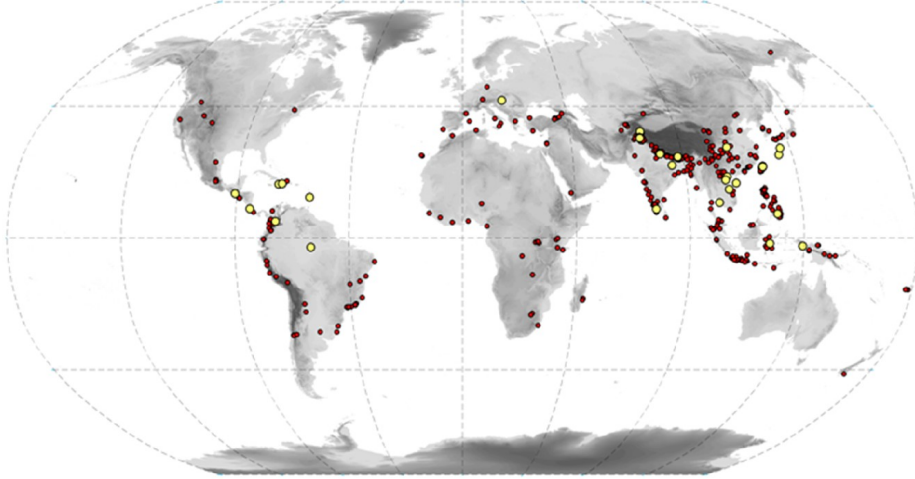

Heyelan; En fazla can ve mal kaybına neden olan kütle hareketidir. Dünya'nın birçok yerinde görülmektedir. Eğimin ve yükseltinin fazla, yağışın bol, tabakaların yamaç eğimine paralel uzandığı, toprak yapısının daha çok killi olduğu, beşeri faaliyetlerle (baraj-yol-tünel vb) yamaçların dengesinin bozulduğu sahalarda görülmektedir. Ülkemizde en fazla Doğu Karadeniz'de özellikle de ilkbaharda meydana gelir.

Çamur akıntıları ; suya doymuş yüzey malzemelerinin eğim doğrultusunda çok hızlı bir şekilde yer değiştirmesidir. **Toprak kayması;** suya doyan yüzeydeki toprağın ana kayadan koparak yer değiştirmesi olayıdır. **Kaya düşmeleri;** eğimli ve kayalık arazilerde daha çok deprem, donma-çözünme, heyelan, yol yapımı ve maden ocağında yürütülen faaliyetler sonucu meydana gelir.

Dünyada Heyelanlar Nerelerde Görülür ?

Dünyada heyelanların dağılışına bakıldığında özellikle dağlık bölgelerle paralellik gösterdiği söylenebilir. Hindistan, Çin, Filipinler, Nepal, Bolivya Şili, Peru, Kolombiya, İtalya, Honduras vb

Erozyon Nedir ?

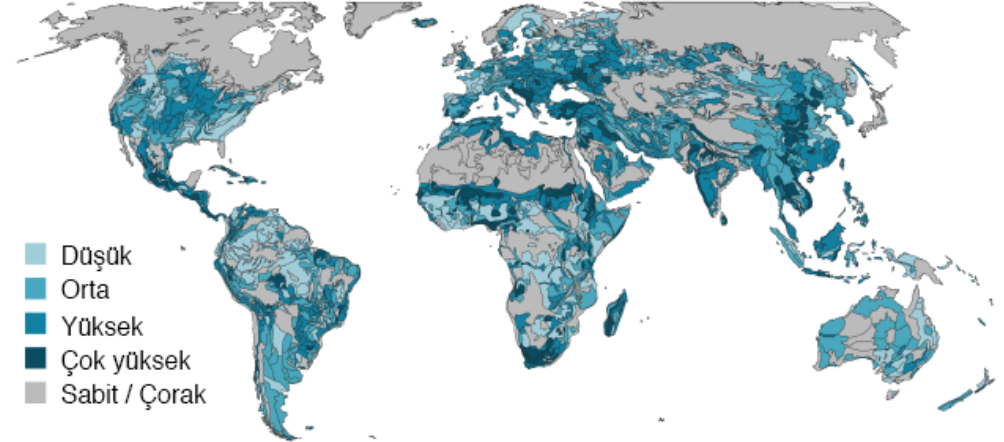
Bitki örtüsünden yoksun, kurak ve yarı kurak bölgelerde toprağın üst kısmının akarsu, rüzgar, seller tarafından taşınıp sürüklenmesidir. Erozyon yavaş gelişen ama kalıcı etkileri yıllar sonra ortaya çıkan bir afettir.

Erozyonu Tetikleyen Etmenler Nelerdir ?

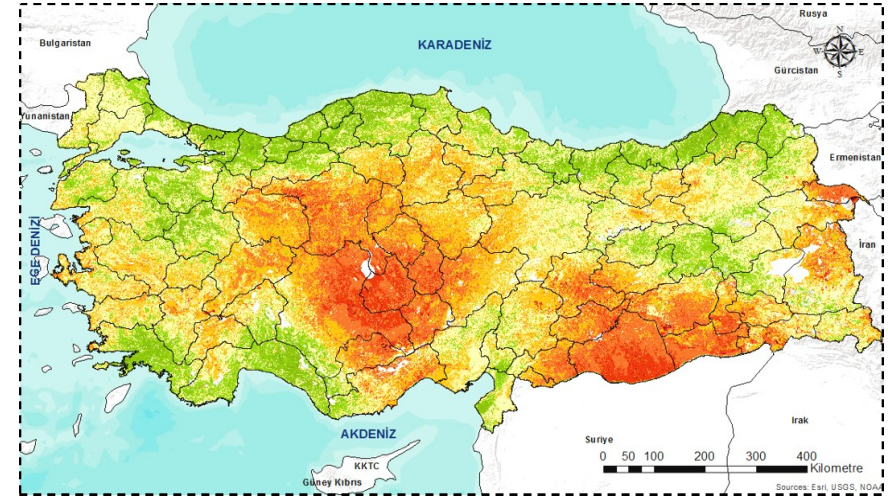
Tarlaların eğim yönünde sürülmesi, arazinin eğimli ve engebeli olması, bitki örtüsünün tahribi, meraların aşırı ve erken otlatılması, düzensiz sağanak yağışlar, anız yakılması, nadas uygulaması, orman yangınları, hayvanların ormanlarda otlatılması erozyonu tetikler.

Yapılan araştırmalarda her yıl 75 milyar ton toprağın erozyonla kaybedildiği ifade edilmektedir. Toprak erozyonundan etkilenen tahmini kişi sayısı da 3.2 milyar olarak açıklanmaktadır.

Dünyadaki erozyonun boyutları konusunda en dikkat çeken bölgeler Hindistan, Çin, Sahra Altı Afrika ve Güney Amerika'dır.

Ülkemizde ise İç Anadolu, Güneydoğu Anadolu, Doğu Anadolu ve Toros Dağları erozyonun en şiddetli görüldüğü yerlerdir.

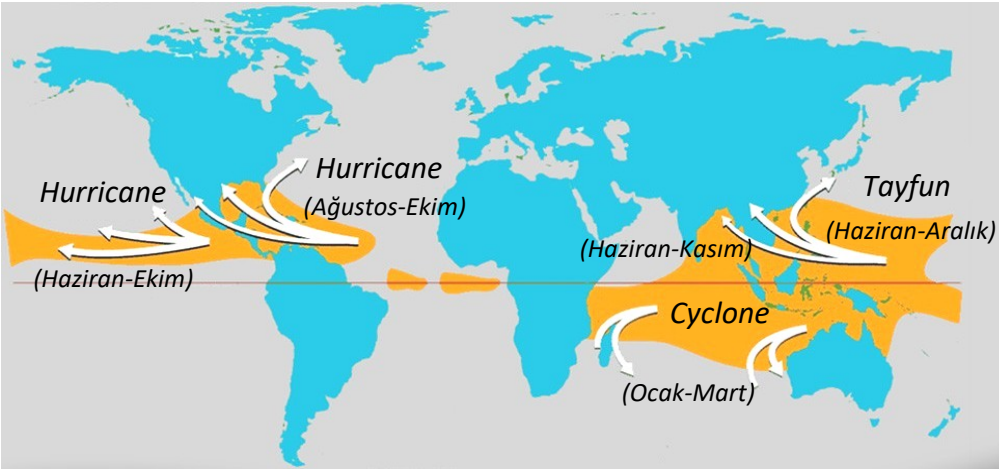

Ağaçlandırma, taraçalandırma, nöbetleşe ekim, tarım alanlarını eğime dik sürme, mera ıslah çalışmaları, ormanlara hayvanların sokulmaması, anız yakmama, nadası terk etmek erozyon ile mücadelede alınan başlıca tedbirlerdir.

Şiddetli Rüzgarlar Tehlikeli Midir ?

Şiddetli rüzgarlar sonuçları itibariyle zaman zaman afetlere yol açabilmektedir. Saatteki hızı 60 km'nin üzerinde olan rüzgârların şiddetli sağanak, yıldırım ve şimşekleri de beraberinde getirecek şekilde tehlikeli sonuçlara yol açabildiği atmosfer olayına **fırtına** denir.

Fırtınaların en hızlı gelişen ve en yıkıcı etkiye sahip olanına **kasırga** denir. Afete neden olan bölgelerde farklı isimlerle anılan bu tropikal fırtınalar, özellikle de kıyı kesimlerde büyük hasara neden olur.

ABD, Meksika, Küba, Filipinler, Japonya, Çin, Vietnam ve Tayvan kasırgalardan en çok etkilenen ülkelere örnek verilebilir.

Sıcak ve nemli hava kütesinin hızlı bir biçimde dönerek yükselmesi sonucunda da **hortum** (tornado) oluşur.

Ülkemizde Tropikal Fırtınalar Görülür Mü ?

Sıcak kuşakta ani basınç farklarından kaynaklanan ve hızları saatte 150 km'ye kadar ulaşabilen tropikal rüzgarlar daha çok okyanuslar üzerinde oluşmaktadır. Ülkemiz orta kuşakta yer aldığı için ve okyanuslara uzak olduğu için Türkiye'de tropikal fırtınalar görülmez.

Orta kuşakta görülen şiddetli rüzgârlar (cephesel fırtınalar, oraj, hortum vb.), coğrafi konum özelliklerinden dolayı Türkiye'de de etkili olmaktadır.

Ekonomik Kayıplara Göre Dünya'da Kasırgalar (1900-2019)

Kasırga	Tarih	Zarar
Katrina Kasırgası / Abd	Ağustos 2005	125 milyar \$
Harvey Kasırgası / Abd	Ağustos 2017	125 milyar \$
Maria Kasırgası / Porto Riko	Eylül 2017	90 milyar \$
Sandy Kasırgası / Abd, Karayipler	Ekim 2012	77 milyar \$
İrma Kasırgası / Abd, Karayipler	Eylül 2017	75 milyar \$
İke Kasırgası / Abd, Karayipler	Eylül 2008	38 milyar \$
Wilma Kasırgası / Abd, Karayipler	Ekim 2005	28 milyar \$
Andrew Kasırgası / Abd, Bahamalar	Ağustos 1992	27 milyar \$
Hagibis Tayfunu / Japonya	Ekim 2019	15 milyar \$
Hugo Kasırgası / Abd, Karayipler	Eylül 1989	13 milyar \$

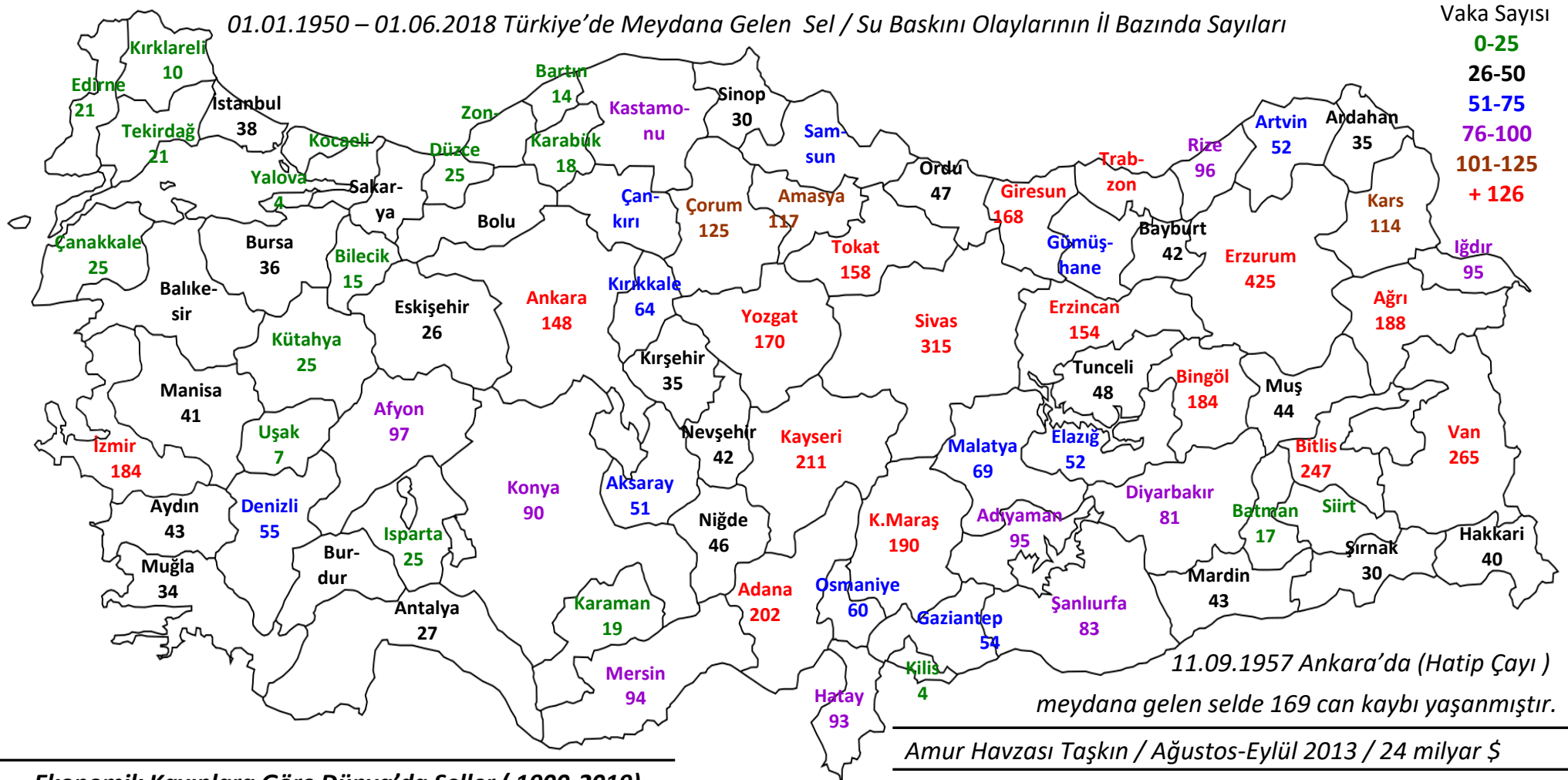
Sel ve Taşkın Nedir ?

Ani ve şiddetli yağışlar ile kar erimeleri sonucu oluşan hızlı akışa sahip sulara **sel** denir. Akarsuyun sahip olduğu akımın artmasıyla taşıdığı su miktarının çevredeki arazilerde göllenmesine de **taşkın** adı verilir.

Dünyanın bir çok bölgesinde sel ve taşkınlara bağlı olarak binlerce can kaybı yaşanmaktadır. Bu kayıpların büyük bir bölümü, Güneydoğu Asya ülkelerinde (Bangladeş, Çin, Hindistan, Pakistan vb.) görülür. Buna karşın bu felaketler karşısında edindiği tecrübeler sonucu gerekli önlemleri alan özellikle ABD, İngiltere ve Japonya gibi gelişmiş ülkeler ise bu felaketlerden daha az etkilenir.

Sel ve taşkınlar ülkemizde en sık görülen ve en çok zarara yol açan afetlerdendir. Türkiye’de sel ve taşkın olayları; yağışların artması ve kar erimelerine bağlı olarak en fazla nisan, mayıs ve haziran aylarında görülür. Akarsu yataklarına yakın yerleşmeler en riskli alanlardır.

01.01.1950 – 01.06.2018 Türkiye’de Meydana Gelen Sel / Su Baskını Olaylarının İl Bazında Sayıları

11.09.1957 Ankara’da (Hatip Çayı) meydana gelen selde 169 can kaybı yaşanmıştır.

Ekonomik Kayıplara Göre Dünya’da Seller (1900-2019)

Tayland Seli / Temmuz-Aralık 2011 / 45 milyar \$

Yangçe Nehri Taşkın / Temmuz-Ağustos 2010 / 35 milyar \$

Yangçe Nehri Taşkın / Haziran-Eylül 1998 / 31 milyar \$

Yangçe Nehri Taşkın / Mayıs-Ağustos 2016 / 28 milyar \$

Amur Havzası Taşkın / Ağustos-Eylül 2013 / 24 milyar \$

Mississippi Nehri Taşkın / Haziran-Ağustos 1993 / 21 milyar \$

Kuzey Kore Seli / Temmuz 1995 / 15 milyar \$

Yangçe Nehri Taşkın / Mayıs-Eylül 1991 / 14 milyar \$

Yangçe Nehri Taşkın / Mayıs-Ağustos 1995 / 14 milyar \$

Japonya Sel / Haziran-Ağustos 1953 / 3.2 milyar \$

Çiğ Nasıl Oluşur ?

Genellikle eğimli yamaçlarda tabakalar hâlinde birikmiş olan kar kütlelerinin çeşitli etmenlerle aşağıya doğru hızla kayması sonucu **çiğ** olayı gerçekleşir. Çiğ, dağlık ve engebeli bölgelerde yamaç eğiminin %2,5-50 civarında ve bitki örtüsünün zayıf olduğu bölgelerde daha çok meydana gelir. Deprem, yol yapım çalışmaları, ani sıcaklık değişimi, taşıtların neden olduğu titreşimler vb. faktörler çiğ olayını arttırmaktadır.

Çiğ olayı; Dünyada Kayalık Dağları, Alpler ve Himalayalar gibi yoğun kar yağışının olduğu dağlık ve engebeli alanlarda yaygın olarak görülmektedir.

Orman Yangınları Bakımından Riskli Bölgeler Nereleridir ?

Genellikle tropikal ve orta kuşakta görülen (özellikle Akdeniz iklim kuşağı) yangınların sadece %1'i doğal nedenlerden (yıldırım düşmesi, volkanik patlamalar, aşırı sıcaklar, kuraklık vb.) kaynaklanır. Orman yangınlarının %99'u ise insan kaynaklıdır. Yangınlar tarlaların genişletilmesi, tarlalarda anız yakılması, cam kırıklarının ormanda bırakılması, sönmemiş kibrit, izmarit ve ateş yüzünden kaynaklanmaktadır.

Ülkemizde orman yangınlarının büyük bir kısmı, yaz kuraklığının yaşandığı haziran-kasım ayları arasında özellikle Batı ve Güneybatı Anadolu'da görülmektedir. (2019 Yılı / 1965 Yangın / 5469 hektar)

2007-2016 Arasında En Fazla Orman Yangını Çıkan 10 İlimiz

Türkiye Geneli: 24.264

Muğla: 2734 Antalya: 2073 İstanbul: 1493 İzmir: 1394 Mersin: 986
Manisa: 932 Adana: 891 Hatay: 658 Denizli: 644 Ankara : 628

Salgın Hastalıklar Nelerdir ?

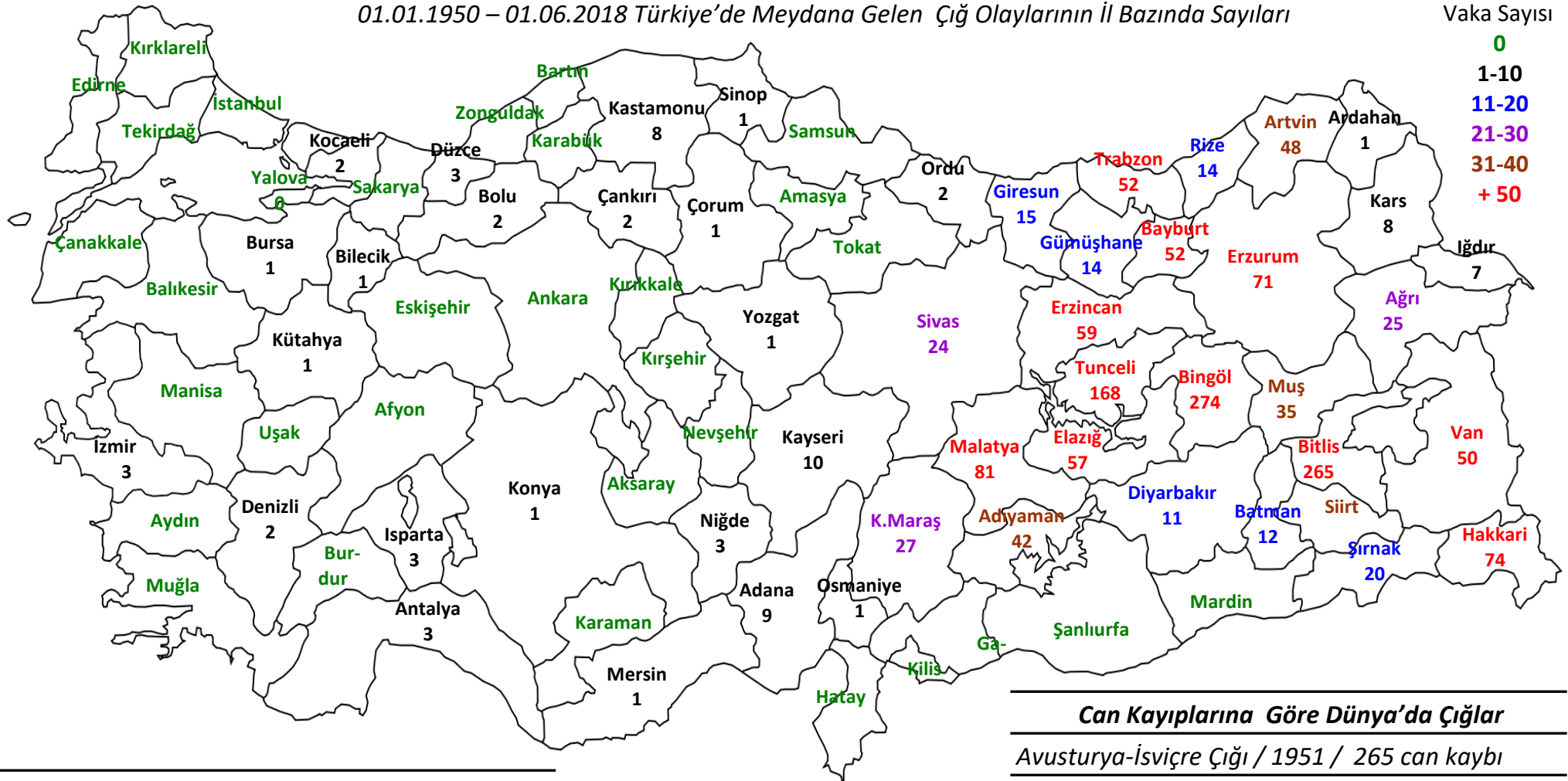
Salgın hastalıklar çok yaygın görülen biyolojik afetlerin başında gelmektedir. Az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde daha yaygın olan salgın hastalıklar, son yüzyıla bakıldığında Afrika ve Asya ülkelerinde daha fazla görülmektedir. Türkiye, coğrafi konumundan dolayı salgın hastalıkların yaygın olarak görülebileceği riskli bir bölgededir.

Dünyada Meydana Gelmiş Önemli Salgınlar ve Can Kayıpları

Kara Veba / 1300'ler / 75 milyon	Hiv-Aids / 1976 / 36 milyon
Kolera (5.dalgı) / 1883 / 250 bin	Domuz Gribi / 2009-10 / 18 bin 500
İspanyol Gribi / 1918 / 25-50 milyon	Sars / 2002-2003 / 800
Asya Gribi / 1957 / 1.1 milyon	B.Afrika Ebola / 2013-16 / 11.325
Hong Kong Gribi / 1968 / 1 milyon	Covid 19 / 2019 / 469 bin (22.06.20)

Türkiye’de Çiğ; Türkiye’de son 130 yılda 1.997 çiğ olayı yaşanmış ve 1471 kişi hayatını kaybetmiştir.En acı olay 01.02.1992’de Şırnak Görmeç köyünde meydana gelmiş 91’i asker,151 vatandaşımız hayatını kaybetmiştir.1992 yılı 443 kayıp ile çiğdan en fazla can kaybının yaşandığı yıldır.

01.01.1950 – 01.06.2018 Türkiye’de Meydana Gelen Çiğ Olaylarının İl Bazında Sayıları

Can Kayıplarına Göre Dünya’da Çiğlar

Peru (Huascaran) Çiği / 1970 / 22.000 can kaybı
 İtalya Çiği / 1916 / 2.000-10.000 can kaybı
 Peru (Huascaran) Çiği / 1962 / 4.000 can kaybı
 Afganistan Çiği / 2015 / 310 can kaybı

Ülkemizde 1950’den günümüze meydana gelmiş çiğ olaylarının yarısı Bingöl, Bitlis, Tunceli ve Malatya illerindedir.

Can Kayıplarına Göre Dünya’da Çiğlar

Avusturya-İsviçre Çiği / 1951 / 265 can kaybı
 Afganistan Çiği / 2012 / 201 can kaybı
 Hindistan Lahaul Vadisi Çiği / 1979 / 200 can kaybı
 Afganistan Çiği / 2010 / 172 can kaybı
 Japonya Mitsuma Çiği / 1918 / 155 can kaybı
 Türkiye Gömeç Çiği / 1992 / 151 can kaybı

TÜRKİYE'DE DOĞAL AFETLER

DEPREM

Can ve mal kaybı açısından ülkemizde en fazla kayba yol açan afettir.

Ülkemiz ,son yüzyılda meydana gelen 77 deprem ile depremsellik açısından dünyada 4.sırada yer almaktadır.

Türkiye'de ortalama olarak her beş yılda bir geniş çapta can ve mal kaybına neden olan büyük bir deprem meydana gelmektedir.

Son 117 yılda 6.0'dan büyük 210 deprem meydana gelmiştir.

Ülke nüfusunun %71'i aktif fay kuşakları üzerinde ikamet etmektedir.

1939 Erzincan Depremi 7,9 büyüklük ve 33bin can kaybı ile ülkemizde meydana gelen en büyük depremdir.

1999 Gölcük Depremi 7,4 büyüklük ve 18bin can kaybı ile ülke ekonomisinin en çok zarar gördüğü afettir.

Tsunami

Tsunami riski bakımından Akdeniz havzası (% 25) dünyada 2.sırada yer almaktadır.Son 3000 yılda ülkemizde 90 tsunami meydana gelmiştir.Deniz tabanında meydana gelecek bir depremin 3-6 metrelik dalgalar oluşturabileceği tahmin edilmektedir.

Orta kuşakta yer alan ülkemizde tayfun,kasırga etkili olmazken aktif volkan olmadığı için ülkemizde volkanik patlamalar da görülmez.

ORMAN YANGINLARI

Ülkemizdeki yangınların % 90'ı insan kaynaklıdır.Akdeniz iklim bölgesi özellikle de Batı ve Güneybatı Akdeniz en riskli bölgelerdir.Haziran-kasım dönemi en tehlikeli dönemdir.

HEYELAN-KAYA DÜŞMESİ

Ülkemizde en sık meydana gelen afet heyelandır.Son 70 yılda 23 bin heyelan meydana gelmiştir. Trabzon,Rize Artvin,Erzurum,Kastamonu, sıkça heyelan yaşanan yerlerdir.İlkbahar en riskli dönemdir.

ÇİĞ

Son 70 yılda 1539 çığ meydana gelmiştir.1950'den günümüze meydana gelen çığ olaylarının yaklaşık yarısı Bingöl,Bitlis,Tunceli,Hakkari,Ağrı ve Malatya'dadır.Ocak,şubat ve mart ayları en riskli aylardır.

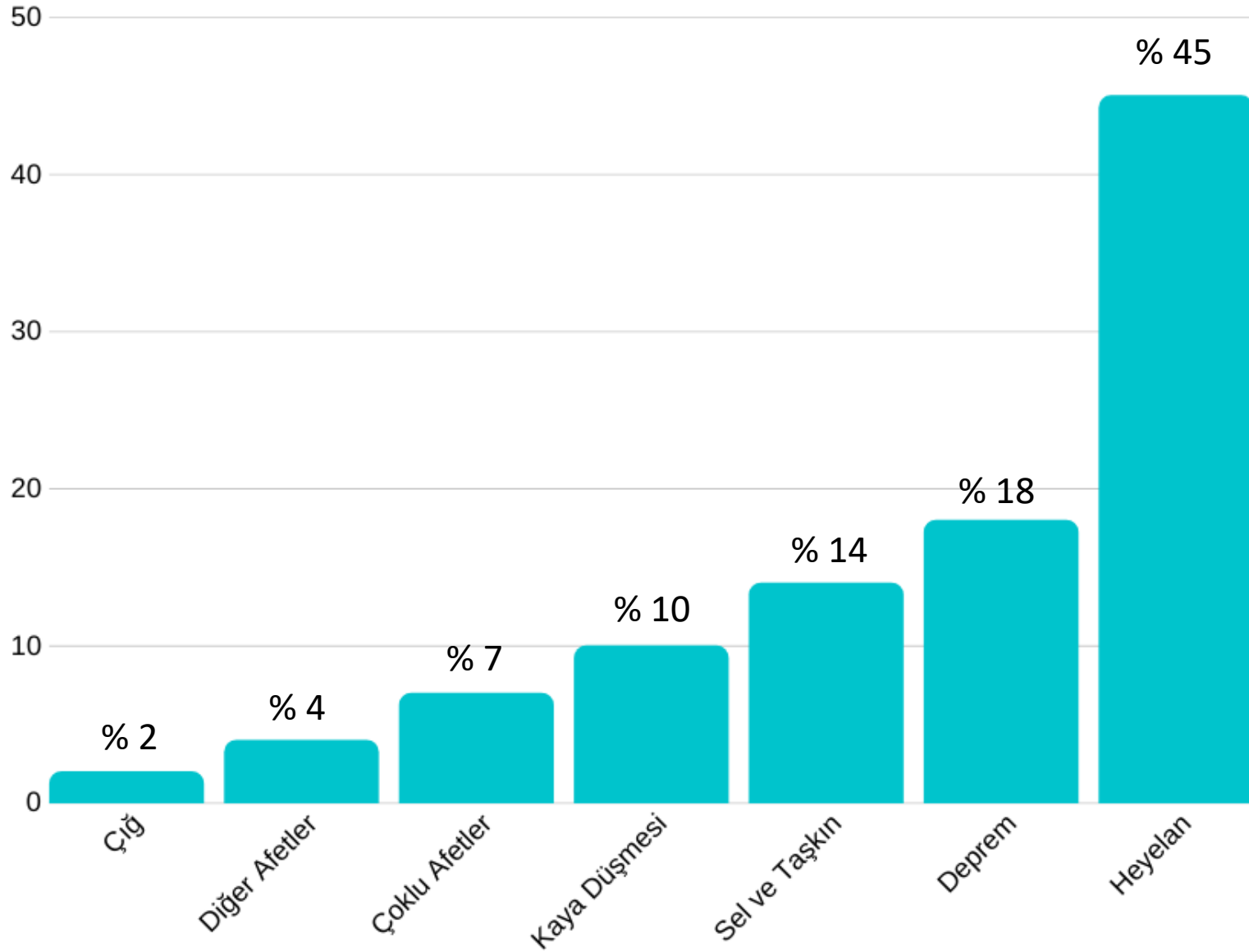
EROZYON

İç Anadolu,Güneydoğu Anadolu ve Doğu Anadolu başta olmak üzere ülke topraklarının % 86'sı erozyon riski altındadır.Önlem alınmazsa ülke toprakları 55 yılda çölleşecektir.

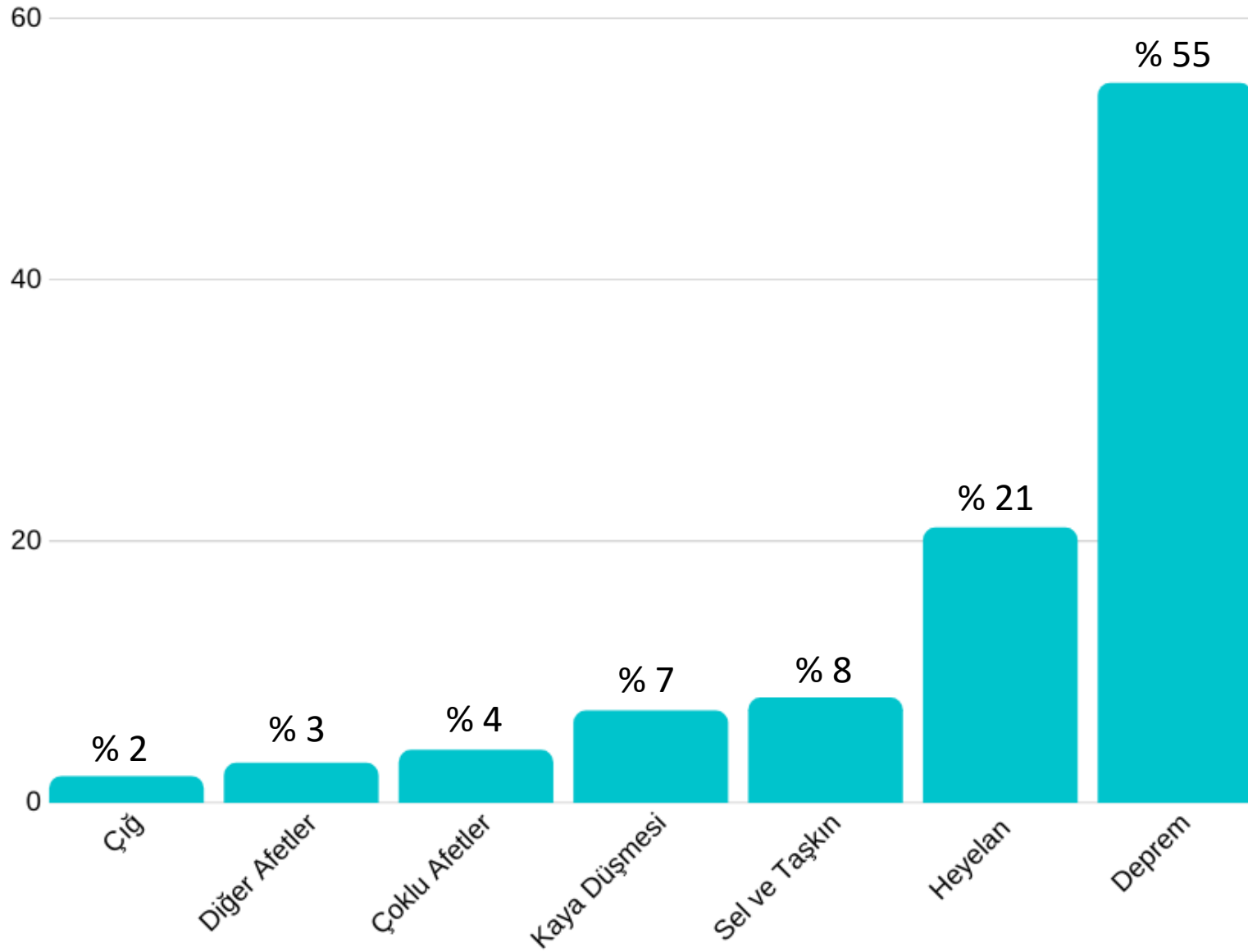
SEL VE TAŞKINLAR

Son 70 yılda 6334 sel yaşanmıştır.Van Erzurum,Bitlis,Sivas,Edirne,Bartın sık sık sellere maruz kalan illerimizdir.Özellikle nisan-mayıs-haziran ayları daha risklidir.

Türkiye'de Doğal Afetlerin Görülme Oranı

Afetlerde Sayısına Göre Türkiye'de Afetler

Nüfusun Nedir?

Nüfus:Sınırları belirli bir bölgede yaşayan insan sayısıdır.

Demografi:Dünyada veya bir ülkede bulunan nüfusun durumunu ,yapısını,dinamik özelliklerini inceleyen bilim dalıdır.

Demografik Yatırım:

Okul,hastane,sağlık ocağı gibi nüfusun çeşitli ihtiyaçlarına yönelik yatırımlardır.

Nüfus Yoğunluğu:Bir ülke veya bölgedeki toplam nüfusun, o ülke veya bölgenin yüzölçümüne bölünmesiyle elde edilir.

Doğal artış:Bir ülkenin yıl içerisindeki doğum oranı ile ölüm oranı arasındaki farktır.

Gerçek artış:Doğal artışın yanı sıra nüfusun göçlerle birlikte artmasıdır.

Nüfus Patlaması: Nüfus artış hızının normal olduğu bir ülkede çeşitli nedenlerden dolayı nüfus artış hızının katlanarak öngörülenden fazla artmasıdır.

İlk Nüfus Sayımı Ne Zaman Yapılmıştır?

Dünyada ilk nüfus sayımı Çin'de yapılmıştır.Periyodik olarak ilk sayımlar 18.yy'da İskandinav ülkelerinde (İsveç-Danimarka) yapılmıştır.Osmanlı'da kapsamlı ilk nüfus sayımı 1831 II.Mahmut döneminde **asker ve vergi yükümlülerini** belirlemek için yapılmıştır.Ülkemizde ilk resmi nüfus sayımı 28 ekim 1927'de yapılmış ve nüfusumuz 13.648.270 olarak tespit edilmiştir.

Nüfus Sayımları Neden Yapılır?

Eskiden vergi ve askerlik yükümlülerini belirlemek için nüfus sayımlarına ihtiyaç duyulurken günümüzde ülkeler nüfusun özelliklerini ve yapısını öğrenmek,kalkınmada kaynaklarını doğru ve verimli bir şekilde kullanabilmek için sayımlara ihtiyaç duymaktadır.Nüfus sayımları ile:

# Ülkenin nüfus miktarı,	# Okur yazar oranı,
# Nüfus artış hızı,	# Nüfusun mesleklere göre dağılımı,
# Yaş grupları,	# Nüfusun cinsiyet durumu,
# Kent-kır nüfusu,	# Nüfus hareketleri,
# Nüfusun eğitim durumu,	# İşsizlik oranı vb hususlar tespit edilmektedir.

Nüfus politikaları:Ülkelerin kendi insan kaynaklarını daha nitelikli ve işlevsel hale getirmek için uyguladıkları programlardır.

Genç Nüfus:0-14 yaş arasındaki nüfustur.

Yetişkin Nüfus: 15-64 yaş arasındaki nüfustur.(Çalışan,etkin nüfus)

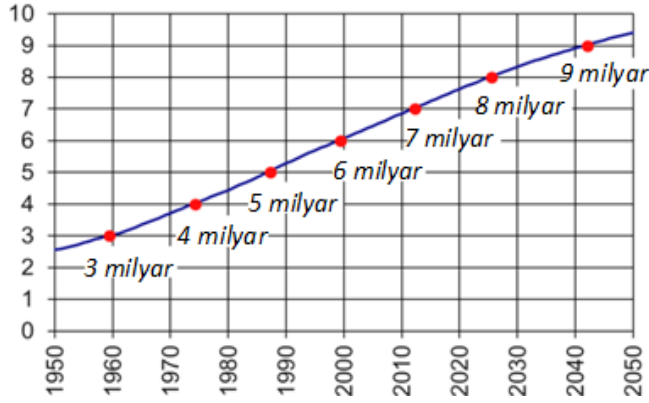
Yaşlı Nüfus: 64 yaş ve üzeri nüfustur.

Bağımlı nüfus : Üretim faaliyetlerine katılmayan 0-14 yaş ile 65 yaş ve üstü nüfustur.

Aile planlaması:Ailelerin istedikleri zaman, bakabilecekleri, yetiştirebilecekleri sayıda çocuk sahibi olmalarıdır.

Nüfus Planlaması:Toplumun yaşam düzeyini korumak ve yükseltmek için nüfusun devlet tarafından yaptırımlar veya teşviklerle kontrol edilmesidir.

Ökümen Bölge:Yerleşmeye uygun sahalardır.Uygun olamayan sahalara anökümen denir.

Nüfusun Sıçrama Dönemleri Hangileridir?

Geçmişten günümüze dünya nüfusu genel olarak artma eğilimi göstermiştir. Nüfus bilimi uzmanları insanlık tarihi boyunca 3 büyük sıçrama döneminin yaşandığını düşünmektedir.

1-) Araç-gereç yapımı

2-) Tarımsal üretime geçiş

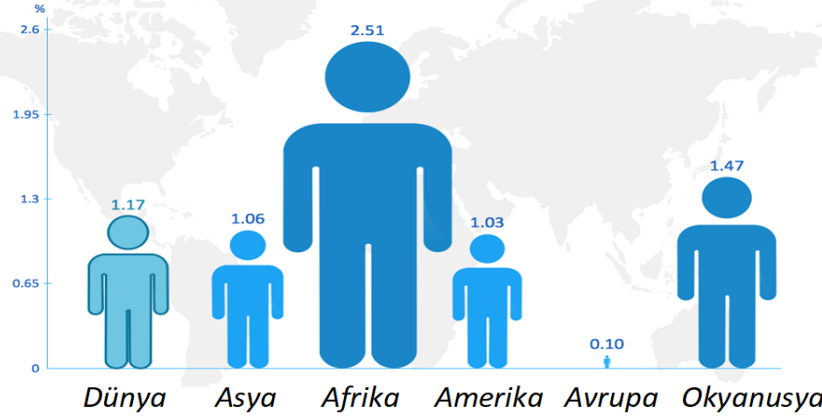
3-) Sanayi devrimi

Dünya'da Nüfus Artışının Nedenleri Nelerdir?

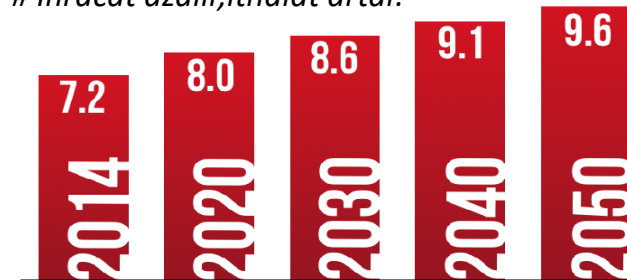
Tıptaki gelişmeler ve salgın hastalıkların önlenmesi, beslenme ve barınma şartlarının iyileşmesi, ölümlerin azalması ve insan ömrünün uzaması, nüfus planlamalarının yapılması, savaşların azalması, geri kalmış ülkelerdeki evlilik yaşının düşük, doğum oranlarının yüksek olması, ekonomik ve sosyal şartların iyileşmesi, etkili olmuştur.

Dünya'da Nüfus Artışı Nasıldır?

Dünya nüfusuna saniyede 2-3 kişi, dakikada 140 kişi, saatte 200 bin kişi, ayda 6 milyon kişi, yılda ise 73 milyon kişi katılmaktadır.

Artış Oranı**Hızlı Nüfus Artışının Olumsuz Sonuçları Nelerdir ?**

- # Ülkenin kalkınma hızı azalır.
- # Demografik yatırımlar artar.
- # Kişi başına düşen milli gelir azalır.
- # Göçler, işsizlik, tüketim artar.
- # Doğal kaynakların tüketimi artar.
- # Konut sıkıntısı, gecekondulaşma artar.
- # Sosyal ve ekonomik sorunlar ortaya çıkar.
- # İhracat azalır, ithalat artar.

Dünya Nüfus Artış Oranları

Yıllar	Artış Oranı %
1950	14,7
1960	13,3
1970	20,07
1980	16,9
1990	15,8
2000	12,2
2010	10,7
2017	10,2

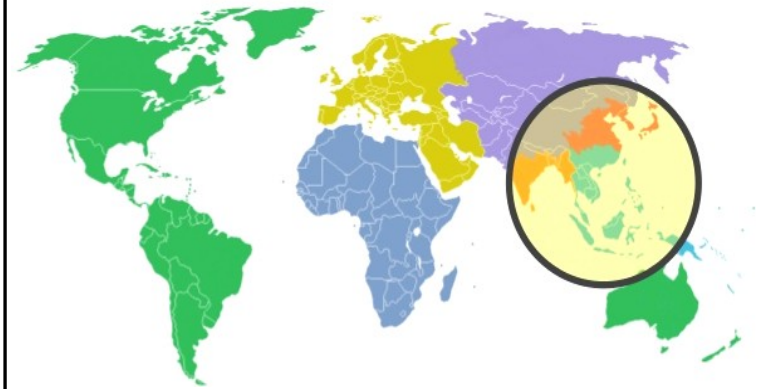
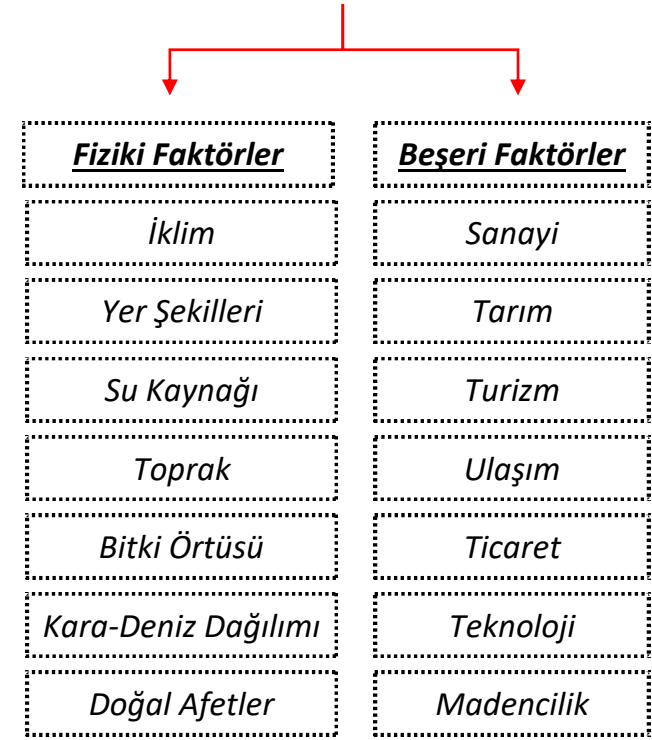
Hızlı Nüfus Artışının Olumlu Sonuçları Nelerdir?

- # Üretim artar.
- # Vergi gelirleri artar.
- # Ülkenin asker gücü artar.
- # Mal ve hizmetlere talep artar.
- # İşçi ücretleri azalır.
- # Yeni iş sahaları oluşur.

Ülkelerin Nüfus Özellikleri Gelişmişlikleri Hakkında Bilgi Verir Mi?

Doğal nüfus artışı ülkelerin gelişmişlik düzeyi hakkında bizlere bilgi vermektedir. Gelişmiş ülkelerde doğum oranları düşük, ortalama yaşam uzun, genç nüfus oranı düşük, yaşlı nüfus oranı fazladır.

<u>Ülkelere Göre Artış Oranları</u>		<u>Türkiye’de Artış Oranları</u>		<u>Ortalama Yaşam Süresi (2019)</u>	
Ülkeler	Artış Oranı %	Yıllar	Artış Oranı %	Ülkeler	Yaşam Süresi
Bahreyn	4,92	2011	13,5	Monako	89,4
Nijer	3,82	2012	12,0	Japonya	85,5
Uganda	3,72	2013	13,7	Singapur	85,5
Türkiye	1,49	2014	13,3	İzlanda	83,1
Kanada	1,41	2015	13,4	İsviçre	82,7
Japonya	-0.20	2016	13,5	Türkiye	75,3
Rusya	-0.01	2017	12,4	Nijerya	59,3
İtalya	-0.01	2018	14,7	Somali	53,2
Porto Riko	-3,89	2019	13,9	Afganistan	52.1

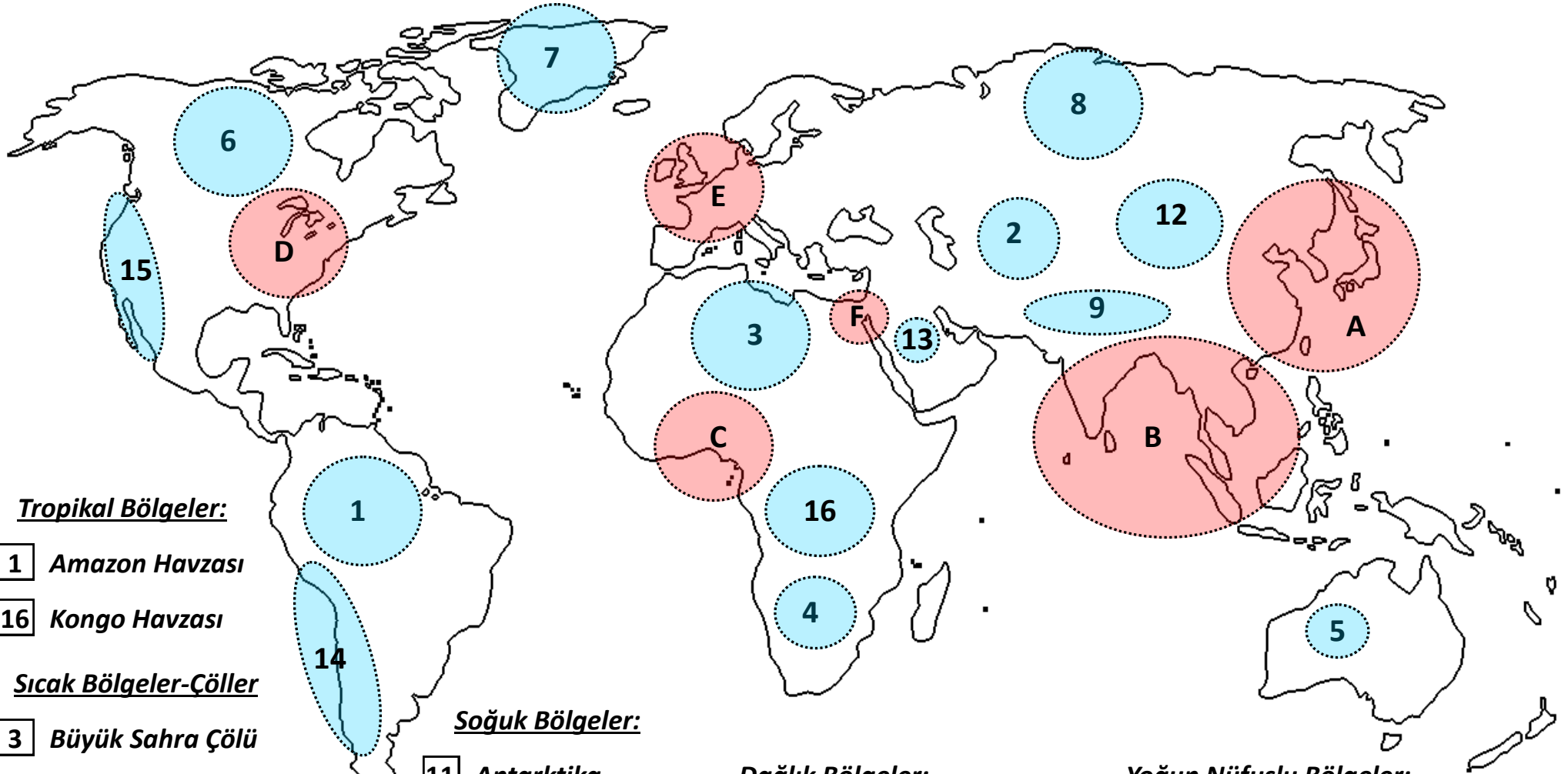
Nüfusun Dağılımını Etkileyen Faktörler Nelerdir?

Daire içerisinde yaşayan insan sayısı ,dairenin dışında kalan insan sayısından daha fazladır.

Tahminlere Göre 2020 Yılı Ülke Nüfusları

1-) Çin	1,439,323,776	18,7	7-) Nijerya	206,139,589	2,64
2-) Hindistan	1,380,004,385	17,70	8-) Bangladeş	164,689,383	2,11
3-) Abd	331,002,651	4,25	9-) Rusya	145,934,462	1,87
4-) Endonezya	273,523,615	3,51	10-) Meksika	128,932,753	1,65
5-) Pakistan	220,892,340	2,83	11-) Japonya	126,476,461	1,62
6-) Brezilya	212,559,417	2,73	12-) Etiyopya	263,991,379	1,47
			13-) Filipinler	209,288,278	1,41
			17-) Türkiye	84,339,067	1,08

SEYREK VE YOĞUN NÜFUSLU BÖLGELER

Tropikal Bölgeler:

- 1** Amazon Havzası
16 Kongo Havzası

Sıcak Bölgeler-Çöller

- 3** Büyük Sahra Çölü
4 Kalahari Çölü
5 Avustralya Çölleri
12 Gobi Çölü
13 Arabistan Çölleri
2 Orta Asya Çölleri

Soğuk Bölgeler:

- 11** Antarktika
7 Grönland
8 Sibiryası
6 Kuzey Kanada

Dağlık Bölgeler:

- 14** And Dağları
9 Himalayalar
15 Kayalık Dağları

Yoğun Nüfuslu Bölgeler:

- B** Güneydoğu Asya
C Gine Körfezi
F Nil Deltası
E KB Avrupa
D KD Amerika
A Uzakdoğu

11

Türkiye Nüfusunun Yapısal Özellikleri Nasıldır?

Ülkemiz nüfus özelliklerini gösteren grafikler incelendiğinde nüfusumuzun sürekli arttığı, nüfus artış hızının da yıllara göre farklılık gösterdiği görülmektedir.

1927 yılında 13 milyon olan ülke nüfusu kısa sürede (90 yılda 6 kat) artarak 83 milyona ulaşmıştır.

En düşük nüfus artışı 1940-1945 döneminde II.dünya savaşından dolayı erkek nüfusun silah altına alınmasıyla yaşanmıştır.

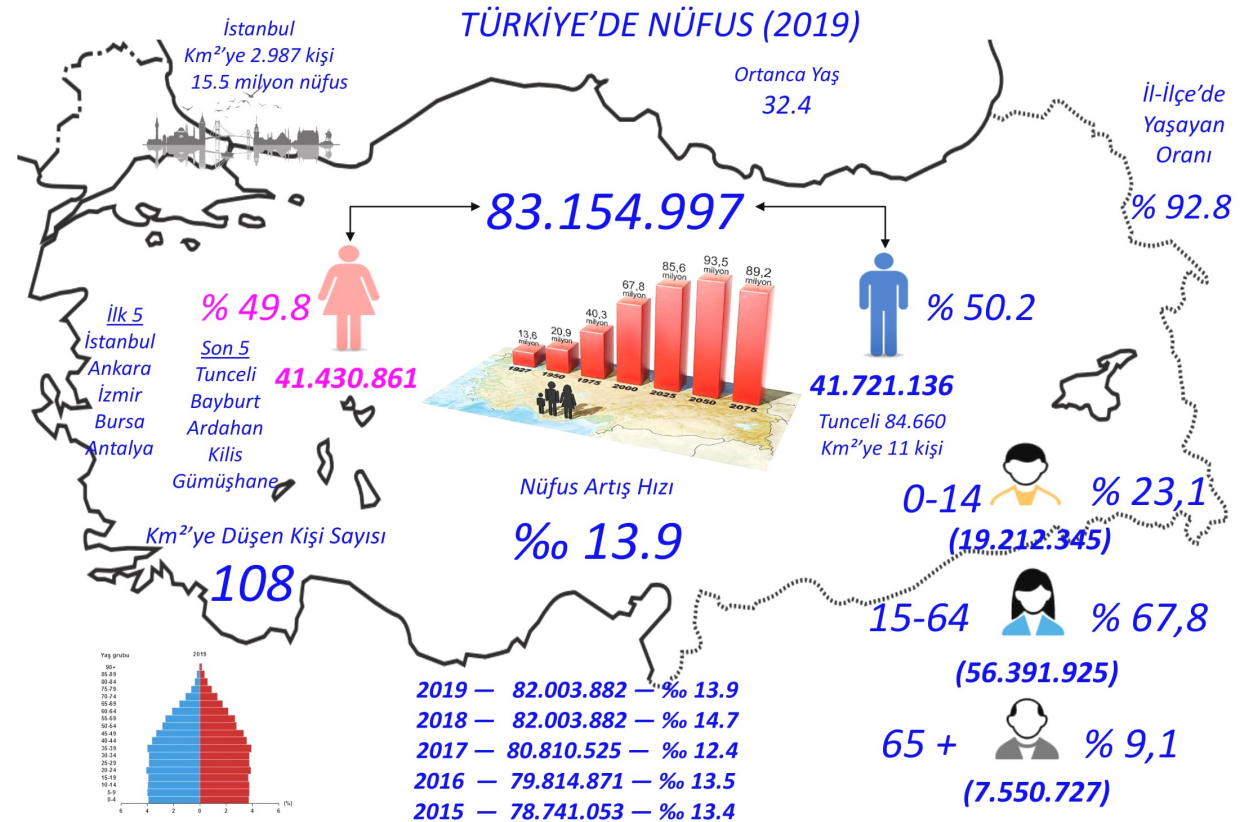
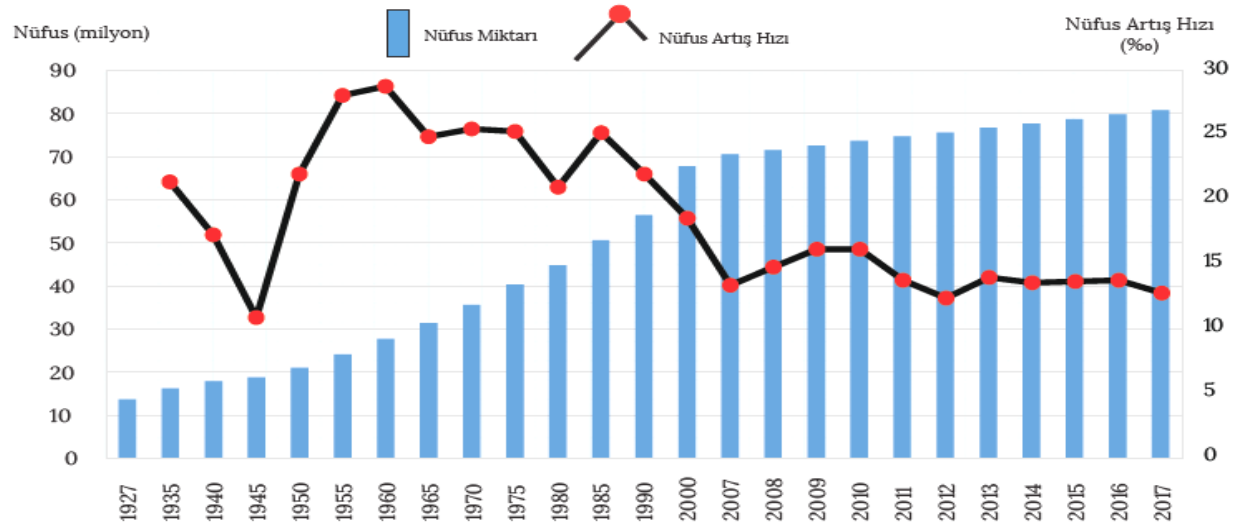
1945-1960 arasında sağlık koşullarının iyileşmesi, doğumların artması, ölümlerin azalmasıyla da nüfus artış oranı sürekli yükselmiştir.

1965-1970 arasındaki düşüşe neden olarak 1940-1945 yılında doğanları evlenme çağına gelmesi gösterilebilir.

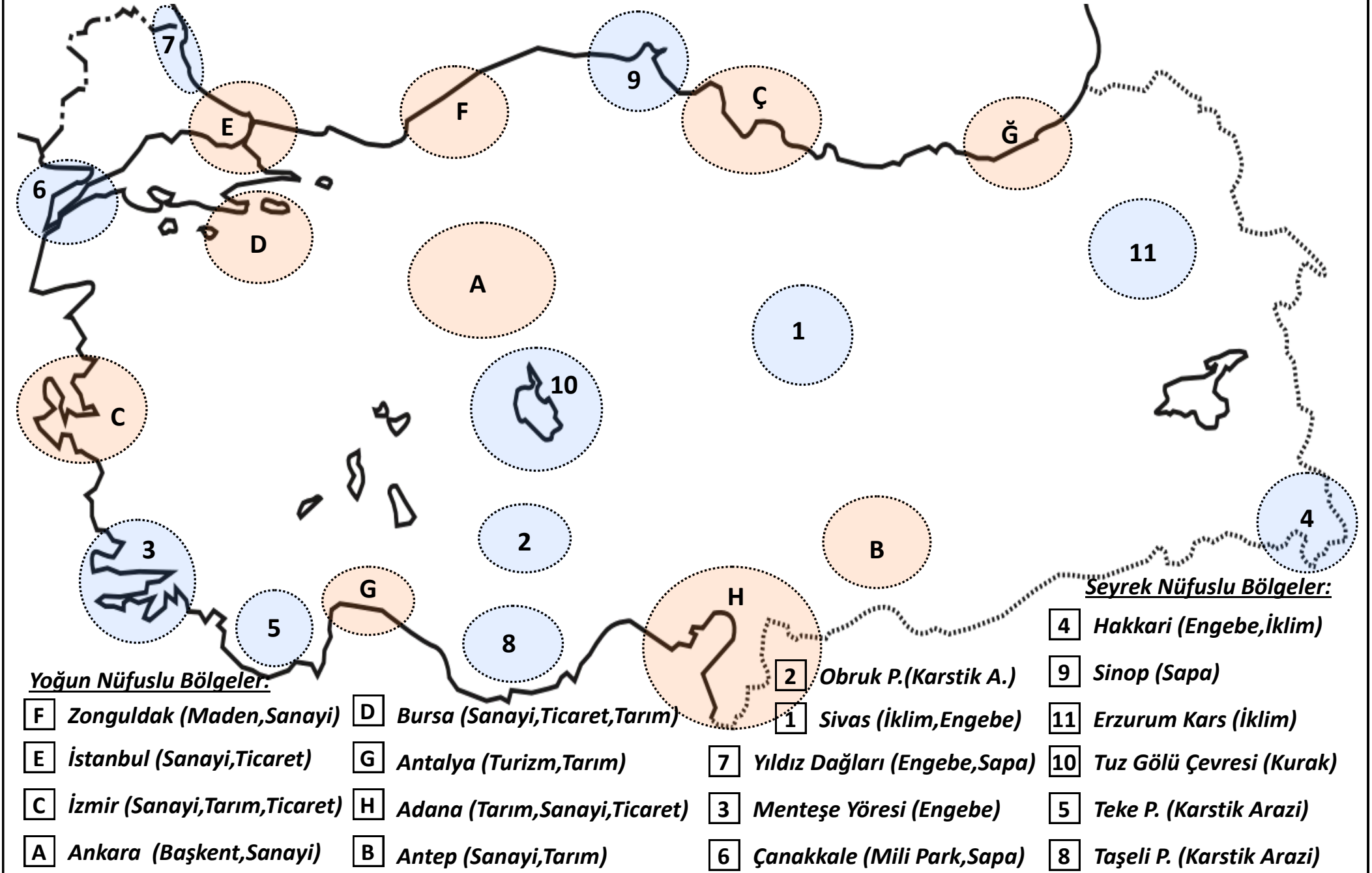
1975-1980 arasındaki hızlı düşüşün sebebi de dış göçlerdir.

1985 yılından itibaren nüfus artış hızının düşme nedenleri olarak eğitim durumunun yükselmesi, aile planlaması çalışmaları, kadının çalışma hayatına girmesi, doğumların azalması gösterilebilir.

Ortanca yaş: doğumların azalması ve yaşam süresinin uzamasıyla artmaktadır. Ülkemizde ortanca yaş 2019 yılında 32,4 olmuştur. Ortanca yaşın yükselmesi ülke nüfusunun da olgunlaştığını gösterir.

SEYREK VE YOĞUN NÜFUSLU BÖLGELER

Nüfus Politikası Nedir?

Nüfus artış hızını ve niteliğini değiştirmeye yönelik uygulamalara nüfus politikası adı verilmektedir. Dünya genelinde 3 farklı nüfus politikası izlenmektedir.

Nüfus Politikaları

<u>Nüfus Artış Hızını Arttırmaya Yönelik Politikalar</u>	<u>Nüfus Artış Hızını Azaltmaya Yönelik Politikalar</u>	<u>Nüfusun Nicelik ve Niteliğini İyileştirmeye Yönelik Politikalar</u>
Japonya,Almanya,Fransa, Rusya,İsveç,Finlandiya,Abd Kanada,Türkiye,İngiltere vb	Hindistan,Nijerya,Malezya, Bangladeş,Endonezya,Kenya	Güney Afrika ,Meksika, Mısır,Arjantin vb

Ülkelerin Nüfus Politikalarının Değişimi

Ülkeler	1976	1986	1996	2009
Kore	Azaltma	Azaltma	—	Arttırma
Finlandiya	Arttırma	—	Arttırma	Koruma
Fransa	Arttırma	Arttırma	Arttırma	Arttırma
Japonya	—	—	—	Arttırma
Polonya	Koruma	Koruma	—	Arttırma

Türkiye 'de Uygulanan Nüfus Politikaları Nelerdir?

Ülkemizde dönemselsel olarak uygulanan nüfus politikaları şunlardır:

- # 1923-1965 yılları arasında ; nüfus artış hızını arttırıcı politikalar,
- # 1965-1980 yılları arasında ; nüfus artış hızını azaltıcı politikalar ,
- # 1980 –2005 yılları arasında ;nüfusun nitelik ve niceliğini arttırmaya yönelik (sağlık,eğitim,beslenme barınma,bebek ölüm oranlarının düşürülmesi vb) politikalar.
- # 2005'ten sonra tekrardan nüfus artış hızını arttırıcı politikalar izlenmeye başlanmıştır.

1923-1965 yılları arasında ;

- # Çok çocuklu ailelere yol vergisi muafiyeti
- # Doğum evi kurmak,ilaç dağıtmak
- # 6 çocuklu ailelere madalya ve para ödülü
- # Çok çocuklu ailelere vergi muafiyeti
- # Gebeliği önleyici ilaç ve araçların satılması- nın ve eğitimlerin yasaklanması
- # Evlenme yaşını düşürülmesi (1938) (Erkeklerde 17,kızlarda 15 yaş)
- # Çok çocuklu ailelere tarım alanı verilmesi

1960-1980 yılları arasında ;

- # Gebeliği önleyici araç ve ilaçlar ile ilgili kanun değiştirildi.
- # Nüfus planlaması kanunu çıktı.
- # İşçi göçlerine teşvikler.

1980-2005 yılları arasında ;

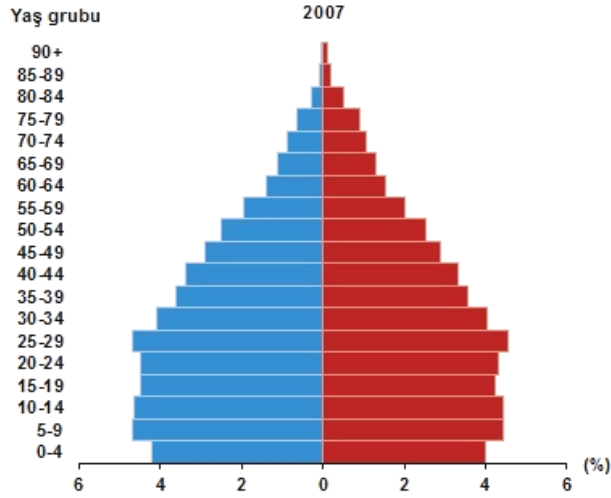
- # 1968-Aile planlaması ile anne çocuk sağlığı üzerinde durulmuştur.(İstediği zaman istediği kadar çocuk sahibi olma)
- # 1990-1995 kadın eğitimini destekleme,kadının statüsünü yükseltme.

2005'ten sonra ;

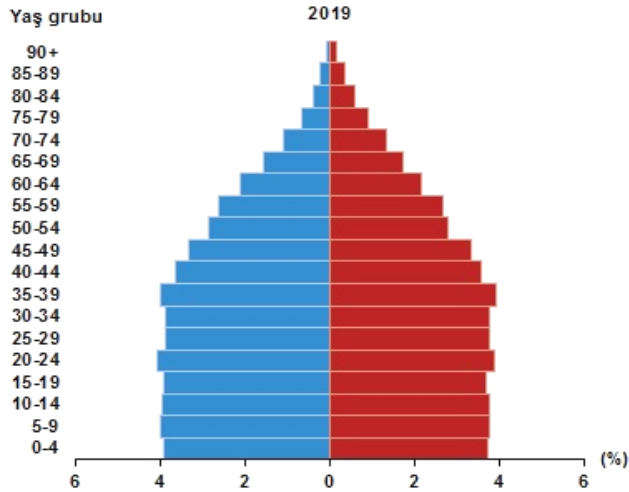
- # Doğum yapan annelere maddi destek.
- # Bakıcı yardımı,erken emeklilik
- # Çalışan annelerin çalışma sürelerini kısaltma,izinlerde artış ve kolaylık vb

Nüfus Piramiti Nedir?

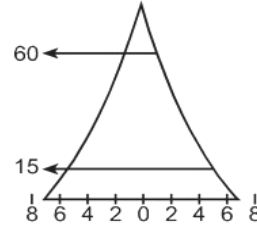
Herhangi bir bölgenin nüfus özelliklerini gösteren o bölgenin nüfus miktarı, yaş ve cinsiyet yapısı, bölgedeki nüfus hareketleri, doğum ve ölüm oranları, yaşam süresi, gelişmişlik düzeyi vb konularda bilgi veren grafiklerdir.

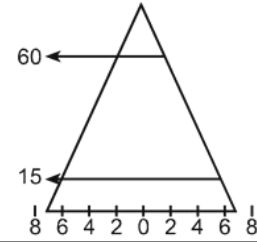
Türkiye'nin Nüfus Piramitleri 2007 –2019

Nüfus Piramitleri Nasıl Sınıflandırılır?

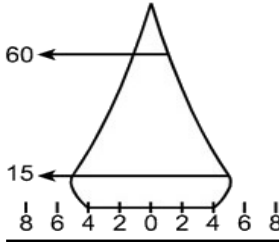
Ülkelerin gelişmişlik düzeylerine göre piramitler farklılık göstermektedir. Gelişen, durağan, gerileyen ve orta tip olmak üzere piramitler 4 gruba ayrılmaktadır.

İç Bükey Piramit:

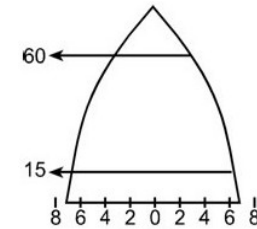
- # Yüksek doğum ve ölüm oranlarına sahip gelişmemiş ülkelere aittir.
- # Sanayi devriminden önce toplumların çoğu bu piramide sahipti.
- # Angola, Çad, Somali, Afganistan, Mozambik, gibi ülkelere aittir.

Düzgün Üçgen Piramit:

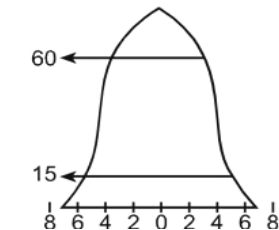
- # Gelişmekte olan ülkelere ait olan piramittir.
- # Ölüm oranları azalsa da doğum oranları (0-5 yaş) hala yüksektir.
- # Bolivya, Filipinler, Hindistan gibi gelişmekte olan ülkeler örnektir.

Asimetrik Piramit:

- # Doğum ve ölüm oranlarında hızlı bir düşüşün görüldüğü piramittir.
- # Ekonomik gelişme hızını arttıran ülkeler bu gruptadır.
- # Bangladeş, Çin, Brezilya gibi hızla gelişen ülkelerin piramitidir.

Arı Kovanı Piramit:

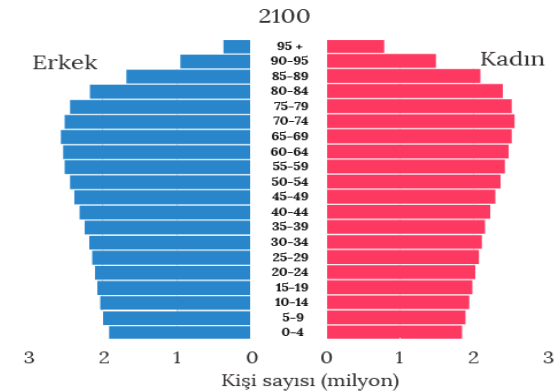
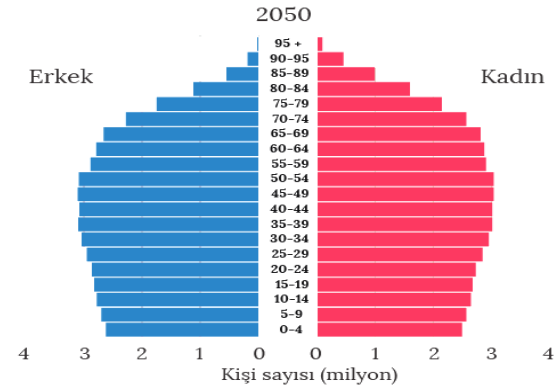
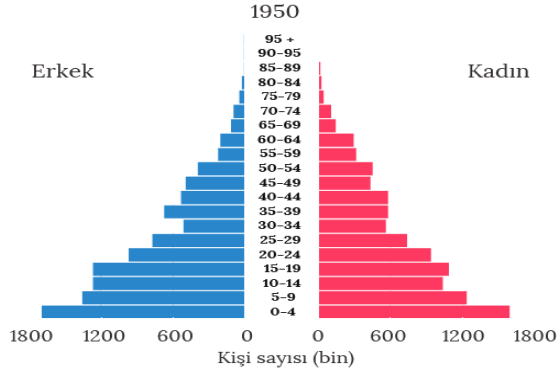
- # Doğum ve ölüm oranları düşüktür. Gelişmiş ülkelere aittir.
- # Nüfusta bir durağanlık söz konusudur. Nüfus yaşlanmaktadır.
- # Amerika, İngiltere, Danimarka, Almanya, İsveç, İtalya, İsviçre vb

Çan Piramit:

- # Arı kovanına sahip gelişmiş ülkelerin nüfusunu arttırmasıyla oluşur.
- # Nüfus bilinçli olarak arttırılmaktadır.
- # Rusya, İrlanda gibi gelişmiş ülkeler örnek gösterilebilir.

Nüfus Projeksiyonu Nedir?

Nüfusun artış hızı ve değişimlerinden yola çıkılarak nüfusun gelecekteki durumuna yönelik yapılan çalışmalardır.

Türkiye'nin Gelecekteki Nüfus Özellikleri Nasıldır?

Nüfus projeksiyonları ile geçmiş dönemlerde elde edilen verilerden yola çıkılarak gelecek ile ilgili çıkarımlarda bulunmaktadır. Ülkemizin demografik yapısı incelendiğinde; nüfus artış hızımız 1960 yılında binde 28.53 değeriyle zirveye çıkmıştır. 2019 yılında bu veri binde 13.9'dur. Gelişen bir ülke olduğumuz için yakın gelecekte;

- # Nüfus artış hızımız % 10-20 arasında dalgalanacaktır.
- # Nüfus artışı az da olsa devam edecektir.
- # Doğum ve ölüm oranları azalacak, nüfus yaşlanacaktır.
- # Kentlerde yaşayan sayısı artacaktır.
- # Okur yazar oranı yükselecektir.
- # Belirli bir süreden sonra nüfus durağanlaşacak, azalmaya başlayacaktır.

Farklı Senaryolara Göre Türkiye Nüfus Tahminleri

Yıllar	Ana Senaryo	Yüksek Senaryo	Düşük Senaryo
2020	83,900,373	84,272,290	83,529,024
2030	93,328,574	95,013,214	91,653,660
2040	100,331,233	103,570,667	97,125,652
2050	104,749,423	110,103,525	99,517,154
2060	107,095,998	115,074,851	99,437,361
2070	107,652,538	118,458,983	97,452,727
2080	107,100,904	121,099,912	94,153,500

Ortanca Yaş**İl Nüfusları (2025)**

Yıllar	Yaş	İstanbul	Ankara	İzmir	Bursa	Antalya	Konya	Şanlıurfa	Kocaeli
2020	32,6	16,780,850	6,263,201	4,672,976	3,324,559	2,773,397	2,370,272	2,355,157	2,332,373
2030	35,6								
2040	38,5								
2050	40,5								
2060	42,3								
2070	43,8								
2080	45,0								

	Ana Senaryo	2019	2040	2060	2080	D.Senaryo	2019	2040	2060	2080
0-14 Yaş	% 23,1	% 19,4	% 16,9	% 15,7	% 13,9	% 23,1	% 18,4	% 15,3	% 13,9	% 13,9
15-64 Yaş	% 67,8	% 64,4	% 60,4	% 58,7	% 58,1	% 67,8	% 64,9	% 60,9	% 58,1	% 58,1
65 + Yaş	% 9,1	% 16,3	% 22,6	% 25,6	% 28,0	% 9,1	% 16,7	% 23,8	% 28,0	% 28,0

Ekonomik Faaliyetler Nelerdir?

İnsanlar; yaşamlarını devam ettirebilmek, ihtiyaçlarını karşılayabilmek veya daha iyi yaşam şartlarına sahip olabilmek için çeşitli mesleki faaliyetlerde bulunur. Bu faaliyetlere genel olarak **ekonomik faaliyetler** adı verilmektedir. Ekonomik faaliyetler özelliklerine göre birincil, ikincil, üçüncül, dördüncül ve beşincil faaliyetler şeklinde beş gruba ayrılır.

Birincil Ekonomik Faaliyetler:

Doğrudan doğadan temin söz konusudur.

Gelişmemiş ülke ekonomilerinde birincil ekonomik faaliyetlerin payı yüksek iken gelişmiş ülkelerde payı azdır.

Tarım, Hayvancılık, Avcılık, Toplayıcılık, Taş Ocakçılığı, Madencilik, Arıcılık, Balıkçılık, Ormancılık, Bağ, Bahçe üreticiliği vb

İkincil Ekonomik Faaliyetler:

Hammaddelerin işlenmesi, üretim ve imalat söz konusudur.

Kas gücünün yerini makine gücü almıştır.

Gelişmiş ülkelerde ikincil faaliyetlerde çalışanların sayısı fazladır.

Gıda, Tekstil, İnşaat, Metalürji, Kimya, Kağıt, Beyaz, Eşya, Otomotiv vb

Üçüncül Ekonomik Faaliyetler:

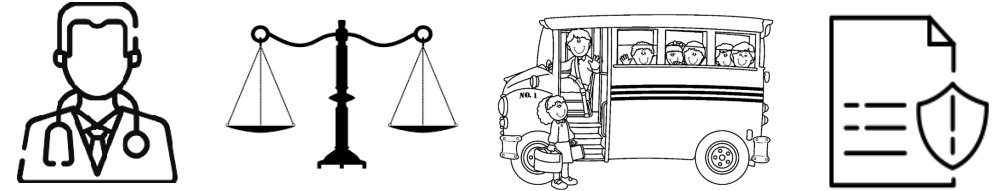
En fazla gelişme gösteren faaliyet türüdür.

Hizmete (insana) dayalıdır.

Gelişmişlik arttıkça üçüncül faaliyet oranı artar.

Gelişmiş ülkelerde üçüncül faaliyetlerde çalışanların sayısı fazladır.

Hukuk, Sağlık, Eğitim, Turizm, Ulaşım, Ticaret, Finans, Sigortacılık, Bankacılık, Pazarlama, Güvenlik, Belediye ve Büro Hizmetleri vb

Dördüncül Ekonomik Faaliyetler:

Teknolojinin gelişimi ile birlikte ortaya çıkan bilgi toplama, bilgiyi işleme, değiştirme ve paylaşımına dayalıdır.

Yazılım, Ağ işletmeciliği, Arge, Veritabanı, Online Hizmetler, Reklamcılık, Grafik Tasarım.

Beşincil Ekonomik Faaliyetler:

Karar verme ve yönetim faaliyetlerini kapsar.

Kamu ve özel sektör yöneticiliği,

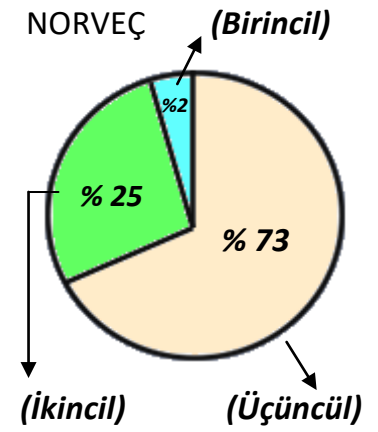
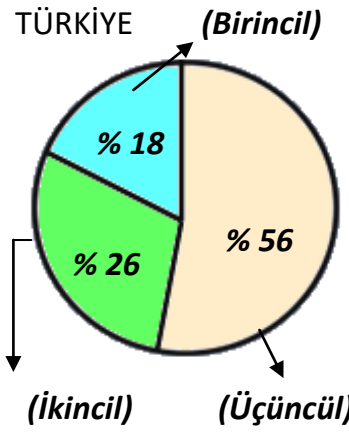
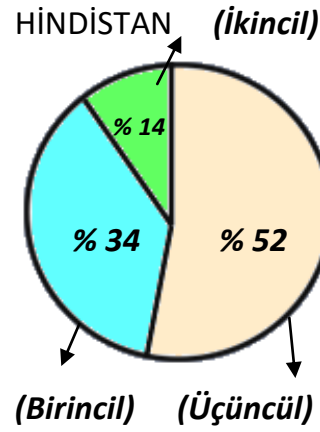
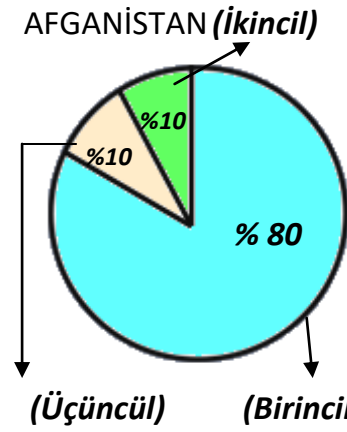
İcra kurulu başkanlığı (CEO)

Genel müdürlük, Bakanlık vb bu gruptadır.

Genellikle birincil ekonomik faaliyetler tarım, ikincil ekonomik faaliyetler sanayi; üçüncül, dördüncül ve beşincil ekonomik faaliyetler de hizmetler sektörü şeklinde adlandırılmaktadır.

Ülkelerin gelişmişlik düzeyleri ile çalışan nüfusun ekonomik faaliyet kollarına dağılışı arasında güçlü bir ilişki vardır. Gelişmiş ülkelerde çalışan nüfusun büyük bir kısmı hizmet sektöründe faaliyet göstermektedir. Birincil ve ikincil faaliyetlerde bilim ve teknoloji ön plana çıkmaktadır.

Gelişmemiş Ülkelerde;

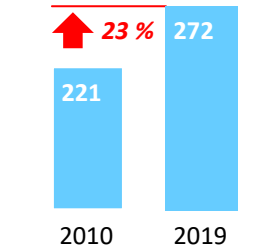
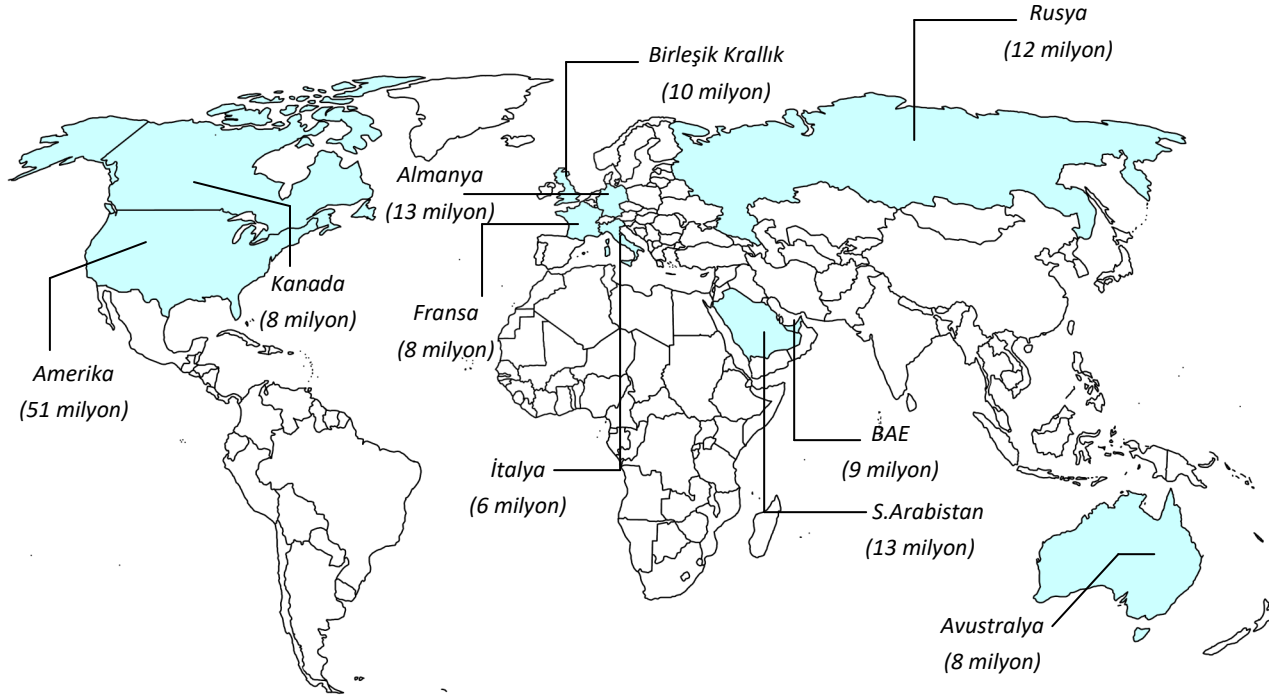
- # Nüfus artış hızı yüksektir.
- # Doğum ve ölüm oranları yüksektir.
- # Ortalama yaşam süresi kısadır.
- # İhracatta sanayi ürünlerinin payı azdır.
- # Demografik yatırımlar fazladır.
- # Eğitim, sağlık, altyapı, barınma hizmetleri gelişmemiştir.
- # Dördüncül ve beşincil faaliyetler gelişmemiştir.
- # Gelişmemiş ülkelerin nüfus piramidi geniş tabanlıdır.
- # Nüfusları doğumlarla artar.
- # Ülke dışından göç verme göç alma oranından çok daha fazladır.
- # Birincil ekonomik faaliyetler modern olmayan yöntemlerle yapılır.
- # Kadın nüfusun istihdam oranı düşüktür.
- # Enerji üretimi ve tüketimi azdır.
- # Nüfusun dağılışında doğal faktörler etkilidir.
- # Okur-yazar oranı düşüktür.
- # Nüfusunu ikiye katlama süresi kısadır.
- # Kişi başına düşen doktor sayısı azdır.

Gelişmiş Ülkelerde;

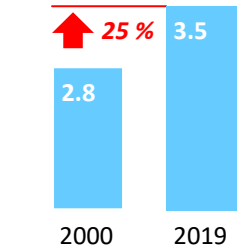
- # Nüfus artış hızı düşüktür.
- # Doğum ve ölüm oranları düşüktür.
- # Ortalama yaşam süresi uzundur.
- # İhracatta sanayi ürünlerinin payı fazladır.
- # Demografik yatırımlar azdır.
- # Eğitim, sağlık, altyapı, barınma hizmetleri gelişmiştir.
- # Dördüncül ve beşincil faaliyetler gelişmiştir.
- # Gelişmiş ülkelerin nüfus piramidi dar tabanlıdır.
- # Nüfusları göçlerle artar.
- # Ülke dışından göç alma göç verme oranından çok daha fazladır.
- # Birincil ekonomik faaliyetler modern yöntemlerle yapılır.
- # Kadın nüfusun istihdam oranı yüksektir.
- # Enerji üretimi ve tüketimi fazladır.
- # Nüfusun dağılışında beşeri faktörler etkilidir.
- # Okur-yazar oranı yüksektir.
- # Nüfusunu ikiye katlama süresi uzundur.
- # Kişi başına düşen doktor sayısı fazladır.

KÜRESEL GÖÇ (2019)

2019 yılında uluslararası göçmen sayısının dünya nüfusunun büyüme hızını geçerek 272 milyona ulaştığı tahmin edilmektedir.(www.un.org)

Uluslararası Göçmen Sayısına Göre İlk 10 Ülke

Göçmen Sayısı (milyon)

Dünya Nüfusuna Oranı

Rakamlarla Mülteciler 2019

1-) Hindistan	18 milyon	6-) Bangladeş	7.8 milyon
2-) Meksika	12 milyon	7-) Pakistan	6.3 milyon
3-) Çin	10.7 milyon	8-) Ukrayna	5.9 milyon
4-) Rusya	10.5 milyon	9-) Filipinler	5.4 milyon
5-) Suriye	8.2 milyon	10-) Afganistan	5.1 milyon

Her 7 uluslararası göçmenden 1 tanesi 20 yaşın altında ,her 4 uluslararası göçmenden 3 tanesi çalışma çağındadır.

İşçi Göçleri:

İkinci dünya savaşından sonra Batı Avrupa ülkelerinde başlayan ekonomik kalkınma hamleleri iş gücü ihtiyacını beraberinde getirdi.Ülkemizden Avrupa'ya ilk işçi göçü hareketi 1958-1961 yılları arasında başladı.1961 yılında Almanya ile işçi göçü anlaşması imzalandı.Daha sonra işçi göçlerini Hollanda,Fransa,Avusturya takip etti. 1980'den sonra Ortadoğu ülkeleri,1990'dan sonra da Rusya ve Orta Asya Türk Cumhuriyetlerine doğru işçi göçleri gerçekleşmiştir.

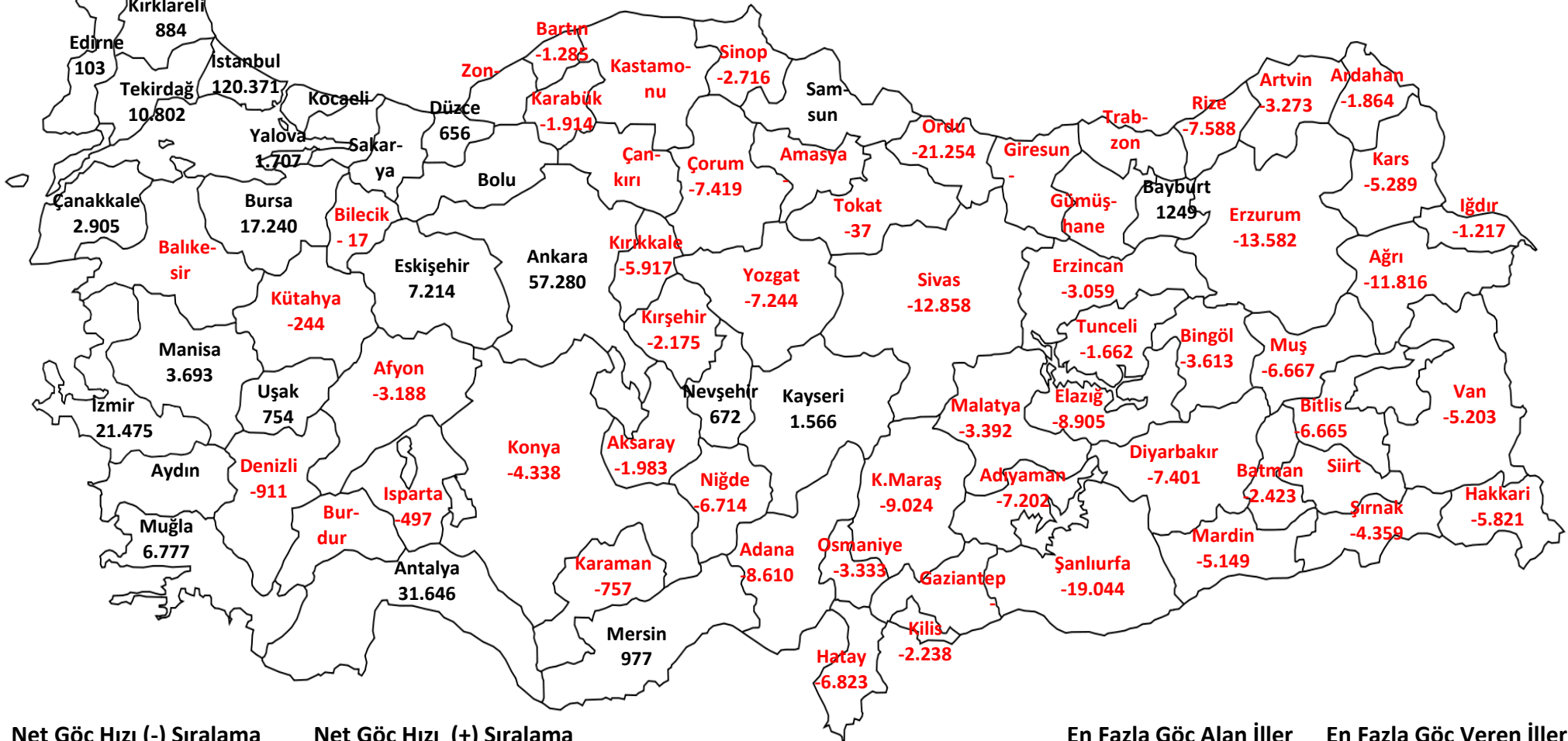
Yurt Dışında Kaç Türk Var ve Nerede Yaşıyorlar ?

Dışişleri Bakanlığı verilerine göre yurtdışında 5 milyonu aşkın Türk vatandaşı bulunmaktadır.Bu vatandaşlardan 4 milyonu Batı Avrupa'da,300 bini Kuzey Amerika'da,200 bin Orta Doğu'da 150 bini Avustralya'da yaşamaktadır.

Ülke	Sayı	Ülke	Sayı
Almanya	2,053,654	Avusturya	134,229
Fransa	301,209	Belçika	130,701
Hollanda	299,909	İsveç	80,114
Abd	250,000	İngiltere	72,500
Yunanistan	153,000	Rusya	60,000
S.Arabistan	140,000	Avustralya	50,876

TÜRKİYE İLLER NET GÖÇ HARİTASI (2019)

Net Göç Nedir? Yıl içerisinde bir ilin aldığı göç ile verdiği göç arasındaki farktır. Bir ilin aldığı göç miktarı ,verdiği göç miktarından fazla ise net göç hızı pozitif; verdiği göç miktarı aldığı göç miktarından fazlaysa net göç hızı negatiftir.

Net Göç Hızı (-) Sıralama

- 1-) Ordu : -21.254
- 2-) Çankırı : -20.894
- 3-) Şanlıurfa : -19.044
- 4-) Erzurum : -13.582
- 5-) Sivas : -12.858

Net Göç Hızı (+) Sıralama

- 1-) İstanbul : 120.371
- 2-) Ankara : 57.280
- 3-) Antalya : 31.646
- 4-) İzmir : 21.475
- 5-) Kocaeli : 17.302

2019 İller Arası Göç

Toplam : 2.806.123
Erkek : 1.364.132
Kadın : 1.441.991

Yaş Gruplarına Göre

0-14 : 457.380
15-64 : 2.238.897
65 + : 109.846

En Fazla Göç Alan İller

- 1-) İstanbul : 498.676
- 2-) Ankara : 217.744
- 3-) İzmir : 128.370
- 4-) Antalya : 100.140
- 5-) Bursa : 85.596

En Fazla Göç Veren İller

- 1-) İstanbul : 378.305
- 2-) Ankara : 154.464
- 3-) İzmir : 106.895
- 4-) Antalya : 68.494
- 5-) Bursa : 68.356

Yerleşme Nedir?

Oturulan,barınılan yer anlamındadır.İnsanlar geçmiş dönemlerden günümüze dek mağara,ağaç kovuğu gibi doğal barınaklar ile çadır,igloo, villa,apartman,gökdelen gibi modern barınakları yerleşmek için kullanmıştır.

İlk Medeniyetler Nerelerde Kurulmuştur ?

İlk yerleşmeler iklim şartlarının elverişli olduğu orta kuşakta ,su kaynaklarına yakın,verimli tarım alanları etrafından kurulmuştur.İlk Medeniyetler genelde kuruldukları bölgelerin adları ile anılmaktadır.

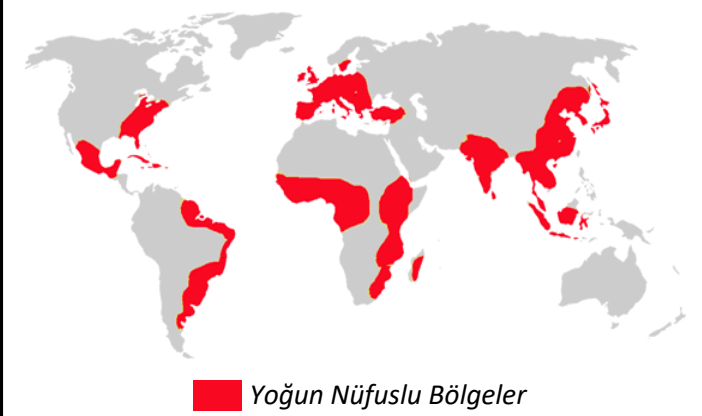
İlk Medeniyetler Hangileridir?

Çin Medeniyeti - Sarırmak Gökırmak Nehirleri
Hint Medeniyeti- İndus ve Ganj Nehirleri
Mısır Medeniyeti -Nil Nehri
Mezopotamya Medeniyeti - Fırat ve Dicle N.
İnka Medeniyeti - And Dağları
Aztek / Maya Medeniyetleri - Orta Amerika

Yerleşmeye Uygun Olmayan Sahalar ?

Dünya üzerinde yerleşmeye uygun bölgelere ökümen sahalara ; yerleşmeye uygun olmayan sahalara da anökümen sahalara adı verilmektedir.Anökümen sahalara şunlardır:

- 1-) Su Yüzeyleri
- 2-) Yüksek ve Engembeli Araziler
- 3-) Kutup Çevreleri
- 4-) Kurak Bölgeler,Çöller
- 5-) Gür Ormanlık Alanlar
- 6-) Bataklıklar

Yerleşmenin Dağılımına Etki Eden Faktörler**Dünyada Yoğun Nüfuslu Sahalar Nereleridir ?****Yerleşmenin Farklılaşması Nasıldır?****Yerleşmeler**

Medeniyet (Uygurluk) Nedir?

Bir ÷lke ya da topluluğa ait maddi manevi unsurların yanı sıra fikir,sanat,bilim ve teknoloji çalışmaları ile ilgili niteliklerin tamamını ifade eder.Uygurluğın gelişimine katkı sağlayan ilk medeniyetler şunlardır;

1-) Mezopotamya Medeniyeti

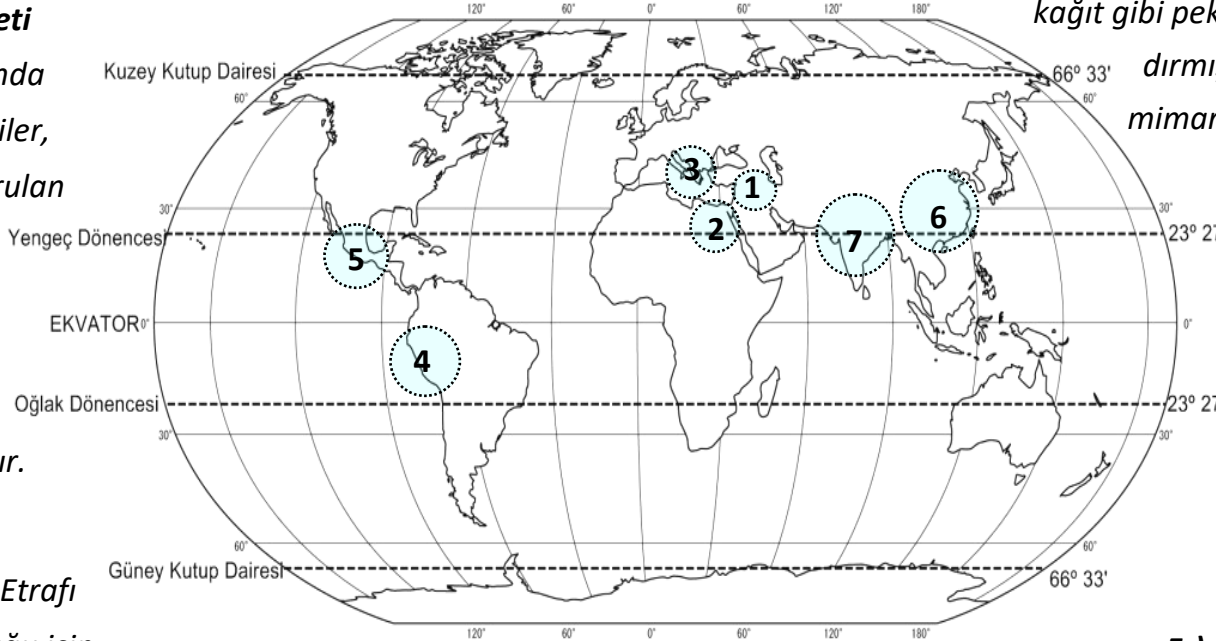
Fırat ve Dicle Nehirleri arasında kurulmuştur.Sümerler,Babililer, Akadlar,Elamlar bölgede kurulan medeniyetlere örnek olarak verilebilir.Sulama kanalları, bataklık kurutma sistemleri, kerpiç, yazı ve tekerlek uygurluğa başlıca katkılarıdır.

2-) Mısır Medeniyeti

Nil Havzasında kurulmuştur.Etrafı çöl ve denizler ile çevrili olduğu için Mısır Medeniyeti uzun ömürlü ve kendine özgü bir medeniyet olarak kalmıştır.Matematik,geometri,tıp, eczacılık,mimari alanlarında gelişmeler kaydedilmiştir.Güneş takvimi ve kendilerine özgü hiyeroglif yazısı uygurluğa katkılarındandır.

İlk Medeniyetler Nerelerde Kurulmuştur?

İlk medeniyetler genel olarak orta kuşağın ılıman iklim özelliğine sahip bölgeleriyle,verimli topraklar ve su kaynakları çevresinde kurulmuştur.Ticari faaliyetler toplumlar arasında etkileşimi hızlandırmış ve medeniyetin gelişimine katkı sağlamıştır.

3-) Akdeniz Medeniyeti

Akdeniz Havzasında kurulmuştur. Fenike,İyonya,Lidya,Yunan ve Roma Medeniyetlerinden oluşmaktadır. Denizcilik alanında gelişmişlerdir. Mimari,şehirleşme,alfabe,ticaret, yolları ve para uygurluğa katkılarıdır.

4-) İnkca Medeniyeti

And Dağları üzerinde kurulmuştur. Peru,şili,Ekvador ve Bolivya sınırları içerisinde yer alır. Patates tarımı teras yöntemi ,taş işçiliği,güneş saati ve güneşin hareketleri konusunda eserleri , çalışmaları vardır.

6-) Çin Medeniyeti:

Sarı Irmak ve Gök Irmak nehirleri arasında kurulmuştur.Dünyanın en eski uygurluklarındanr.İpek yolu ticaretin gelişimine ve kültürler arası etkileşime büyük katkı sağlamıştır.Barut,matbaa,mürekkep,pusula, kağıt gibi pek çok buluşu uygurluğa kazandırmışlardır.İpekli dokuma,heykel, mimaride son derece gelişmişlerdir.

7-) Hint Medeniyeti:

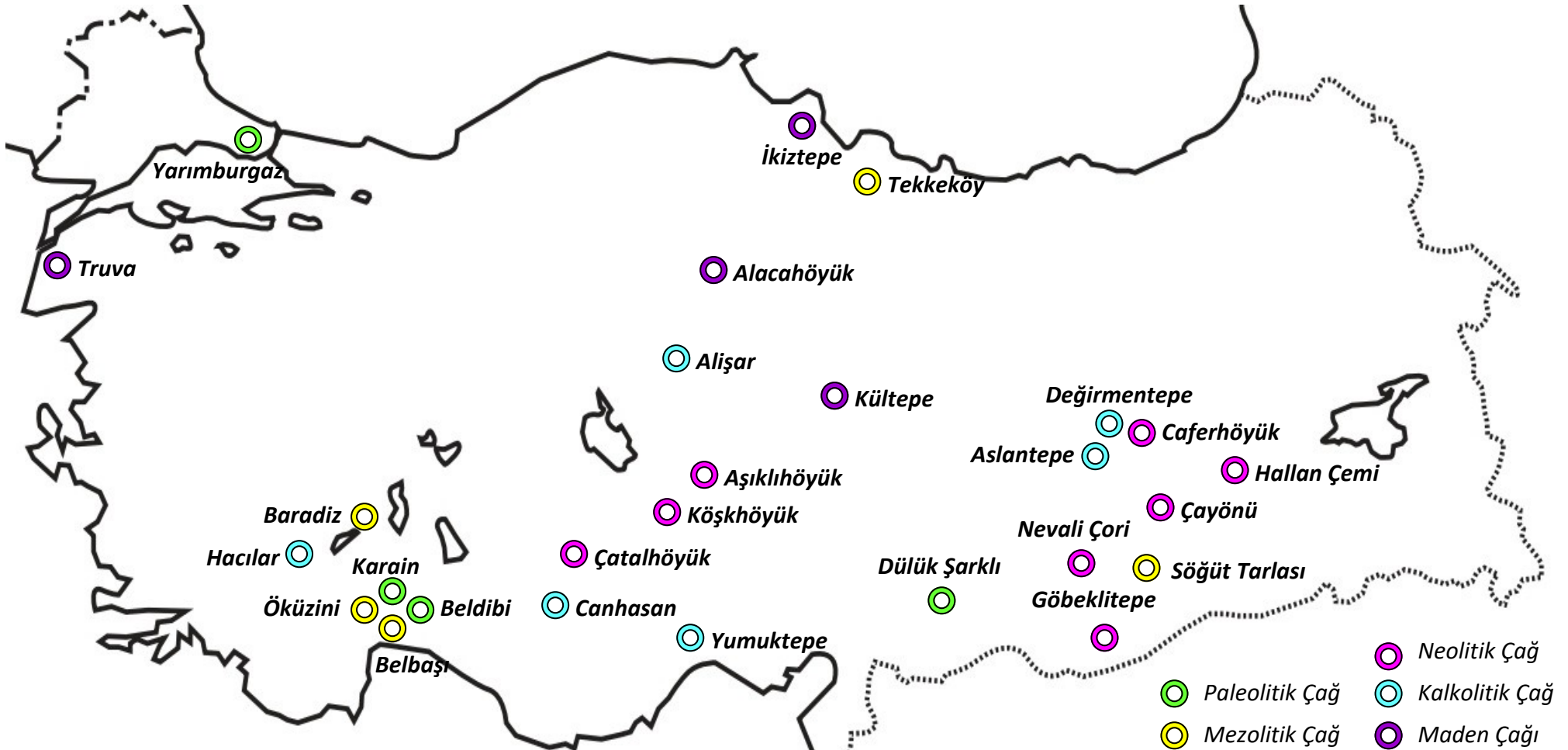
İndus ve Ganj nehirleri çevresinde kurulmuştur.Tarım matematik,mimarı alanlarında çalışmalar mevcuttur. Baharat Yolu'nun başlangıç noktasıdır.Halk kast sistemi ile sınıflara ayrılmıştır.

5-) Aztek ve Maya Medeniyeti

Aztekler Meksika'da kurulmuştur.Sulama , bataklık kurutma alfabe,takvim çalışmaları vardır. Mayalar Orta Amerika'da kurulmuştur.Tarım,mimari,sanat,matematik ve astronomi alanlarında eserleri ve çalışmaları vardır.

Türkiye’de Yerleşmenin Tarihçesi Nasıldır?

Türkiye, dünyanın ilk yerleşim alanlarından biridir. Türkiye’de yerleşme günümüzden yaklaşık 500.000 yıl öncesinden başlamış ve kesintisiz günümüze kadar devam etmiştir. Türkiye’de 1000 kadar höyük yerleşmesi tespit edilmiştir. İnsanların avcılık ve toplayıcılık ile geçindikleri dönemlerden itibaren doğal barınaklar yerleşim alanı olmuştur. Anadolu’da sayıları 40 bini bulan mağaraların bir kısmı yerleşim amaçlı kullanılmıştır.

Karain Mağarası’nda yapılan çalışmalarda 450-500 bin yıl öncesine ait kalıntılara ulaşılmıştır. Göbeklitepe ülkemizde bilinen en eski yerleşmelerden olup yaklaşık 12.000 yıl öncesine tarihlendirilmektedir. Anadolu’da ilk köy tipi yerleşmeler günümüzden 7.000-10.000 yıl öncesine rastlamaktadır. Neolitik Dönem’in en önemli yerleşmelerinden biri Çatalhöyük’tür. Anadolu’da önemli yerleşmelerden diğeri de Alacahöyük’tür ve günümüzden 5.000 (MÖ 3.000) yıl öncesine tarihlendirilmektedir.

Anadolu Neden Farklı Medeniyetlere Ev Sahipliği Yapmıştır?

İklim şartlarının uygunluğu, verimli tarım alanları ve su kaynakları ile Orta kuşakta yer alan Anadolu tarihin en eski dönemlerinden itibaren pek çok uygarlığa ev sahipliği yapmıştır. Bu topraklarda kurulmuş kültür ve imparatorluklar Anadolu'da derin izler bırakmış ve Anadolu medeniyetinin ortaya çıkmasına vesile olmuştur. Yarımburgaz (İstanbul), Tekkeköy (Samsun), Karain, Beldibi ve Belbaşı (Antalya) mağaraları Anadolu topraklarında Paleolitik döneme ait ilk yerleşme alanlarına örnek verilebilir. Neolitik Çağ'da Anadolu'da bilinen ilk yerleşme alanlarına da Çatalhöyük (Konya), Hacılar (Burdur), Çayönü (Diyarbakır) ve Göbeklitepe (Şanlıurfa) örnek verilebilir.

1-) İyonlar:

Ege kıyılarında şehir devletleri şeklinde kurulmuştur. Deniz ticareti gelişmiştir. Özgür düşünce ortamı bilimin gelişmesini sağlamıştır. Tales, Hipokrat, Pisagor, Herodot, Homeros gibi düşünürler yetiştirmişlerdir. Artemis Tapınağı İyonlar'a aittir.

2-) Lidyalılar:

Gediz ve Küçük Menderes nehirleri çevresinde kurulmuştur. Ticaretle uğraşmanın yanı sıra parayı bularak takas usulü ticarete son vermişlerdir. Tarihteki önemli ticaret yollarından olan Kral Yolu'nu yapmışlardır. Başkentleri Sard (Manisa) şehridir.

3-) Frigler:

Sakarya Nehri çevresinde günümüz Polatlı yakınlarında kurulmuştur. Başkentleri Gordion şehridir. Tarım ve hayvancılıkla uğraşmışlardır. Kilim, çengelli iğne, kiremitleri ile ünlüdür. Tümülüs mezarları vardır.

5-) Urartular:

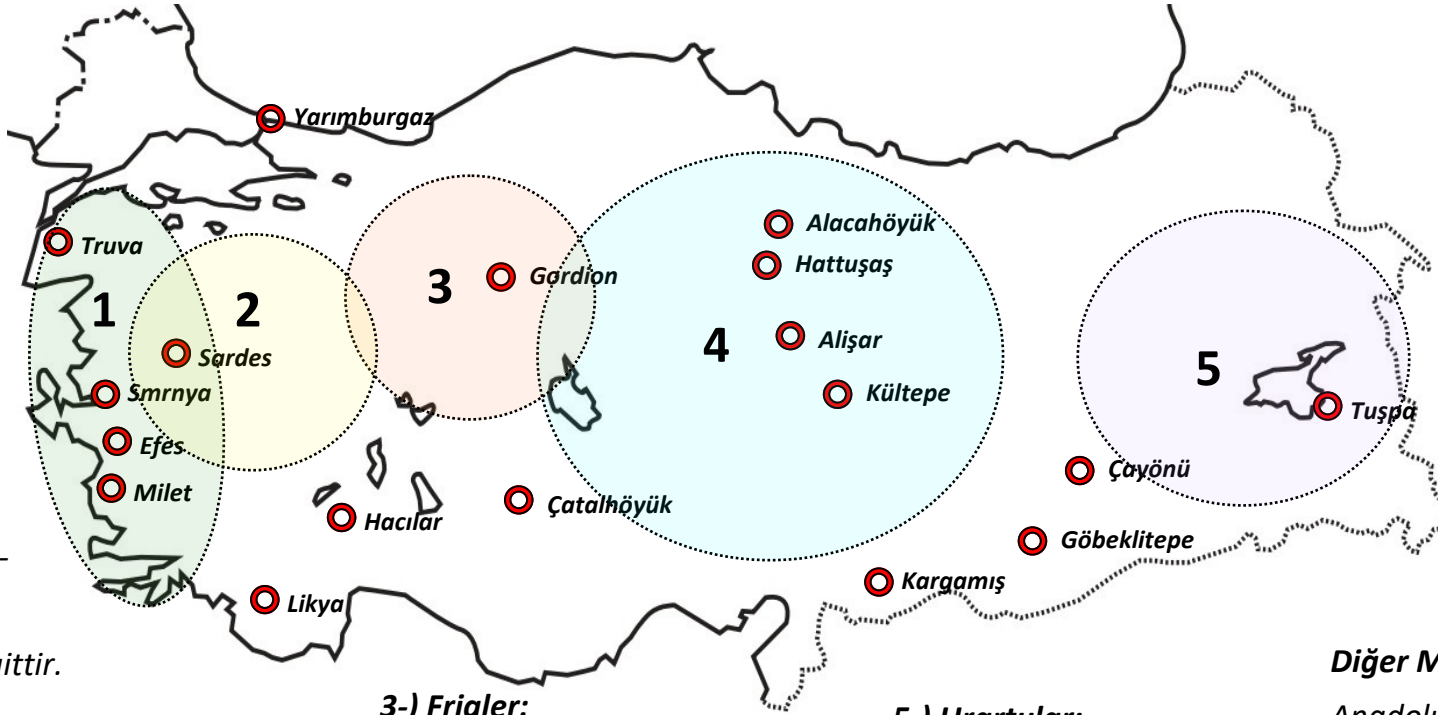
Van yakınlarındaki Tuşpa'yı Roma, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı imparatorlukları büyük vancılık, madencilik, taş işçiliği katkıları sağlamıştır. Saraylar, ile geçim sağlamışlardır. Baraj yollar, köprüler, hamamlar, su ve sulama kanallarının inşaatı mimari yapılar inşa edilmiştir.

4-) Hititler:

Anadolu'da kurulan ilk medeniyettir. Kızılırmak çevresinde kurulmuştur. Başkent Hattuşaş'tır. Tarım, hayvancılık, ticaret ile uğraşmışlardır. İlk yazılı anlaşma, tarih yazıcılığı, Pankuş Meclisi, Yazılıkaya ve İvriz kabartmaları Hititler'e aittir.

Diğer Medeniyetler:

Anadolu uygarlığına sırasıyla Van yakınlarındaki Tuşpa'yı Roma, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı imparatorlukları büyük vancılık, madencilik, taş işçiliği katkıları sağlamıştır. Saraylar, ile geçim sağlamışlardır. Baraj yollar, köprüler, hamamlar, su ve sulama kanallarının inşaatı mimari yapılar inşa edilmiştir.

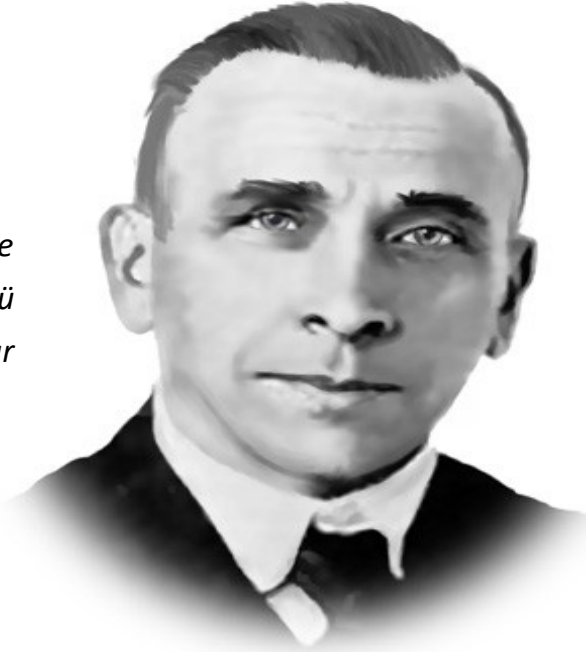
LEVHA TEKTONİĞİ

Kıtaların hareketlerini açıklayan ve ortaya koyan bu teoriye göre; Kıtalar 300 milyon yıl önce **Pangea** adı verilen tek bir süper kıta halindeydi. Pangea **Panthalassa** adındaki okyanus ile çevriliydi. II. jeolojik zamanın ortalarından itibaren kıtalar birbirinden ayrılmaya başlamıştır.

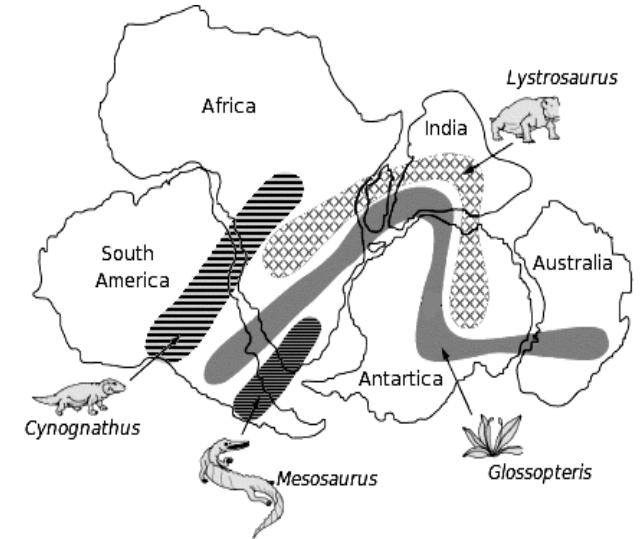
Süreç içerisinde parçalanarak birbirinden iyice uzaklaşan kıtalar günümüzdeki görünümünü almıştır. Gelecekte, 250 milyon yıl sonra kıtalar tekrar **bir araya gelecektir**.

Alfred Wegener Kimdir?

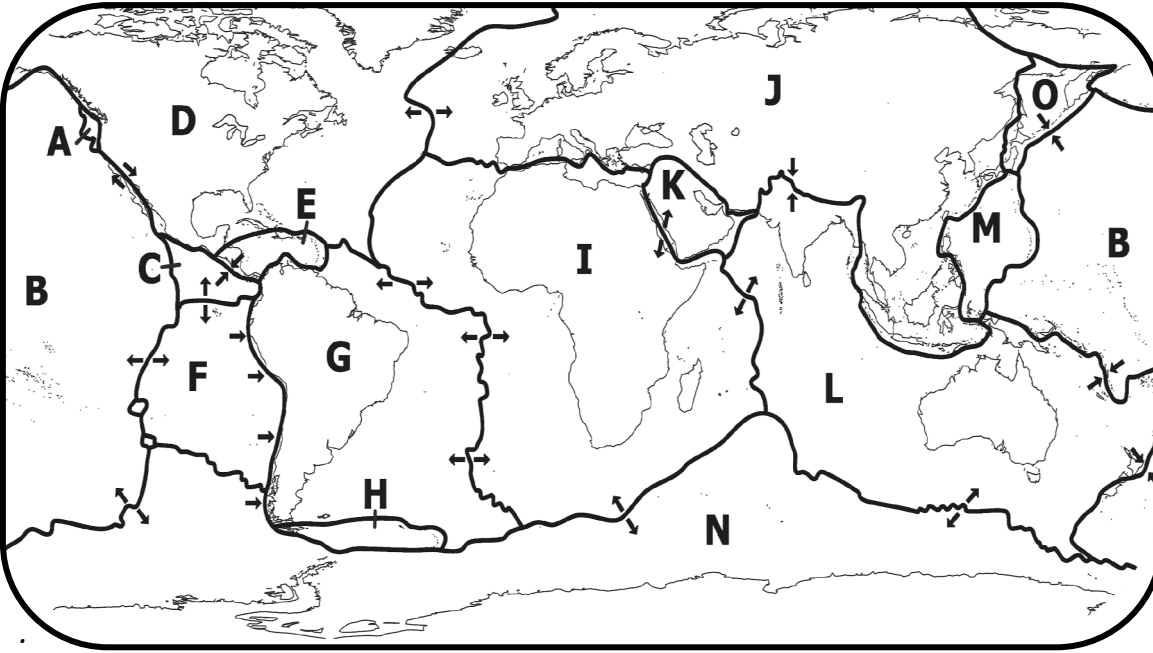
Alman meteorolog ve jeofizikçi olan Wegener 1915 yılında Kıtaların Kayması Teorisini ortaya koyan bilim insanıdır.

Birbirinden kilometrelerce uzakta yer alan kıtaların üzerinde aynı **canlı türlerine ait fosillerin** bulunması ve kıtaların bir **yapbozun parçaları** gibi birbirini tamamlaması bu tezinin kanıtıdır.

Levha Tektoniği Nedir?

Yer kabuğu farklı büyüklükte **levha (plaka)** adı verilen parçalardan oluşmaktadır. Levhalar tıpkı suda yüzen bir sal gibi manto üzerinde hareket halindedir.

Levhaları Hareket Ettiren Güç Nedir?

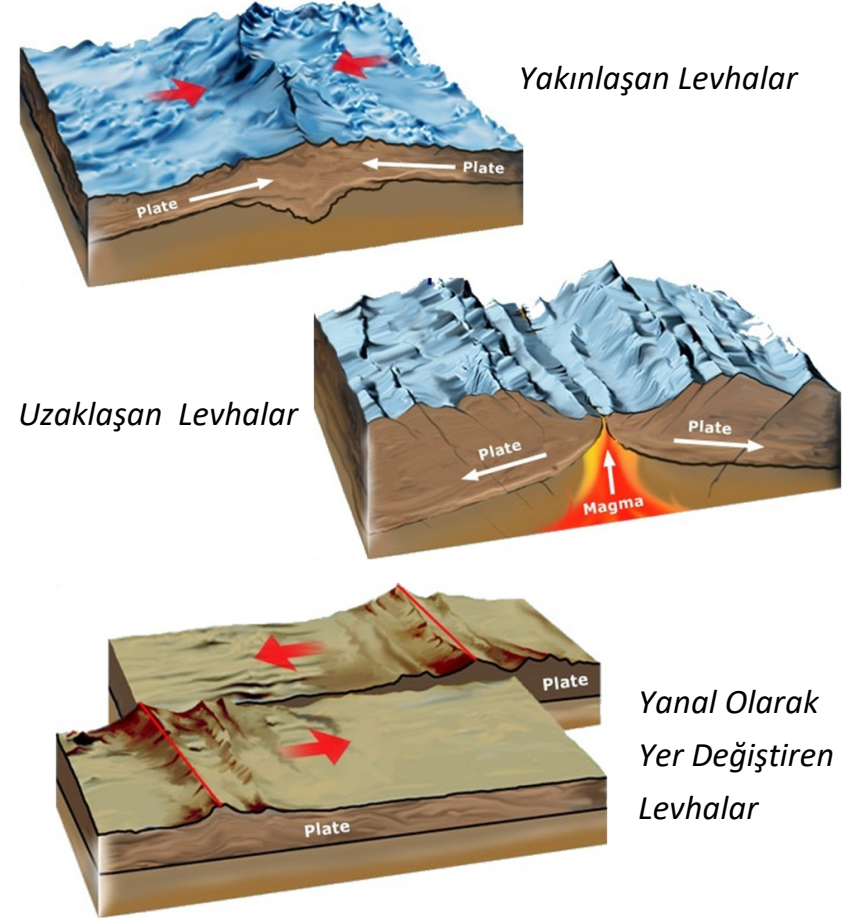
Mantodaki **konveksiyonel akımlar** nedeniyle levhalar yılda birkaç mm ile 15 cm arasında hareket etmektedir. Örneğin Pasifik Levhası yılda 15 cm yer değiştirirken, Arabistan Levhası yılda 4.5 cm Anadolu'ya doğru ilerlemektedir.

Levha Sınırı Nedir?

Levha sınırları yer kabuğunun zayıf ve hareketli alanlarıdır. **Fay hatları, graben sistemleri, okyanus ortası sırtları ve hendekleri, genç kıvrım dağları** levha sınırlarında bulunur. Levha sınırları ile **deprem bölgeleri, aktif volkanlar, sıcak su kaynakları** (kaplıca ılıca jeotermal sahalar, gayzer vb) dağılışı arasında paralellik vardır.

Levha Hareketleri Nelerdir?

Üç tür levha hareketi vardır. Levhalar birbirinden **uzaklaşmakta**, birbirlerine **yaklaşmakta** ve bazen de **yanal olarak yer değiştirmektedir**.

Levha Hareketleri Hissedilir Mi?

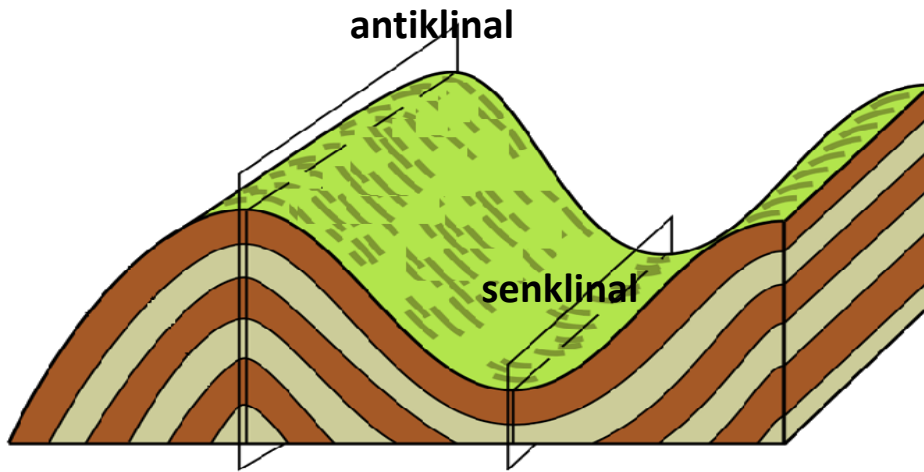
Levhalar küçük ölçüde ve yavaş hareket ettikleri için hissedilemezler sadece bilimsel yöntemler ile ölçülebilirler.

OROJENEZ

Jeosenklinal adı verilen tortullaşma sahaları levha hareketleri sonucunda yan basınçlara maruz kalmaktadır. Esnek bir yapıya sahip olan tortul tabakalar yan basınçlara maruz kaldığında kıvrılırken; sert yapılı tabakalar kırılmaktadır.

KIVIRIMLI DAĞLAR

Yan basınçlara maruz kalan tortul tabakaların kıvrılmasıyla oluşan sıradağlardır. Orojenez sonucunda kıvrılarak yükselen kubbe şeklindeki sahaya antiklinal, alçalan tekne şeklindeki sahaya ise senklinal adı verilmektedir.

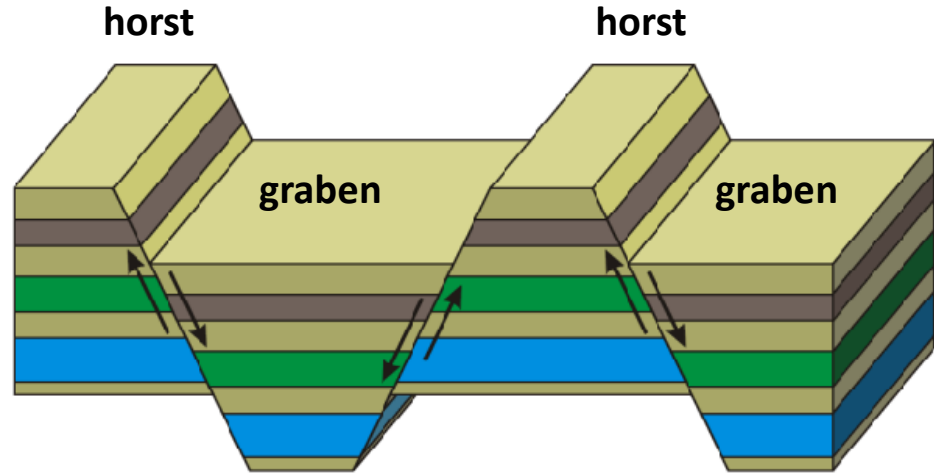

Alp Himalaya Sıradağları, Ural Dağları, İskandinavya Dağları, And Dağları, Kayalık Dağları, Toros Dağları ve Kuzey Anadolu Dağları kıvrımlı dağlara örnek olarak gösterilebilir.

Dünyadaki en önemli sıradağlar Alp Orojenezi sırasında III. Jeolojik dönemde oluşmuştur.

KIRIKLI DAĞLAR

Yan basınçlara maruz kalan tortul tabakaları kırılmasıyla oluşan dağlardır. Orojenez sonucunda kırılarak yükselen bloklara horst, alçalan bloklara graben, tabakaların kırıldığı doğrultulara fay adı verilmektedir.

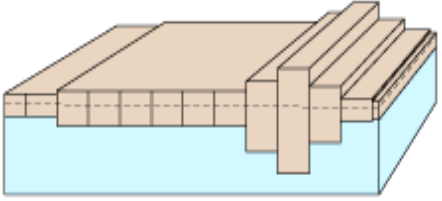
Ege Bölgesinde Horst-Graben sistemi Kuzey – Güney doğrultusunda uzanmaktadır.

Madra Dağı, Yund Dağı, Bozdağ, Aydın Dağları ve Menteşe Dağları horstları oluştururken, Bakırçay, Gediz, Küçük ve Büyük Menderes ovaları grabenleri oluşturur.

Dünyanın en uzun horst graben sisteminin (Doğu Afrika Rift Vadisi) bir parçası olan Amanos Dağları da horstlara örnek olarak verilmektedir.

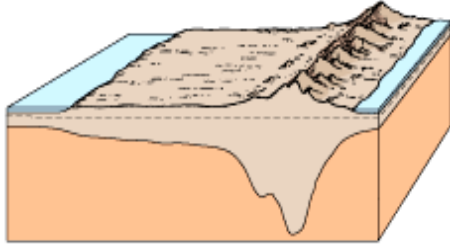
EPIROJENEZ

Yerkabuğunda geniş bir alanda ve uzun sürede görülen dikey yönlü alçalma yükselme hareketlerine epirojenez denir. Epirojenik hareketlerin gerçekleşmesi için izostatik dengenin bozulması gerekir.

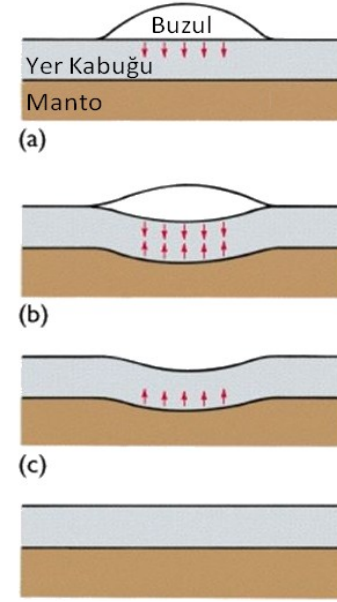
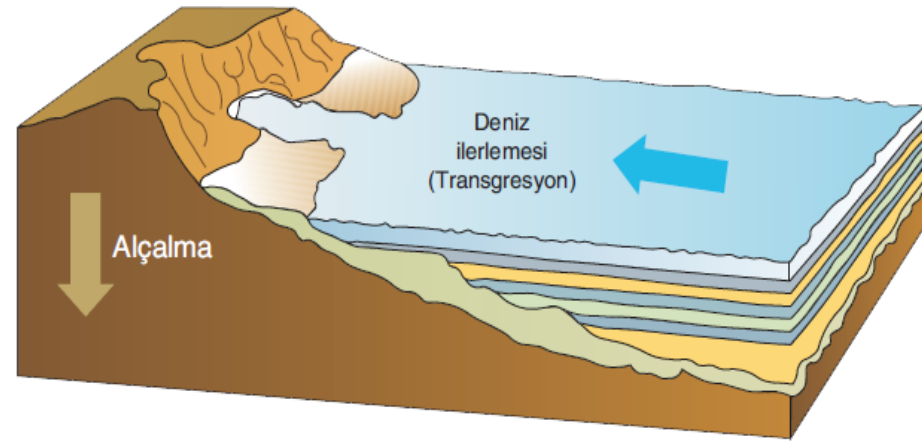
İzostatik Denge Nedir?

Yerkabuğu ile manto arasındaki dengedir. Bu dengenin bozulması sonucunda yerkabuğunda dikey yönlü yükselme ya da alçalma hareketleri gerçekleşir. Tortullaşma, buzullaşma ve volkanizma ile yerkabuğu çökerken dağlık alanların aşınması, buzulların erimesi ile yer kabuğu yükselir.

Transgresyon Nedir?

Karaların alçalması sonucunda deniz seviyesinin yükselerek denizin karaya doğru ilerlemesidir. (Deniz ilerlemesi)

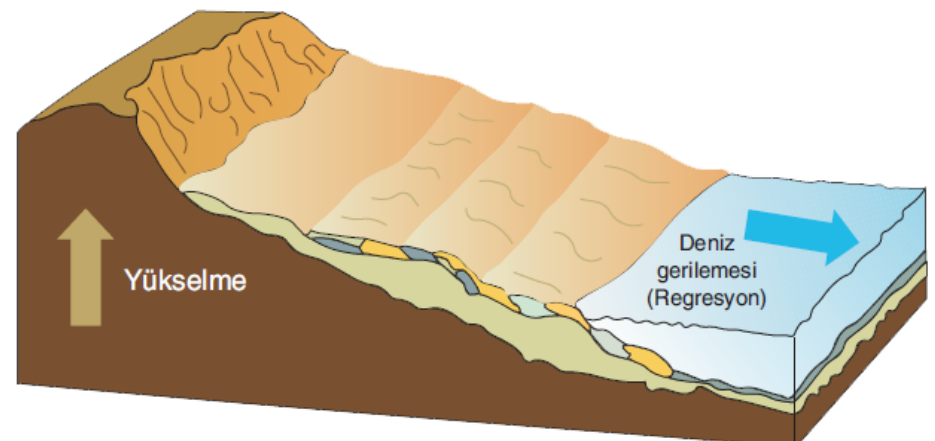

Epirojenez Örnekleri;

- # Transgresyon ve regresyon,
- # Anadolu'nun 4. jeolojik zamanda toptan yükselmesi,
- # Venedik'in sular altında kalması,
- # Kıyı taraçalarının oluşması,
- # İskandinavya ve Kanada'nın buzul erimesi sonucu yılda 0.5 cm yükselmesi
- # Ria Tipi kıyıların oluşumu,
- # Çukurova ve Ergene ovalarının çökmesi örnek olarak gösterilebilir.

Regresyon Nedir?

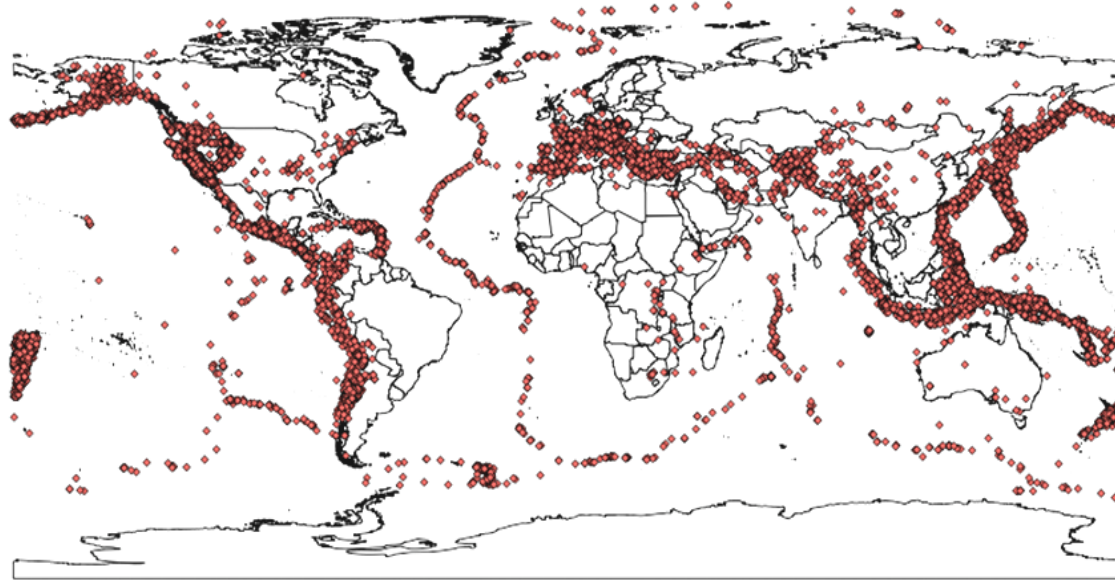
Karaların yükselmesi sonucunda deniz seviyesinin alçalarak denizin geriye doğru çekilmesidir. (Deniz gerilemesi)

DEPREMLER

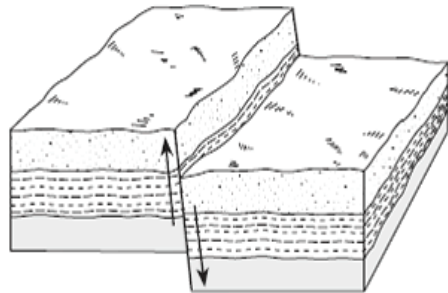
Yerkabuğundaki kısa süreli sarsıntılardır. Oluşumlarına göre depremler 3 gruba ayrılır. Volkanik patlamalar esnasında meydana gelen ve etki alanı oldukça dar depremlere **volkanik depremler**, Karstik sahaların ya da mağara, galeri, kömür ocağı gibi boşlukların tavanının çökmesiyle oluşan depremlere **çökme depremleri**, Yerkabuğunda meydana gelen tektonik hareketler, kırılmalar sonucunda meydana gelen yıkıcı ve geniş alanlarda etkili olan depremlere **tektonik depremler** adı verilmektedir. Bunların dışında heyelanlar, meteorlar, nükleer denemeler, köprü tünelleri, baraj inşaatları, yol kazıları, petrol kuyularının açılması esnasında da depremler meydana gelebilir.

Yerkabuğu boyunca uzanan kırık hatlarına **fay** adı verilmektedir. Deprem bilimine **sismoloji**, deprem titreşimlerini kaydeden cihaza **sismograf**, depremin büyüklüğünü tespit etmek için kullanılan en yaygın ölçüğe **Richter ölçeği**, deprem ölçüm ve izlem evine de **rasathane** adı verilmektedir.

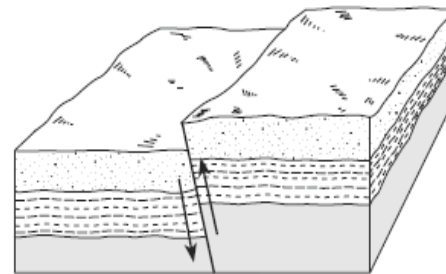

Tektonik depremlerin ilk başladığı yere, başlangıç noktasına iç merkez **hiposantr**, depremin yeryüzüne en kısa yoldan ulaştığı yere **episantr (merkez üssü)** denir. Okyanus ve deniz tabanlarında meydana gelen kırılmalar sonucunda oluşan dev dalgalara ise **tsunami** adı verilmektedir.

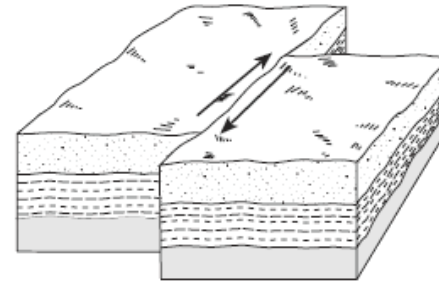
Büyük Okyanus Çevresi (Pasifik Ateş Çemberi), Akdeniz Çevresi, Alp Himalaya Kıvrım Sistemi depremlerin en sık görüldüğü yerlerdir. Depremlerin dağılışı ile levha sınırları, fay hatları, genç kıvrım dağları ve jeotermal bölgeler arasında paralellik vardır.

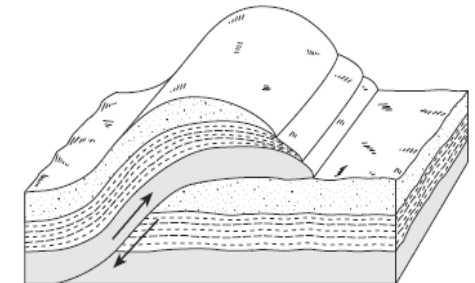
Normal Fay

Ters Fay

Yanal Atımlı Fay

Bindirme Fayı

VOLKANİZMA

Magmanın yerin derinliklerinden yeryüzüne çıkması ya da yeryüzüne yakın derinliklerde soğumasıyla oluşur.

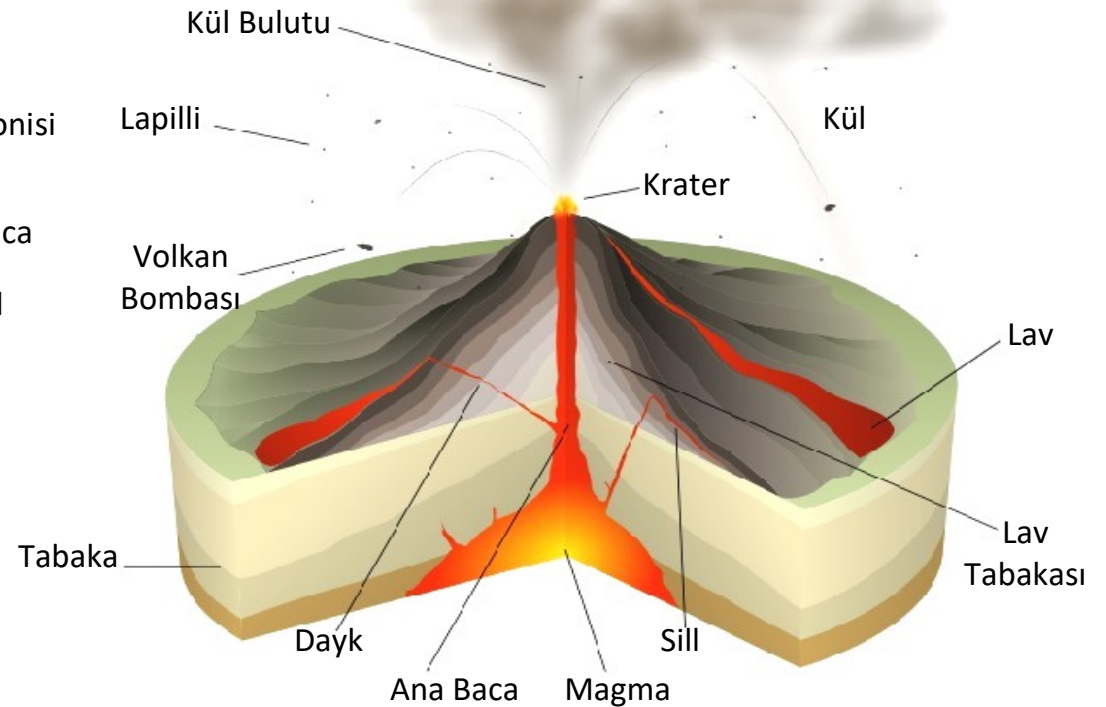
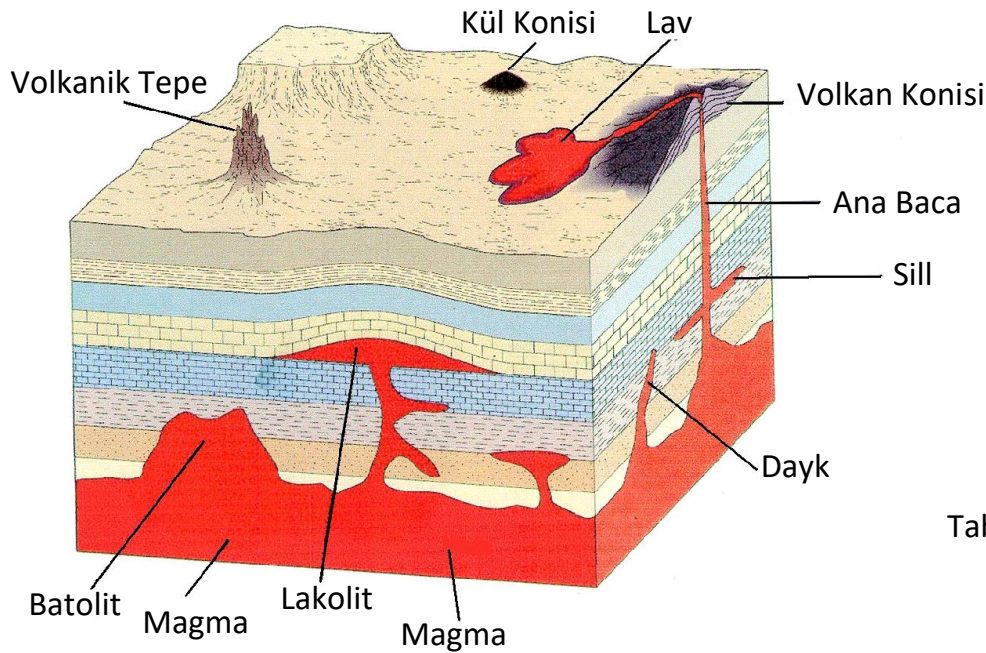
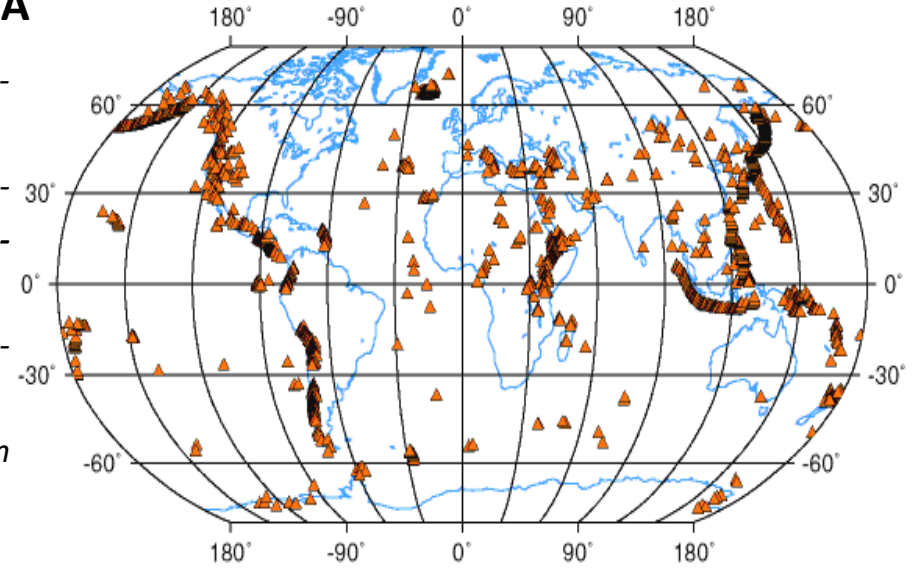
Yeryüzünde volkanik faaliyetlerin en yoğun olduğu yerler levha sınırlarıdır. Dünyadaki volkanların % 60'si Pasifik Ateş Çemberinde, %20'si Akdeniz kuşağındadır.

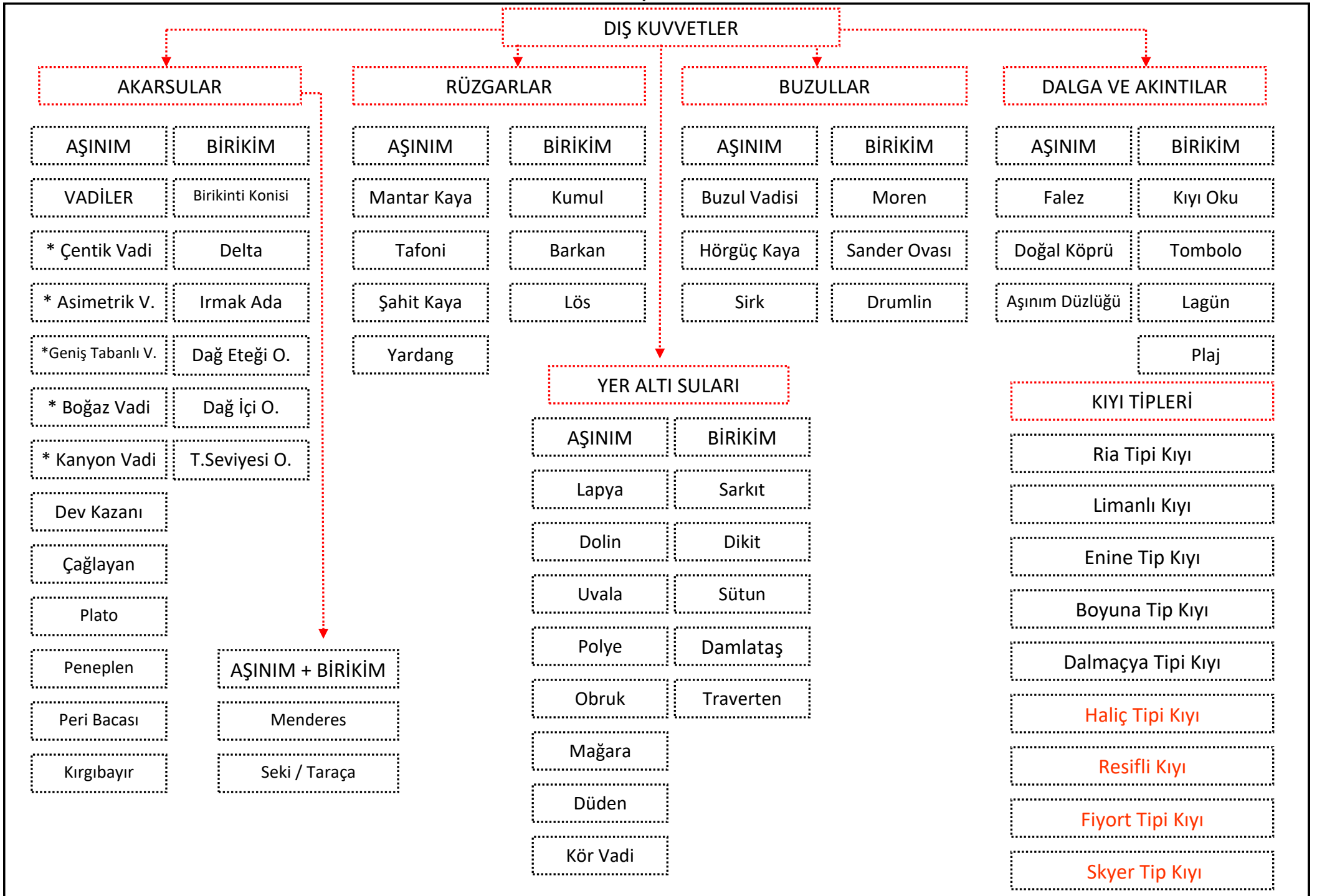
Volkanik sahalar tehlike arz etmelerine ve dünya yüzeyinin % 1'ini kaplamalarına rağmen dünya nüfusunun % 10'unun beslemektedir.

Volkanik sahalar madenler, yeraltı kaynakları ve sıcak su kaynakları bakımından zengin, toprak bakımından oldukça verimlidir.

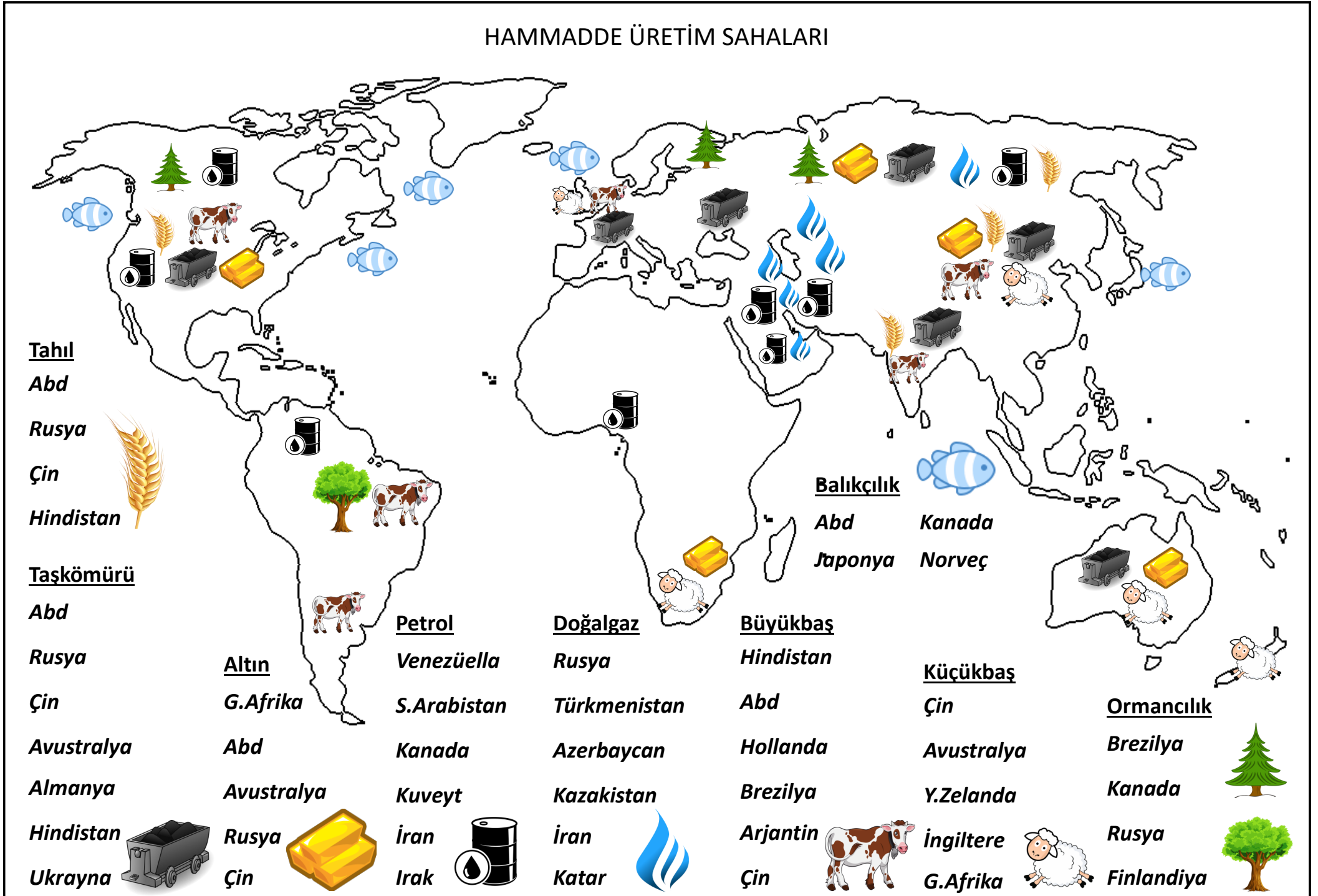
Volkanik faaliyetler meydana geldikleri yerlere göre adlandırılmaktadır.

Derinlerde meydana gelenlere "Derinlik Volkanizması" yüzeylede meydana gelenlere "Yüzey Volkanizması" adı verilir.

HAMMADDE ÜRETİM SAHALARI

Dünyanın Önemli Üretim Bölgeleri Nereleridir?

Sanayi Ü.Bölgeleri

Batı Avrupa

Kuzey Amerika

Rusya Federasyonu

Doğu ve G.Doğu Asya

Enerji Ü.Bölgeleri

Kuzey Amerika

Orta Doğu

Rusya Federasyonu

Doğu Asya

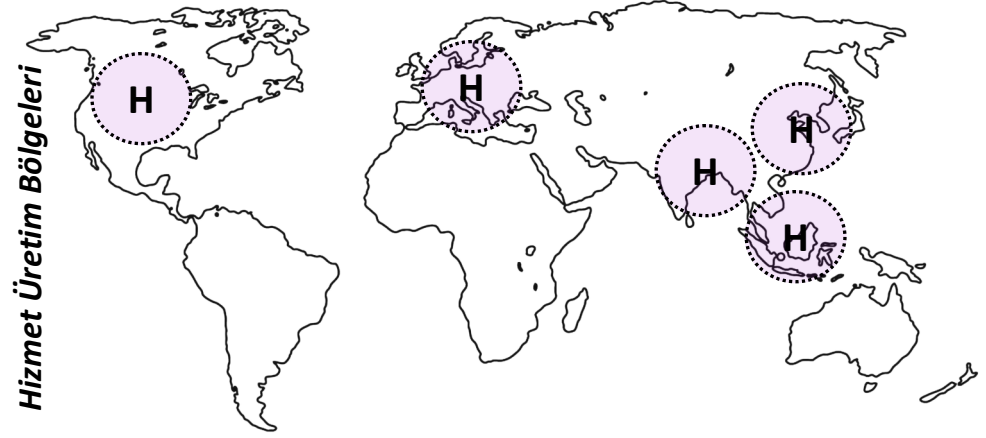
Hizmet Ü.Bölgeleri

Amerika B.Devletleri

Doğu ve G.Doğu Asya

Avrupa

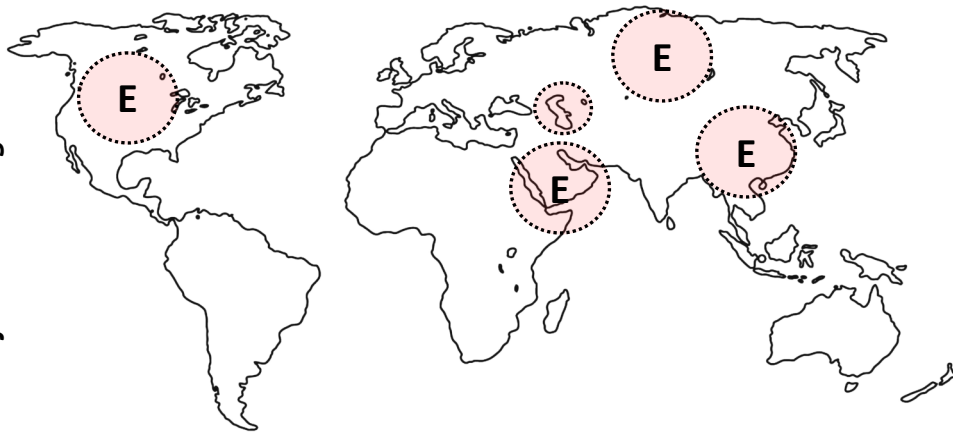
Hizmet Üretim Bölgeleri

Sanayi Üretim Bölgeleri

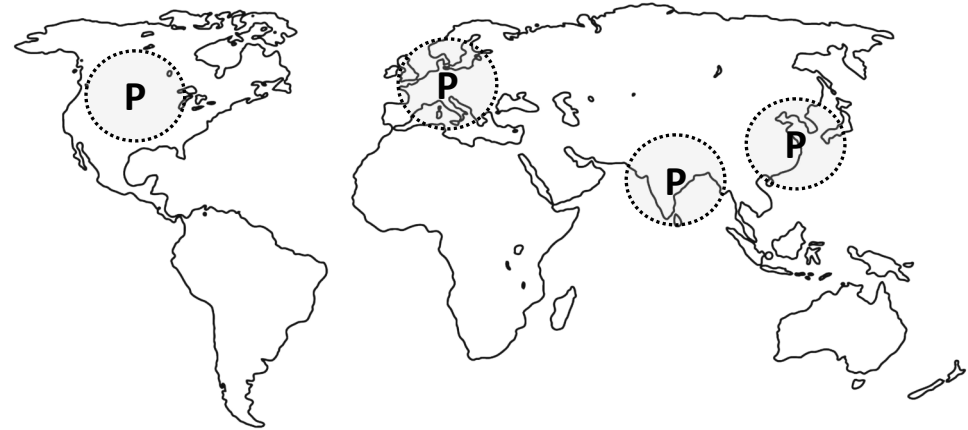

Enerji Üretim Bölgeleri

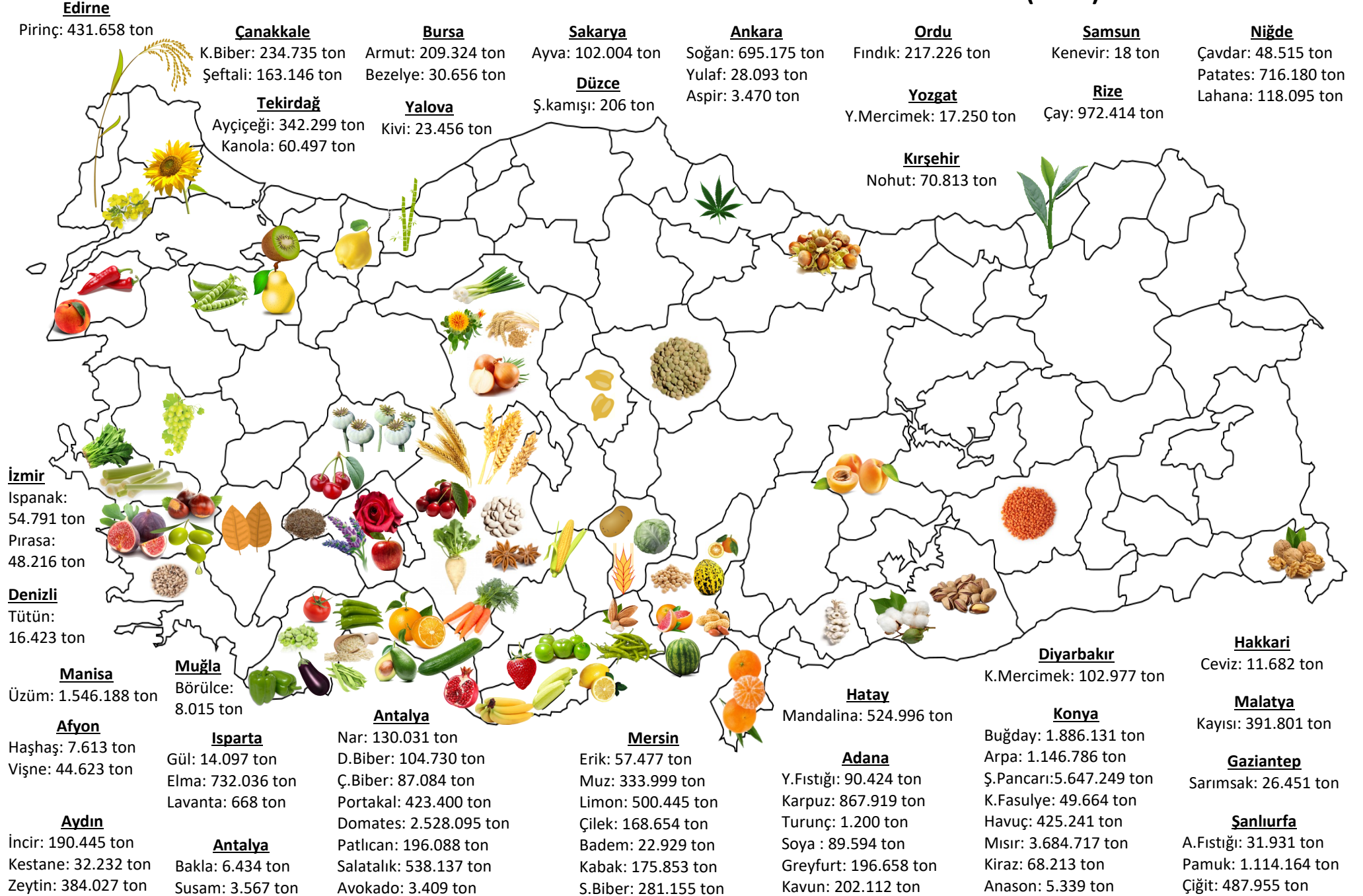
Dünyanın Önemli Pazar Alanları Nereleridir?

Dünya ticaretinde ham madde ve üretimden sonraki aşama tüketim bölgesi olan pazardır. Günümüzde en geniş pazar alanları; nüfusun yoğun, gelişmişliğin de normalin üzerinde olduğu Avrupa, ABD, Doğu ve Güneydoğu Asya'da bulunmaktadır.

Ülkeler arası ilişkilerde ticaretin etkisi gün geçtikçe artmış ve birçok firma bulunduğu sınırlar dışındaki ülkelerde de yatırım yapmaya başlamıştır. Serbestleşen ticari faaliyetler ve gümrük birliği, ortak pazar alanlarında artışa neden olmuş,siyasi sınırların etkisi azalmıştır.

TARIM ÜRÜNLERİMİZ VE ÜRETİMDE İLK SIRADA YER ALAN İLLER (2019)

1.

	Kayısı 750.000 ton
	Kiraz 640.000 ton
	Fındık 515.000 ton
	İncir 306.000 ton
	Ayva 176.500 ton
	Haşhaş 27.000 ton

8.

	Kabak 617.000 ton
	Marul 487.000 ton
	Havuç 644.000 ton

11.

	Buğday 20.000.000 ton
---	---------------------------------

2.

	Pırasa 253.000 ton
	Kavun 1.750.000 ton
	Baharat 245.500 ton

6.

	Ayçiçeği 1.950.000 ton
	Çalı Fasulye 88.000 ton
	Pamuk 2.570.000 ton
	Erik 297.000 ton
	Limon 1.100.000 ton
	Üzüm 3933.000 ton

	Kenevir 3 ton
---	-------------------------

3.

	Kestane 63.500 ton
	Biber 2.555.000 ton
	Antep Fıstığı 240.000 ton
	Mandalina 1.650.000 ton
	Nohut 630.000 ton
	Salata 1.848.000 ton

7.

	Kuru Soğan 1.930.000 ton
	Kivi 62.000 ton
	Greyfurt 250.000 ton
	Karnabahar 294.000 ton
	Arpa 7.000.000 ton

4.

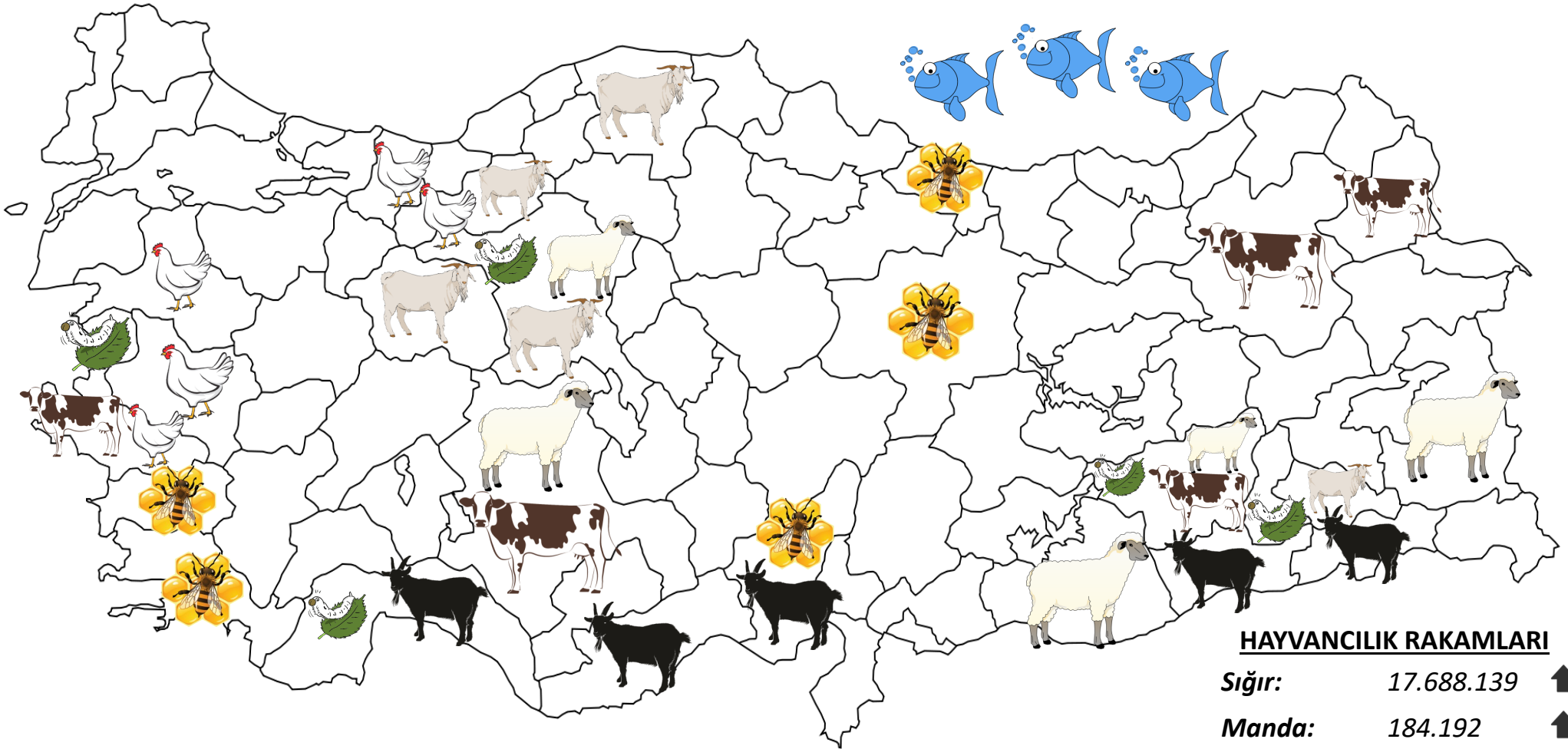
	Elma 3.625.000 ton
	Y.Fasulye 580.000 ton
	Kızılcık 11.400 ton
	Armut 519.000 ton
	Zeytin 1.500.000 ton
	Ispanak 225.000 ton
	Domates 12.150.000 ton
	Ceviz 215.000 ton
	Patlıcan 836.000 ton
	Karpuz 4.031.000 ton
	Mercimek 353.000 ton
	Çilek 440.000 ton
	Vişne 180.000 ton

5.

	Fiğ 54.000 ton
	Aspir 35.000 ton
	Çay 270.000 ton
	Ş.Pancarı 14.352.000 ton
	Seftali-Nektar 789.000 ton
	Anason 39.000 ton
	Badem 100.000 ton
	9.
	Portakal 1.900.000 ton
	Çavdar 320.000 ton
	Yeşil Soğan 143.000 ton

"FAO (2018) istatistiklerine göre düzenlenmiştir."

TÜRKİYE'DE HAYVANCILIK 2019

HAYVANCILIK RAKAMLARI

Sığır: 17.688.139 ↑

Manda: 184.192 ↑

Koyun: 37.276.050 ↑

Keçi: 11.205.429 ↑

Kümes: 342.567.000 ↓

Bal Üretimi: 109.330 Ton ↑

Yaş Koza: 90 Ton ↓

Su Ürünleri: 779.677 Ton ↑

Büyükbaş**Koyun****Kıl Keçisi****Tiftik Keçisi****Kümes****Bal****İpek B. Kutu**

1-) Konya

1-) Van

1-) Mersin

1-) Ankara

1-) Manisa

1-) Ordu

1-) Diyarbakır

2-) Erzurum

2-) Konya

2-) Antalya

2-) Siirt

2-) Balıkesir

2-) Muğla

2-) Batman

3-) İzmir

3-) Şanlıurfa

3-) Şırnak

3-) Eskişehir

3-) Sakarya

3-) Adana

3-) İzmir

4-) Diyarbakır

4-) Diyarbakır

4-) Adana

4-) Bolu

4-) Bolu

4-) Sivas

4-) Antalya

5-) Kars

5-) Ankara

5-) Mardin

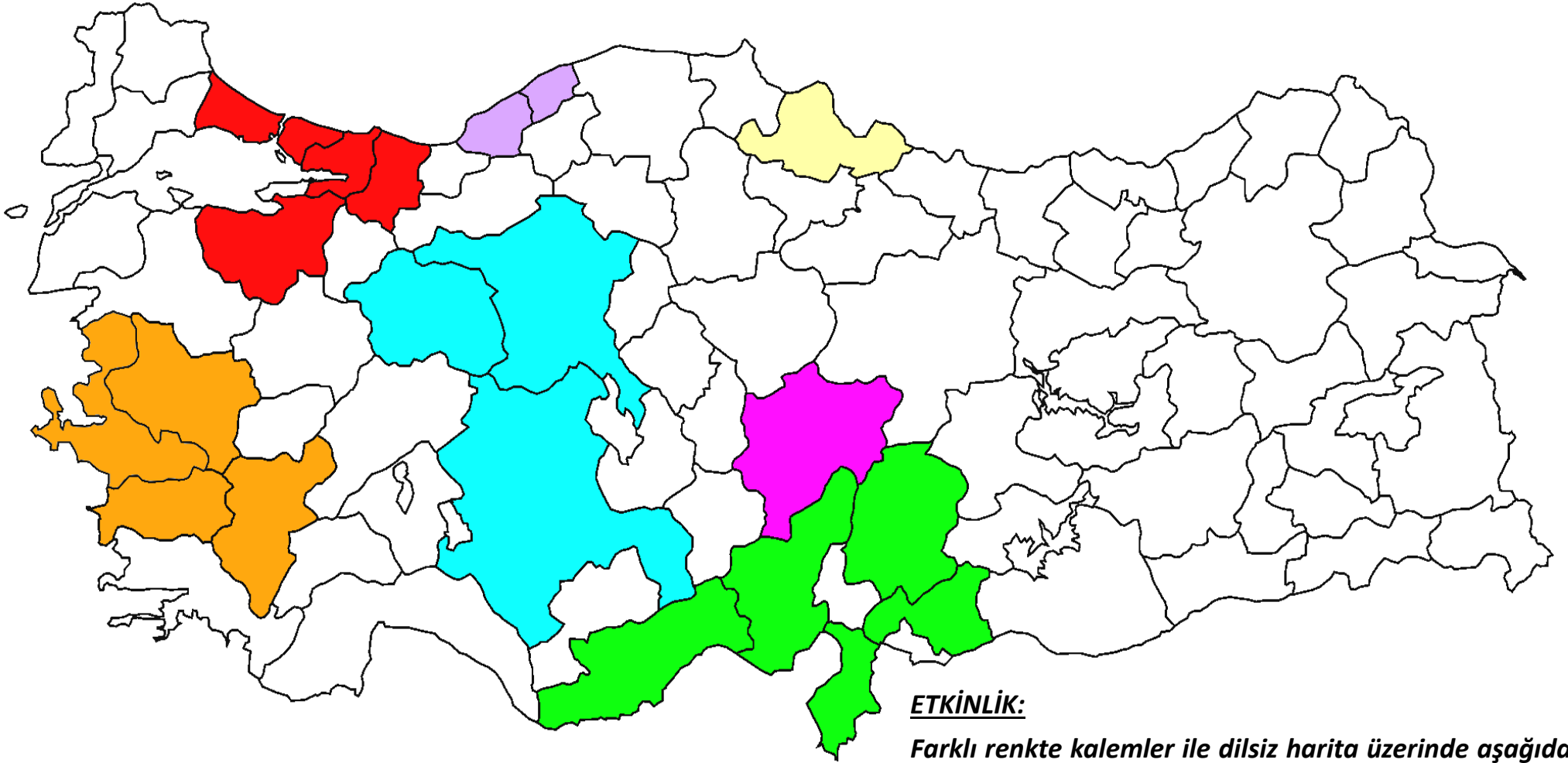
5-) Kastamonu

5-) İzmir

5-) Aydın

5-) Ankara

SANAYİ BÖLGELERİMİZ

İstanbul Çevresi: İstanbul / Kocaeli / Sakarya / Bursa

İzmir Çevresi : İzmir / Manisa / Aydın / Denizli

Adana Çevresi: Mersin / Adana / Gaziantep / Hatay / Kahramanmaraş

Ankara Çevresi : Ankara / Eskişehir / Konya

ETKİNLİK:

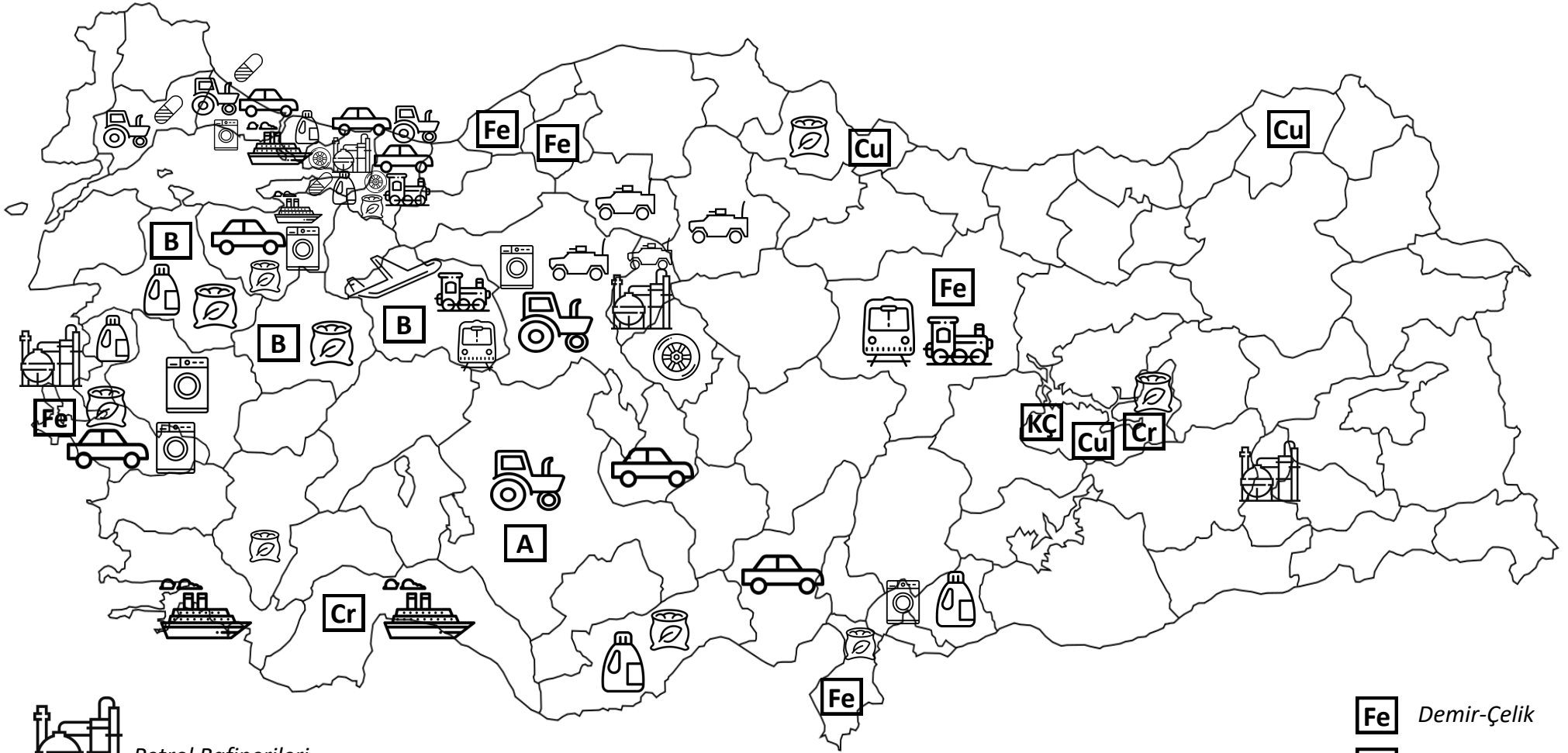
Farklı renkte kalemler ile dilsiz harita üzerinde aşağıda verilen yerleri boyayarak sanayi bölgelerimiz haritasını oluşturuyoruz.

Batı Karadeniz: Zonguldak / Karabük

Samsun

Kayseri

TÜRKİYE'DE SANAYİ-1

Petrol Rafinerileri

Otomobil Fabrikası

Lastik Fabrikası

İlaç Sanayi

Suni Gübre Fabrikası

Elektrikli Eşya (Beyaz Eşya)

Deterjan Fabrikaları

Lokomotif Üretimi

Ray Bakım Tesisleri

Traktör Fabrikaları

Uçak Bakım Tesisi

Askeri Araç Sanayi

Gemi Yat Sanayi

Fe

Demir-Çelik

Cu

Bakır

B

Bor

Cr

Ferro-Krom

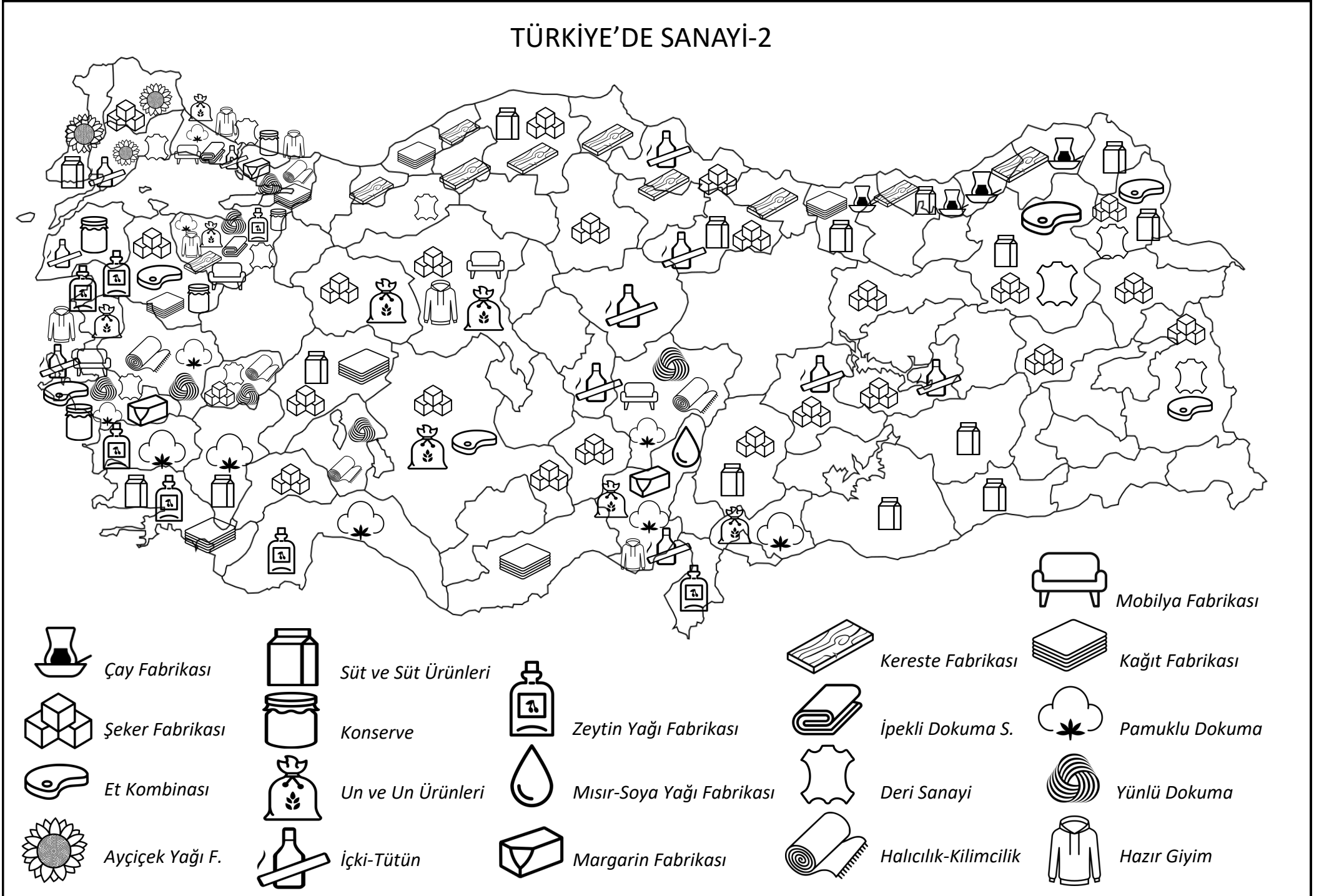
A

Alüminyum

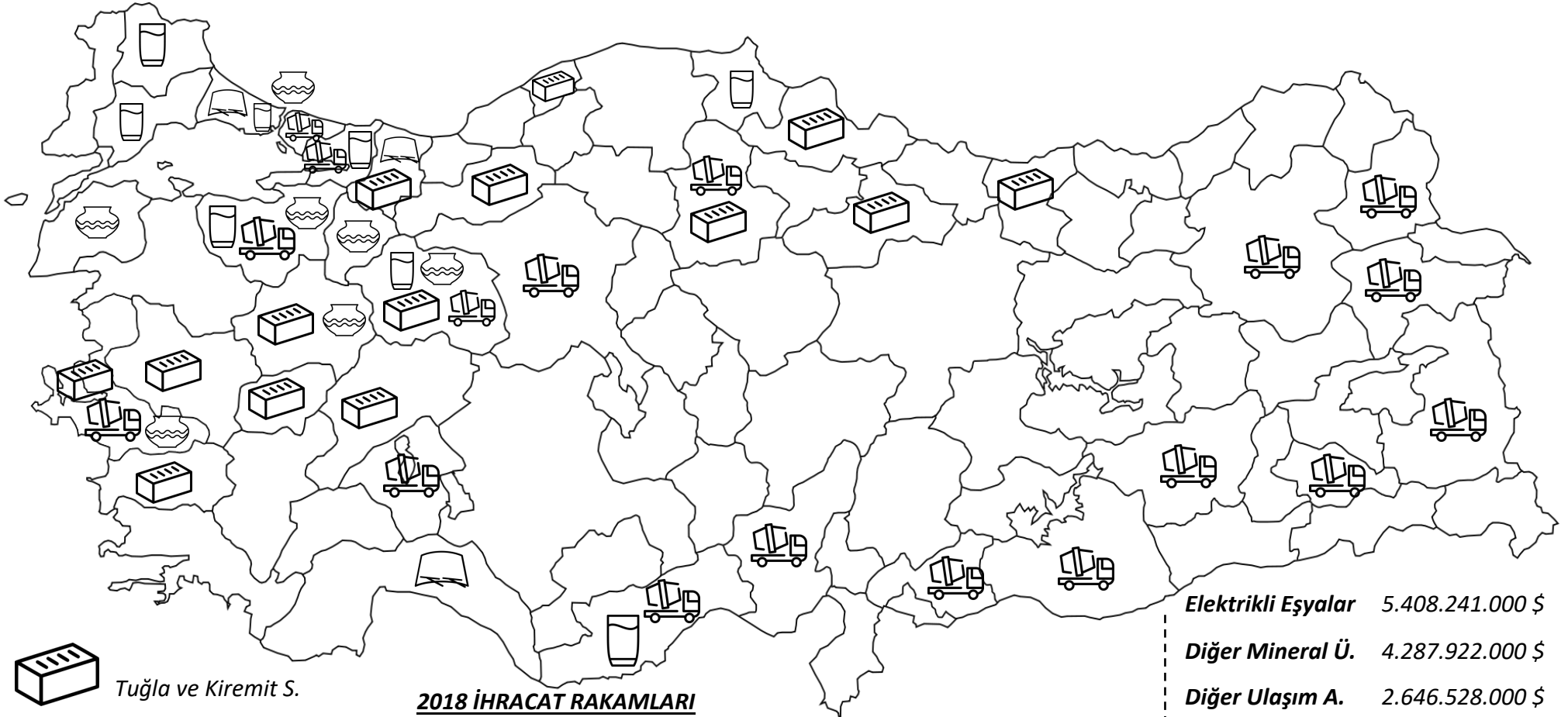
KÇ

Kurşun, Çinko

TÜRKİYE'DE SANAYİ-2

TÜRKİYE'DE SANAYİ-3

Tuğla ve Kiremit S.

Cam Sanayi

Otomobil Camı

Seramik ve Porselen

Çimento Fabrikaları

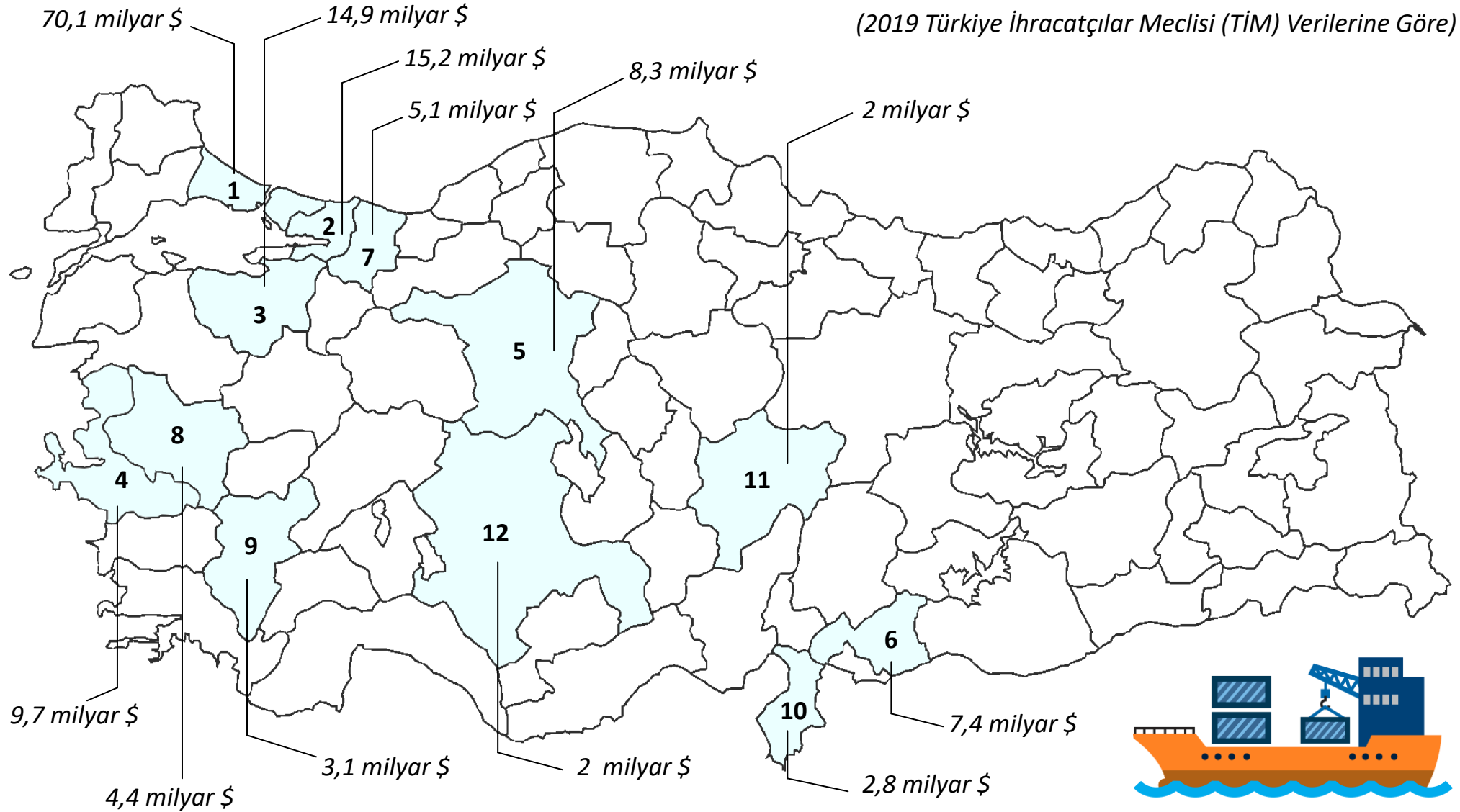
2018 İHRACAT RAKAMLARI

İmalat Sanayi	147.996.972.000 \$	Gıda ve İçecek	10.440.812.000 \$	Elektrikli Eşyalar	5.408.241.000 \$
Otomotiv Sanayi	24.729.061.000 \$	Kimyasal Ürünler	9.208.419.000 \$	Diğer Mineral Ü.	4.287.922.000 \$
Ana Metal Sanayi	15.447.279.000 \$	Mobilya Sanayi	7.947.756.000 \$	Diğer Ulaşım A.	2.646.528.000 \$
Makine-Teçhizat	14.770.957.000 \$	Metal Eşya S.	7.061.935.000 \$	Kağıt Sanayi	2.270.106.000 \$
Tekstil Ürünleri	13.372.551.000 \$	Plastik Ürünler	7.947.756.000 \$	 Radyo, Tv Cihazları	1.502.369.000 \$
Giyim Eşyası	11.921.653.000 \$	Rafineri Ürünleri	5.961.010.000 \$	Deri Sanayi	1.244.756.000 \$
				Tıbbi Cihaz	971.983.000 \$
				Ağaç Ürünleri	797.351.000 \$
				Tütün Ürünleri	586.768.000 \$

2019 YILI TÜRKİYE'NİN TOPLAM İHRACATINDA İLLERİN DESTEĞİ

<u>İstanbul</u>	<u>Kocaeli</u>	<u>Bursa</u>	<u>İzmir</u>	<u>Ankara</u>	<u>Gaziantep</u>	<u>Sakarya</u>	<u>Manisa</u>	<u>Denizli</u>	<u>Hatay</u>	<u>Kayseri</u>	<u>Konya</u>
% 42,24	% 9,18	% 9,03	% 5,89	% 5,00	% 4,30	% 3,12	% 2,68	% 1,92	% 1,71	% 1,24	% 1,21

(2019 Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM) Verilerine Göre)

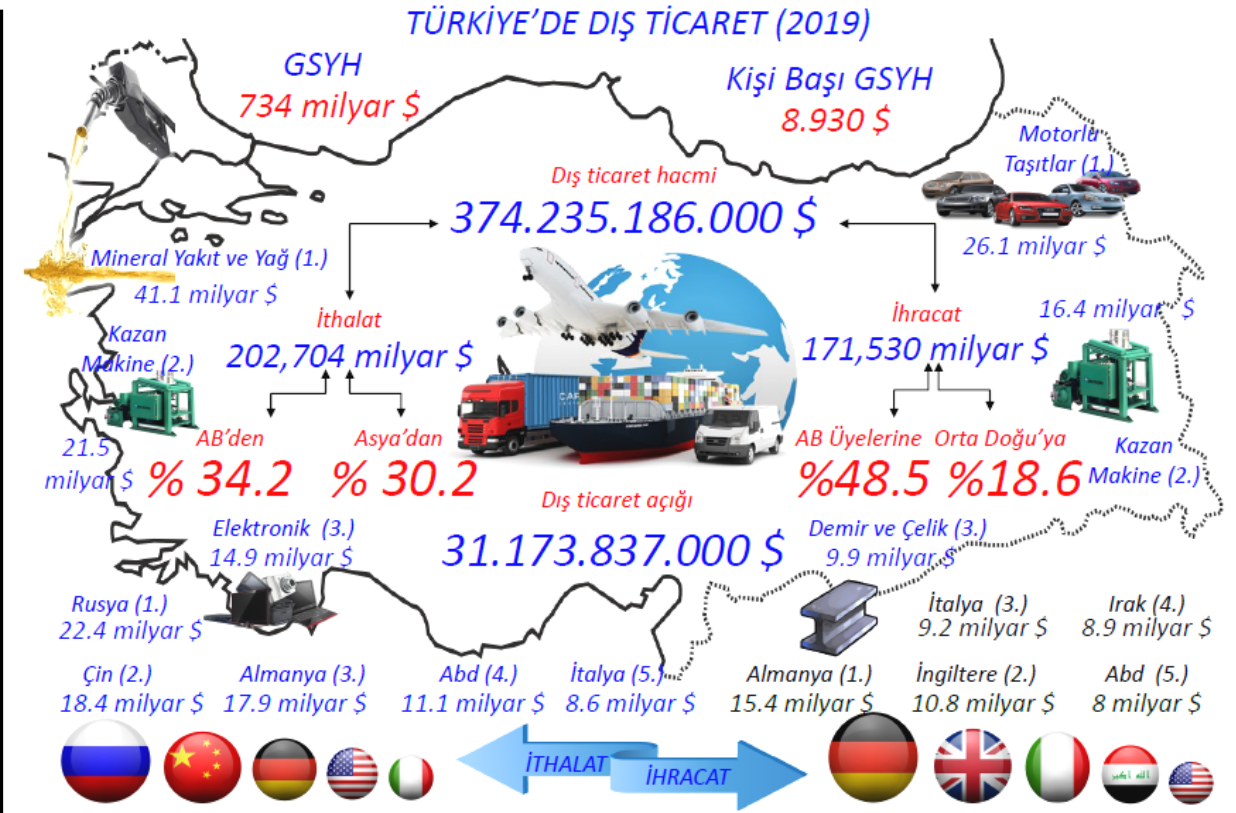
Türkiye'de Dış Ticaretin Gelişimi Nasıldır?

Türkiye'de seksenli yılların ilk yarısından itibaren ticarette dışa dönük bir politika izlenmeye başlanması, dış ticaret hacminde önemli bir büyüme sağlamıştır. Küreselleşen ekonominin sunduğu fırsatlar, Türkiye'nin konumu, rekabet potansiyeli olan ürünlerin varlığı ve Türkiye'nin nüfusu dış ticaret hacmini artırmıştır.

Cumhuriyet'in ilk yıllarında Türkiye'nin ihracatında ham madde ve tarımsal ürünler önemli bir yer tutarken bugün ihracatımızın çok büyük bir kısmını imalat sanayisi oluşturmaktadır. Geçmişten bugüne dış ticaret, hem ihracat hem de ithalat bakımından hızla artmış, tarım ürünlerinin yerini sanayi ürünleri almıştır.

Yıllara Göre Türkiye'de Dış Ticaret (\$)

Yıllar	İhracat	İthalat	Dış Tic. Dengesi
1924	82,435,000	100,462,000	- 18,027,000
1930	71,380,000	69,540,000	1,840,000
1940	80,904,000	50,035,000	30,869,000
1946	241,580,000	118,889,000	95,000,691
1950	263,424,000	285,664,000	-22,240,000
1960	320,731,000	468,186,000	-147,455,000
1970	588,746,000	947,604,000	-359,128,000
1980	2,190,122,000	7,909,364,000	-4,999,242,000
1990	12,959,288,000	22,302,126,000	-9,342,242,000
2000	27,774,906,000	54,502,821,000	-71,661,113,000

Yıllar	İhracat	İthalat	Dış Tic. Dengesi
2010	113,883,219,000	185,544,332,000	-71,661,113,000
2011	134,906,869,000	240,841,676,000	-105,934,807,000
2012	152,461,737,000	236,545,141,000	-84,083,404,000
2013	151,802,637,000	251,661,250,000	-99,858,613,000
2014	157,610,158,000	242,177,177,000	-84,566,959,000
2015	143,838,871,000	207,234,359,000	-63,395,487,000
2016	142,529,584,000	198,618,235,000	-56,088,651,000
2017	156,992,940,000	233,799,651,000	-76,806,711,000
2018	167,920,613,000	223,047,094,000	-55,126,481,000

Dünya'da İhracat (2018)

1-) Çin	2,4 Trilyon \$
2-) Abd	1,6 Trilyon \$
3-) Almanya	1,5 Trilyon \$
4-) Japonya	738 milyar \$
5-) Güney Kore	605 milyar \$
6-) Hollanda	585 milyar \$
7-) Hong Kong	569 milyar \$
8-) Fransa	568 milyar \$
9-) İtalya	543 milyar \$

+ 5 %

1.4 milyar

Toplam uluslararası ziyaretçi

+ 4 %

1.7 trilyon dolar

Toplam uluslararası harcama

AMERİKA

216 milyon + 2 %

334 milyar + 0 %

AVRUPA

710 milyon + 5 %

570 milyar + 5 %

ASYA VE PASİFİK

348 milyon + 7 %

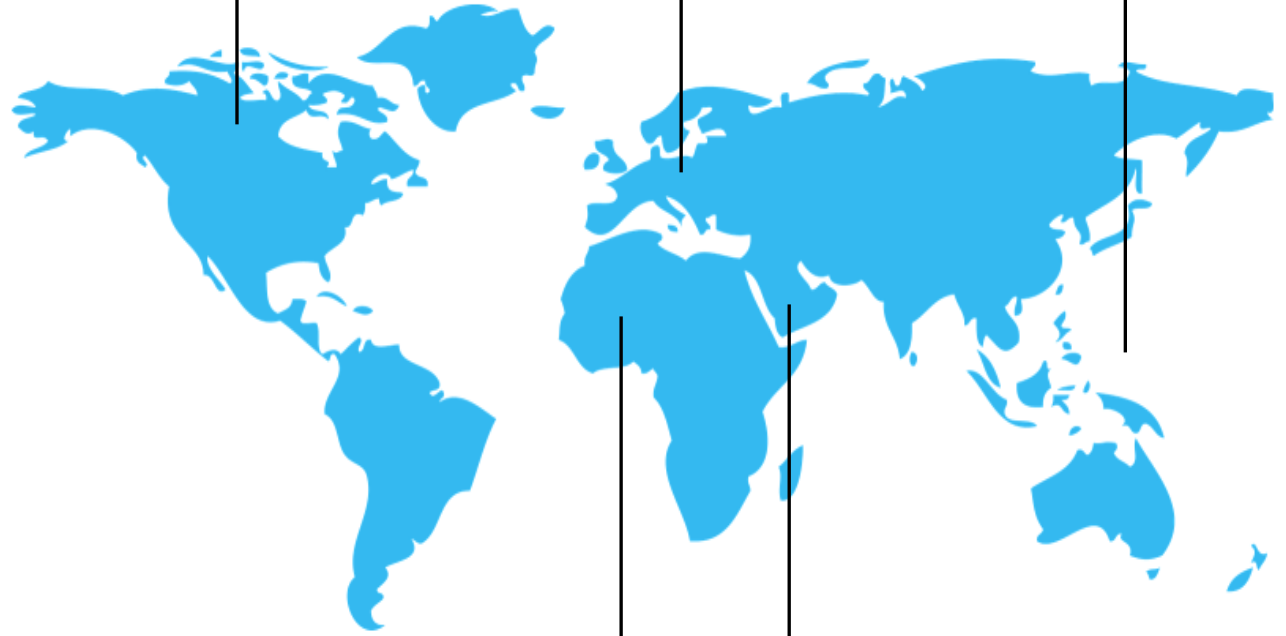

435 milyar + 7 %

Ülke	Ziyaretçi	Değişim
1-) Fransa	89 milyon	+ 3 %
2-) İspanya	83 milyon	+ 1 %
3-) Abd	80 milyon	+ 4 %
4-) Çin	63 milyon	+ 4 %
5-) İtalya	62 milyon	+ 7 %
6-) Türkiye	46 milyon	+ 22
7-) Meksika	41 milyon	+ 5 %
8-) Almanya	39 milyon	+ 4 %
9-) Tayland	38 milyon	+ 8 %
10-) İngiltere	36 milyon	- 4 %

Ülke	Gelir	Değişim
1-) Abd	214 milyar	+ 2 %
2-) İspanya	74 milyar	+ 4 %
3-) Fransa	67 milyar	+ 6 %
4-) Tayland	63 milyar	+ 5 %
5-) İngiltere	53 milyar	+ 2 %
6-) İtalya	49 milyar	+ 7 %
7-) Avustralya	45 milyar	+ 11 %
8-) Almanya	43 milyar	+ 3 %
9-) Japonya	41 milyar	+ 19 %
10-) Çin	40 milyar	+ 21 %

AFRİKA

67 milyon + 7 %

38 milyar + 2 %

ORTA DOĞU

60 milyon + 5 %

73 milyar + 4 %

Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü / UNWTO 2018 verilerinden yararlanılmıştır.

Turistlerin En Fazla Giriş Yaptığı Sınır Kapıları (2019)

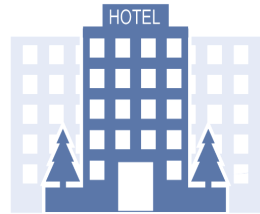
İller	Yüzde	Kişi
1-) İstanbul	% 33,08	14.906.663
2-) Antalya	% 32,51	14.650.481
3-) Edirne	% 9,65	4.348.565
4-) Muğla	% 7,15	3.221.738
5-) Artvin	% 5,09	2.292.412

Gelen Yabancıların Kullandıkları Ulaşım Türleri (2019)

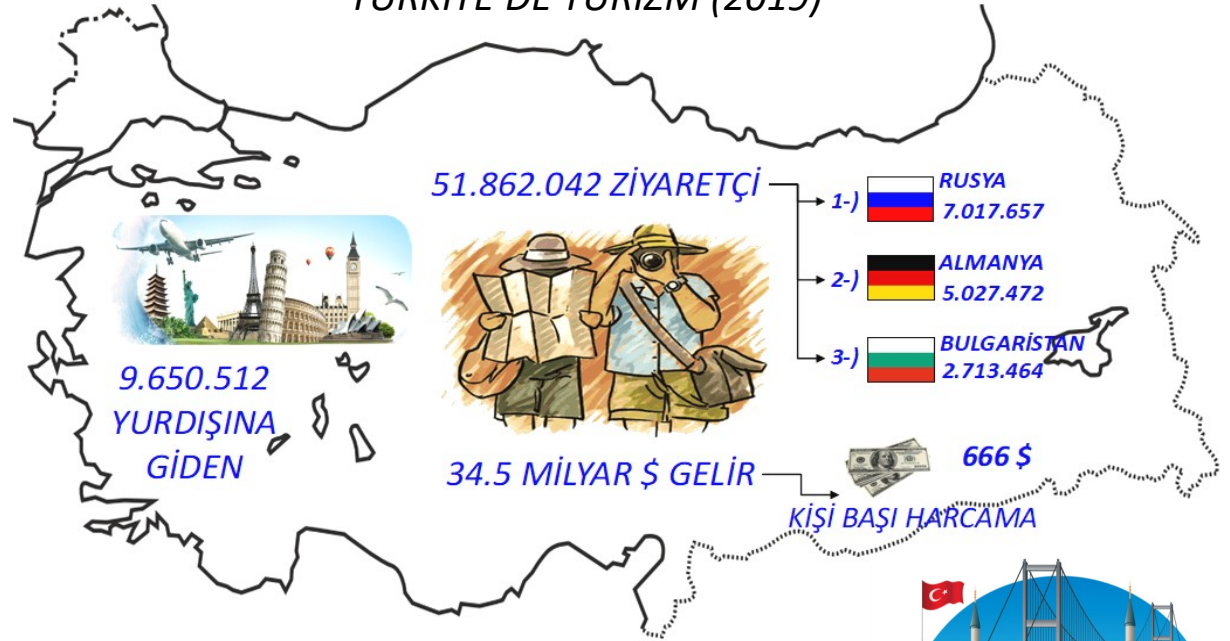
Ulaşım Türü	Yüzde
1-) Havayolu	% 76,67
2-) Karayolu	% 20,28
3-) Denizyolu	% 2,99
4-) Demiryolu	% 0,07

Ziyaretçilerin En Fazla Geceleme Yaptığı İller (2019)

İller	Geceleme
1-) Antalya	94.1 milyon
2-) İstanbul	32.2 milyon
3-) Muğla	14.5 milyon
4-) İzmir	7.2 milyon
5-) Aydın	6.1 milyon

2019 Yılında Türkiye Mavi Bayraklı Plaj Sayısında Dünya'da 3.Sıradadır.
Antalya / 202 Plaj / 5 Marina / 8 Yat
Muğla / 102 Plaj / 7 Marina / 1 Yat

TÜRKİYE'DE TURİZM (2019)**Yıllara Göre Türkiye'de Turizm**

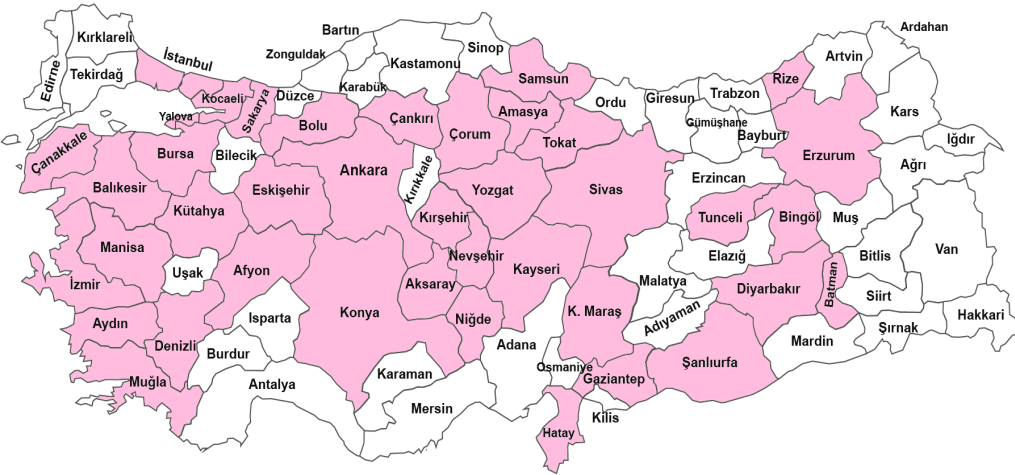
Yıllar	Ziyaretçi Sayısı	Turizm Geliri	Kişi B.Harcama
2019	51.860.042	34.520.333 \$	666 dolar
2018	45.628.673	29.512.926 \$	647 dolar
2017	38.620.346	26.512.926 \$	681 dolar
2016	31.365.330	22.107.440 \$	705 dolar
2015	41.617.530	31.464.777 \$	756 dolar
2014	41.415.070	34.305.904 \$	828 dolar
2013	39.226.226	32.308.991 \$	824 dolar
2012	36.463.921	39.007.003 \$	795 dolar
2011	36.151.328	28.115.694 \$	778 dolar
2010	33.027.943	24.930.996 \$	755 dolar
2009	32.006.149	25.064.481 \$	783 dolar

Dünya Sıralamasında

Yıl	Ziyaretçi	Gelir
2018	6.	15.
2017	8.	15.
2016	10.	17.
2015	6.	12.
2014	6.	12.
2013	6.	12.
2012	6.	12.
2011	6.	10.
2010	7.	9.

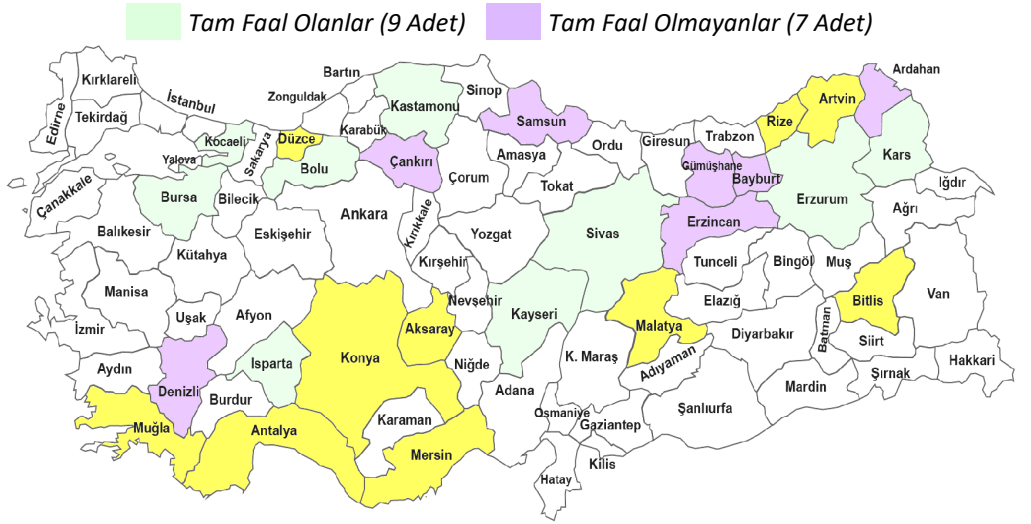
Termal Turizm Tesisleri

Türkiye kaynak zenginliği ve potansiyeli bakımından Avrupa'da 1.Dünya'da ise 7. sıradadır.

Ülkemizde kaplıcalar yönetmeliğine göre belgelendirilen 264 kaplıca bulunur.2018 yılında 3 milyondan fazla ziyaretçi ağırlanmıştır.Bursa,Yalova Ankara,Denizli en fazla talep görenler.

Kış Turizm Tesisleri

Tam Faal Olanlar:Erzurum Palandöken / Bursa Uludağ / Bolu Köroğlu / Kayseri Erciyes Çankırı Ilgaz / Kars Sarıkamış / Kocaeli Kartepe / Isparta Davraz / Sivas Yıldız Dağı

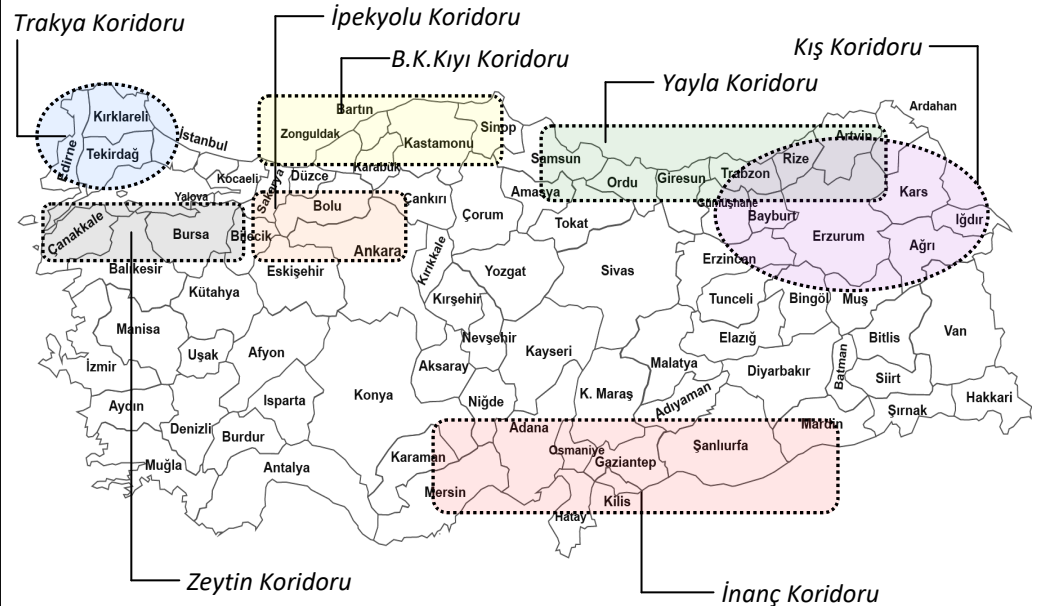
İnançların Ve Hoşgörünün Anayurdu Türkiye

Göbeklitepe,Hız Nuh'un Gemisi,Peygamberler Şehri Şanlıurfa,Aziz Petrus Kilisesi,Kapadokya, Mevlana Türbesi,İstanbul Kutsal Emanetler,Tarsus Aziz Paul Doğum Yeri,Sümela Manastırı,

Demre ve Patara Noel Baba,Efes,Deyrulzafaran Manastırı,Akdamar Kilisesi,Hacı Bayram Veli Cami ve Külliyesi,Habib-i Neccar Cami, 7 Kiliseler (Ege B.) ,İğdır Nuh Peygamberin Şehri

Turizm Gelişim Koridorları

@cgrfysvr @cgrfysvr

Coğrafya öğretim programında yer alan kazanımların tamamını kapsamaz.Tekrar amaçlı bir derlemedir.

Unesco Dünya Miras Listesi Türkiye; İstanbul'un Tarihi Alanları ,Divriği Ulucami ve Darüşşifası,Göreme Milli Parkı ve Kapadokya ,Hattuşaş Boğazköy-Çorum ,Nemrut Dağı-Adıyaman ,Letoon Antalya-Muğla ,Pamukkale-Hierapolis,Safranbolu-Karabük,Troya-Çanakkale ,Selimiye Cami-Edirne,Çatalhöyük-Konya ,Bergama-İzmir ,Bursa ve Cumalıkızık ,Diyarbakır Kalesi- Hevsel Bahçeleri ,Efes-İzmir ,Ani Harabeleri-Kars ,Afrodisias-Aydın ,Göbeklitepe-Şanlıurfa

83

Dünya Geçici Miras Listesinde
Kayıtlı Miras Alanı Sayımız

1

Dünya Biyosfer Rezerv Ağında
Kayıtlı Biyosfer Alanı Sayımız

18

Dünya Miras Listesinde Kayıtlı
Miras Alanı Sayımız

Birleşmiş Milletler
Eğitim, Bilim ve Kültür
Kurumu

UNESCO
Türkiye
Millî Komisyonu

18

Dünya Somut Olmayan Kültürel
Miras Listesinde Miras Sayımız

1

Dünya Küresel Jeopark Ağında
Kayıtlı Jeopark Alanı Sayımız

7

Dünya Belleği Kütüğünde
Kayıtlı Belgesel Miras Sayımız

Dünya Biyosfer Rezerv Alanı

UNESCO Dünya Biyosfer Rezervleri Ağı'nda 2020 yılı itibariyle 122 ülkeden 686 Biyosfer Rezervi bulunmaktadır. Türkiye'nin ilk ve tek Biyosfer Rezervi Artvin İli Borçka İlçesi sınırları içerisinde yer alan Camili Biyosfer Rezervidir.

Dünya Küresel Jeopark Alanı

Türkiye'nin ilk ve tek UNESCO Jeoparkı Manisa'da bulunan Kula UNESCO Küresel Jeoparkıdır.

Unesco Yaratıcı Şehirler Programı

Gaziantep,Hatay,Afyonkarahisar (Gastronomi),İstanbul (Tasarım)
Kırşehir (Müzik) ,Kütahya (Zanaat ve Halk Sanatları)

Dünya Belleği Belgesel Miras Listesi

- 1-) Boğaziçi Üniversitesi Gözlem ve Deprem Araştırma Enstitüsü Kandilli Rasathanesi El Yazmaları
- 2-) Boğazköy Hitit Tabletleri
- 3-) İstanbul Süleymaniye Kütüphanesi İbn-i Sina Yazmaları Koleksiyonu
- 4-) Evliyâ Çelebi Seyahatnamesi
- 5-) Kültepe Tabletleri
- 6-) Divanü Lügati't-Türk
- 7-) Piri Reis'in Haritası

İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirası Listesi

1-) Meddahlık Geleneği	11-) Türk Kahvesi ve Geleneği
2-) Mevlevi Sema Törenleri	12-) Ebru: Türk Kâğıt Süsleme Sanatı
3-) Âşıklık Geleneği	13-) İnce Ekmek Yapımı ve Paylaşımı
4-) Karagöz Gölge Oyunu	Geleneği: Lavaş, Jupka, Yufka
5-) Nevruz	14-) Geleneksel Çini Sanatı
6-) Geleneksel Sohbet Toplantıları	15-) Islık Dili
(Yaren, Barana, Sıra Geceleri)	16-) Bahar Bayramı Hıdırellez
7-) Alevi-Bektaşî Ritüeli Semah	17-) Dede Korkut-Korkut Ata Mirası:
8-) Kırkpınar Yağlı Güreş Festivali	Kültürü, Efsaneleri ve Müziği
9-) Geleneksel Tören Keşkeği	18-) Geleneksel Türk Okçuluğu
10-) Mesir Macunu Festivali	

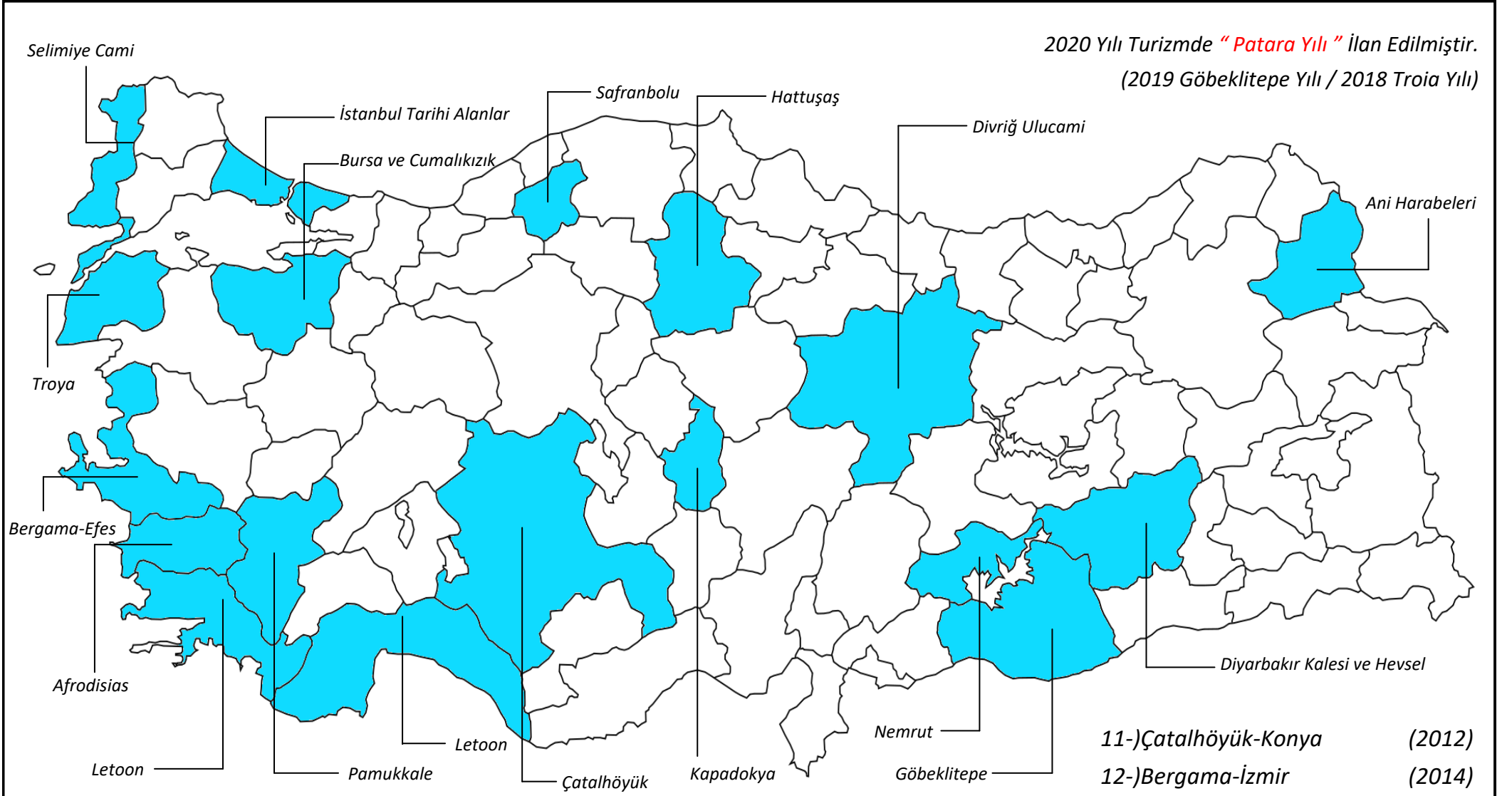

@cgrfysvr

@cgrfysvr

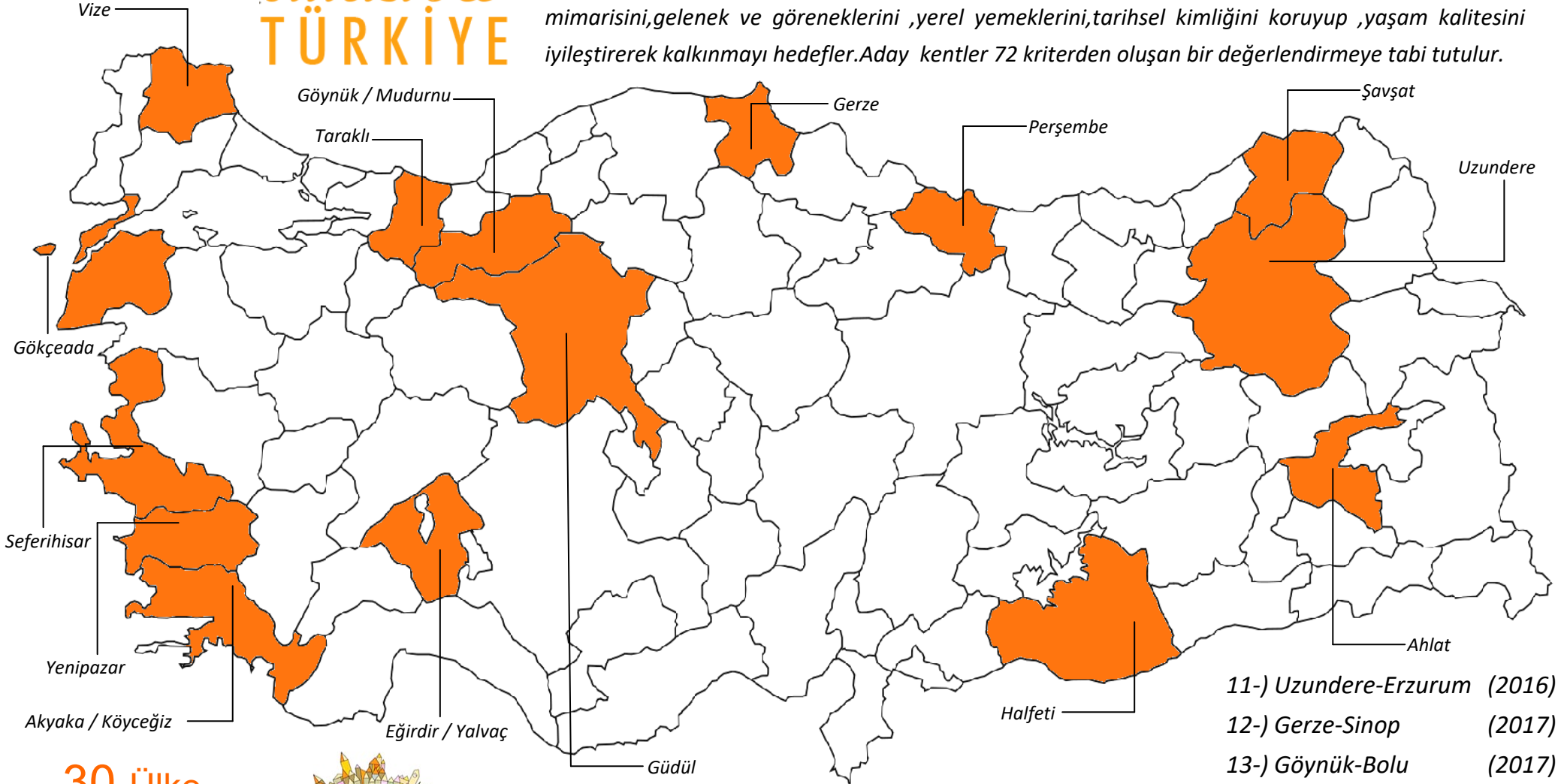
2020 Yılı Turizmde "Patara Yılı" İlan Edilmiştir.
(2019 Göbeklitepe Yılı / 2018 Troia Yılı)

1-)İstanbul'un Tarihi Alanları	(1985)	6-)Letoon-Antalya-Muğla	(1988)	11-)Çatalhöyük-Konya	(2012)
2-)Divriği Ulucami ve Darüşşifası	(1985)	7-)Pamukkale-Hierapolis	(1988)	12-)Bergama-İzmir	(2014)
3-)Göreme Milli Parkı ve Kapadokya	(1985)	8-)Safranbolu-Karabük	(1994)	13-)Bursa ve Cumalıkızık	(2014)
4-)Hattuşaş Boğazköy -Çorum	(1986)	9-)Troya-Çanakkale	(1998)	14-)Diyarbakır Kalesi- Hevsel	(2015)
5-)Nemrut Dağı-Adıyaman	(1987)	10-)Selimiye Cami-Edirne	(2011)	15-)Efes-İzmir	(2015)
				16-)Ani Harabeleri-Kars	(2016)
				17-)Afrodiasias-Aydın	(2017)
				18-)Göbeklitepe-Şanlıurfa	(2018)

cittaslow TÜRKİYE

Cittaslow / Sakin Şehir: Küreselleşme ve hızlı şehir hayatına karşı 1999 yılında bir yemek hareketi olarak doğan,uluslararası belediyeler birliğidir.Nüfusu 50 binden az olan sakin şehirler; kentin özgün mimarisini,gelenek ve göreneklerini ,yerel yemeklerini,tarihsel kimliğini koruyup ,yaşam kalitesini iyileştirerek kalkınmayı hedefler.Aday kentler 72 kriterden oluşan bir değerlendirmeye tabi tutulur.

11-) Uzundere-Erzurum (2016)

12-) Gerze-Sinop (2017)

13-) Göynük-Bolu (2017)

14-) Eğirdir-Isparta (2017)

15-) Mudurnu-Bolu (2018)

16-) Köyceğiz-Muğla (2019)

17-) Ahlat-Bitlis (2019)

18-) Güdül-Ankara (2020)

1-) Seferihisar-İzmir (2009)

2-) Akyaka-Muğla (2011)

3-) Gökçeada-Çanakkale (2011)

4-) Yenipazar-Aydın (2011)

5-) Taraklı-Sakarya (2011)

6-) Perşembe-Ordu (2012)

7-) Vize-Kırklareli (2012)

8-) Yalvaç-Isparta (2012)

9-) Halfeti-Şanlıurfa (2013)

10-) Şavşat-Artvin (2015)

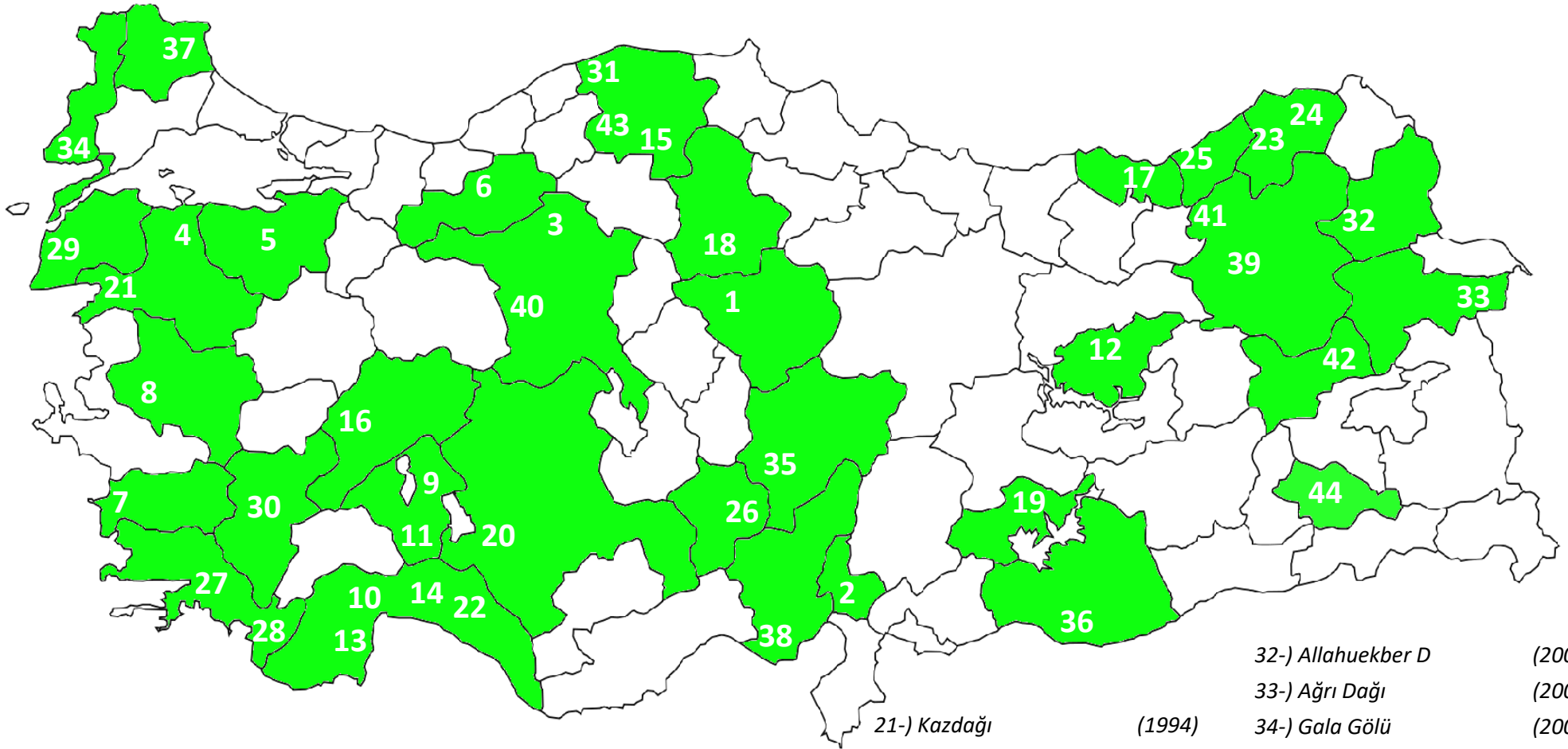
30 Ülke

264 Kent

72 Kriter

cittaslow

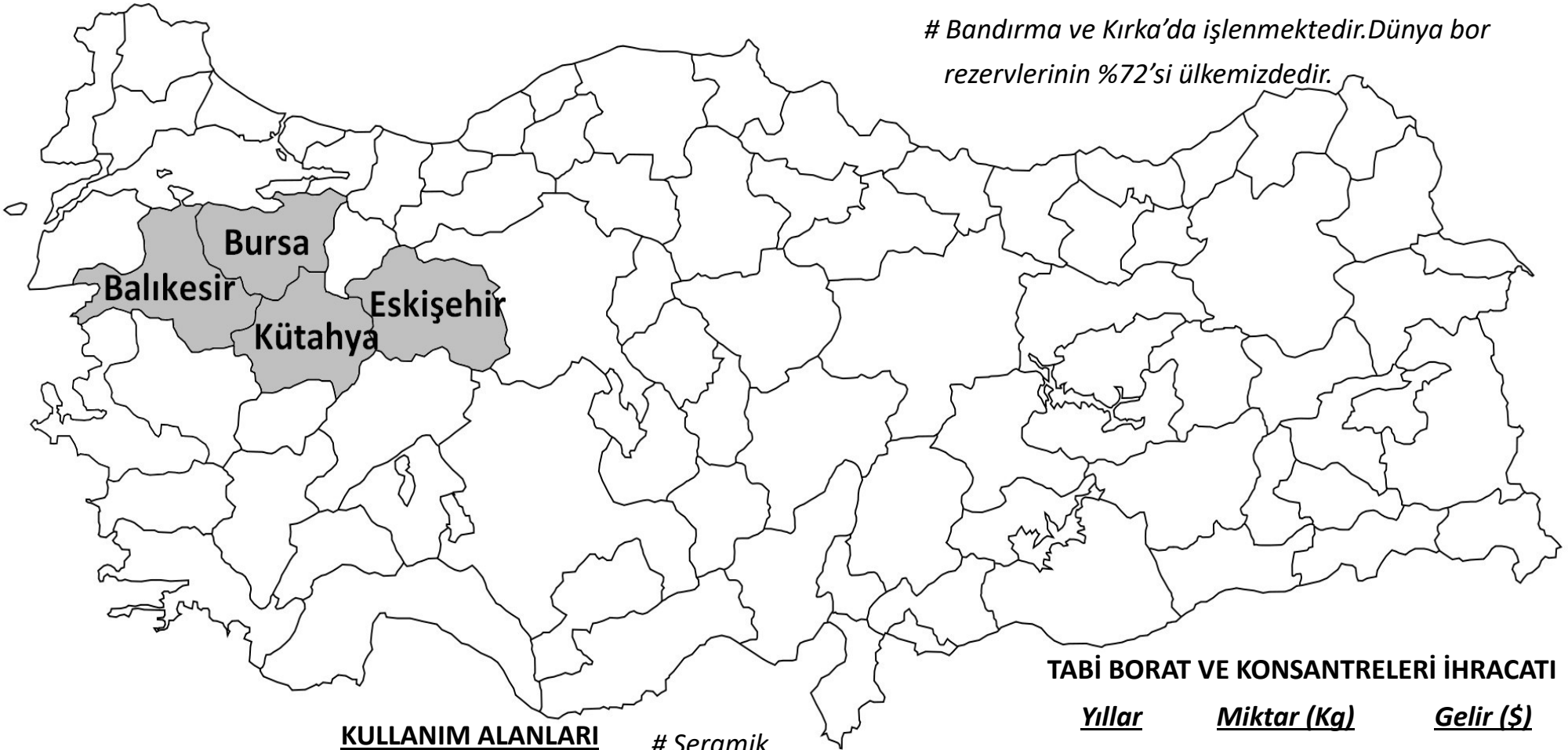

1-) Yozgat Çamlığı	(1958)	11-) Kovada Gölü	(1970)	21-) Kazdağı	(1994)	32-) Allahuekber D	(2004)
2-) Karatepe-Aslantaş	(1958)	12-) Munzur Vadisi	(1971)	22-) Altınbeşik Mağarası	(1994)	33-) Ağrı Dağı	(2004)
3-) Soğuksu	(1959)	13-) Beydağları Sahil	(1972)	23-) Hatila Vadisi	(1994)	34-) Gala Gölü	(2005)
4-) Kuşçenneti	(1959)	14-) Köprülü Kanyon	(1973)	24-) Karagöl-Sahara	(1994)	35-) Sultan Sazlığı	(2006)
5-) Uludağ	(1961)	15-) Ilgaz Dağı	(1976)	25-) Kaçkar Dağları	(1994)	36-) Tek Tek Dağları	(2007)
6-) Yedigöller	(1965)	16-) Başkomutan TMP	(1981)	26-) Aladağlar	(1995)	37-) İğneada Longozu	(2007)
7-) Dilek Y. / B.Menderes D	(1966)	17-) Altındere Vadisi	(1987)	27-) Marmaris	(1996)	38-) Yumurtalık Lagünü	(2008)
8-) Spil Dağı	(1968)	18-) Boğazköy-Alacahöyük	(1988)	28-) Saklıkent	(1996)	39-) Nene Hatun TMP	(2009)
9-) Kızıldağ	(1969)	19-) Nemrut D.-Adıyaman	(1988)	29-) Troya TMP	(1996)	40-) Sakarya Muharebesi	(2015)
10-) Güllük D /Termessos	(1970)	20-) Beyşehir Gölü	(1993)	30-) Honaz Dağı	(1998)	41-) Kop Dağı TMP	(2016)
				31-) Küre Dağları	(2000)	42-) Malazgirt TMP	(2018)
						43-) İstiklal Yolu TMP	(2018)
						44-) Botan Vadisi MP	(2019)

MADENLER – BOR

Stratejik maden olan Bor ülkemizde Eskişehir (Kırka), Balıkesir (Bigadiç) Bursa (Kestelek), Kütahya (Emet) da çıkarılır.

Bandırma ve Kırka'da işlenmektedir. Dünya bor rezervlerinin %72'si ülkemizedir.

TABİ BORAT VE KONSANTRELERİ İHRACATI

KULLANIM ALANLARI

- # Tarım
- # Cam Sanayi
- # Elektrik ve İletişim
- # Kimya ve Deterjan
- # Nükleer Uygulamalar
- # Seramik
- # Uzay ve Hava Araçları
- # Elektrik ve İletişim
- # Otomotiv ve Enerji
- # Metalürji, Nanoteknoloji
- # İnşaat ve Yapı Malzemesi vb

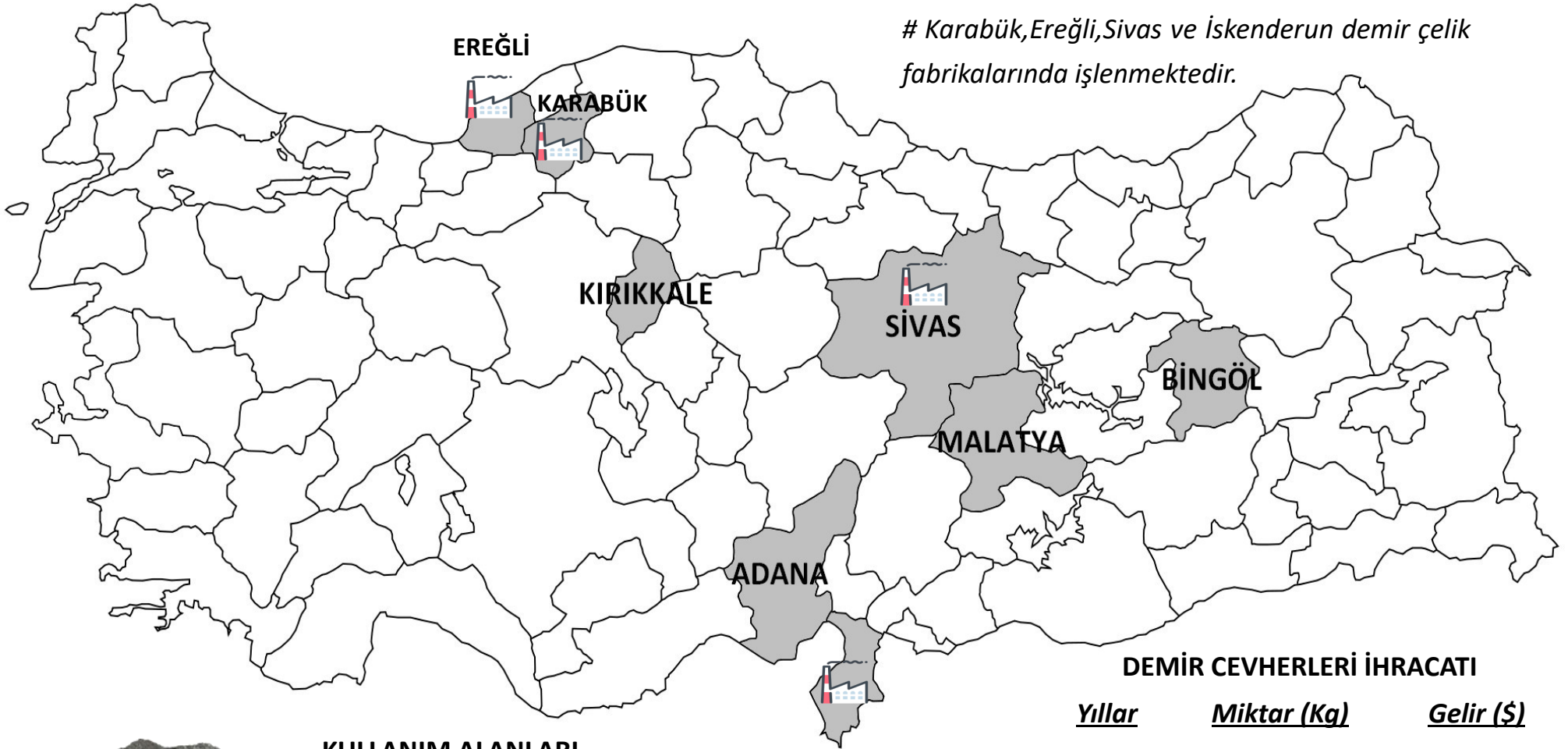
<u>Yıllar</u>	<u>Miktar (Kg)</u>	<u>Gelir (\$)</u>
2019	651,045,570	207,285,748
2018	829,964,030	275,493,150
2017	825,168,720	265,530,483
2016	692,992,490	227,267,009
2015	731,491,454	231,863,179

MADENLER – DEMİR

Divriği (Sivas), Hasançelebi (Malatya), Avnik (Bingöl), Feka-Mansurlu (Adana) ve Kesikköprü'de (Kırıkkale) çıkarılır.

Karabük, Ereğli, Sivas ve İskenderun demir çelik fabrikalarında işlenmektedir.

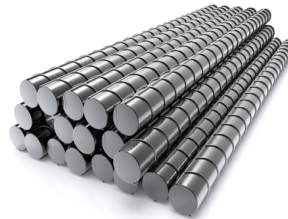

DEMİR CEVHERLERİ İHRACATI

<u>Yıllar</u>	<u>Miktar (Kg)</u>	<u>Gelir (\$)</u>
2019	1,412,494,100	100,790,890
2018	755,042,890	44,837,525
2017	756,713,340	41,757,412
2016	334,020,666	17,214,496
2015	327,014,906	14,898,135

KULLANIM ALANLARI

- # Otomotiv
- # Demir-Çelik
- # İnşaat
- # Gemi vb.

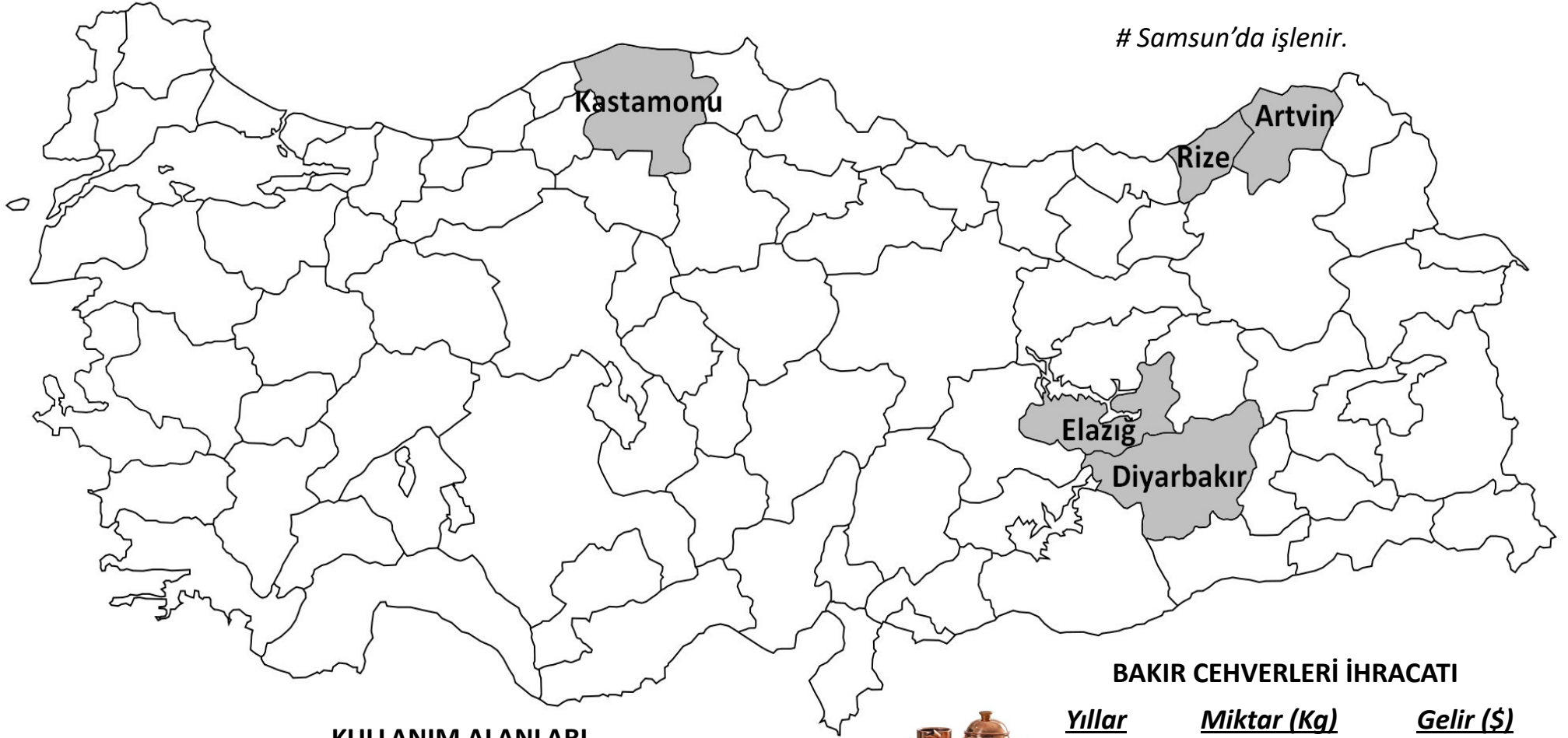

İSKENDERUN

MADENLER – BAKIR

Murgul (Artvin), Çayeli (Rize), Küre (Kastamonu), Maden (Elâziğ) Diyarbakır'da (Ergani) çıkarılmaktadır.

Samsun'da işlenir.

BAKIR CEHVERLERİ İHRACATI

<u>Yıllar</u>	<u>Miktar (Kg)</u>	<u>Gelir (\$)</u>
2019	185,498,175	172,889,340
2018	119,428,007	121,156,280
2017	248,726,365	237,391,018
2016	244,592,283	182,276,696
2015	299,309,170	247.012,928

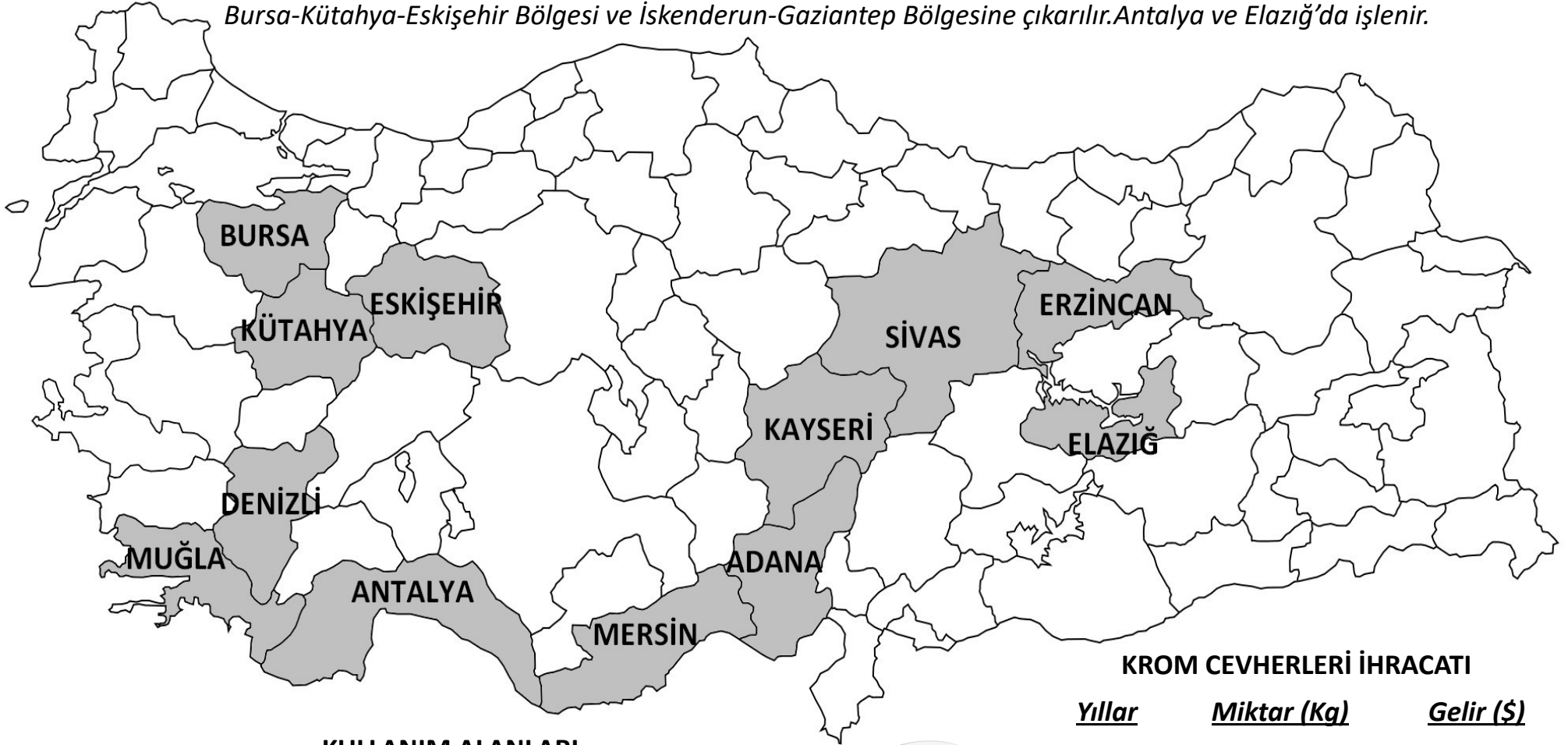
KULLANIM ALANLARI

- # Kuyumculuk
- # Turistik Eşyalar
- # Kaynak İşleri
- # Boya ve Kimya Sanayi
- # Elektrik-Elektronik Sanayi

MADENLER – KROM

Guleman Bölgesi, Sivas-Erzincan-Kop Dağ Bölgesi, Fethiye-Köyceğiz-Denizli Bölgesi, Mersin-Adana-Kayseri Bölgesi, Bursa-Kütahya-Eskişehir Bölgesi ve İskenderun-Gaziantep Bölgesine çıkarılır. Antalya ve Elazığ'da işlenir.

KROM CEVHERLERİ İHRACATI

<u>Yıllar</u>	<u>Miktar (Kg)</u>	<u>Gelir (\$)</u>
2019	1,290,442,049	223,883,883
2018	1,442,923,209	307,217,298
2017	1,378,525,758	344,256,590
2016	1,225,723,206	245,138,762
2015	1,258,030,954	251,497,645

KULLANIM ALANLARI

- # Otomotiv
- # Demir-Çelik
- # Metalürji
- # Uçak ve Sanayi
- # Kaplama ve Boya
- # Kimya Sanayi
- # Deri Tabakalama
- # Gemi Sanayi

MADENLER – BOKSİT

Yaklaşık 87,3 milyon tonluk rezerve sahip olan Türkiye'nin başlıca boksit yatakları; Seydişehir (Konya), Kokaksu (Zonguldak) ve Payas'ta (Antakya) bulunmaktadır.

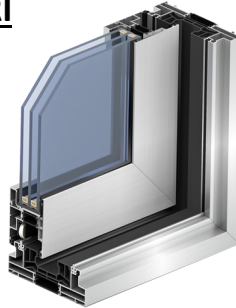

ALÜMİNYUM İHRACATI

<u>Yıllar</u>	<u>Miktar (Kg)</u>	<u>Gelir (\$)</u>
2019	1,412,879,751	41,879,177
2018	1,104,511,521	32,252,890
2017	632,236,681	14,995,602
2016	471,402,770	14,006,027
2015	279,987,744	8,792,044

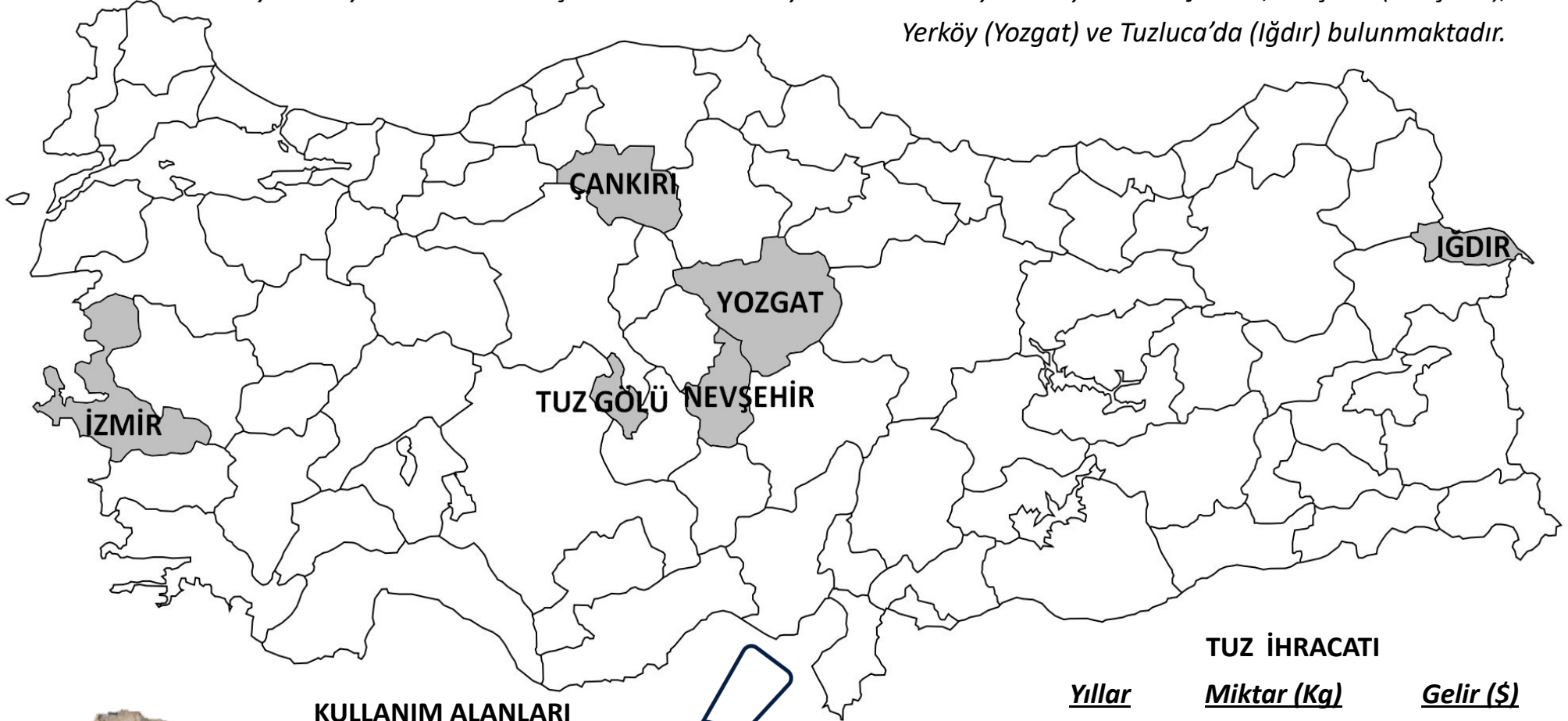
KULLANIM ALANLARI

- # Otomotiv-Uçak
- # Elektrik Elektronik
- # Ambalaj, Konserve
- # İnşaat
- # Ev Eşyaları vb.

MADENLER – TUZ

Türkiye’de tuz üretiminin %28’i Çamaltı’nda (İzmir) deniz suyundan, %64’ü Tuz Gölü, Seyfe Gölü ve Palas Gölü’nden, kalanı da kaya tuzu yataklarından karşılanmaktadır. Türkiye’nin önemli kaya tuzu yatakları Çankırı, Gülşehir (Nevşehir), Yerköy (Yozgat) ve Tuzluca’da (İğdir) bulunmaktadır.

KULLANIM ALANLARI

- # Sofralık Tuz
- # Zeytin, Turşu Yapımı
- # Hayvancılık, Dericilik
- # Karayollarında
- # Kimya Sanayinde

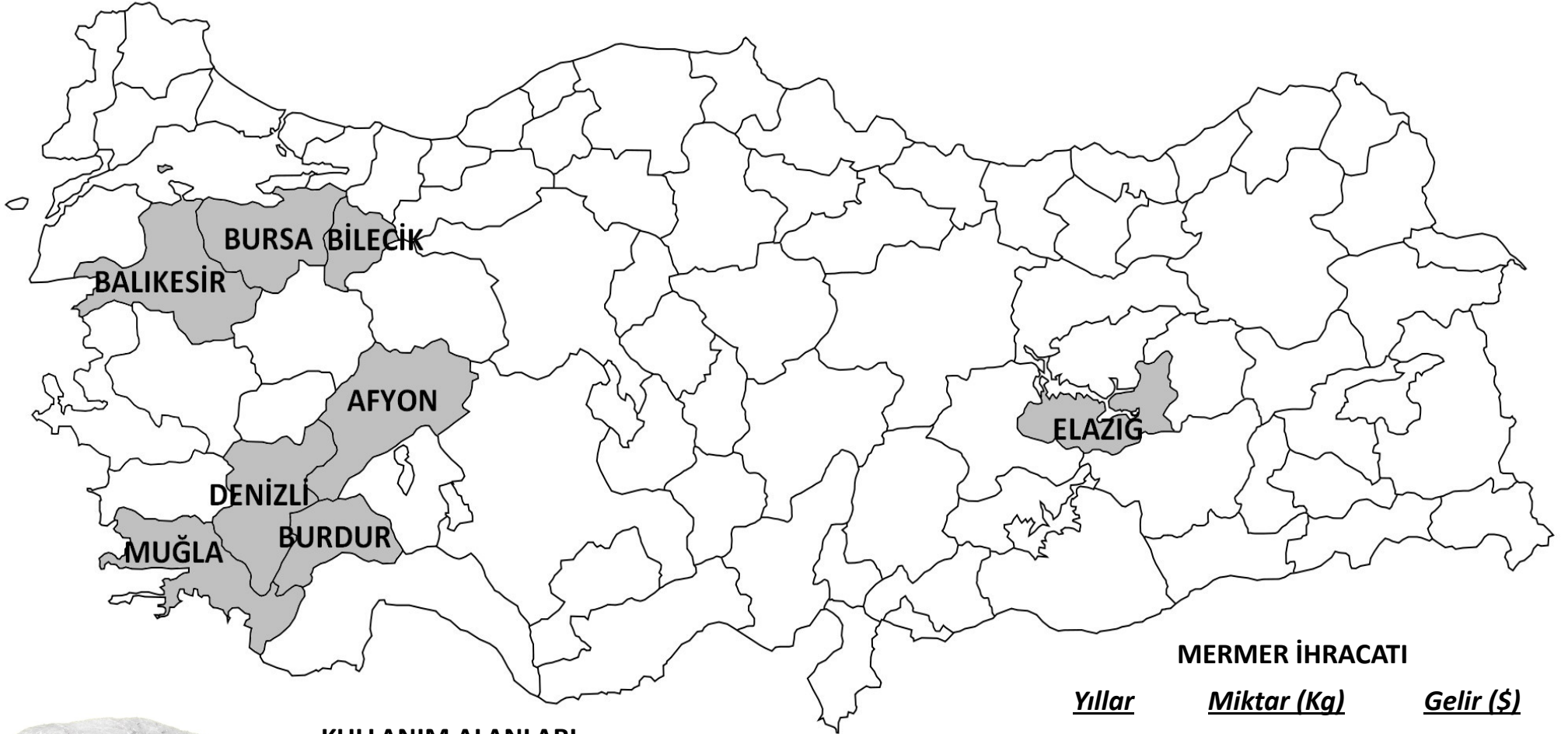

TUZ İHRACATI

<u>Yıllar</u>	<u>Miktar (Kg)</u>	<u>Gelir (\$)</u>
2019	625,546,358	39,598,673
2018	374,509,377	30,293,959
2017	280,610,709	24,936,208
2016	259,500,147	20,895,450
2015	415,663,760	27,075,871

MADENLER – MERMER

Ülkemizin başlıca mermer yatakları Marmara Adası ,Balıkesir,Bursa, Elazığ,Bilecik, Muğla,Afyon, Burdur ve Denizli'dedir.

KULLANIM ALANLARI

- # İnşaat
- # Heykel-Sanat
- # Mimari
- # Dekorasyon

MERMER İHRACATI

<u>Yıllar</u>	<u>Miktar (Kg)</u>	<u>Gelir (\$)</u>
2019	6,260,489,671	1,574,565,323
2018	6,716,253,596	1,641,591,564
2017	7,225,274,155	1,788,772,472
2016	5,888,161,330	1,554,690,096
2015	5,858,968,734	1,625,717,051

MADENLER – ALTIN-GÜMÜŞ

Ülkemizde altın Uşak - Eşme, Kışladağ (toplam altının yaklaşık % 70'i), Artvin - Cerattepe (toplam gümüşün yaklaşık % 95'i), İzmir- Seferihisar ,Efemçukuru, Bergama ,Ovacık, Gümüşhane - Mescitli ,Mastra, Balıkesir Havran Küçükdere Eskişehir -Sivrihisar ,Kaymaz ve Çanakkale - Kirazlı, Akbaba'da çıkarılır.

KULLANIM ALANLARI

- # Elektrik Elektronik
- # Havacılık Uzay
- # Kuyumculuk
- # Para Yapımı vb.

ALTIN-GÜMÜŞ İHRACATI

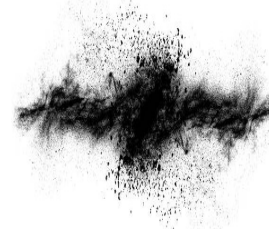
<u>Yıllar</u>	<u>Miktar (Kg)</u>	<u>Gelir (\$)</u>
2019	64,165,533	132,055,227
2018	65,666,200	125,847,965
2017	59,766,772	124,708,289
2016	52,633,805	126,681,409
2015	51,186,565	115,287,561

MADENLER – KÜKÜRT

Isparta (Keçiborlu) ve Muğla (Milas)'da çıkarılmaktadır.

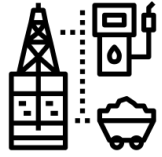
KULLANIM ALANLARI

- # Gübre Üretimi
- # Kimya ve Boya
- # Barut Sanayi
- # Bağcılık

KÜKÜRT ÜRETİMİ

<u>Yıllar</u>	<u>Miktar (Kg)</u>	<u>Gelir (\$)</u>
2019	140,634,725	16,993,673
2018	138,331,470	23,267,826
2017	157,253,965	17,318,590
2016	124,409,040	10,665,227
2015	118,157,339	17,552,721

Enerji kaynakları, kullanımına göre **yenilenebilir** ve **yenilenemeyen enerji kaynakları** olmak üzere ikiye ayrılır. Günümüzde başta sanayi olmak üzere ekonomik sektörlerde kullanılan enerjinin büyük bir bölümü fosil yakıtlardan elde edilmektedir. Gelişen teknoloji ve sanayileşmeyle birlikte kullanılan enerji miktarı artarken yenilenemeyen enerji kaynaklarına ait rezervler ise azalmaktadır. Bu durum, yenilenebilir enerji kaynaklarının önemini daha da arttırmaktadır.

ENERJİ KAYNAKLARI

Yenilenemeyen Enerji Kaynakları

Yenilenebilir Enerji Kaynakları

Taş Kömürü

Linyit

Petrol

Doğalgaz

Nükleer Enerji

Hidroelektrik

Güneş Enerjisi

Rüzgar Enerjisi

Jeotermal Enerji

Biyokütle Enerjisi

Hidrojen

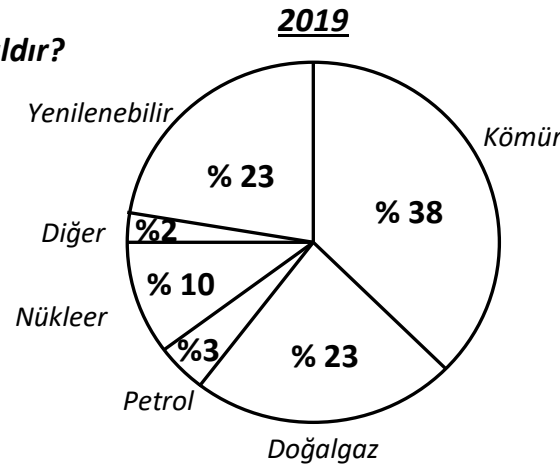
Deniz ve Okyanus Kökenli Enerji Kaynakları

Fosil Yakıtların Kaç Yıl Ömrü Kaldı?

Petrol - 52.5 / Doğalgaz - 54 / Kömür - 114

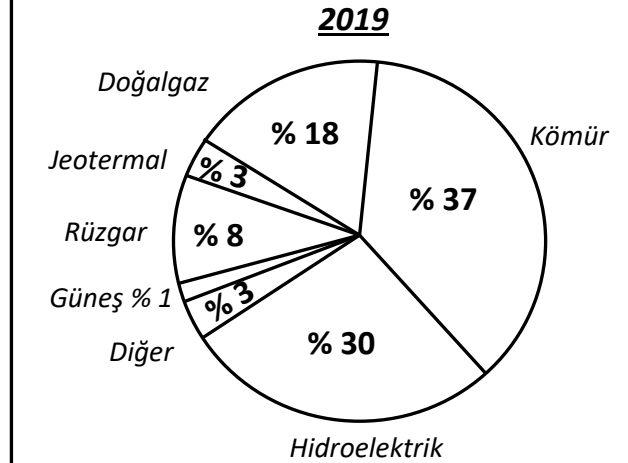
Dünya'da Enerji Üretiminde Kaynakların Dağılımı Nasıldır?

	2019		2040
Kömür	% 38.3	Kömür	% 30,0
Doğalgaz	% 22.9	Doğalgaz	% 23,0
Hidroelektrik	% 16.3	Hidroelektrik	% 16,0
Nükleer	% 10.2	Nükleer	% 12,0
Yenilenebilir	% 6.6	Yenilenebilir	% 18,0
Petrol	% 3.3	Petrol	% 1,0

Türkiye'de enerji üretimi;

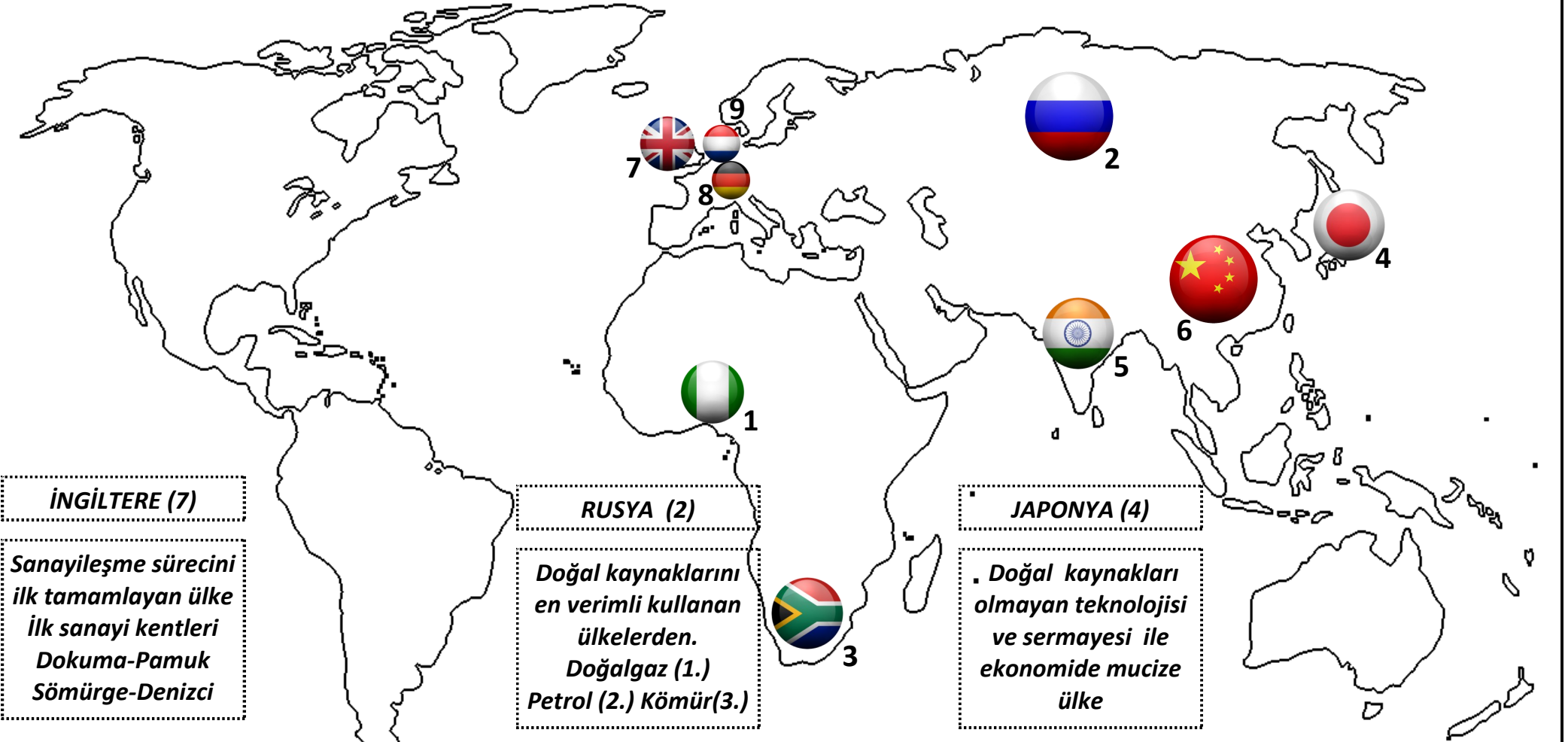
Nüfus artışı, sanayileşme, insanların refah seviyesinin yükselmesi ve teknolojik gelişmelere bağlı olarak ilerleyen yıllarda Türkiye'de enerji talebi daha da artacaktır. Linyit haricindeki fosil yakıtlar bakımından zengin olmayan Türkiye'nin yenilenebilir enerji potansiyeli yüksektir. Yerli ve yenilenebilir kaynaklarda hidroelektrik 1.sırada yer alır.

2019

Kömür	% 37		
Hidroelektrik	% 30		
Doğalgaz	% 18	+ ithal + Taş Kömürü	
Rüzgar	% 8		
Jeotermal	% 3	+ Asfaltit + Linyit	
Güneş	% 1		
Diğerleri	% 3		
		Kömür :	% 37

DOĞAL KAYNAKLAR VE ÜLKELER

İNGİLTERE (7)

*Sanayileşme sürecini ilk tamamlayan ülke
İlk sanayi kentleri
Dokuma-Pamuk
Sömürge-Denizci*

RUSYA (2)

*Doğal kaynaklarını en verimli kullanan ülkelerden.
Doğalgaz (1.)
Petrol (2.) Kömür(3.)*

JAPONYA (4)

Doğal kaynakları olmayan teknolojisi ve sermayesi ile ekonomide mucize ülke

NIJERYA (1)

*Afrika'nın en fakir, en kalabalık ülkesi.
En fazla petrolü olan teknoloji ve sermayesi olmayan ülke*

ALMANYA (8)

*Dünyanın en büyük 4.ekonomik gücü
Ruhr Havzası, kimya ,otomotiv sanayi*

G.AFRİKA (3)

*Afrika'nın en gelişmiş ekonomisi.
Doğal kaynak zengini elmas,altın, selüloz, platinyum*

ÇİN (6)

Ucuz iş gücü,ham madde ile ekonomide yükselişe geçen ülkedir.Döviz rezervlerinde ilk sırada

HİNDİSTAN (5)

Geniş tarım arazilerine rağmen tarımda ilkel yöntemlere sahip, potansiyelini kullanamayan ülke

HOLLANDA (9)

Ticari tarımda ilk sıralarda.Seraçılık ve kesme çiçekçilikte lider.Süt ve süt ürünleri üretimi fazla

Uluslararası Örgütlere Neden İhtiyaç Duyulmuştur?

20. yüzyılda yaşanan I ve II. Dünya savaşlarında milyonlarca insan yaşamını yitirmiş, siyasi ve ekonomik alanlarda birçok sorun meydana gelmiştir. Bu siyasi, askerî ve ekonomik sorunların tekrar yaşanmaması için başta BM olmak üzere küresel ve bölgesel örgütler kurulmuştur.

Uluslararası Örgütler Nelerdir?**Küresel Örgütler**

Birleşmiş Milletler (BM)
İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT)
Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma
Örgütü (OECD)
Petrol İhraç Eden Ülkeler Birliği
(OPEC)
Grup 20 (G-20)
Gelişen Sekiz Ülke (D-8)
Kuzey Atlantik Antlaşma Örgütü
(NATO)

Bölgesel Örgütler

Avrupa Birliği (AB)
Karadeniz Ekonomik İşbirliği
Teşkilatı (KEİ)
Bağımsız Devletler Topluluğu
(BDT)

UNITED NATIONS

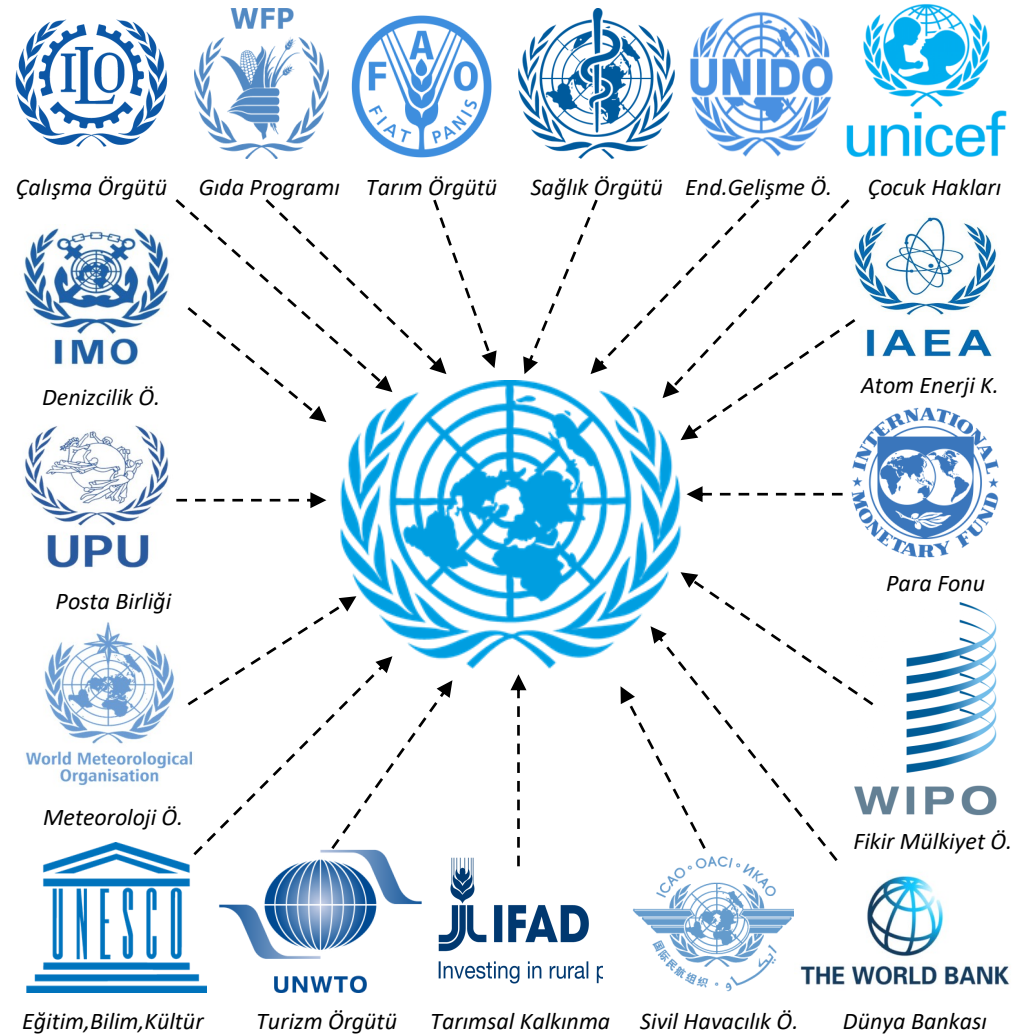
Birleşmiş Milletler Nedir?

İkinci Dünya Savaşı'nı kazanan devletlerin önderliğinde savaş sonrası çikabilecek anlaşmazlıkları çözmek amacıyla kurulmuştur. Türkiye, 24 Ekim 1945 tarihinde 51 ülkenin onayı ile kurulan BM'nin kurucu üyeleri arasında yer almaktadır. BM'nin üye sayısı, 2011 yılında Güney Sudan'ın katılımı ile 193'e çıkmıştır.

Kurumun amacı; barışı tehlikeye sokacak durumlara karşı önlem almak,

ülkeler arasında dostça ilişkiler geliştirmek, uluslararası anlamda ekonomik ve sosyal iş birliğini sağlamaktır.

BM'nin ana organları; Genel Kurul, Güvenlik Konseyi, Ekonomik ve Sosyal Konsey, Uluslararası Adalet Divanı ve BM Sekreterliği'dir. Bu kurumlardan Adalet Divanı Lahey'de (Hollanda), diğerleri ise New York'ta (ABD) bulunur. Birleşmiş Milletlere bağlı diğer kuruluşlar;

Birleşmiş Milletlerin Ana Organları Nelerdir ?

BM Genel Kurulu; Toplantılarını her yıl New York'ta yapan BM Genel Kurulu; yerel, bölgesel veya küresel sorunların görüşüldüğü örgütün ana istişare organıdır. Alınan kararların bağlayıcı etkisi yoktur. Güvenlik konseyinin alınan kararları veto etme yetkisi vardır.

Güvenlik Konseyi; ABD, Çin, İngiltere, Fransa ve Rusya'dan oluşan 5 daimi üye ile dönüşümlü olarak her iki yılda bir değişen 10 geçici üyeden oluşur. Konseyin esas görevi, BM'nin amaç ve ilkeleri çerçevesinde uluslararası barış ve güvenliği sağlamaktır. Veto hakkı 5 daimi üyededir.

Abd

Rusya

İngiltere

Fransa

Çin

Ekonomik ve Sosyal Konseyi, yaşam standartlarını yükseltmek, istihdamı artırmak, ekonomik ve sosyal ilerleme ile kalkınmayı sağlamak ekonomik ve sosyal konseyin başlıca görevleridir.

Uluslararası Adalet Divanı, BM'nin başlıca yargı organı olup devletler arası problemlerle ilgilenen evrensel bir mahkemedir. Hollanda'nın Lahey kentinde bulunan mahkemenin görevi, BM tarafından tanınan ülkeler arasındaki uluslararası hukuka aykırı sorunları çözmek ve BM organlarınınca çözüme ulaştırılamayan uluslararası problemlere çözüm önerileri getirmektir.

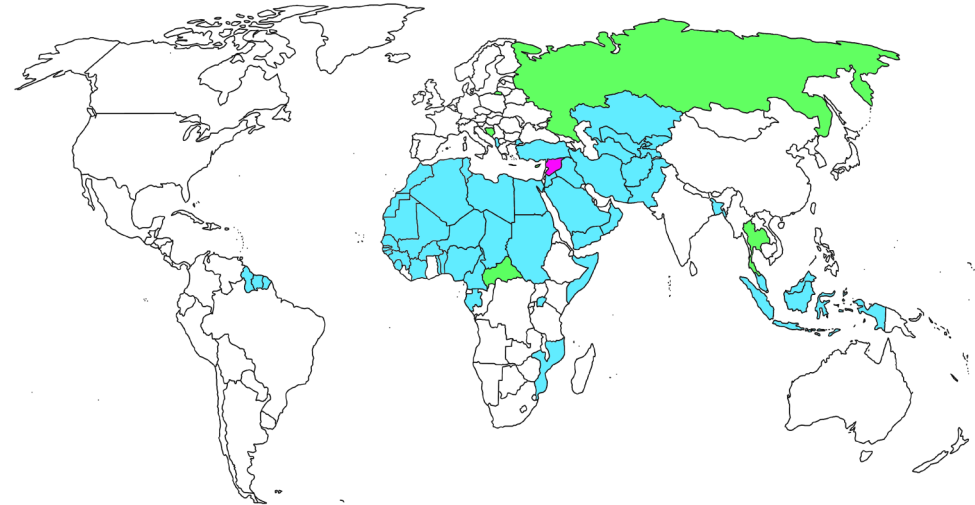
BM Sekreterliği, örgütün idari organıdır. İlgili genel sekreteri 5 yıllığına seçilmektedir. Genel sekreter, Güvenlik Konseyi'nin önerisiyle Genel Kurul tarafından atanır. Genel Kurula yıllık raporlar sunar.

İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT);

1969 yılında İslam Konferansı Örgütü (İKÖ) adıyla İslam'daki Mescidi Aksa'nın (Kudüs) yakılmasının İslam dünyasındaki tepki üzerine kurulmuştur.

Örgütün ismi 2011 yılında İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT) miştir. Merkezi Suudi Arabistan'ın Cidde şehrinde olan İİT'nin 57 üye ülkesi bulunmaktadır. Gözlemci ülke sayısı 5'tir.

İslam İşbirliği Teşkilatı'nın amacı; İslam dünyasının hak ve çıkarlarını korumak, üye ülkeler arasındaki iş birliği ve dayanışmayı güçlendirmektir.

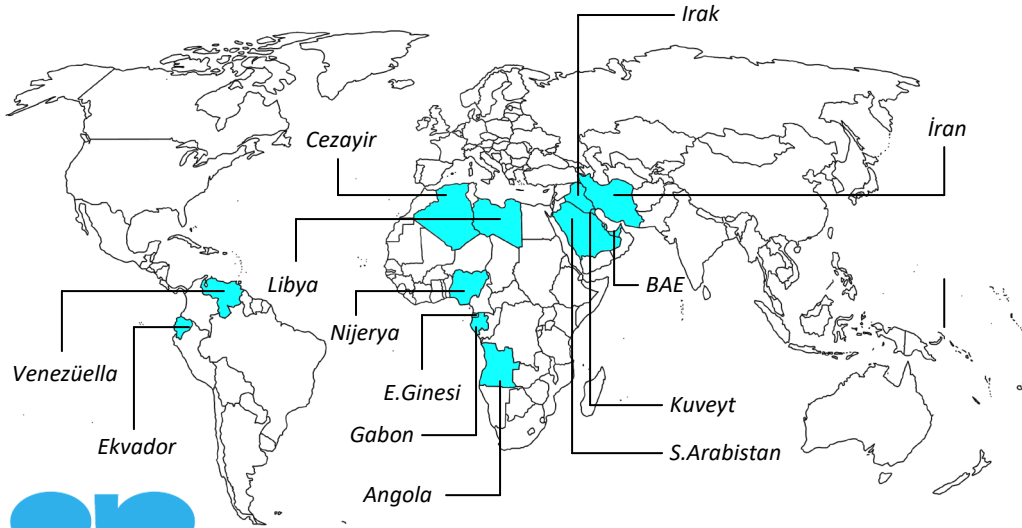

■ Üye Ülkeler ■ Gözlemci Ülkeler ■ Üyeliği Askıda Olan Ülkeler

Teşkilatın kuruluşundan bu yana üyesi konumunda bulunan Türkiye, yürütülen faaliyetlere ciddi anlamda katkı sunmaktadır. Ayrıca ülkemiz, 2016-2019 yılları arasında ilgili teşkilatın dönem başkanlığını üstlenmiştir.

OPEC Nedir?

Petrol ihraç eden ülkeler birliği 10-14 Eylül 1960'da Bağdat Konferansı'nda İran, Irak, Kuveyt, Suudi Arabistan ve Venezuela'nın imzaladığı anlaşmayla kurulan ekonomik bir örgüttür.

14 üyesi olan örgütün merkezi Viyana'da bulunmaktadır. 1961-1975 yıllarında birliğe dahil olan Endonezya 2016 yılından kuruluşundan ayrılmıştır.

Dünyadaki ham petrol rezervlerinin 3/2'sine ve doğalgaz rezervlerinin 3/1'ine sahip olan OPEC ülkeleri dünya petrol üretiminin yüzde % 40'ını karşılamaktadır. OPEC'in başlıca amaçları; petrol fiyatlarını belirlemek, üye ülkelerin petrol politikalarını koordine etmek, ekonomik ve düzenli üretim sağlamak.

GÜNLÜK TOPLAM ÜRETİMİ

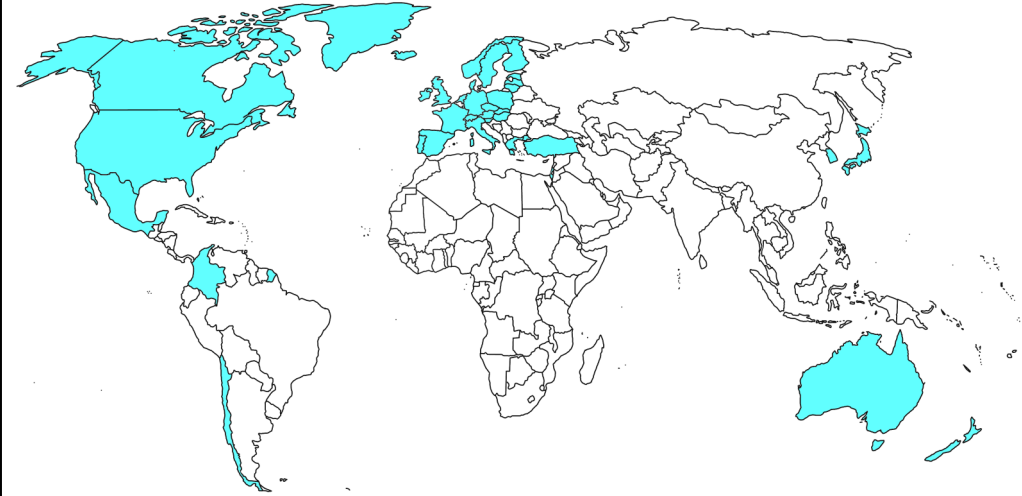
31.4
MİLYON VARİL

OPEC Üyesi Ülkelerin Günlük Petrol Üretimi

1. Suudi Arabistan: 9.6 milyon varil
2. Irak: 4.5 milyon varil
3. Birleşik Arap Emirlikleri: 3 milyon varil

OECD Nedir?

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü Paris merkezli küresel ve ekonomik bir örgüttür. Kolombiya'nın üyeliğiyle birlikte (2020) üye sayısı 37'ye ulaşmıştır. Türkiye OECD'nin kurucu üyeleri üyelerindedir. Amaçları;

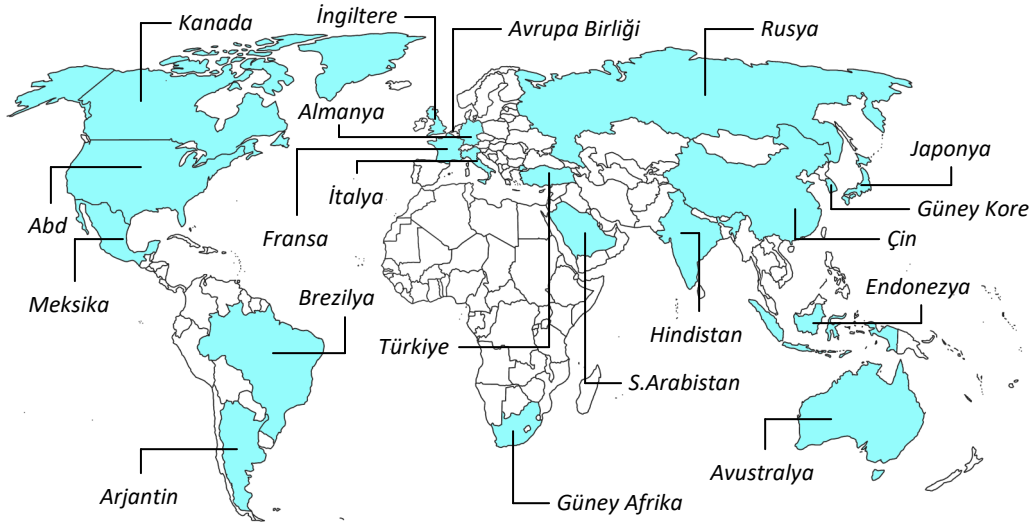
- # Üye ülkelere kendi kendine yetecek ekonomik gelişme ve istihdamı sağlamak,
- # Gelişmekte olan ülkelerin ekonomik kalkınmalarına katkı sağlamak,
- # Uluslararası ticaretin yapılan taahhütlere bağlı kalınarak ve ayrımcılık uygulanmadan gelişmesini desteklemektir.

OECD'ye Üye Olan Ülkeler

Abd	Slovenya	Lüksemburg	İzlanda	Estonya
İngiltere	Portekiz	Letonya	Danimarka	İrlanda
Türkiye	Polonya	Litvanya	Macaristan	Çekya
İsveç	Norveç	Güney Kore	Yunanistan	Şili
İsviçre	Y.Zelanda	Japonya	Almanya	Fransa
İspanya	Hollanda	İsrail	Kolombiya	Kanada
Slovakya	Meksika	Avusturya	Finlandiya	Belçika
			Avustralya	İtalya

G-20 Nedir?

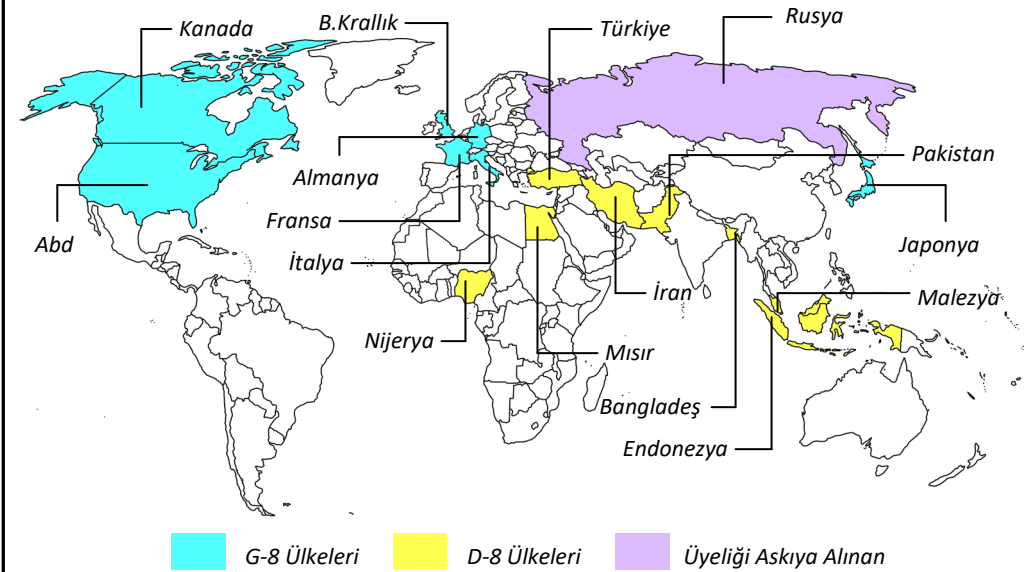
1999 yılında ABD ve Kanada öncülüğünde Washington'da kurulmuştur. G-20, uluslararası ekonomik iş birliğini artırmayı hedeflemektedir. Üye ülkeler, dünyada üretilen bütün mal ve hizmetlerin parasal değerinin yaklaşık %85'ine, küresel ticaretin de %75'ine sahip durumdadır. Dünya nüfusunun yaklaşık üçte ikisi G-20 ülkelerinde yaşamaktadır.

G-20 ülkelerinin liderleri, her yıl çeşitli platformlarda bir araya gelir. Zirvenin ana gündem maddesi ekonomi olmakla beraber dünyadaki siyasi ve diplomatik gelişmeler de ilgili toplantılarda görüşülmektedir. Türkiye, G-20'nin çalışmalarına aktif katkı sağlamaktadır. Platformun kurucu üyelerinden olan Türkiye 2015'te küresel ekonomiye ve siyasete yön veren liderlerin bir araya geldiği 10. Zirve'ye ev sahipliği yapmıştır.

G-8 Nedir?

G-8 grubu dünya ekonomisinin % 65'ini temsil eden ülkelerden oluşur. İlk dönem ABD, Almanya, Birleşik Krallık, Fransa, İtalya, Japonya'dan oluşan G-6 grubuna Kanada ve Rusya'nın da eklenmesiyle grup G-8 olarak anılmaya başlanmıştır. Kırım meselesinden dolayı 2014 yılında Rusya'nın üyeliği askıya alınmıştır. Grup G-7 olarak devam etmektedir.

D-8 Nedir?

Üye ülkeler arasındaki ekonomik ve ticari iş birliğini ön planda tutarak gelişmekte olan ülkelerin dünya ekonomisindeki konumunu iyileştirmeyi amaçlayan bir kuruluştur. Ayrıca D-8'in ticari ilişkileri çeşitlendirerek yeni fırsat oluşturma, uluslararası düzeyde karar alma mekanizmalarına katılımı artırma ve yaşam standartlarını yükseltmeye yönelik amaçları vardır. D-8 1997 yılından İstanbul'da kurulmuştur. D-8 üyeleri aynı zamanda İİT üyesidir.

NATO Nedir?

1949 yılında Sovyetler Birliği'ne karşı Avrupa'nın güvenliğini sağlamak için ABD öncülüğünde 12 devletin katılımıyla kurulan askerî bir örgüttür. Merkezi Brüksel'de (Belçika) bulunan NATO, üye ülkelerde herhangi birine yapılan saldırıyı tüm üye ülkelere yapılmış olarak kabul etmektedir. Günümüzde NATO'ya üye olan 30 ülke bulunmaktadır.

Türkiye, Kore Savaşı'nda kazandığı başarılar sayesinde 1952 yılında NATO'ya üye olmuştur. Üyelik sürecinde NATO'nun operasyonlarına askerî destek veren Türkiye'nin bazı bölgelerinde NATO'ya ait üsler bulunur.

En Son Üye Olanlar

Karadağ (29.)

Makedonya (30.)

Abd

İngiltere

Türkiye

Almanya

Fransa

İtalya

İzlanda

NATO'ya Üye Olan Ülkeler

Kanada

Portekiz

Litvanya

Çekya

Hollanda

Romanya

İspanya

Slovakya

Estonya

Polonya

Norveç

Belçika

Letonya

Slovenya

Danimarka

Lüksemburg

Hırvatistan

Arnavutluk

Yunanistan

Macaristan

Bulgaristan

Avrupa Birliğinde Hangi Ülkeler Yer almaktadır?

Brüksel merkezli ekonomik ve siyasi bir örgüttür. Birleşik Krallık'ın AB'den ayrılması (BREXİT) ile üye sayısı 27'ye düşmüştür. 1951'de Almanya, Belçika, Fransa, Hollanda, İtalya ve Lüksemburg'un imzası ile Avrupa Kömür-Çelik, Ekonomi ve Atom Enerjisi Toplulukları kurulmuştur. Oluşum 1965'de Avrupa Topluluğu'na 1992'de AB'ne dönüşmüştür.

Üye Ülkeler

Belçika

Fransa

Almanya

İtalya

Lüksemburg

Hollanda

Danimarka

İrlanda

Yunanistan

Portekiz

İspanya

Avusturya

Finlandiya

İsveç

G.K.Rum K.

Çekya

Estonya

Macaristan

Litvanya

Letonya

Malta

Polonya

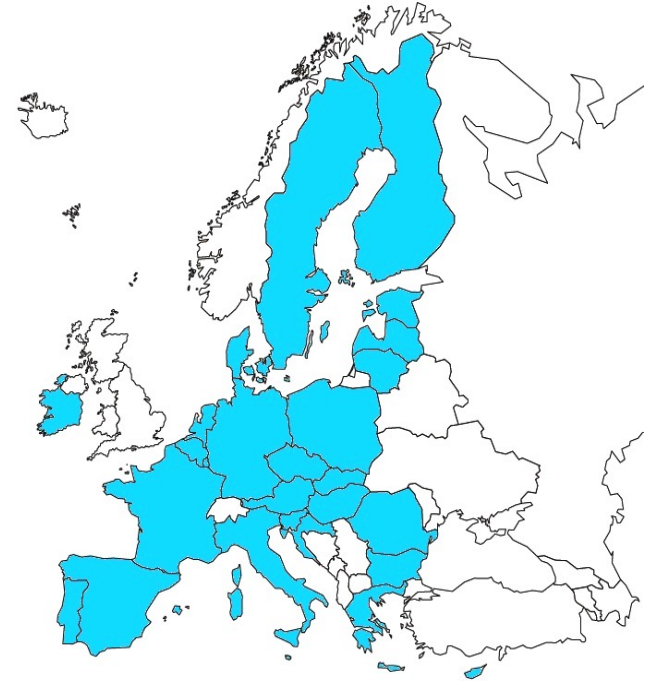
Slovakya

Slovenya

Bulgaristan

Romanya

Hırvatistan

Türkiye 31 Temmuz 1959'da Avrupa Ekonomik Topluluğu'na (AET) ortaklık başvurusunda bulunmuştur. Üyelik koşulları gerçekleşinceye kadar ortaklık anlaşması imzalanmıştır. 1963'te Ankara Anlaşması ile geçiş dönemine girilmiştir. 1987'deki üyelik başvurusu reddedilmiştir. 1999'da adaylığımız resmen onanmış, 2005'te müzakereler başlamıştır.

KEİ Nedir?

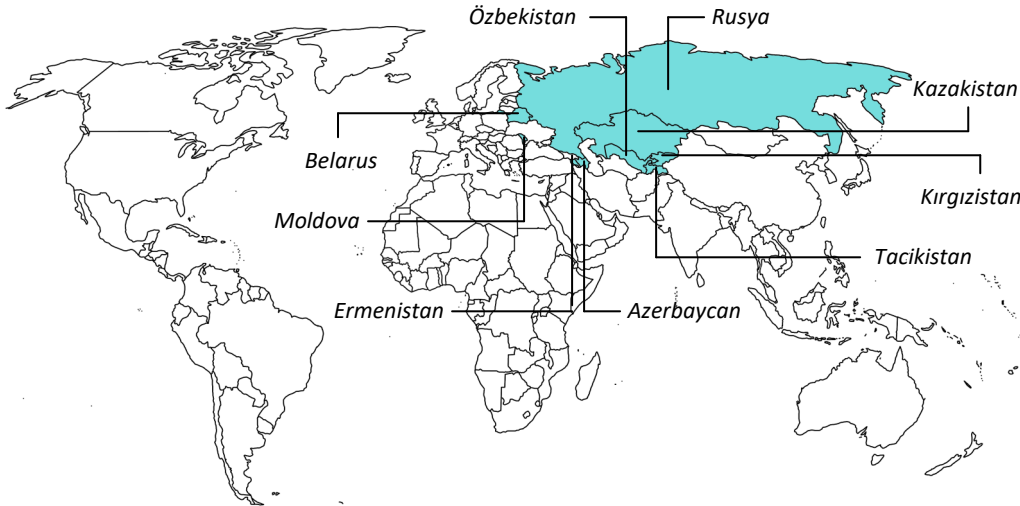
1992 yılında İstanbul'da Türkiye öncülüğünde kurulmuştur. Ekonomik ve bölgesel bir örgüttür. Karadeniz Ekonomik İşbirliği Teşkilatının amacı üyeler arasında ekonomik, teknolojik ve sosyal ilişkilerin geliştirilmesi ve Karadeniz Havzasının bir barış, istikrar ve refah bölgesi hâline getirilmesidir.

Üye Olan Ülkeler

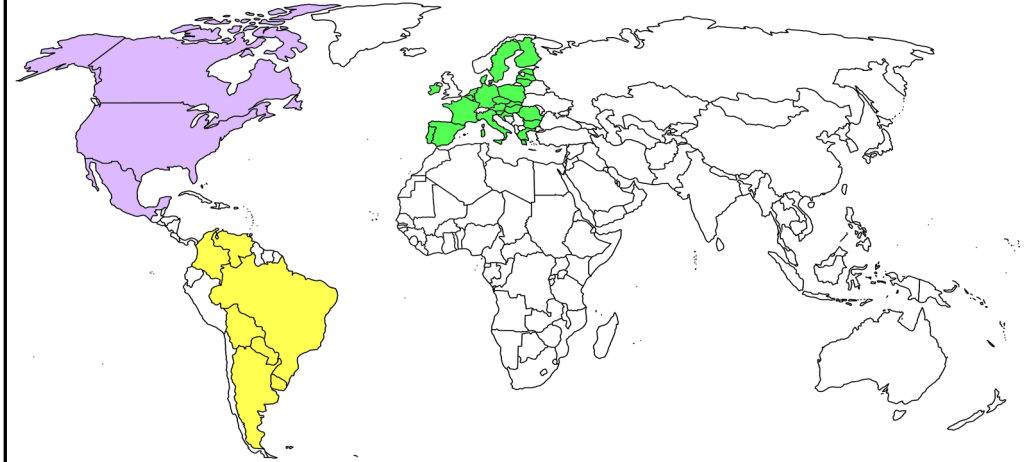
Türkiye	Ukrayna
Azerbaycan	Bulgaristan
Ermenistan	Romanya
Gürcistan	Arnavutluk
Moldova	Sırbistan
Rusya	Yunanistan

Bağımsız Devletler Topluluğu Hangi Ülkelerden Oluşur?

1991 yılında Rusya, Beyaz Rusya ve Ukrayna öncülüğünde kurulmuş, 1993 yılında üye sayısı 12'ye yükselen bölgesel bir örgüttür.

Bağımsız Devletler Topluluğu, siyasi bir örgüt olarak kurulmasına rağmen zamanla üye ülkeler arasında yapılan ekonomik iş birliği ve ortaklık anlaşmalarıyla ekonomik bir özellikte kazanmıştır. BDT; sahip olduğu yaklaşık 240 milyonluk nüfus, dünyadaki toplam kaynakların % 25'i, sanayi potansiyelinin de %10'u ile günümüzde önemli bir güçtür.

Diğer Önemli Ticari Birlikler Hangileridir?

■ Güney Ortak Pazarı ■ Kuzey Amerika Serbest Ticaret Bölgesi ■ Avrupa Birliği

Güney Ortak Pazarı / MERCOSUR: 26 Mart 1991 tarihinde kurulmuştur. Birliğe üye Güney Amerika ülkeleri arasında serbest ticaret dolaşımını ve gümrük birliğini içeren ticari bir ortaklıktır. Ekonomik hacmi ile AB ve NAFTA'dan sonraki en büyük ticari oluşumdur.

Kuzey Amerika Serbest Ticaret Bölgesi / NAFTA: 1 Ocak 1994'te ABD, Kanada ve Meksika tarafından üye ülkeler arasındaki gümrük vergileri gibi ticari engellerin kaldırılması amacıyla kurulmuştur. NAFTA'nın amaçlarından biri Kuzey Amerika Kıtası'nda ekonomik ve toplumsal istikrarın sağlanmasıdır.

Çevresel Örgütlerinin Görevleri Nelerdir?

Uluslararası ve yerel çevre örgütleri; çevre sorunlarını önlemeye yönelik toplumu bildiren, kamuoyu oluşturan ve yöneticilere yol gösteren çalışmalar yapar ve destekledikleri çevre projeleri ile çevre sorunlarını önlemeye destek olur.

IUCN: Uluslararası Doğayı Koruma Birliği (1948) Dünya çapında biyolojik çeşitliliğin korunması için çalışan çevre örgütüdür. Bununla birlikte gıda güvenliği, küresel iklim değişimi ve sürdürülebilir kalkınma konularında çalışmalar yapar. Kuruluş, yayınladığı Kırmızı Liste ile nesli tükenmekte olan türlere dikkat çeker.

WWF: Doğal Hayatı Koruma Vakfı (1961) dünyanın doğal dengesini korumak ve insanın doğa ile uyumlu yaşamasını sağlamasını amaçlar. Biyoçeşitliliği korumayı, yenilenebilir kaynak kullanımını ve tasarruf sağlamayı teşvik edici çalışmalar yapar.

Greenpeace: 1971 yılından faaliyetlerine başlamıştır. Dünyada yaşamın devamını sağlayan ekolojik ortamı desteklemektir. Bu amaçla biyolojik çeşitliliği korumak; su, toprak ve hava kirliliğini önlemek ve barışı desteklemek için çalışmalar yapar.

UNEP: Birleşmiş Milletler Çevre Programı (1972) Çevrenin korunması ve çevre sorunlarının önlenmesi amacıyla uluslararası iş birliği yapmak için kurulmuştur. Uluslararası çevre sözleşmeleri ve protokoller ile çölleşme, küresel iklim değişikliği gibi çevre sorunlarının çözümüne ilgili çalışmalar yapar.

EEA: Avrupa Birliği kurumu olan Avrupa Çevre Ajansı (1990) üye ülkelerde çevre politikaları geliştirmek, çevre sorunları konusunda bilgilendirmek ve sürdürülebilir kalkınmayı desteklemek için çalışmalar yapar.

Türkiye’de çevre sorunları konusunda resmî kurumlar içinde Çevre ve Orman Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı ile belediyeler faaliyet gösterir. Bununla birlikte ülkemizde çevre koruma bilincinin sağlanmasına katkıda bulunan ve çevre sorunlarını önleyici çalışmalar yapan bazı sivil toplum kuruluşları arasında; Türkiye Erozyonla Mücadele, Ağaçlandırma ve Doğal Varlıkları Koruma Vakfı (TEMA), Türkiye Çevre Eğitim Vakfı (TÜRÇEV), Çevre ve Kültür Değerlerini Koruma ve Tanıtma Vakfı (ÇEKÜL), Doğal Hayatı Koruma Derneği (DHKD) ve Deniz Temiz Derneği (TURMEPA) bulunur.

BÖLGESEL KALKINMA PROJELERİ

ZBK

YHGP

DOKAP

Bölgesel Kalkınma Projeleri:

- # Güneydoğu Anadolu Projesi
- # Doğu Karadeniz Projesi
- # Yeşilirmak Havzası Gelişim Projesi
- # Doğu Anadolu Projesi
- # Zonguldak Bartın Karabük Projesi
- # Konya Ovası Projesi

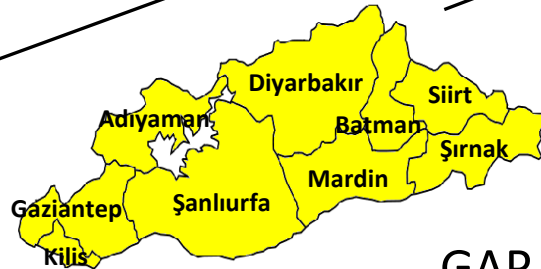
Not:Bölgesel kalkınma projelerinin temelinde bölgede var olan doğal kaynakların daha iyi ve verimli kullanılması hedeflenmektedir.

Projelerin Amacı:

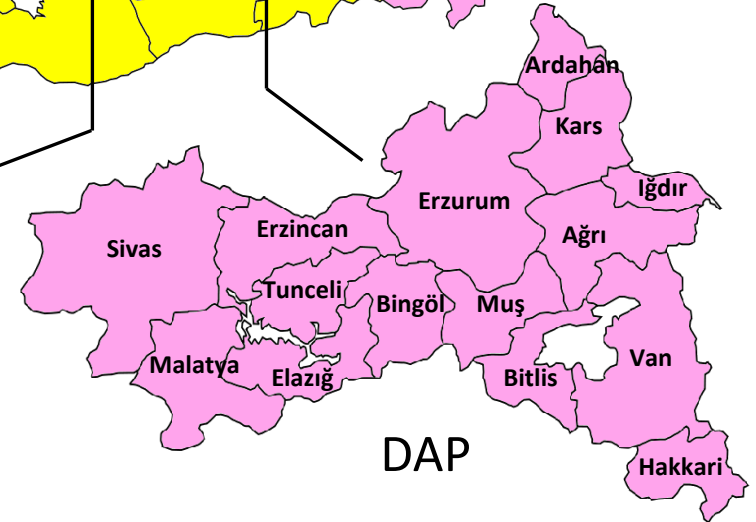
Türkiye'de bölgeler arasında ekonomik ve sosyal farklılıkları gidermek, kırsal alanların kalkınmasını sağlamak, göç hareketini önlemek, kaynakları iyi kullanabilmek, istihdamı arttırmak.

KOP

GAP

DAP

BÖLGESEL KALKINMA PROJELERİ

GAP:

- # Türkiye'nin ilk bölgesel kalkınma projesidir.
- # Sulama ve enerji yatırımı amacı ile başlanan proje ile sosyal,kültürel ve ekonomik gelişmelerin sağlanması başta olmak üzere;
- Gelir farklılığını azaltmak,
- Kır ve kentlerde altyapıyı geliştirmek,
- Konut ihtiyacını karşılamak,
- Ulaşım hizmetlerini geliştirmek,
- Eğitim seviyesini yükseltmek,
- Sağlık,turizm,enerji,kültür, maden,tarım ormancılık ve sanayi şartları geliştirmek,
- 22 baraj ,19 HES'in tamamlanması ve 1.8 milyon hektar alanın suya kavuşması hedeflenmektedir.

Proje ile Birlikte:

Sulama yapılan alanlar,endüstri bitkileri ve yaş sebze meyve üretimi ,gelir düzeyi,istihdam oranları,hastane ve uzman hekim sayısı artmış bebek ölüm oranları azalmıştır.Sanayi tesis sayısı,ihracat ve enerji üretimi de artmıştır.

DOKAP

- # Orman varlığı,balıkçılık ve orman ürünleri ile ön plana çıkan bölgede;
- Sosyal-kültürel gelişimin artırılması,
- Ekonominin güçlendirilmesi,
- Ulaşım hizmetlerinin geliştirilmesi,
- Kıyıda ürün çeşitliliğinin artırılması,
- Yaylacılık başta olmak üzere turizm faaliyetlerinin artırılması hedeflenmektedir.

YHGP

- # Yeşilirmak Havzasında kirliliği,taşkınları ve erozyonu önlemek,
- Ekonomik Sosyal-kültürel kalkınmayı sağlamak,
- En uygun arazi kullanımı planlamasının yapılması hedeflenmektedir.

DAP

- Tarımda verimliliği arttırmak,
- Gıda ve hayvancılıkta katma değer artışı sağlamak,
- Kişi başı düşen geliri arttırmak,bölge dışına göçü önlemek,
- Altyapı çalışmaları ve kır kent refah seviyesini yükseltmek.

KOP

- Sulama projesidir.Tarımda sürdürülebilirliği sağlamak,
- Sosyo ekonomik yapıyı güçlendirmek,
- Eğitim,sağlık,kültür vb hizmetlerin erişebilirliğini artırma,
- Gelişmişlik farkını azaltıp,refah seviyesini yükseltmek.

ZBK

- Kömür ve demirçeliğe alternatif iş sahaları oluşturmak,
- Tarım ve ormancılık faaliyetlerinde verimi arttırmak,
- Turizme ağırlık vermek.

JEOPOLİTİK

Jeopolitikte Etkili Olan UnsurlarDeğişmeyen UnsurlarZamanDeğişen Unsurlar

Coğrafi Konum

Jeolojik ve jeomorfolojik özellikler

Ülkelerin coğrafi şekli

İklim

Su varlığı

Coğrafi bütünlük

Ekonomik değerler

Politik değerler

Sosyo-kültürel değerler

Askeri değerler

Bilim ve teknolojik değerler

Jeopolitik Nedir?

Siyasi coğrafyanın bir kolu olan jeopolitik ülkelerin coğrafi koşullarının ve uluslararası siyasetteki gücünün etkisini inceleyen bilim dalıdır.

Günümüzde Türkiye'nin Jeopolitik Önemi Nasıldır?

Dünyanın en önemli petrol rezerv alanları olan Ortadoğu ve Hazar havzalarının yakınında bulunur.

Karadeniz Havzası,Boğazlar,Balkanlar,Kafkasya ve Orta Asya'dan oluşan coğrafyanın merkezinde yer alır.

Bölgesindeki petrol ve doğalgaz Avrupa'ya taşınmasında önemli bir güzergahtır.(Enerji Koridoru Özelliği)

BM ve Nato üyesi bir ülke olarak çevresinde güvenlik ve istikrar konusunda ağırlığa sahiptir.

Bölgesinde etkili ve güçlü bir orduya sahiptir.

Nato'nun Avrasya kuşağında merkezi bir konumdadır.

Ticari,ekonomik.askeri,siyasi birçok uluslararası kuruluşlara üyedir.

Aynı anda BM,Nato,Avrupa Konseyi,OECD,KEİ,D-20,İİT,ECO üyesi tek devlettir.

ÇATIŞMA BÖLGELERİ

Çatışma Nedenleri:

- # Sömürgecilik faaliyetleri,
- # Doğal kaynakların sınırlılığı,
- # Sınır anlaşmazlıkları
- # Su sorunu,
- # Küresel ısınma,
- # Kuraklık.

Venezüella:

1
Petrol rezervlerince dünyanın en zengin ülkesi olan Venezüella 1958'den beri siyasal istikrarsızlık ve ekonomik krizler ile boğuşmaktadır.Yıllardır petrole bağımlı olarak işleyen ekonomi ve bunun sonucunda petrol fiyatlarındaki düşüşe bağlı olarak yaşanan dar boğaz hükümet ve muhalefet arasında gerginliğe yol açmıştır.Abd'nin ülkeye müdahil olma çabası yaşanan gerginliği daha da arttırmaktadır.

Nijerya: Petrol rezervlerince Afrika'nın en zengin ülkesi olan Nijerya batılı şirketler,hükümetler ve halk arasında yaşanan sorunlar ve askeri darbeler neticesinde güçler arasında çatışmanın merkezindedir. 2

Ukrayna-Rusya:

4
2013'de başlayan iç çatışmalar Abd,Ab ve Rusya arasında güç mücadelesine dönüşmüştür.Rusya'dan Avrupa ya doğalgaz akışı ve Kırım'ın Rusya'ya bağlanması sorunu derinleştirilmiştir.

Libya:

11
2011 Arap Baharı ile Libya'da oluşan güç boşluğu 2014 yılında çatışma ve iç savaşa dönüştü.Türkiye Ulusal Mutabakat güçlerini destekliyor

Suriye:

8
2011 yılında başlayan iç karışıklık günümüzde devam etmektedir.500 bin Suriyeli bu çatışmalarda hayatını kaybederken 13 milyon sığınmacı evini terk etmek zorunda kalmıştır. Ülkemizdeki Suriyeli sığınmacı sayısı 3.605.615'tir. (Nisan 2019 itibariyle)

Azerbaycan-Ermenistan:

6
Sovyetlerin dağılmasından sonra Azeri tarafları olan Karabağ bölgesinin Ermenistan tarafından işgal edilmesi sorunun kaynağıdır.Gerginlik halen devam etmektedir.

Filistin-İsrail:

9
1948 yılında Filistin'de İsrail devletinin kurulması ve yayılımcı politikalar izlemesi günümüze dek süren çatışmalara neden olmuştur. Abd'nin Kudüs ve Golan Tepeleri hakkındaki açıklamaları sorunu derinleştirmektedir.

Doğu Türkistan:

10
Uygur Türklerinin anavatanı olan Doğu Türkistan'da Çin hükümeti Uygur Türklerini asimile etmek istemektedir.

Yemen:

4
2011 yılında başlayan ayaklanmalara BAE, S.Arabistan,Bahreyn,Kuveyt ve İran da müdahil olmuştur.Sebebi Aden Körfezi'nin kontrolüdür.

Afganistan:

5
Petrol ve doğalgaz taşımacılığında stratejik öneme sahip olan ülke önce Sovyet Rusya'nın (1979) daha sonra da Abd'nin (2001) işgaline uğramıştır.Fiilen işgallerin sona ermesine rağmen.

Irak:

7
Petrol rezervlerinden dolayı Ortadoğu'nun en büyük çatışma bölgesidir.İran-İrak Savaşı ,1990 Körfez harekati ve 2003 Abd işgali ile sorunlar günümüzde de sürmektedir.

ENERJİ KORİDORU TÜRKİYE

Enerji Koridoru Nedir?

Gelişen teknoloji ile birlikte ülkelerin enerji talebi günden güne artmaktadır. Gelişmişlik ölçütlerinden biri de enerji tüketimidir. Bu nedenle enerji kaynaklarına sahip olmak, bu kaynakların üretim ve dağıtımını denetim altında tutabilmek günümüzde devletlerin temel amaçlarından biridir.

2020 yılında **dünyanın enerji talebinin % 65** , **Avrupa Birliğinin enerji talebinin % 45** oranında artacağı ön görülmektedir.

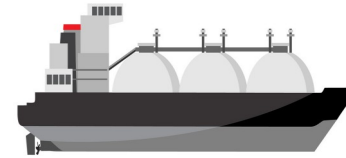
Ülkemiz **dünya petrol rezervlerinin %75'ini, doğal gaz rezervlerinin % 72'sini barındıran Rusya-Ortadoğu-Hazar bölgesinin merkezinde** yer almaktadır.

Ülkemiz doğal gaz /petrol üretim bölgeleri ile tüketim bölgeleri arasında kavşak noktasıdır. Bölgesindeki petrol ve doğal gazın Avrupa'ya taşınmasında önemli bir güzergahtır. Enerji koridoru özelliği olarak da adlandırılan bu özellik ülkemizin **jeopolitik önemini** de arttırmaktadır.

Enerji Taşımacılığı Nasıl Yapılır?

Petrol daha düşük maliyetlerle deniz yolu ile taşınabilirken, doğal gazın tankerlerle taşınması için önce sıvılaştırılması (LNG) sonra tekrar gaz haline döndürülmesi gerekir. Bu da maliyeti arttıracığından doğal gaz en uygun boru hatları ile taşınmaktadır.

Tanker taşımacılığı kazalar sonucunda çevre kirliliğine de sebep olmaktadır. Hürmüz, Babülmendep, Cebelitarık, Malakka, İstanbul ve Çanakkale Boğazları, Süveyş Kanalı petrol taşımacılığında önemli geçiş noktalarıdır.

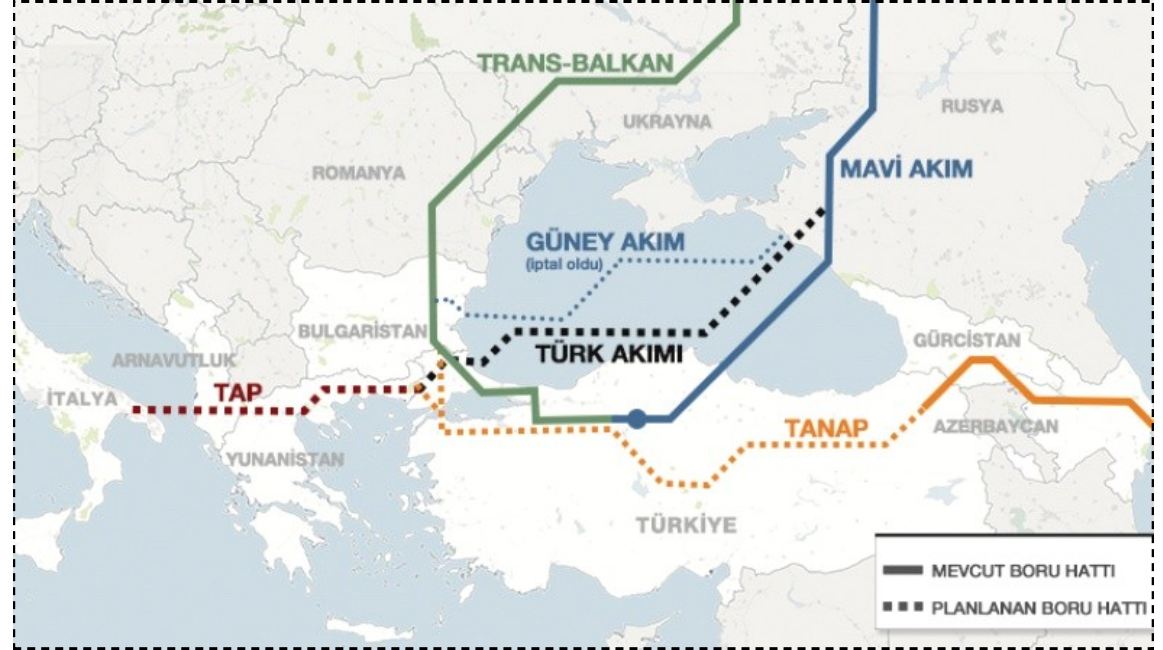
ENERJİ KORİDORU TÜRKİYE

Güney Gaz Koridoru Nedir?

Azerbaycan'dan İtalya'ya uzanan koridor Güney Kafkasya Boru Hattı (SCP), Trans Adriyatik Boru Hattı (TAP) ve TANAP'tan oluşmaktadır.

Türk Akımı Nedir?

Rus doğalgazının Karadeniz ve Türkiye üzerinden Yunanistan ve Güney Avrupa'ya ulaştırılması projesidir.

Trans Anadolu Doğalgaz Boru Hattı Projesi (TANAP):

- # Azerbaycan Şahdeniz-2 sahasındaki doğalgazın ve çevre ülkelerden çıkarılan gazın Türkiye üzerinden Avrupa'ya taşınma projesidir.
- # Azerbaycan'dan İtalya'ya uzanan **Güney Gaz Koridoru**'nda gaz tedarik zincirinin en uzun bölümüdür.
- # Nabucco (2013) projesinin yerini almıştır.
- # 12.06.2018 tarihinde proje hizmete girmiş, Kasım 2018'de TAP ile bağlanmıştır.
- # Proje Enerjinin İpek Yolu olarak da adlandırılır.
- # TANAP Ortadoğu ve Avrupa'nın en uzun doğalgaz boru hattıdır.
- # Projenin Avrupa ayağı da **Trans Adriyatik Projesi (TAP)** olarak adlandırılır.
- # Proje ile Gürcistan-Türkiye-Yunanistan-Arnavutluk-İtalya üzerinden Azeri doğalgazı Avrupa'ya taşınacaktır.

ENERJİ KORİDORU TÜRKİYE

Bakü-Tiflis-Erzurum / BTE Doğalgaz Hattı (ŞAHDENİZ):

Azerbaycan'ın Hazar Denizindeki Şahdeniz sahasındaki doğalgazın yine Türkiye üzerinden Avrupa'ya taşınması projesidir.

Rusya-Türkiye Doğalgaz Hattı Projesi /Mavi Akım:

Karadeniz altından geçen hattın uzunluğu 367 km'dir. Proje 2002 sonunda tamamlanmıştır.

Doğu Akdeniz'de Neler Oluyor?

Doğu Akdeniz havzasındaki sondaj faaliyetleri ile bölgedeki doğalgazın çıkarılması, hangi güzergâh üzerinden, nasıl taşınacağı gibi konular bölgenin güvenlik ortamını ve jeopolitiğini değiştirmiştir. İşbirlikler ve koalisyonlar ile bölgede Türkiye yalnızlaştırılmak ve haklarından mahrum bırakılmak istenmektedir. Bölgede 13.2 trilyon metreküp doğalgaz olduğu tahmin edilmektedir.

Bakü-Tiflis-Ceyhan Petrol Boru Hattı (BTC):

Bakü-Tiflis-Ceyhan (BTC) Ham Petrol Boru Hattı ile başta Azeri petrolü olmak üzere, Hazar Bölgesi'nde üretilen petrolün emniyetli, ekonomik ve çevresel açıdan uygun bir boru hattı sistemi aracılığıyla Azerbaycan, Gürcistan üzerinden Ceyhan'a taşınması ve buradan da tankerlerle dünya pazarlarına ulaştırılması amaçlanmaktadır.

Proje 2006 tarihinde işletmeye alınmıştır.

Aktau-Bakü-Tiflis-Ceyhan Petrol Boru Hattı Projesi:

Kazak petrolünün Hazar Denizi altından dönecek bir hatla (Aktau-Bakü arasında) BTC projesine dahil edilmesi amaçlanmaktadır.

Kerkük-Yumurtalık Petrol Boru Hattı:

Irak'ın Kerkük ve diğer üretim sahalarında üretilen ham petrolün Ceyhan Deniz Terminaline ulaştırılması amacıyla inşa edilen hat 1976'da tamamlanmıştır.

